

PROGRAM PARTNERSKOG GRAĐANSKOG ZASTUPANJA

Watch-dog komponenta

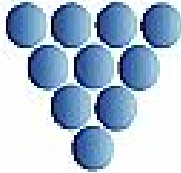
Agencija za lokalne razvojne inicijative i Transparency International BiH

Septembar 10, 2006

**ANALIZA USKLAĐENOSTI IZBORNIH PROGRAMA POLITIČKIH
STRANAKA PRIJAVLJENIH ZA UČEŠĆE NA OPŠTIM IZBORIMA U
BOSNI I HERCEGOVINI SA GRAĐANSKOM PLATFORMOM GROZD**

(FINALNI IZVJEŠTAJ)

GROZD
AGENCIJA ZA DEMOKRACIJU

GROZD

IZVJESTAJ

ANALIZA USKLAĐENOSTI IZBORNIH PROGRAMA POLITIČKIH PARTIJA SA GRAĐANSKOM PLATFORMOM GROZD

Septembar 10. 2006

ALDI / AGENCIJA ZA LOKALNE RAZVOJNE INICIJATIVE

PANORAMA B.B.
73000 GORAŽDE
BOSNA I HERCEGOVINA
Tel/fax: (038) 227 850; 228 594
Internet: www.aldi.ba
e-mail: aldi@aldi.ba

TI BIH / TRANSPARENCY INTERNATIONAL BIH

GAJEVA 3
78000 BANJA LUKA
Internet: www.ti-bih.org
e-mail:
Tel/Fax: 051 216 369; 216 928; 224 520; 224 521

UVOD

U okviru CAPP monitoring aktivnosti za potrebe Građanskog organizovanja za demokratiju GROZD, organizacije ALDI i TI su tokom mjeseca juna, jula i avgusta 2006. godine zajednički radile na analizi izbornih programa političkih subjekata koji su se kandidirali za učešće na opštim izborima u Bosni i Hercegovini, koji su zakazani za 01. oktobar 2006. Tokom mjeseca jula i avgusta kontaktirano je svih 45 političkih subjekata, izuzev nezavisnih kandidata, sa ciljem dobijanja informacija o izbornim programima, izbornim platformama, programskim platformama za izbore ili drugim zvaničnim dokumentima političkih partija u kojima su navedeni ciljevi, strategije, planovi, mjere ili drugi rezultati koje politička partija nastoji ostvariti u Bosni i Hercegovini u periodu 2006-2010. godina (kraći naziv izborni programi).

Osnovni cilj analize izbornih programa političkih partija jeste procjena njihove usklađenosti sa Građanskom platformom GROZD-a, koja je prethodno dostavljena svim političkim partijama prijavljenim za učešće na opštim izborima. Analizom izbornih programa nastojalo se dobiti što objektivniji odgovor na slijedeća pitanja:

- Koliko su izborni ciljevi političkih partija u skladu sa 12 ključnih zahtjeva GROZD-a (rast zaposlenosti, smanjenju siromaštva, povećanju penzija, poboljšanju zdravstvene i socijalne zaštite, poboljšanju stanja u poljoprivredi, unaprijeđenju položaja mladih, u smanjenju troškova javne administracije, u okončanju reforme obrazovanja, u smanjenju nivoa korupcije, u ubrzanju procesa EU integracija, u osiguranju efikasnijih javnih preduzeća, te u povećanju stranih ulaganja);
- Koliko su izborni programi u cijelini u skladu sa kompletnom Građanskom platformom u cijelini. (GROZD je svim političkim partijama dostavio građansku platformu, koja pored ključnih 12 zahtjeva sadrži precizan opis problema svakog od 12 identifikovanih prioritetnih problema građana, najznačajnije trendove na smanjivanju identifikovanih problema u BiH, te u zemljama u regionu, te prijedlog specifičnih zahtjeva ili očekivanja koji bi trebali biti ostvareni, u određenim segmentima ili određenim vremenskim periodima, kako bi se osiguralo potpuno ispunjavanje svakog od 12 zahtjeva GROZD-a.);
- Koliko su zastupljeni problemi iz Građanske platforme u odnosu na ostale ciljeve političkih partija, te koliki je prioritet dat pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na pitanja koja su predmet izbornog programa, ali nisu sadržani u Građanskoj platformi.

Analiza je provedena u saradnji ALDI i TI koji su zajednički nastupili prema političkim partijama tokom procesa prikupljanja informacija o izbornim programima, te su samostalno radili na analizi izbornih programa sa razlikom da je ALDI radio na analizi dijelova izbornih programa koji su se odnosili na pitanja nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, sistema zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih i EU integracija. TI je radio na analizi dijelova izbornih programa koji su se donosili na pitanja javne administracije, obrazovanja, korupcije, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Objedinjavanje rezultata analize i ocjenjivanje usklađenosti izbornih programa sa Građanskom platformom provedeno je zajednički od strane ALDI i TI.

O izvještaju

U ovom dokumentu se nalaze svi rezultati analize usklađenosti izbornih programa političkih partija sa Građanskom platformom.

U prvom poglavlju nalaze se ključni zaključci o usklađenosti izbornih programa političkih stranaka sa Građanskom platformom. U ovom poglavlju nalaze se informacije o tome koje političke stranke/koalicije imaju izborni program za izbore u 2006. godini dostupan javnosti, a koji je minimalno i više usklađen sa Građanskom platformom, zatim koje političke partije/koalicije imaju izborni program za izbore u 2006. godini dostupan javnosti, ali koji nije niti u minimalnom obimu usklađen sa Građanskom platformom, te političke partije koje nemaju izborni program ili imaju izborni program koji nije bio dostupan javnosti do dva dana nakon zvaničnog otpočinjanja izborne kampanje.

U drugom poglavlju dat je pregled metodologije korištene za analizu usklađenosti izbornih programa političkih partija sa Građanskom platformom. U ovom dijelu nalaze se osnovne informacije o analizi, detaljne informacije o predmetu analize i detaljne informacije o načinu ocjenjivanja usklađenosti izbornih programa političkih partija sa Građanskom platformom.

U trećem poglavlju dat je sažetak rezultata analize usklađenosti izbornih programa svih političkih subjekata koji su se kandidovali za opšte izbore u Bosni i Hercegovini. Kao dodatak ovom poglavlju nalaze se informacije o svim političkim subjektima prijavljenim za opšte izbore poredane prema redoslijedu koji će se nalaziti na glasačkim listićima. U ovom poglavlju se takođe nalazi detaljni pregled usklađenosti izbornih programa političkih partija sa Građanskom platformom. U ovom poglavlju nalaze se detaljne informacije sa ocjenama usklađenosti izbornih programa političkih partija u generalnom pogledu sa rang listama usklađenosti prema političkim partijama i prema ključnim zahtjevima GROZD-a.

U četvrtom poglavlju analize nalaze se detaljni nalazi usklađenosti svakog analiziranog izbornog programa političke partije sa Građanskom platformom. U prvom dijelu ovog poglavlja nalazi se kratak pregled osnovnih izbornih ciljeva političke partije i finalni rezultati ocjene usklađenosti – generalna ocjena usklađenosti, ocjena usklađenosti izbornih ciljeva, ocjena usklađenosti kompletnog izbornog programa i posebna ocjena usklađenosti. U drugom dijelu ovog poglavlja nalazi se sažeti pregled nivoa usklađenosti izbornog programa za svaki od 12 zahtjeva GROZD-a, sa grafičkim prikazom nivoa usklađenosti izbornog programa. U trećem dijelu nalaze se ključni razlozi zbog kojih je svaka od političkih partija dobila određenu ocjenu usklađenosti sa brojčanom ocjenom usklađenosti u svakoj od 12 oblasti za ocjenjivanje.

KLJUČNI ZAKLJUČCI ANALIZE

Za predstojeće opšte izbore u Bosni i Hercegovini Centralna izborna komisija je ovjerila 67 političkih subjekata za učešće na neposrednim izborima u oktobru 2006. godine, i to: 47 političkih stranaka, 8 koalicija političkih stranaka i 12 nezavisnih kandidata. Analizom izbornih programa političkih stranaka i koalicija obuhvaćeni su svi politički subjekti izuzev nezavisnih kandidata, odnosno ukupno 55 političkih subjekata. Na osnovu detaljne i objektivne analize utvrđeni su slijedeći ključni zaključci koji se odnose na sve političke subjekte koji su se kandidirali na opšte izbore zakazane za 01. oktobar 2006. godine:

Zaključak 1: Više od polovine političkih stranaka nema izborni program za predstojeće opšte izbore.

Od 55 registriranih političkih stranaka i koalicija, samo 26 političkih stranaka/koalicija su do 04. septembra 2006. godine imale definisan izborni program koji su stranke objavile javno ili koje su svoj program dostavile GROZD-u. To znači da čak 29 političkih subjekata, političkih partija i/ili koalicija do početka izborne kampanje nisu imale ili nisu građanima Bosne i Hercegovine prezentirale svoje izborne programe.

Zaključak 2: Posmatrano generalno, političke stranke u BiH posvećuju minimalnu pažnju najvažnijim problemima građana.

Analizom prikupljenih izbornih programa utvrđeno je da su svi izborni programi političkih partija, posmatrano u cjelini, površno usklađeni sa Građanskom platformom GROZD-a. Prosječna ocjena usklađenosti izbornih programa za 26 političkih stranaka iznosi svega 1,85 indeksnih poena. Posmatrano u dijelu izbornih ciljeva političkih partija i njihove usklađenosti sa 12 ključnih zahtjeva GROZD-a, utvrđena je prosječna usklađenost od 2,08, što znači da su u prosjeku sve političke partije samo površno uskladile svoje izborne ciljeve u odnosu na 12 ključnih zahtjeva GROZD-a. I na kraju, posmatrajući koliko su sve političke partije uskladile svoje dijelove izbornog programa sa svakim od 12 dijelova Građanske platforme u kojima se nalaze ključni i specifični zahtjevi GROZD-a za rješavanje problema građana BiH, utvrđena je prosječna usklađenost od 1,70, odnosno političke stranke su i u ovoj oblasti površno uskladile svoje izborne programe sa Građanskom platformom

Zaključak 3: Samo 14 političkih stranaka ima izborni program koji bar minimalno govori o rješavanju ključnih problema građana.

Od 26 političkih stranaka koje su objavile svoj izborni program, detaljnom analizom utvrđeno je da samo 14 političkih stranaka ima izborni program koji bar minimalno govori o njihovim namjerama da riješe 12 najprioritetnijih problema građana. Posmatrajući u odnosu na ukupan broj registriranih političkih subjekata to znači da svega 25 procenata registriranih političkih subjekata ima minimalno površno definisane ciljeve, planove i mjere za rješavanje najvažnijih problema građana Bosne i Hercegovine. Pregled političkih stranaka koje imaju bar minimalno usklađen izborni program sa Građanskom platformom GROZD-a, zatim političkih stranaka koje imaju objavljen izborni program, ali koji nije usklađen sa Građanskom platformom uključujući i one političke stranke koje do 04. septembra 2006. godine nisu javno objavile svoj izborni program nalazi se u tabeli 1.

Zaključak broj 4: Najveći broj političkih partija je bar minimalno uskladio svoje izborne ciljeve u skladu sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti obrazovanja (ukupno 20 političkih stranaka), dok je u

oblasti siromaštva tek 8 političkih partija bar minimalno uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Pregled političkih stranaka koje imaju bar minimalno usklađene izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a nalaze se u tabeli 2.

Zaključak broj 5: Najveći broj političkih stranaka je bar minimalno uskladio svoje izborne programe sa Građanskom platformom u dijelu obrazovanja (ukupno 20 političkih stranaka), dok je u oblasti

siromaštva tek 9 političkih partija bar minimalno uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom. Pregled oblasti u kojima su političke partije bar minimalno uskladile svoje izborne programe sa Građanskom platformom nalazi se u tabeli 3.

Tabela 1: Pregled minimalno usklađenih, neusklađenih i nedostupnih izbornih programa političkih stranaka

Rbr	Naziv političke partije/koalicije	Ocjena usklađenosti sa Građanskom platformom
1	Narodna Bošnjačka Stranka (NBS)	Program nije usklađen
2	Pokret za promjene BiH (PZP BiH)	Program bar minimalno usklađen
3	HSP -Jurišić i NHI - Koalicija za jednakopravnost	Nema objavljen program
4	Zavičajni Socijaldemokrati- Mile Marčeta	Nema objavljen program
5	Hrvatsko Zajedništvo (HDZ 1990 HZ-HSS-HKDU-HDU-Demokršćani)	Program bar minimalno usklađen
6	Penzionerska stranka RS i Narodna Demokratska stranka	Nema objavljen program
7	Nezavisna Demokratska Stranka (NDS)	Nema objavljen program
8	Kongresna Narodna Stranka Zaštite Prava Boraca i Građana – Pravde i Morala BiH	Program nije usklađen
9	Hrvatska koalicija HDZ / HNZ	Nema objavljen program
10	Savez Nezavisnih Socijaldemokrata (SNSD)	Program bar minimalno usklađen
11	Demokrati Bosne i Hercegovine	Nema objavljen program
12	Srpska Demokratska Stranka (SDS)	Program bar minimalno usklađen
13	Narodna Stranka radom za Boljitak (NSRZB)	Program bar minimalno usklađen
14	Demokratski Narodni Savez- (DNS)	Program nije usklađen
15	Hrvatski Blok BiH	Nema objavljen program
16	Hrvatska Stranka Prava BiH -DR. Jurišić	Program bar minimalno usklađen
17	Srpska Radikalna Stranka RS	Nema objavljen program
18	Stranka za Bosnu i Hercegovinu (SZBiH)	Nema objavljen program
19	Socijalistička Partija (SP)	Program nije usklađen
20	Koalicija HNZ / HSP	Nema objavljen program
21	Socijaldemokratska partija BiH (SDP)	Program bar minimalno usklađen
22	Bosanskohercegovačka stranka prava (BSP)	Nema objavljen program
23	Hrvatska Koalicija za Jednakopravnost NHI-HDZ-HSP Đ.J.-HNZ	Nema objavljen program
24	Hrvatska Demokratska Zajednica 1990 Hrvatsko zajedništvo (HDZ 1990)	Program nije usklađen
25	Srpska radikalna Stranka Dr. Voijislav Šešelj	Nema objavljen program
26	Evropska Ekološka Stranka –E5	Program bar minimalno usklađen
27	Liberalno Demokratska Stranka Bosne i Hercegovine (LDS BiH)	Program bar minimalno usklađen
28	Stranka Demokratke Akcije (SDA)	Program bar minimalno usklađen
29	Zeleni BiH	Nema objavljen program

30	HDZ-Hrvatska Koalicija-HNZ,HSP	Nema objavljen program
31	Građanska Demokratska Stranka Bosne i Hercegovine	Program nije usklađen
32	Patriotski Blok BOSS-SDU BiH	Nema objavljen program
33	Partija Demokratskog Progresa RS (PDP RS)	Program bar minimalno usklađen
34	Demokratska Stranka Srpske (DSS)	Nema objavljen program
35	Nova Snaga Srpske – prof. Dr. Petar Kunić	Nema objavljen program
36	Slobodni Demokrati – BH	Nema objavljen program
37	Demokratska Stranka Invalida BiH- DSI BiH	Nema objavljen program
38	Stranka Penzionera-Umirovljenika BiH	Program nije usklađen
39	Pokret Mladih	Nema objavljen program
40	Bosansko Podrinjska narodna Stranka (BPNS)	Program nije usklađen
41	Hrvatska Demokratska Zajednica (HDZ)	Program nije usklađen
42	Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS)	Program nije usklađen
43	Demokratska narodna zajednica BiH (DNZ BiH)	Nema objavljen program
44	Demokratski pokret Srpske (DEPOS)	Program nije usklađen

Političke stranke članice koalicije koje su objavile izborni program

45	Nova hrvatska inicijativa (NHI)	Program bar minimalno usklađen
46	Hrvatska demokratska unija (HDU)	Program bar minimalno usklađen
47	Hrvatska seljačka stranka (HSS)	Program nije usklađen
48	Hrvatska stranka prava (HSP)	Program bar minimalno usklađen

Napomena: Redoslijed stranaka prema zdrijebu Centralne izborne komisije.

Opis ocjena:

Program bar minimalno usklađen – Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa političke stranke u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, ili koji bi mogli doprinijeti ostvarivanju ključnih zahtjeva iz građanske platforme, zaključeno je da je izborni program političke stranke bar minimalno usklađen sa Građanskom platformom GROZD-a.

Program nije usklađen – Analizom kompletnog sadržaj izbornog programa političke stranke u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, ili koji bi mogli doprinijeti ostvarivanju ključnih zahtjeva iz građanske platforme, zaključeno je da izborni program političke stranke nije u usklađen sa Građanskom platformom GROZD-a.

Nema objavljen program – Politička stranka nije izradila izborni program ili je izborni program u procesu izrade ili je program u procesu usvajanja ili je program izrađen, ali iz tehničkih razloga još uvijek nije dostupan javnosti.

Tabela 2: Pregled minimalno usklađenih izbornih ciljeva političkih stranaka sa ključnim zahtjevima GROZD-a

Rbr	Naziv političkog subjekta	Da se otvori 150 000 novih radnih mjesta u BiH	Da se iskorijeni ekstremno siromaštvo	Da minimalna penzija bude 250 KM	Da svaki građanin u BiH ima pristup osnovnoj zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti	Da se obezbjeđi dostojanstven standard života na selu	Da BiH bude zemlja jednakih mogućnosti za mlade ljude	Da se smanje troškovi administracije	Da se okonča reforma sistema obrazovanja u BiH	Da se smanji nivo korupcije u BiH	Da BiH ispuni uvjete za sticanje statusa kandidata za članstvo u EU	Da javna preduzeća budu bolje regulisana i efikasnija u pružanju usluga	Da se udvostruče strana ulaganja
1	Narodna Bošnjačka Stranka (NBS)									DA			
2	Pokret za promjene BiH (PZP)		DA	DA	DA			DA	DA	DA		DA	
3	Hrvatsko zajedništvo (HDZ 1990, HSS BiH, KHDU, HDU i Demokršćani)				DA		DA		DA	DA	DA		DA
4	Kongresna narodna stranka (KNS)								DA				
5	Savez nezavisnih socijal demokrata (SNSD)		DA	DA	DA	DA	DA		DA	DA	DA	DA	DA
6	Srpska Demokratska Stranka (SDS)	DA	DA			DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
7	Narodna Stranka Radom za Boljitak (NSRZB)	DA	DA	DA	DA	DA	DA		DA	DA		DA	DA
8	Demokratski narodni savez (DNS)								DA	DA			
9	Hrvatska stranka prava BiH / dr. Jurišić	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
10	Socijalistička partija (SP)					DA		DA		DA			DA
11	Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP)	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
12	Hrvatska Demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990)							DA	DA	DA		DA	DA
13	Evropska Ekološka Stranka (EES E-5)	DA	DA	DA	DA	DA		DA	DA	DA	DA	DA	DA
14	Liberalno demokratska stranka (LDS)	DA			DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA		DA
15	Stranka demokratske akcije (SDA)	DA		DA	DA		DA	DA	DA		DA	DA	DA
16	Građanska Demokratska Stranka Bosne i Hercegovine (GDS)						DA	DA		DA	DA		
17	Partija demokratskog progresa (PDP)	DA		DA	DA	DA	DA	DA	DA			DA	DA
18	Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU)			DA	DA			DA					
19	Bosansko Podrinjska Narodna Stranka (BPNS)												
20	Hrvatska Demokratska zajednica BiH (HDZ)								DA			DA	DA
21	Bosanskohercegovačka Patriotska stranka (BPS)	DA		DA	DA			DA	DA	DA		DA	
22	Demokratski pokret Srpske- (DEPOS)									DA		DA	
23	Nova hrvatska inicijativa (NHI)	DA		DA	DA	DA		DA	DA	DA	DA	DA	DA
24	Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH)			DA	DA	DA			DA			DA	
25	Hrvatska Stranka Prava (HSP)	DA		DA	DA	DA		DA	DA			DA	
26	Hrvatska demokratska unija BiH (HDU)	DA	DA	DA	DA	DA	DA		DA	DA	DA	DA	DA
Sub-total		12	8	14	16	13	11	15	20	18	11	17	14

Napomena: Odgovor **DA** znači da politička stranka ima bar minimalno usklađen izborni cilj sa odgovarajućim zahtjevom GROZD-a.

Tabela 3: Pregled oblasti u kojima su političke stranke bar minimalno uskladile svoj izborni program sa Građanskom platformom

Rbr	Naziv političkog subjekta	Nezaposlenost	Siromaštvo	Penzioni sistem	Zdravstvena i socijalna zaštita	Poljoprivreda	Mladi	Javna administracija	Obrazovanje	Korupcija	EU integracija	Javna preduzeća	Strana ulaganja
1	Narodna Bošnjačka Stranka (NBS)									DA			
2	Pokret za promjene BiH (PZP)		DA	DA	DA	DA		DA	DA	DA		DA	
3	Koalicija Hrvatsko zajedništvo	DA			DA		DA		DA	DA	DA		DA
4	Kongresna narodna stranka (KNS)								DA				
5	Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD)		DA	DA	DA	DA	DA		DA	DA	DA	DA	DA
6	Srpska Demokratska Stranka (SDS)	DA	DA	DA			DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
7	Narodna Stranka Radom za Boljitak (NSRZB)	DA	DA	DA	DA	DA	DA		DA	DA		DA	DA
8	Demokratski narodni savez (DNS)								DA	DA			
9	Hrvatska stranka prava BiH / dr. Jurišić	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
10	Socijalistička partija (SP)					DA		DA		DA			DA
11	Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP)	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
12	Hrvatska Demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990)	DA						DA	DA	DA		DA	DA
13	Evropska Ekološka Stranka (EES E-5)	DA	DA	DA	DA			DA	DA	DA	DA	DA	DA
14	Liberalno demokratska stranka (LDS)	DA	DA		DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA		DA
15	Stranka demokratske akcije (SDA)	DA		DA	DA		DA	DA	DA		DA	DA	DA
16	Građanska Demokratska Stranka Bosne i Hercegovine (GDS)						DA	DA		DA	DA		
17	Partija demokratskog progresa (PDP)	DA		DA	DA	DA	DA	DA	DA			DA	DA
18	Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU)			DA	DA			DA		DA			
19	Bosansko Podrinjska Narodna Stranka (BPNS)												
20	Hrvatska Demokratska zajednica BiH (HDZ)								DA			DA	DA
21	Bosanskohercegovačka Patriotska stranka (BPS)	DA		DA	DA			DA	DA	DA		DA	
22	Demokratski pokret Srpske- (DEPOS)									DA		DA	
23	Nova hrvatska inicijativa (NHI)	DA		DA	DA	DA		DA	DA	DA	DA	DA	DA
24	Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH)			DA	DA				DA		DA	DA	DA
25	Hrvatska Stranka Prava (HSP)	DA		DA	DA	DA		DA	DA			DA	
26	Hrvatska demokratska unija BiH (HDU)	DA	DA	DA	DA	DA	DA		DA	DA	DA	DA	DA
Sub-total		14	9	15	16	11	11	15	20	19	12	17	16

Napomena: Odgovor DA znači da politička stranka ima bar minimalno usklađen svoj izborni program sa odgovarajućim dijelom Građanske platforme GROZD-a.

METODOLOGIJA

Predmet analize je izborni program političke partije koja se kandidirala za opšte izbore u Bosni i Hercegovini zakazane za 01. oktobar 2006. godine. Osnovni cilj analize jeste utvrđivanje usklađenosti izbornog programa političke partije sa generalnim i specifičnim ciljevima sadržanim u Građanskoj platformi GROZD-a koja je 26. maja 2006. godine usvojena na konferenciji u Sarajevu. Predmet analize bit će 12 prioriteta zahtjeva/očekivanja sadržanih u Građanskoj platformi, i to iz slijedećih oblasti: 1. Nezaposlenost, 2. Siromaštvo, 3. Penzioni sistem, 4. Zdravstvena i socijalna zaštita, 5. Poljoprivreda, 6. Mladi, 7. Javna administracija, 8. Obrazovanje, 9. Korupcija, 10. EU integracije, 11. Javna preduzeća i 12. Strana ulaganja.

Predmet analize

Predmet analize jesu izborni programi političkih stranaka i koalicija registriranih za opšte izbore u Bosni i Hercegovini koji su zakazani za 01. oktobar 2006. godine. Pod izbornim programom se podrazumijeva izborni program političke stranke, izborna platforma političke stranke, programska platforma za izbore političke stranke ili drugi pisani dokument koji je politička stranka dostavila GROZD-u kao odgovor na zahtjev za dostavljanje izbornih programa, a u kojem su jasno naznačeni izborni ciljevi, planovi ili planirani rezultati političke stranke/koalicije. Predmet analize nisu bili izborni programi nezavisnih kandidata za bilo koji nivo vlasti.

Cilj analize izbornih programa političkih stranaka jeste dobijanje objektivnog odgovora koliko su izborni programi političkih subjekata u skladu sa Građanskom platformom GROZD-a. Analizom usklađenosti izbornog programa političkih stranaka će se nastojati dobiti odgovor koliko je izborni program usklađen sa GROZD platformom u slijedeće tri oblasti/dimenzije:

1.1. Usklađenost izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme.

Analizom će se nastojati dobiti odgovor koliko su konkretni izborni ciljevi političke partije u skladu sa Građanskom platformom. Predmet analize u ovom slučaju bit će samo izborni ciljevi koji su precizno definisani u Građanskoj platformi. Ukoliko je u izbornom programu jasno naznačeno da politička partija ima identične ili približno iste ciljeve kao što su precizirani u zahtjevima GROZD-a, izborni program u ovom dijelu bi se mogao ocjeniti da je potpuno usklađen sa Građanskom platformom. Ukoliko bi se utvrdilo da jedan ili više od slijedećih 12 zahtjeva GROZD-a nije u skladu sa Građanskom platformom, ocjena za usklađenost izbornog programa će biti od 1 do 4 u zavisnosti koliko je izborni program usklađen. Metodologija za procjenu usklađenosti izbornih ciljeva data je u narednom poglavlju.

1.2. Usklađenost izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme.

Kako se Građanska platforma GROZD-a ne sastoji samo od 12 jasnih, konkretnih i mjerljivih zahtjeva, tako se ni usklađenost programa političke partije ne može procjenjivati samo na osnovu usklađenosti izbornih ciljeva. Iz tog razloga, nakon završetka prvog dijela analize u kojem će se nastojati utvrditi usklađenosti izbornih ciljeva, predmet drugog dijela analize će biti usklađenost izbornog programa političke partije sa kompletnom Građanskom platformom. U okviru ovog dijela analize nastojat će se dobiti odgovor koliko je program političke partije usklađen sa specifičnim ciljevima, strategijama, planovima i mjerama GROZD-a, za svaki od 12 ključnih zahtjeva. Analizom će se nastojati utvrditi na koji način (specifični ciljevi/strategije/planovi/mjere) će politička partija obezbijediti ostvarivanje predviđenih izbornih ciljeva (a koji istovremeno predstavljaju zahtjeve GROZD-a), te koliko je planirani način ostvarivanja ciljeva u skladu sa 107 specifičnih ciljeva koji su sadržani u Građanskoj platformi (67 specifičnih ciljeva koje analizira ALDI i 40 specifični ciljeva za pet oblasti koje analizira TI).

Pored toga, analiza će uzeti u obzir i ciljeve, strategije, planove i mjere koje nisu predviđene Građanskom platformom, a koje direktno ili indirektno mogu doprinijeti ostvarivanju izbornih ciljeva političke partije koji su usklađeni sa Građanskom platformom. Na ovan način će se obezbijediti objektivna procjena ostvarivosti izbornih ciljeva političke partije i u slučaju kada plan za ostvarivanje ciljeva nije potpuno u skladu sa Građanskom platformom, ali i pored toga predviđeni plan političke partije može doprinijeti ostvarivanju planiranih izbornih ciljeva.

1.3. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom.

U okviru ove treće i posljednje oblasti, predmet analize će biti da se utvrdi koliko su izborni programi političkih partija napisani u skladu sa Građanskom platformom. Ovaj dio analize, koji je nazvan posebna usklađenost izbornog programa, i ima za cilj da utvrdi koliko su izborni programi usklađeni sa Građanskom platformom u ostalim oblastima, izuzev oblastima preciziranih u dijelu 1.a. i 1.b. Ova posebna analiza je potreba iz razloga što će prilikom ocjenjivanja usklađenosti programa političkih partija uticati i pitanja koja nisu analizirana u prethodnim dijelovima analize, kao što su usklađenost u definisanju problema za svaki od 12 zahtjeva GROZD-a, udio ciljeva koje je predstavio GROZD u ukupnim izbornim ciljevima političke partije (npr. jedna politička partija može imati 40-tak izbornih ciljeva dok druga može imati samo 15, a obje su uvrstile svih 12 zahtjeva GROZD-a, što dovodi do toga da su programi političkih partija različito usklađeni sa Građanskom platformom), te drugi bitni elementi koji mogu uticati na veću ili manju usklađenost izbornog programa političke partije sa Građanskom platformom.

Metoda ocjenjivanja

2.1. Kriteriji za ocjenjivanje

Svaki izborni program političke partije će se ocjenivati broičano. Za sve precizirane indikatore će se koristiti broičane ocjene od 1 do 5. Broičane ocjene su slijedeće:

- 1 – Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom;
- 2 – Izborni program samo površno usklađen sa Građanskom platformom;
- 3 – Izborni program polovično usklađen sa Građanskom platformom;
- 4 – Izborni program većim dijelom usklađen sa Građanskom platformom;
- 5 – Izborni program potpuno usklađen sa Građanskom platformom.

Odgovarajuće ocjene će se dodjeljivati na slijedeći način:

1– Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom. Ova ocjena će biti dodjeljena u slučaju da politička stranka niti u minimalnom obimu nije direktno niti indirektno uskladila izborni program sa Građanskom platformom.

2 – Izborni program samo površno usklađen sa Građanskom platformom. Ova ocjena će biti dodjeljena u slučaju da je politička partija u svom izbornom programu precizirala ostvarivanje jednog ili više zahtjeva sadržanih u Građanskoj platformi, ali na način da je u ukupnom zbiru najveći dio zahtjeva iz Građanske platforme samo površno obrađen u izbornom programu bez preciznih, konkretnih i mjerljivih rezultata ostvarivanja predviđenih izbornih ciljeva.

3 – Izborni program polovično usklađen sa Građanskom platformom. Ova ocjena će biti dodjeljena u slučaju da je politička partija u svom izbornom programu precizirala ostvarivanje minimalno polovinu zahtjeva iz Građanske platforme ili da je djelimično u svoj izborni program uvrstila većinu zahtjeva sadržanih u Građanskoj platformi na način da jednim dijelom predviđaju ispunjavanje ciljeva sadržanih u Građanskoj platformi.

4 – Izborni program većim dijelom usklađen sa Građanskom platformom. Ova ocjena će biti dodjeljena u slučaju da je politička partija u svom izbornom programu većinu zahtjeva iz Građanske platforme obradila u svom izbornom programu na način kako je predviđeno Građanskom platformom ili da je u svom izbornom programu uvrstila sve zahtjeve iz Građanske platforme sa ciljevima koji većim dijelom odgovaraju zahtjevima sadržanim u Građanskoj platformi.

5 – Izborni program potpuno usklađen sa Građanskom platformom. Ova ocjena će biti dodijeljena u slučaju da je politička partija potpuno ili u najvećem dijelu uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom.

2.2. Predmet ocjenjivanja

Predmet ocjenjivanja jeste izborni program političke partije. Prilikom ocjenjivanja bi se zasebno ocjenom od 1 do 5 ocjenjivala usklađenost izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme (1.1.), Usklađenost izbornog programa političke partije sa Građanskom platformom (1.2.) i posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom (1.3.). Ocjenjivanje bi se vršilo posebno preciziranom metodom za svaku od tri predviđene oblasti.

2.3. Metoda ocjenjivanja

Metod ocjenjivanja je najbitniji element procjene usklađenosti izbornih programa političkih partija sa Građanskom platformom. Kako je procjenjivanje izbornih programa složena procedura koja zavisi od dimenzije posmatranja usklađenosti, ocjenjivanjem će se nastojati u što mogućoj mjeri obezbjeđiti objektivnost prilikom ocjenjivanja izbornih programa političkih partija. Kako bi se dobila objektivna analiza neophodno je unaprijed definisati uslove koji bi trebali biti ispunjeni da bi se mogao donijeti zaključak da je izborni program političke partije u potpunosti u skladu sa Građanskom platformom GROZD-a.

2.3.1. Potpuno usklađen program političke partije sa Građanskom platformom jeste program one političke partije koji je definisao izborne ciljeve na konkretan, jasan i mjerljiv način, koji je fokusiran na identične probleme koji su sadržani u 12 zahtjeva GROZD-a, kao što su nezaposlenost, siromaštvo, penzioni sistem, i sl. (predmet analize 1.1.), koji je predvidio implementaciju specifičnih ciljeva, strategija i mjera predviđenih u Građanskoj platformi neophodnih za ispunjavanje planiranih izbornih ciljeva (predmet analize 1.2), i koji je svoj program pripremio na način da su analiza problema i dosadašnji rezultati na smanjivanju identifikovanih problema najvećim dijelom usklađeni sa Građanskom platformom (predmet analize 1.3.). Pored toga, da bi program političke partije bio u potpunosti usklađen sa Građanskom platformom potrebno je da politička partija ima rangirane prioritete na način sličan u Građanskoj platformi, te da su zahtjevi GROZD-a dominantni izborni ciljevi u definisanim izbornim ciljevima političke partije (to znači da politička partija može imati i više izbornih ciljeva nego što je definisano u Građanskoj platformi, ali da su ciljevi iz Građanske platforme na vrhu liste prioriteta liste izbornih ciljeva).

2.3.2. Korištenje kriterija za ocjenjivanje u procesu utvrđivanja usklađenosti izbornog programa provodi se na način da se procjenjuje koliko izborni program političke partije u svim svojim dimenzijama odstupa od definicije koja je navedena u tački 2.3.1. koja opisuje potpuno usklađeni program političke partije sa Građanskom platformom. Za svaku dimenziju analize izbornog programa, ocjene za nivo usklađenosti se donose na slijedeći način:

a. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva (Zc)

Kod utvrđivanja usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme ocjena se donosi samo na osnovu procjene koliko su izborni ciljevi u skladu sa ciljevima sadržanim u Građanskoj platformi, na način kako je precizirano slijedećim primjerom:

Zapošljavanje. Ukoliko je politička partija u svom izbornom programu definisala konkretan cilj koji se odnosi na neto povećanje zaposlenosti ili rast stope ukupne zaposlenosti koji bi u toku naredne godine doveo do ukupnog rasta formalne zaposlenosti za približno 150 hiljada, za takav izborni cilj politička partija bi dobila ocjenu 5. Za svaki drugi izborni cilj političke partije koji bi bili definisani na način sličan zahtjevima GROZD-a, dodijelila bi se ocjena 5. Ukoliko politička partija nema definisan cilj za jedan ili više zahtjeva GROZD-a, za svaki nedefinisan cilj politička partija bi dobila ocjenu 1.

Ocjena za usklađenost izbornih ciljeva se izračunava na slijedeći način $Zc = (Zc1+Zc2+....+Zc12)/12$

Zc – Ocjena usklađenosti ciljeva izbornog programa sa zahtjevima iz Građanske platforme; Zc1 = dobivena ocjena za zahtjev broj 1

b. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom (Z)

Kod utvrđivanja usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme ocjena se donosi na osnovu zbira ocjena za usklađenost specifičnih direktnih i indirektnih indikatora o usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom. Procedura za utvrđivanje usklađenosti se sastoji od slijedećih koraka:

Prvi korak je procjena koliko je izborni program političke partije usaglašen sa specifičnim ciljevima koji su u Građanskoj platformi jasno istaknuti za svaki od 12 zahtjeva. Kompletan pregled specifičnih ciljeva za svaki od zahtjeva GROZD-a nalazi se u aneksu 1. Tokom procjene usklađenosti svakog od specifičnih ciljeva daje se ocjena od 1 do 5. Sabiranjem ocjena se vrši za svaki od 12 zahtjeva GROZD-a.

$$Zx(d) = (Zx1+Zx2+...Zxn)/n$$

x-broj zahtjeva iz Građanske platforme; n – broj specifičnih ciljeva/strategija/mjera u okviru zahtjeva x

Rezultat dobiven ovom operacijom jeste direktna usklađenost izbornog programa u oblasti Zx sa Građanskom platformom.

Drugi korak je procjena koliko je izborni program u određenoj oblasti indirektno usklađen sa Građanskom platformom. Naime, politička partija je mogla definisati i druge specifične ciljeve/strategije/mjere koje mogu obezbijediti dostizanje predviđenog izbornog cilja, a ne samo specifične ciljeve koji su predviđeni Građanskom platformom. Da bi se obezbijedila objektivna ocjena za izborni program, za svaki od 12 zahtjeva GROZD-a omogućena je procjena koliko ciljevi/strategije/mjere političke partije koji nisu predviđeni u Građanskoj platformi mogu doprinijeti ostvarivanju Građanske platforme. Procjena se vrši na slijedeći način:

$$Zx(i) = (Zy1+Zy2+Zy3)/3$$

Y1, y2, y3 – tri indirektna cilja/strategije ili plana koji mogu doprinijeti ostvarivanju zahtjeva Zx

Treći korak jeste dobivanje konačne usklađenosti izbornog programa političke partije sa Građanskom platformom za svaki specifični zahtjev sadržan u Građanskoj platformi. Ocjena konačne usklađenosti se vrši na slijedeći način:

$$Zx = (Zx(d) + Zx(i))/2$$

Četvrti korak jeste zbir ocjena o direktnoj i indirektnoj usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom u svih 12 oblasti definisanih Građanskom platformom:

$$Z=(Z1+Z2+...+Z12)/12$$

c. Posebna ocjena usklađenosti (P)

Kod utvrđivanja posebne usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom kriteriji se koriste na identičan način kao i u prethodnim slučajevima, s tim da se ocjena za posebnu usklađenost dobiva kao zbir ocjena za usklađenost :

p1. ocjena tekstualne usklađenosti - veličinu prostora posvećenog pitanjima identifikovanim u Građanskoj platformi u odnosu na ostala pitanja koja su važna za političku partiju (ocjena od 1 do 5).

p2. ocjena usklađenosti opisa (izjave) problema koji politička partija nastoji eliminirati ciljevima sadržanim u izbornom programu. (ocjena od 1 do 5).

Posebna ocjena usklađenosti se vrši na slijedeći način: $P=(p1+p2)/2$

2.4. Način računanja finalne ocjene o usklađenosti izbornog programa

Način računanja finalne ocjene o usklađenosti izbornog programa se vrši na način da se uzimaju u obzir rezultati dobiveni u procjeni sve tri dimenzije usklađenosti izbornog programa koji se uvrštavaju u slijedeću formulu kojom se dobiva konačna ocjena o usklađenosti izbornog programa.

$$UP_{(\text{politička stranka})} = (Zc + Z + P)/3$$

Konačna ocjena dobivena na ovaj način predstavlja finalnu ocjenu o usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD za opće izbore 01. oktobra 2006. godine, stim da je prag opisnih ocjena slijedeći:

1. Ocjena da izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom će se dodjeliti ukoliko je ukupan zbir bodova manji od 1,49.
2. Ocjena da je izborni program samo površno usklađen sa Građanskom platformom će se dodjeliti ukoliko je ukupan zbir bodova veći od 1,50 ali manji od 2,49.
3. Ocjena da je izborni program polovično usklađen sa Građanskom platformom će se dodjeliti ukoliko je ukupan zbir bodova veći od 2,50 ali manji od 3,49.
4. Ocjena da je izborni program većim dijelom usklađen sa Građanskom platformom će se dodjeliti ukoliko je ukupan zbir bodova veći od 3,50 ali manji od 4,49.
5. Ocjena da je izborni program potpuno usklađen sa Građanskom platformom će se dodjeliti ukoliko je ukupan zbir bodova veći od 4,50.

SAŽETAK REZULTATA ANALIZE USKLAĐENOSTI IZBORNIH PROGRAMA

Prilikom analize izbornih programa političkih partija i koalicija odabrana je metoda prezentacije rezultata analize po političkim partijama. Za svaku političku partiju na početku je dat kratak opis izbornog programa političke partije u kojem se nalazi pregled najznačajnijih pitanja kojima je politička partija posvetila u svom izbornom programu. U drugom dijelu nalaze se rezultati ocjene usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom. U ovom dijelu su prezentirane ocjene o generalnoj usklađenosti izbornog programa, te opis najvažnijih argumenata zbog kojih je politička partija dobila određenu ocjenu o usklađenosti, te odgovori na koja pitanja iz Građanske platforme politička partija je posvetila najviše, ali i najmanje prostora. U okviru ove sekcije dat će se grafički pregled usklađenosti izbornog programa političke partije sa Građanskom platformom. U trećem dijelu nalazi se pregled usklađenosti izbornog programa po svakom od 12 zahtjeva iz Građanske platforme. U ovom dijelu nalazi se tekstualni opis usklađenosti izbornog programa u svih 12 oblasti iz Građanske platforme.

Rang lista usklađenosti izbornih programa političkih stranaka sa Građanskom platformom

1.1. Na osnovu detaljne analize izbornih programa političkih stranaka utvrđeno je da niti jedna politička stranka, čiji je izborni program analiziran, nema potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom.

1.2. Na osnovu detaljne analize izbornih programa političkih stranaka utvrđeno je da samo jedna politička stranka ima većim dijelom usklađen izborni program sa Građanskom platformom i to: Socijal demokratska partija BiH, koja je ocjenjena sa ocjenom 3,84 što znači da je izborni program ove političke stranke većim dijelom usklađen sa Građanskom platformom.

1.3. Na osnovu detaljne analize izbornih programa političkih stranaka utvrđeno je da četiri političke stranke imaju polovično usklađen izborni program sa Građanskom platformom i to: Hrvatska stranka prava BiH dr. Jurišić, Hrvatska demokratska unija (HDU/članica koalicije), Nova hrvatska inicijativa (NHI/članica koalicije) i Narodna stranka radom za boljitak.

1.4. Na osnovu detaljne analize izbornih programa političkih stranaka utvrđeno je da devet političkih stranaka imaju površno usklađen izborni program sa Građanskom platformom i to: Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), Stranka demokratske akcije (SDA), Evropska ekološka stranka E-5, Liberalno demokratska stranka BiH (LDS), Srpska demokratska stranka (SDS), Partija demokratskog progresa (PDP), Hrvatska stranka prava (HSP/članica koalicije), Pokret za promjene i Koalicija Hrvatsko zajedništvo.

1.5. Na osnovu detaljne analize izbornih programa političkih stranaka utvrđeno je da dvanaest političkih stranaka nemaju usklađen izborni program sa Građanskom platformom i to: Hrvatska seljačka stranka (HSS/članica koalicije), Bosansko patriotska stranka (BPS), HDZ 1990, Stranka Penzionera - umirovljenika BiH, Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ BiH), Građanska demokratska stranka BiH (GDS), Demokratski narodni savez (DNS), Socijalistička partija (SP), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Kongresna narodna stranka, Narodno bošnjačka stranka Bosansko-podrinjska narodna stranka (BPNS).

Rang lista političkih partija prema usklađenosti izbornih programa sa Građanskom platformom nalazi se u tabeli 4.

Tabela 4: Pregled političkih partija prema usklađenosti izbornih programa sa Građanskom platformom

Rbr	Politička partija / koalicija	Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a
1	Socijal demokratska partija BiH (SDP)	3,84
2	Hrvatska stranka prava BiH Đapić-dr.Jurišić	3,14
3	Hrvatska demokratska unija (HDU/članica koalicije)	3,03
4	Nova hrvatska inicijativa (NHI/članica koalicije)	2,94
5	Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB)	2,50
6	Savez socijal demokrata (SNSD)	2,45
7	Stranka demokratske akcije (SDA)	2,35
8	Evropska ekološka stranka E-5	2,21
9	Liberalno demokratska stranka BiH (LDS)	2,19
10	Srpska demokratska stranka (SDS)	1,93
11	Partija Demokratskog progresa (PDP)	1,91
12	Hrvatska stranka prava (HSP/članica koalicije)	1,88
13	Pokret za promjene (PZP)	1,81
14	Koalicija Hrvatsko zajedništvo	1,55
15	Hrvatska seljacka stranka (HSS) /CK	1,43
16	Bosansko patriotska stranka (BPS)	1,37
17	HDZ 1990	1,34
18	Stranka Penzionera - umirovljenika BiH (SPU)	1,27
19	Hrvatska Demokratska zajednica (HDZ)	1,25
20	Građanska demokratska stranka BiH (GDS)	1,22
21	Demokratski narodni savez (DNS)	1,15
22	Socijalistička partija (SP)	1,14
23	Demokratski pokret Srpske (DEPOS)	1,13
24	Kongresna narodna stranka (KNS)	1,09
25	Narodno bošnjačka stranka (NBS)	1,06
26	Bosansko-podrinjska narodna stranka (BPNS)	1,00

Napomena:

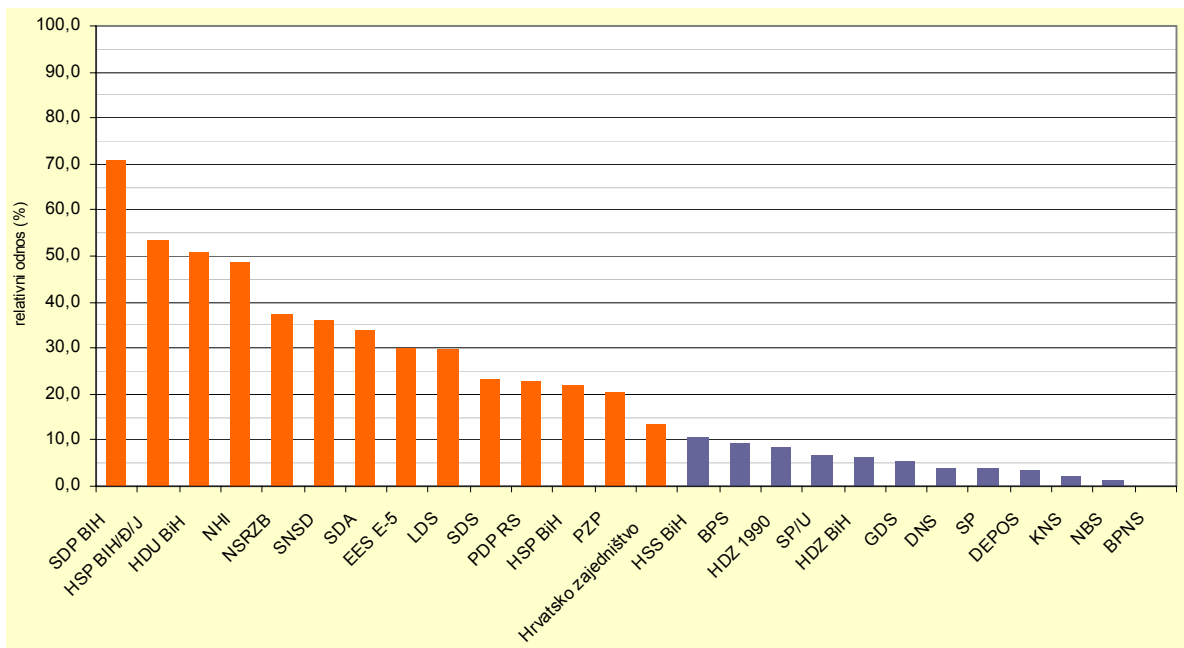
Ocjene od 1,00 do 1,49 – Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom; Ocjene od 1,50 do 2,49 – program površno usklađen sa Građanskom platformom; Ocjene od 2,50 do 3,49 – program polovično usklađen sa Građanskom platformom; Ocjene od 3,50 do 4,49 – program većim dijelom usklađen sa Građanskom platformom i ocjene od 4,50 do 5,00 – program u potpunosti usklađen sa Građanskom platformom.

Ostali ključni nalazi dobiveni analizom usklađenosti izbornih programa političkih subjekata sa Građanskom platformom

Relativna usklađenost

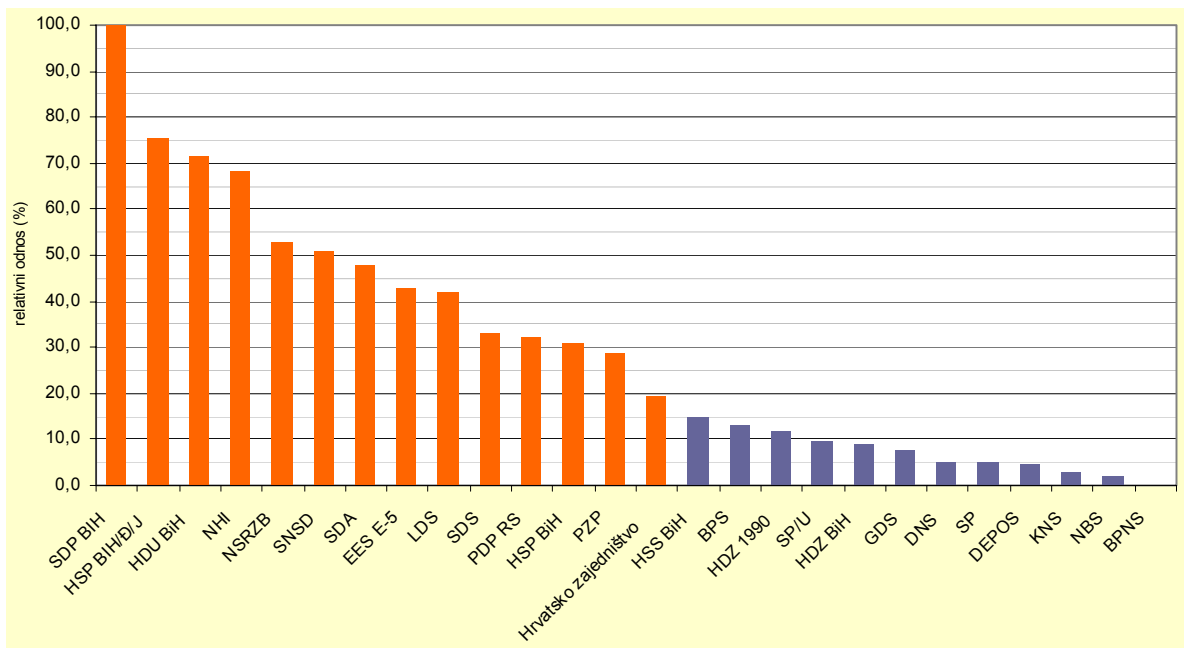
Izborne programe političkih stranaka možemo posmatrati i u relativnom odnosu i na taj način dobiti odgovor koliko je program jedne političke stranke više ili manje usklađen u odnosu na potpuno usklađeni izborni program sa Građanskom platformom ili koliko je izborni program jedne političke partije više ili manje usklađen u odnosu na izborni program najbolje usklađene političke stranke. Rezultati relativnog poređenja usklađenosti izbornih programa političkih stranaka u odnosu na Građansku platformu dati na slici 1. i 2.

Slika 1. Relativna usklađenost izbornih programa u odnosu na Građansku platformu

Izvor: Tabela 4.

Slika 2: Relativna međusobna usklađenost izbornih programa političkih stranaka

Izvor: Tabela 4.

Usklađenost izbornih ciljeva

Posebno važno pitanje jeste koliko su izborni ciljevi političkih stranaka usklađeni sa ključnih 12 zahtjeva koji su sadržani u Građanskoj platformi. U tabeli 5. nalazi se grafički prikaz usklađenosti izbornih ciljeva političkih stranaka sa 12 ključnih zahtjeva GROZD-a.

Tabela 5: Pregled minimalno usklađenih izbornih ciljeva političkih stranaka sa ključnim zahtjevima GROZD-a

Rbr	Naziv političkog subjekta	Da se otvori 150 000 novih radnih mjesta u BiH	Da se iskorijeni ekstremno siromaštvo	Da minimalna penzija bude 250 KM	Da svaki građanin u BiH ima pristup osnovnoj zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti	Da se obezbijedi dostojanstven standard života na selu	Da BiH bude zemlja jednakih mogućnosti za mlade ljude	Da se smanje troškovi administracije	Da se okonča reforma sistema obrazovanja u BiH	Da se smanji nivo korupcije u BiH	Da BiH ispuni uvjete za sticanje statusa kandidata za članstvo u EU	Da javna preduzeća budu bolje regulisana i efikasnija u pružanju usluga	Da se udvostruče strana ulaganja
1	Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP)	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
2	Hrvatska demokratska unija BiH (HDU)	☆	★	☆	★	☆	★	☆	★	★	★	☆	★
3	Narodna Stranka Radom za Boljitak (NSRZB)	★	☆	☆	★	★	★	☆	★	☆	☆	☆	★
4	Nova hrvatska inicijativa (NHI)	★	☆	★	★	★	☆	☆	★	★	☆	★	★
5	Hrvatska stranka prava BiH / dr. Jurišić	☆	☆	☆	★	☆	☆	★	★	☆	☆	★	★
6	Evropska Ekološka Stranka (EES E-5)	☆	★	☆	★	★	☆	★	☆	☆	★	☆	☆
7	Stranka demokratske akcije (SDA)	★	☆	☆	★	☆	★	★	★	☆	☆	☆	★
8	Pokret za promjene BiH (PZP)	☆	★	★	★	☆	☆	★	★	★	☆	☆	☆
9	Savez nezavisnih socijal demokrata (SNSD)	☆	☆	☆	☆	★	☆	☆	★	☆	☆	★	★
10	Liberalno demokratska stranka (LDS)	☆	☆	☆	★	☆	★	★	★	☆	☆	☆	★
11	Partija demokratskog progresa (PDP)	☆	☆	☆	☆	★	★	★	☆	☆	☆	☆	★
12	Srpska Demokratska Stranka (SDS)	☆	★	☆	☆	☆	☆	★	☆	☆	☆	★	☆
13	Hrvatska Stranka Prava (HSP)	☆	☆	☆	★	☆	☆	★	★	☆	☆	★	☆
14	Koalicija Hrvatsko zajedništvo	☆	☆	☆	★	☆	☆	☆	★	☆	★	☆	☆
15	Bosanskohercegovačka Patriotska stranka (BPS)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	★	☆	★	☆	☆	☆
16	Hrvatska Demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	★	★	☆	☆	★
17	Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU)	☆	☆	★	★	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
18	Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
19	Socijalistička partija (SP)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
20	Građanska Demokratska Stranka Bosne i Hercegovine (GDS)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
21	Hrvatska Demokratska zajednica BiH (HDZ)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
22	Demokratski narodni savez (DNS)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
23	Demokratski pokret Srpske- (DEPOS)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	★	☆
24	Narodna Bošnjačka Stranka (NBS)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
25	Kongresna narodna stranka (KNS)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
26	Bosansko Podrinjska Narodna Stranka (BPNS)	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆

★ Potpuno usklađen; ★ Većim dijelom usklađen; ★ Polovično usklađen; ☆ Površno usklađen; ☆ Nije usklađen

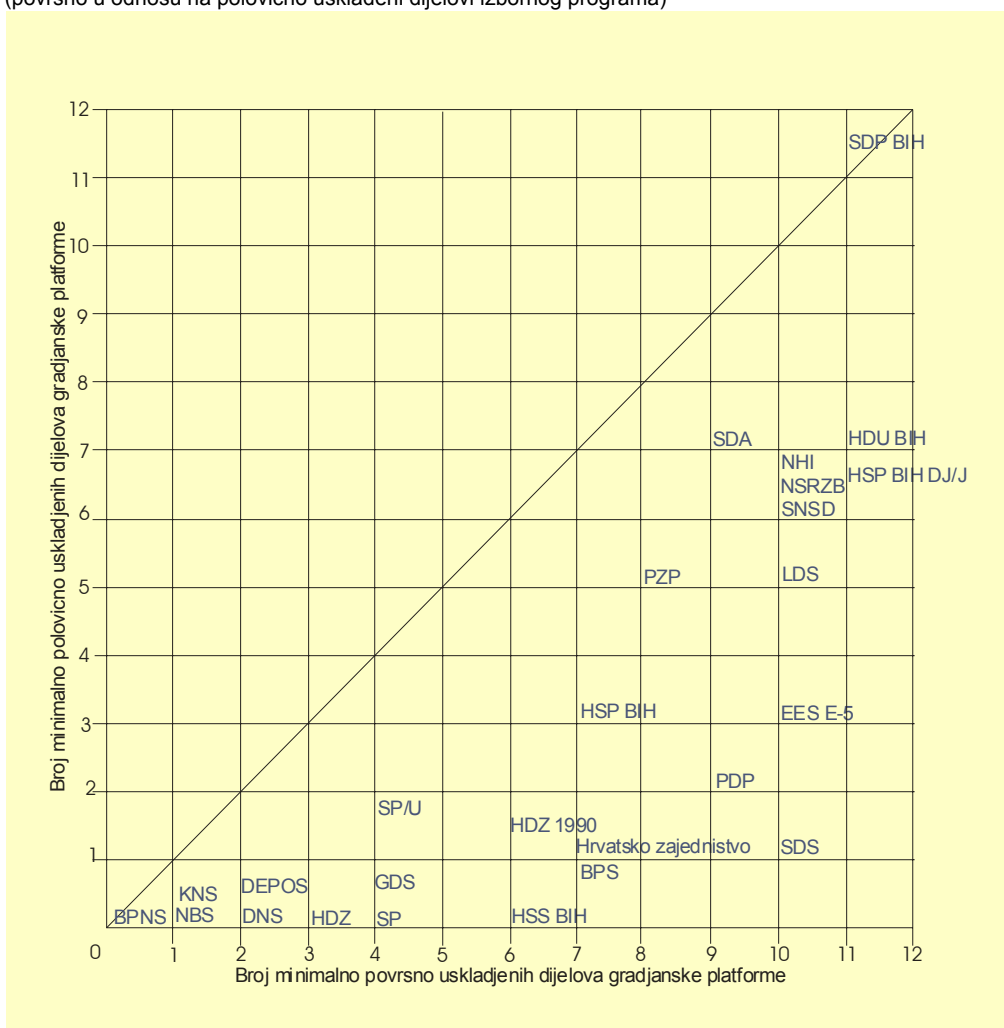
Fokusiranost političkih partija na rješavanje specifičnih problema građana Bosne i Hercegovine

Pitanje na koje je takođe potrebno obratiti pažnju jeste koliko su određene političke stranke/koalicije fokusirane na rješavanje specifičnih problema građana. Kako se politička orijentacija velikog broja političkih stranaka razlikuje po njihovim temeljnim vrijednostima na kojima su zasnovane, realno bi bilo očekivati da njihovu fokusiranost na određene specifične probleme za koje smatraju da iz njihove perspektive ili perspektive građana ili grupe građana kojima se obraćaju. Kako bi procjenili stepen fokusiranosti političkih stranaka u rješavanju specifičnih problema građana proveli smo analizu fokusiranosti političkih stranaka na rješavanje specifičnih problema građana.

Osnovna pretpostavka ove analize jeste da su izborni programi političkih stranaka bolji što su više fokusirani na potpunije rješavanje određenih problema građana, u odnosu na izborne programe onih političkih stranaka koji tretiraju više problema ali koji su tretirani samo površno. U teoretskom idealnom slučaju najbolji izborni program je onaj program koji je potpuno usklađen sa Građanskom platformom u svih 12 oblasti, ali kako smo vidjeli u prethodnom poglavlju, takav slučaj nije slučaj zabilježen u praksi.

Da bi procjenili fokusiranost političkih stranaka za rješavanje specifičnih problema građana, prvo je procjenjeno koliko su političke stranke koje imaju minimalno površno usklađen izborni program sa Građanskom platformom imaju bar polovično usklađen izborni program u jednoj od 12 oblasti iz Građanske platforme. Rezultati su prikazani na slici 3.

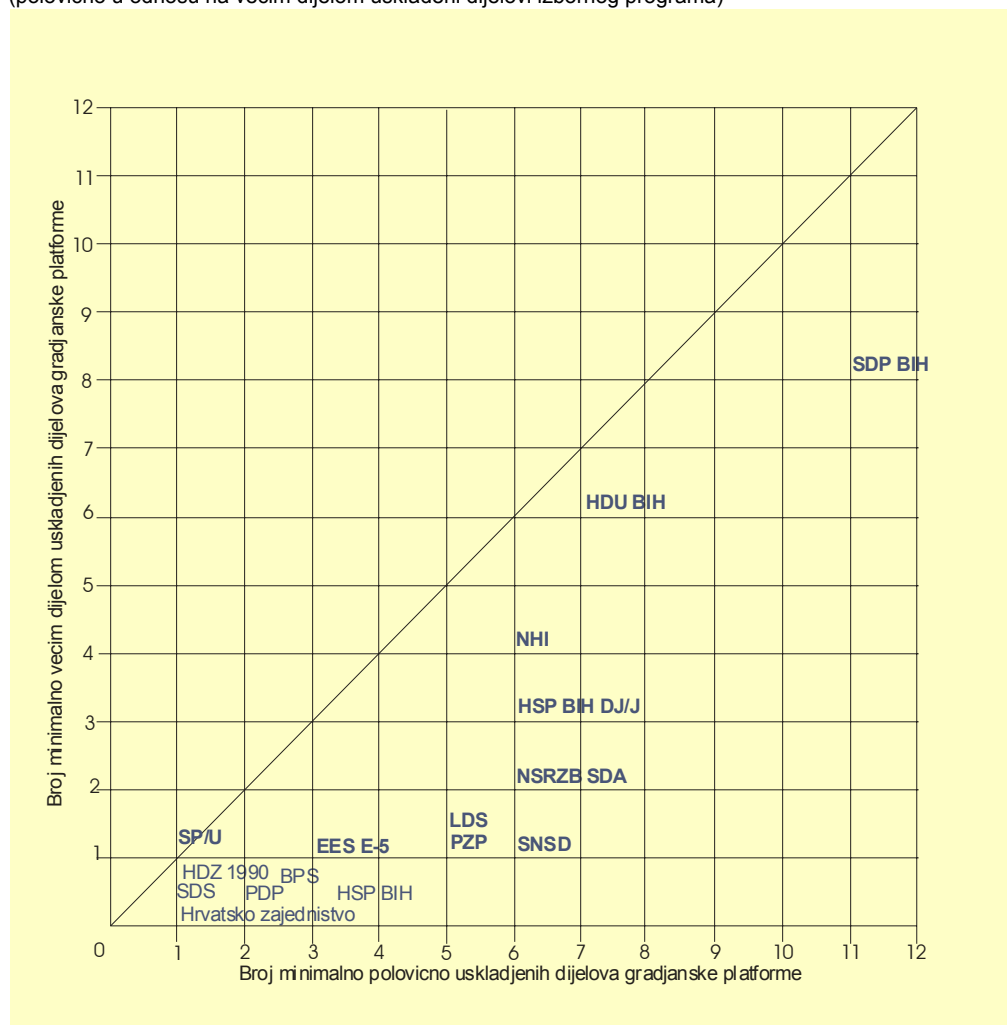
Slika 3. Grafički prikaz fokusiranosti izbornih programa na rješavanje određenih specifičnih problema (površno u odnosu na polovično usklađeni dijelovi izbornog programa)

Kao što se može vidjeti na prethodnoj slici ovom analizom dobili smo spektar pozicija političkih stranaka u kojima je na jednom kraju BPNS koja nema niti jednu bar minimalno usklađenu oblast izbornog programa sa Građanskom platformom, dok je na drugom kraju SDP BiH koja u svih 12 oblasti ima bar polovično usklađen izborni program sa Građanskom platformom. Sve ostale stranke nalaze se ispod dijagonalne linije toliko daleko udaljene koliko imaju više minimalno površno usklađenih dijelova izbornog programa u odnosu na dijelove izbornog programa koji su polovično usklađeni sa Građanskom platformom.

Iz slike 3. jasno se vidi da stranke BPNS, GDS, DEPOS, HSS BiH, SP, HDZ BiH, NBS, KNS i DNS nemaju niti jedan izborni cilj polovično usklađen sa Građanskom platformom, te ih nećemo uzeti u dalju analizu. Na narednoj slici prikazani su izborni programi političkih stranaka koje imaju bar jedan dio polovično usklađenog izbornog programa sa Građanskom platformom u odnosu na broj većim dijelom usklađenih dijelova izbornog programa sa Građanskom platformom. Rezultati su prikazani na slici 4.

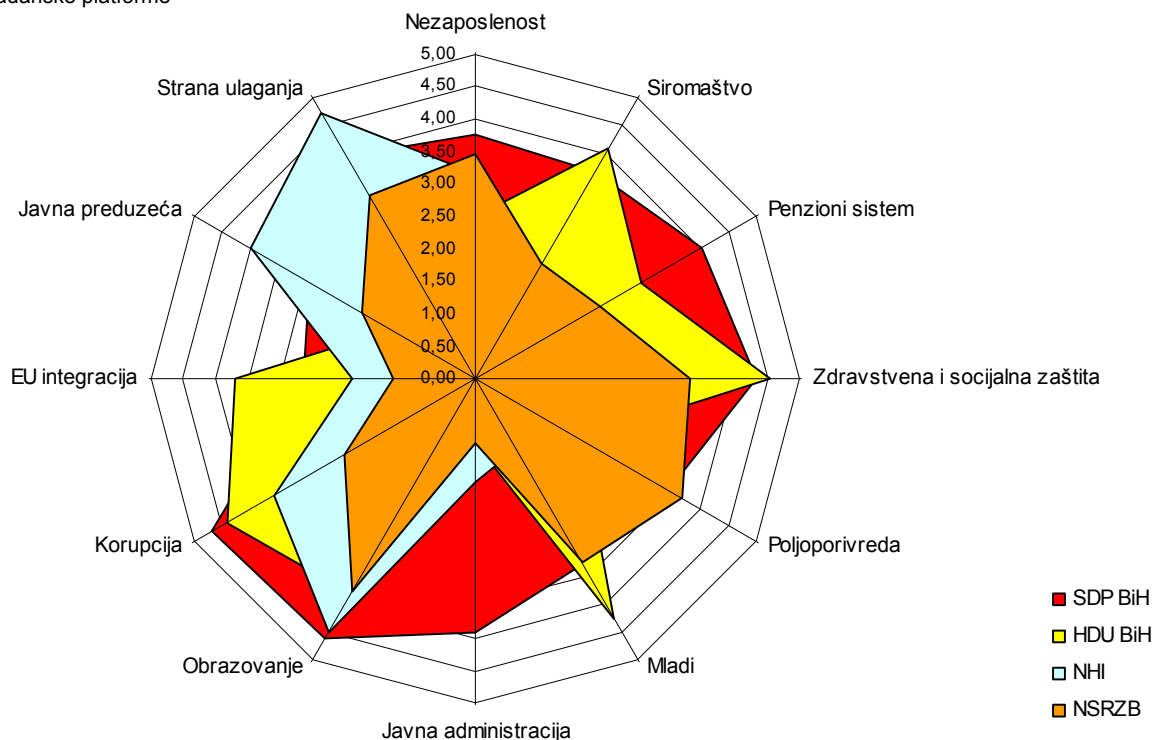
Slika 4. Grafički prikaz fokusiranosti izbornih programa na rješavanje određenih specifičnih problema (polovično u odnosu na većim dijelom usklađeni dijelovi izbornog programa)

Zahvaljujući slici broj 4. vidimo međusobne razlike između političkih stranaka po tome u koliko ključnih zahtjeva iz Građanske platforme imaju polovično i većim dijelom usklađene izborne programe sa Građanskom platformom. Takođe je uočljiva razlika između stranaka kao što su HDZ 1990, SDS Koalicije Hrvatsko zajedništvo koje se nalaze u donjem lijevom dijelu grafikona i stranaka koje se nalaze u srednjem i desnom dijelu grafikona po tome koliko su većim dijelom uskladile svoje izborne programe sa Građanskom platformom.

U kojim oblastima su političke stranke većim dijelom ili potpuno uskladile svoje izborne programe sa Građanskom platformom prikazano je slici broj 5.

Slika 5: Grafički prikaz položaja političkih stranaka koje su najbolje uskladile izborne programe u 1 od 12 zahtjeva iz Građanske platforme

Na slici 5. je prikazana najbolja usklađenost izbornih programa političkih stranaka sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih, javne administracije, obrazovanja, korupcije, EU integracija, javnih preduzeća i stranih ulaganja.

Kao što se iz prethodne slike može vidjeti, Socijaldemokratska partija BiH (SDP) je najbolje uskladila izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, penzionog sistema, javne administracije, obrazovanja i korupcije. Hrvatska demokratska unija BiH (HDU BiH) je najbolje uskladila izborni program sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva, zdravstvene i socijalne zaštite, mladih i EU integracija. Nova hrvatska inicijativa (NHI) je najbolje uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti javnih preduzeća i stranih ulaganja, dok je Narodna stranka radom za boljitak najbolje uskladila izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poljoprivrede.

Pored informacije o tome koja je politička stranka najbolje uskladila izborni program sa Građanskom platformom po svakom od 12 prioriteta, veoma je važna informacija o tome koja je naredna stranka najbolje uskladila izborni program sa Građanskom platformom u određenoj oblasti iz Građanske platforme, pored stranke koja ima najbolje rezultate usklađenosti u istoj oblasti.

U tabeli 6. dat je pregled relativne usklađenosti izbornih programa za četiri političke stranke koje su najbolje uskladile svoj izborni program po svakom od 12 zahtjeva iz Građanske platforme. Ovakvim pregledom jasno je prikazano koje su četiri političke stranke najbolje uskladile svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih, javne administracije, obrazovanja, korupcije, EU integracija, javnih preduzeća i stranih ulaganja, te koliko procenata svaka politička stranka odstupa od potpune usklađenosti sa Građanskom platformom u svakom od 12 zahtjeva GROZD-a.

Tabela6: Pregled relativne usklađenosti izbornih programa sa Građanskom platformom za četiri najbolje usklađene političke stranke za svaku od 12 oblasti iz Građanske platforme

Politička stranka	Nezaposlenost	Stromaštvo	Penzioni sistem	Zdravstvena i socijalna zaštita	Poljoprivreda	Mladi	Javna administracija	Obrazovanje	Korupcija	EU integracija	Javna preduzeća	Strana ulaganja
SDP BiH	75,0											
NSRZB	69,1											
NHI	62,7											
SDA	57,4											
HDU BiH		81,7										
SDP BiH		73,3										
EES E-5		57,5										
PZP		46,7										
SDP BiH			80,0									
SPU BiH			73,3									
PZP			65,6									
HDU BiH			58,9									
HDU BiH				90,4								
SDP BiH				86,3								
HSP BiH/Đ/J				68,8								
NSRZB				65,8								
NSRZB					72,8							
SDP					68,3							
PDP					66,7							
SNSD					63,9							
HDU BiH						85,0						
SDP BiH						65,8						
NSRZB						65,0						
PDP RS						55,0						
SDP BiH							77,8					
PZP							76,3					
EES E-5							75,2					
HSP BiH/Đ/J							65,5					
SDP BiH								92,0				
LDS								90,1				
NHI								89,8				
HSP BiH/Đ/J								89,5				
SDP BiH									93,3			
HDU BiH									88,2			
NHI									71,1			
HSP BiH/Đ/J									62,5			
HDU BiH										73,8		
EES E-5										65,0		
SDP BiH										52,5		
SDA										48,3		
NHI											79,5	
HSP BiH/Đ/J											70,3	
SNSD											66,7	
SDP BiH											58,5	
NHI												94,2
SNSD												93,9
HSP BiH/Đ/J												84,0
SDP BiH												78,8

*Napomena: Procenti u odnosu na potpunu usklađenost – index 100 – potpuna usklađenost

Usklađenost izbornih programa po najvažnijim prioritetima iz Građanske platforme

1. Nezaposlenost

Analizom izbornih programa u dijelu smanjivanja nezaposlenosti i/li povećanja zaposlenosti utvrđeno je da niti jedan politički subjekat nije u potpunosti uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti. Pored toga:

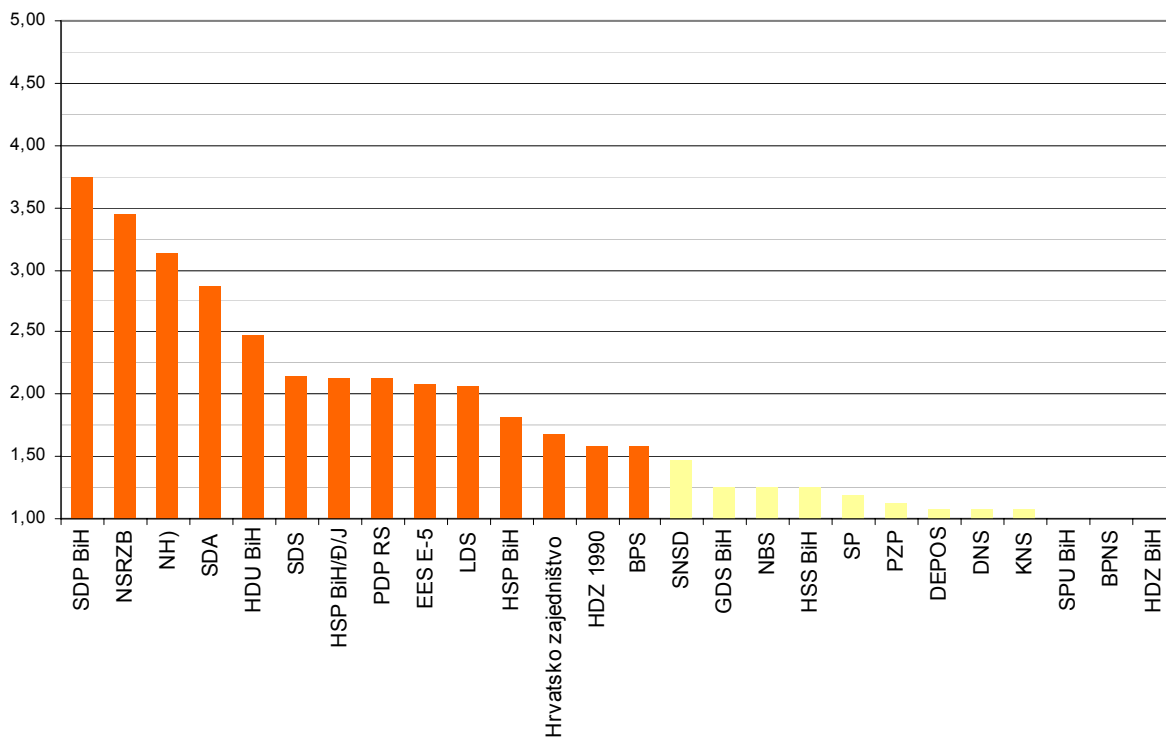
Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP), je većim dijelom uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti smanjenja nezaposlenosti.

Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB), Nova hrvatska inicijativa (NHI) i Stranka demokratske akcije (SDA) su polovično uskladile svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti zapošljavanja.

Hrvatska demokratska unija BiH (HDU), Srpska demokratska stranka (SDS), Hrvatska stranka prava BiH / dr. Jurišić, Partija demokratskog progresa (PDP), Evropska ekološka etranka (EES E-5), Liberalno demokratska stranka (LDS), Hrvatska stranka prava (HSP), Hrvatsko zajedništvo (HDZ 1990, HSS BiH, KHDU, HDU i Demokršćani), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990) i Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS) su površno uskladile svoj izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti.

Na kraju, političke stranke: Savez nezavisnih socijal demokrata (SNSD), Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Narodna bošnjačka stranka (NBS), Socijalistička partija (SP), Pokret za promjene BiH (PZP), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Demokratski narodni savez (DNS), Kongresna narodna stranka (KNS), Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU), Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) i Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ) nisu niti u minimalnom obimu uskladile svoj izborni program sa Građanskom platformom. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti nezaposlenosti sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 1.

Grafikon 1: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti nezaposlenosti

2. Siromaštvo

Analizom izbornih programa u dijelu iskorjenjivanja siromaštva utvrđeno je da niti jedna politički subjekat nije u potpunosti uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti.

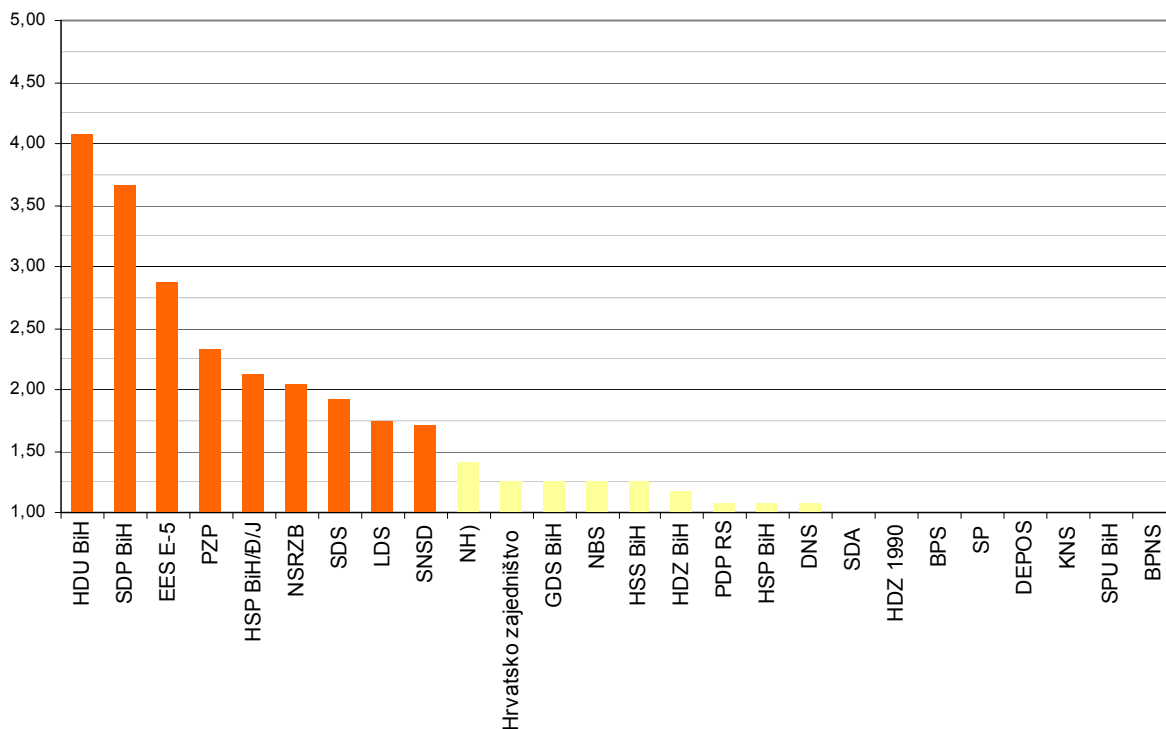
Hrvatska demokratska unija BiH i SDP BiH, su većim dijelom uskladili svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti iskorjenjivanja ekstremnog siromaštva.

Evropska ekološka stranka je polovično uskladila svoj izborni program u oblasti smanjenja siromaštva sa Građanskom platformom.

Političke stranke Pokret za promjene, HSP BiH Đapić dr. Jurišić, Narodna stranka radom za boljitak, Srpska demokratska stranka, Liberalno demokratska stranka i Savez socijaldemokrata su površno uskladile svoj izborni program u ovoj oblasti sa Građanskom platformom.

I na kraju, političke stranke – Nova hrvatska inicijativa, Koalicija hrvatsko zajedništvo, Građansko demokratska stranka BiH, Narodna bošnjačka stranka, Hrvatska seljačka stranka BiH, HDZ BiH, Partija demokratskog progresa RS, Hrvatska stranka prava BiH, Demokratski narodni savez, Stranka demokratske akcije, HDZ 1990, BPS, Socijalistička partija, DEPOS, Kongresna narodna stranka, Stranka penzionera i BPNS nisu ni u minimalnom obimu uskladile svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti smanjenja siromaštva. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti siromaštva sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 2.

Grafikon 2: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti siromaštva

3. Penzioni sistem

Analizom izbornih programa u dijelu poboljšanja stanja u sistemu penzionog osiguranja utvrđeno je da niti jedan politički subjekat nije u potpunosti uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u oblasti unaprijeđenja stanja u penzionom sistemu u Bosni i Hercegovini.

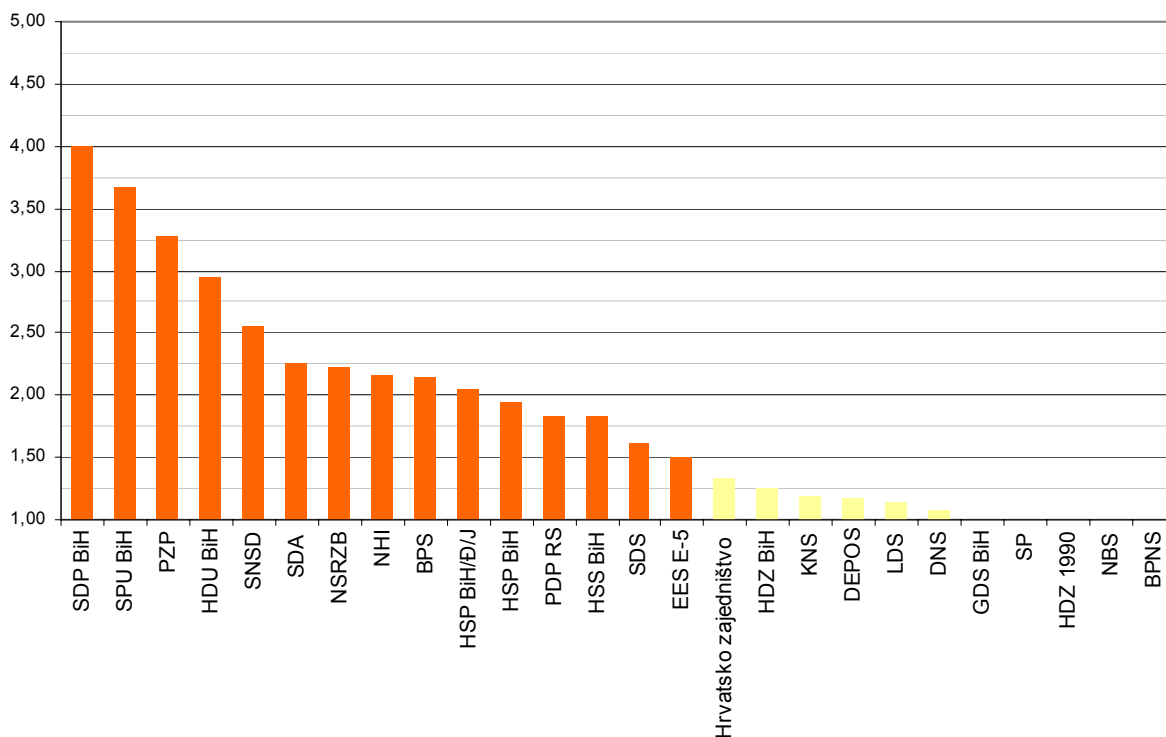
Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine BiH (SDP) i Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU) su većim dijelom uskladile svoj izborni program Građanskoj platformi u oblasti penzionog sistema.

Političke stranke Pokret za promjene BiH (PZP), Hrvatska demokratska unija BiH (HDU) i Savez nezavisnih socijal demokrata (SNSD) su polovično uskladile svoj izborni program Građanskoj platformi u ovoj oblasti.

Političke stranke Stranka demokratske akcije (SDA), Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB), Nova hrvatska inicijativa (NHI), Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS), Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić, Hrvatska stranka prava (HSP), Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH), Partija demokratskog progresa RS (PDP), Srpska demokratska stranka (SDS) i Evropska ekološka stranka (EES E-5) su površno uskladile svoj izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti.

I na kraju, slijedeće stranke nisu niti u minimalnom obimu uskladile svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti unaprijeđenja stana u penzionom sistemu: Koalicija Hrvatsko zajedništvo, Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ), Kongresna narodna stranka (KNS), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Liberalno demokratska stranka (LDS), Demokratski narodni savez (DNS), Narodna bošnjačka stranka (NBS), Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Socijalistička partija (SP) i Bosanskopodrinjska Narodna Stranka (BPNS). Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti penzionog sistema sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 3.

Grafikon 3: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti penzionog sistema

4. Zdravstvena i socijalna zaštita

Analizom izbornih programa u dijelu unaprijeđenja stanja u sistemu zdravstvene i socijalne zaštite utvrđeno je da samo Hrvatska demokratska unija BiH (HDU) ima potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite.

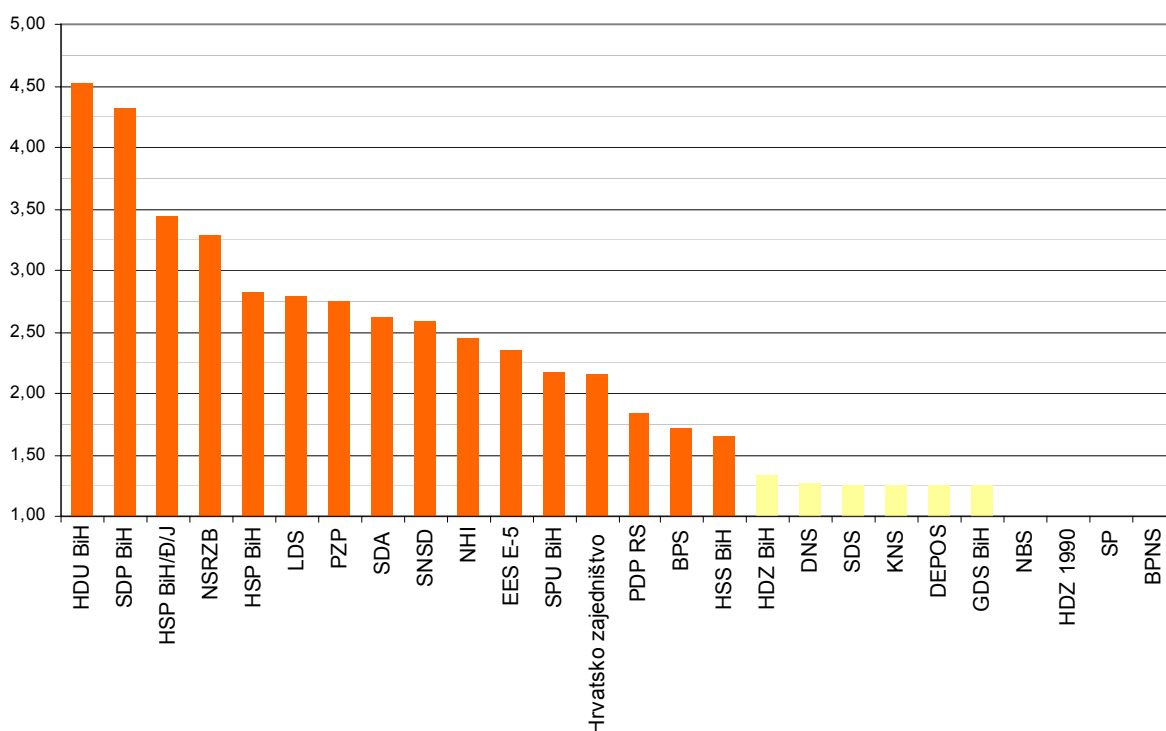
Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine BiH (SDP) ima većim dijelom usklađen izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti.

Političke stranke: Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić, Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB), Hrvatska stranka prava (HSP), Liberalno demokratska stranka (LDS), Pokret za promjene BiH (PZP), Stranka demokratske akcije (SDA) i Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) imaju polovično usklađen izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti.

Političke stranke: Nova hrvatska inicijativa (NHI), Evropska ekološka stranka (EES E-5), Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU), Koalicija hrvatsko zajedništvo, Partija demokratskog progresa RS (PDP), Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS) i Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH) su površno uskladile svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite.

I na kraju političke stranke: Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ), Demokratski narodni savez (DNS), Srpska demokratska stranka (SDS), Kongresna narodna stranka (KNS), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Narodna bošnjačka stranka (NBS), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Socijalistička partija (SP) i Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) nemaju niti u minimalnom obimu usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 4.

Grafikon 4: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite

5. Poljoprivreda

Analizom izbornih programa u dijelu unaprijeđenju stanja u poljoprivredi i rastu životnog standarda ljudi na selu, utvrđeno je da niti jedna stranka nema potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti.

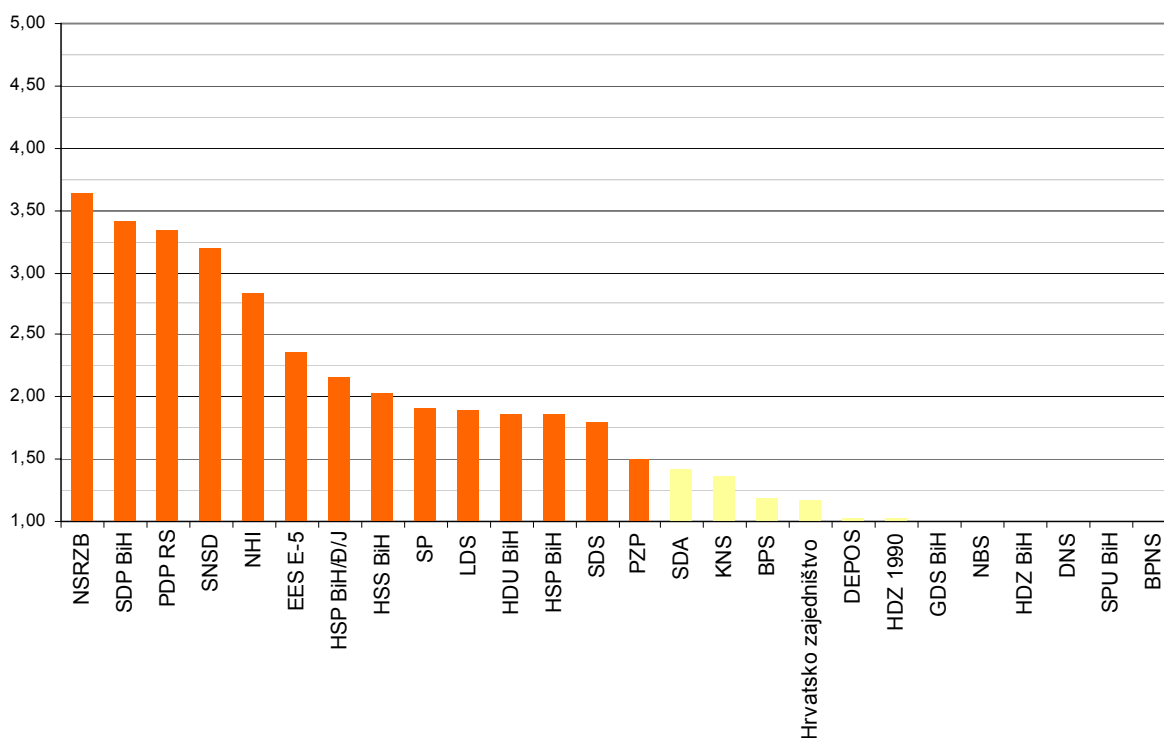
Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB) je jedina politička stranka koja ima većim dijelom usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poljoprivrede.

Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine BiH (SDP), Partija demokratskog progressa (PDP), Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) i Nova hrvatska inicijativa (NHI) imaju polovično usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poljoprivrede.

Pored toga, Evropska ekološka stranka (EES E-5), Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić, Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH), Socijalistička partija (SP), Liberalno demokratska stranka (LDS), Hrvatska demokratska unija BiH (HDU), Hrvatska stranka prava (HSP), Srpska demokratska stranka (SDS) i Pokret za promjene BiH (PZP) imaju površno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti.

Sa druge strane slijedeće političke stranke: Stranka demokratske akcije (SDA), Kongresna narodna stranka (KNS), Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS), Koalicija Hrvatsko zajedništvo, Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU), Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ), Demokratski narodni savez (DNS), Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Narodna bošnjačka stranka (NBS) i Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) nemaju niti u minilanom obimu usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poljoprivrede. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti poljoprivrede sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 5.

Grafikon 5: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti poljoprivrede

6. Mladi

Analizom izbornih programa u dijelu poboljšanja položaja mladih, utvrđeno je da niti jedna politička stranka nema potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti.

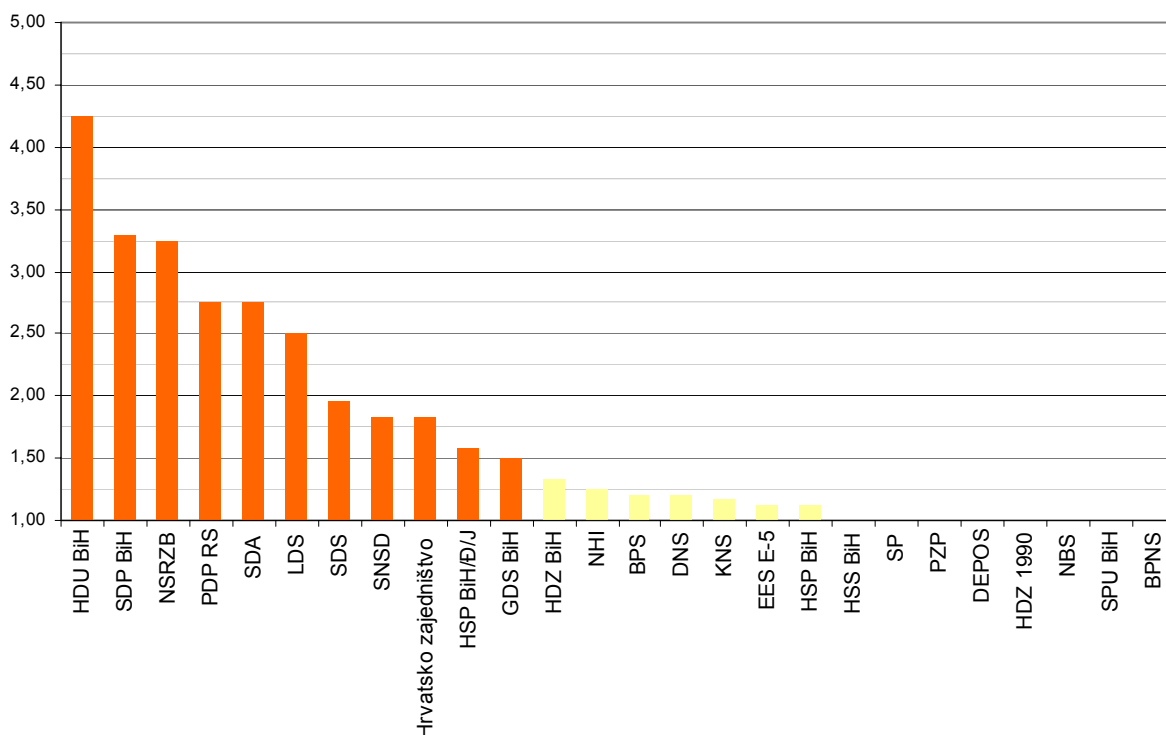
Hrvatska demokratska unija BiH (HDU) ima većim dijelom usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poboljšanja položaja mladih.

Pored toga, Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine BiH (SDP), Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB), Partija demokratskog progresa (PDP), Stranka demokratske akcije (SDA) i Liberalno demokratska stranka (LDS) imaju polovično usklađen izborni program u ovoj oblasti sa Građanskom platformom.

Političke stranke: Srpska demokratska stranka (SDS), Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), Koalicija Hrvatsko zajedništvo, Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić i Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS) imaju površno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poboljšanja položaja mladih u Bosni i Hercegovini.

Sa druge strane, Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ), Nova hrvatska inicijativa (NHI), Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS), Demokratski narodni savez (DNS), Kongresna narodna stranka (KNS), Evropska ekološka stranka (EES E-5), Hrvatska stranka prava (HSP), Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH), Socijalistička partija (SP), Pokret za promjene BiH (PZP), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU), Narodna bošnjačka stranka (NBS) i Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) nemaju niti u minimalnom obimu usklađen izborni program sa Građanskom platformom koji se odnosi na poboljšanje položaja mladih. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti mladih sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 6.

Grafikon 6: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti mladih

7. Javna administracija

Analizom izbornih programa u dijelu javne administracije, utvrđeno je da niti jedna politička stranka nema potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti.

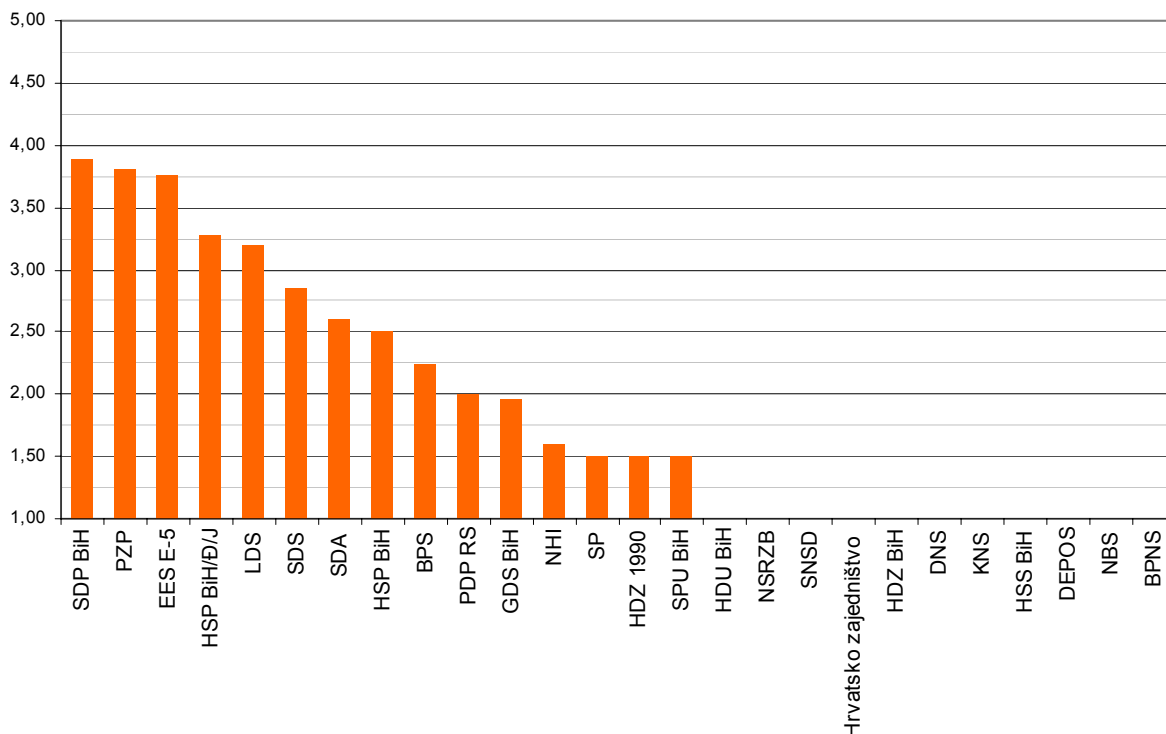
Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine BiH (SDP), Pokret za promjene BiH (PZP) i Evropska ekološka stranka (EES E-5) imaju većim dijelom usklađen izborni program sa Građanskom platformom u dijelu javne administracije.

Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić, Liberalno demokratska stranka (LDS), Srpska demokratska stranka (SDS), Stranka demokratske akcije (SDA) i Hrvatska stranka prava (HSP) imaju polovično usklađen izborni program u oblasti javne administracije sa Građanskom platformom.

Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS), Partija demokratskog progresa RS (PDP), Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Nova hrvatska inicijativa (NHI), Socijalistička partija (SP), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990) i Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU) imaju površno usklađen izborni program u oblasti javne administracije sa Građanskom platformom.

Hrvatska demokratska unija BiH (HDU), Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB), Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), Koalicija Hrvatsko zajedništvo, Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ), Demokratski narodni savez (DNS), Kongresna narodna stranka (KNS), Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Narodna bošnjačka stranka (NBS) i Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) nemaju niti u minimalnom obimu usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti javne administracije. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti javne administracije sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 7.

Grafikon 7: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti javne administracije

8. Obrazovanje

Analizom izbornih programa u dijelu obrazovanja, utvrđeno je da Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine- BiH (SDP) i Liberalno demokratska stranka (LDS) imaju potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti obrazovanja. Takođe je utvrđeno da:

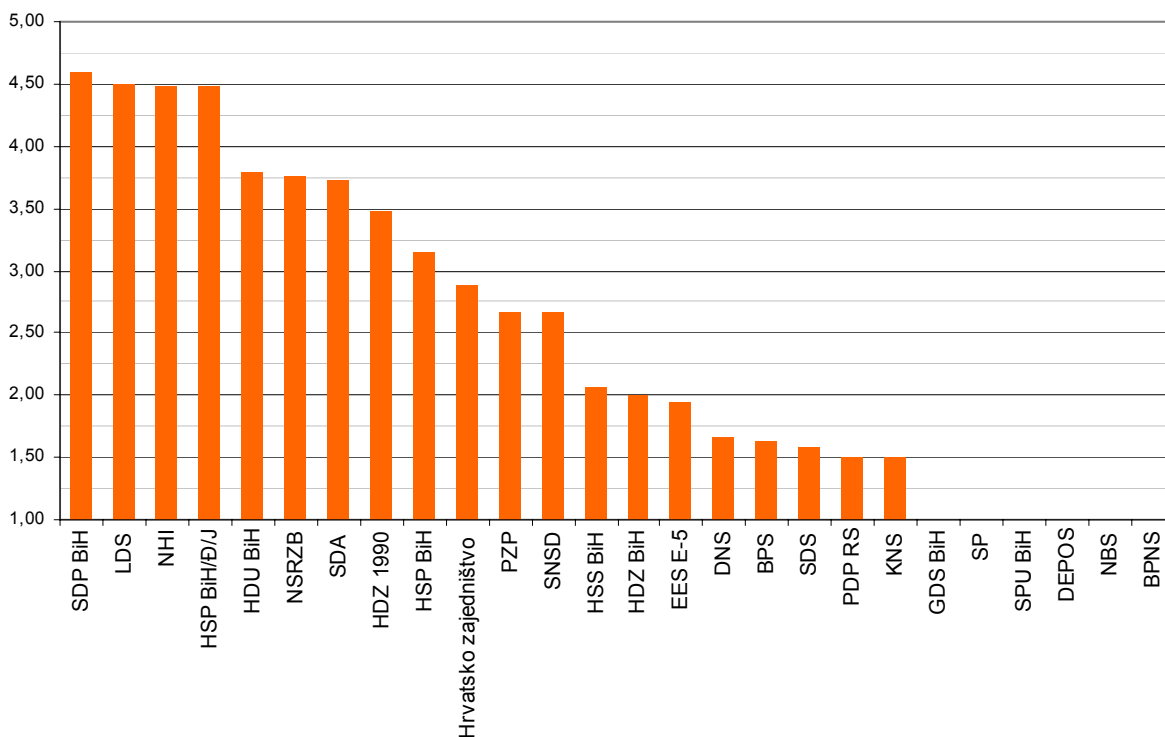
Nova hrvatska inicijativa (NHI), Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić, Hrvatska demokratska unija BiH (HDU), Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB), Stranka demokratske akcije (SDA) imaju većim dijelom usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti obrazovanja.

Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Hrvatska stranka prava (HSP), Koalicija Hrvatsko zajedništvo, Pokret za promjene BiH (PZP) i Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) imaju polovično usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti obrazovanja.

Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH), Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ), Evropska ekološka stranka (EES E-5), Demokratski narodni savez (DNS), Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS), Srpska demokratska stranka (SDS), Partija demokratskog progresa RS (PDP) i Kongresna narodna stranka (KNS) imaju površno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti obrazovanja.

I na kraju političke stranke Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Socijalistička partija (SP), Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Narodna bošnjačka stranka (NBS) i Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) nemaju niti u minimalnom obimu usklađen izborni program u oblasti obrazovanja sa Građanskom platformom. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti obrazovanja sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 8.

Grafikon 8: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti obrazovanja

9. Korupcija

Analizom izbornih programa u dijelu obrazovanja, utvrđeno je da Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine- BiH (SDP) ima potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti korupcije. Takođe je utvrđeno da:

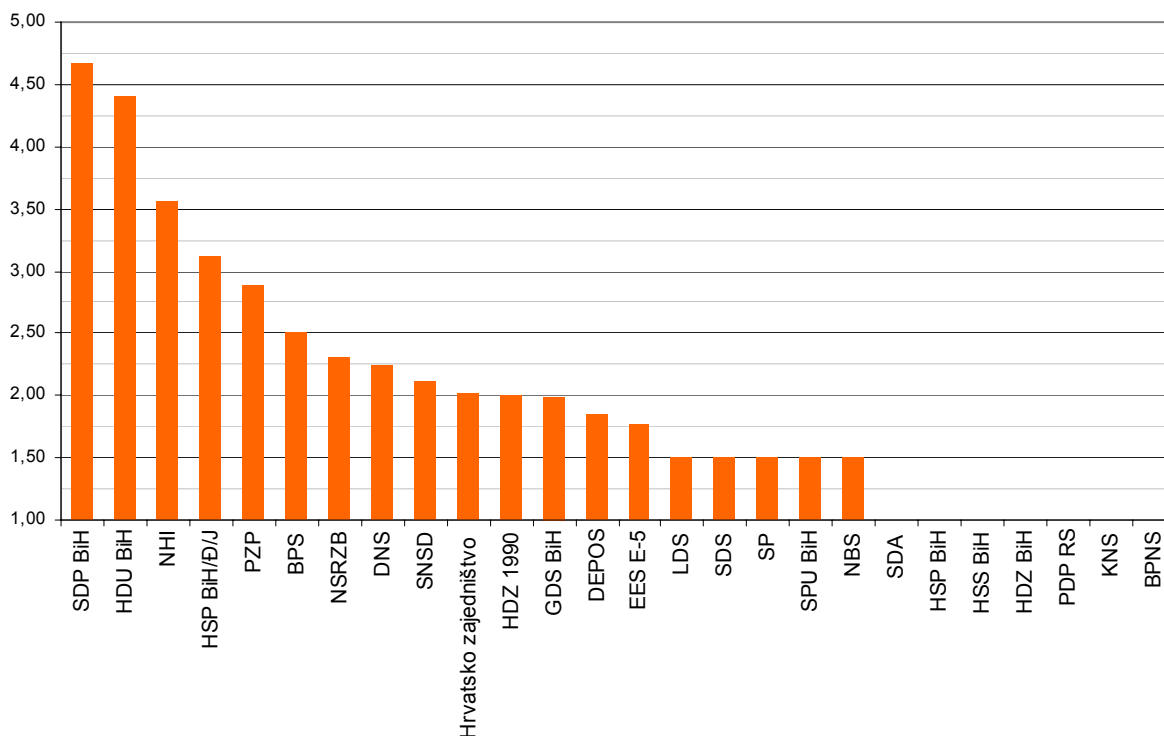
Hrvatska demokratska unija BiH (HDU) i Nova hrvatska inicijativa (NHI) imaju većim dijelom usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti korupcije.

Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić, Pokret za promjene BiH (PZP) i Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS) imaju polovično usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti korupcije.

Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB), Demokratski narodni savez (DNS), Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), Koalicija Hrvatsko zajedništvo, Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Evropska ekološka stranka (EES E-5), Liberalno demokratska stranka (LDS), Srpska demokratska stranka (SDS), Socijalistička partija (SP), Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU) i Narodna bošnjačka stranka (NBS) imaju površno usklađen izborni program u oblasti korupcije sa Građanskom platformom.

Političke stranke: Stranka demokratske akcije (SDA), Hrvatska stranka prava (HSP), Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH), Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ), Partija demokratskog progresa (PDP), Kongresna narodna stranka (KNS) i Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) nemaju niti u minimalnom obimu usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti korupcije. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti korupcije sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 9.

Grafikon 9: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti korupcije

10. Evropske integracije

Analizom izbornih programa u dijelu ubrzanja procesa integracije BiH u Evropsku uniju, utvrđeno je da niti jedna politička stranka nema potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti Evropskih integracija. Takođe je utvrđeno da:

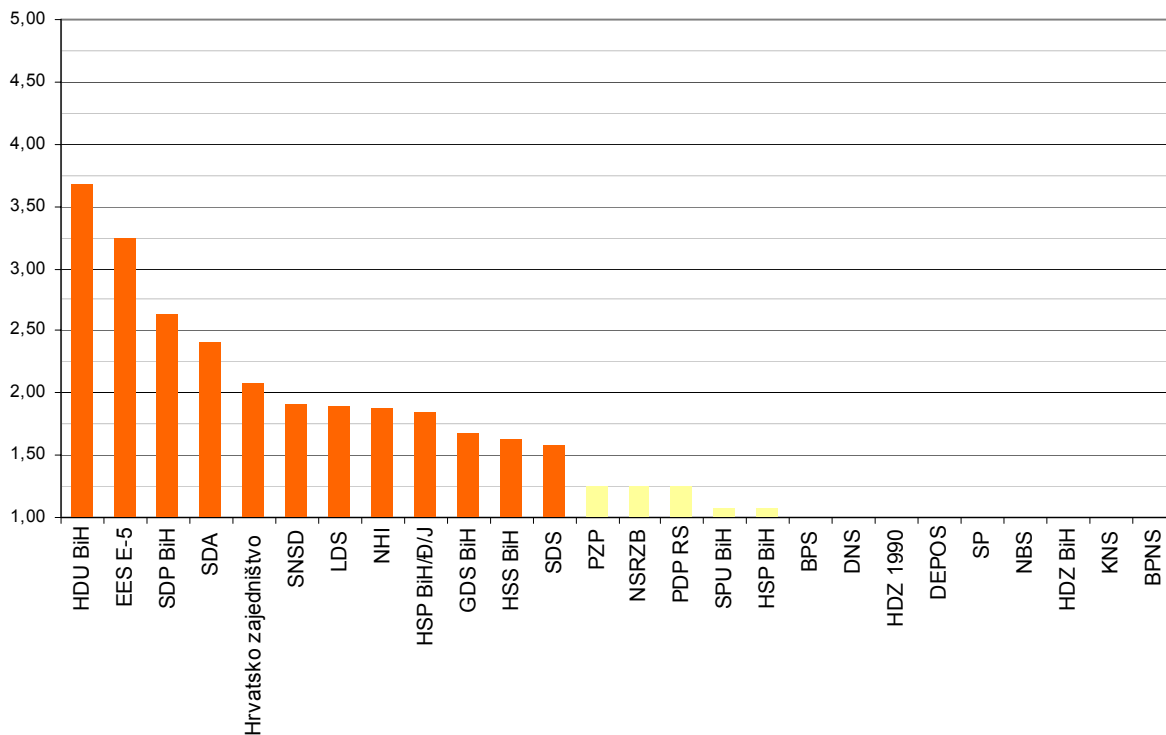
Samo Hrvatska demokratska unija BiH (HDU) ima većim dijelom usklađen izborni program u oblasti EU integracija sa Građanskom platformom.

Evropska ekološka stranka (EES E-5) i Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP) imaju polovično usklađen izborni program u oblasti EU integracija sa Građanskom platformom

Stranka demokratske akcije (SDA), Koalicija Hrvatsko zajedništvo, Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), Liberalno demokratska stranka (LDS), Nova hrvatska inicijativa (NHI), Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić, Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH) i Srpska demokratska stranka (SDS) imaju površno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti EU integracija.

I da slijedeće političke stranke: Pokret za promjene BiH (PZP), Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB), Partija demokratskog progresa RS (PDP), Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU), Hrvatska stranka prava (HSP), Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS), Demokratski narodni savez (DNS), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Socijalistička partija (SP), Narodna bošnjačka stranka (NBS), Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ), Kongresna narodna stranka (KNS) i Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) nemaju niti u minimalnom obimu usklađen izborni program u oblasti EU integracija sa Građanskom platformom. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti nezaposlenosti sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 10.

Grafikon 10: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti EU integracija

11. Javna preduzeća

Analizom izbornih programa u dijelu stvaranja efikasnijih javnih preduzeća, utvrđeno je da niti jedna politička stranka nema potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti javnih preduzeća. Takođe je utvrđeno da:

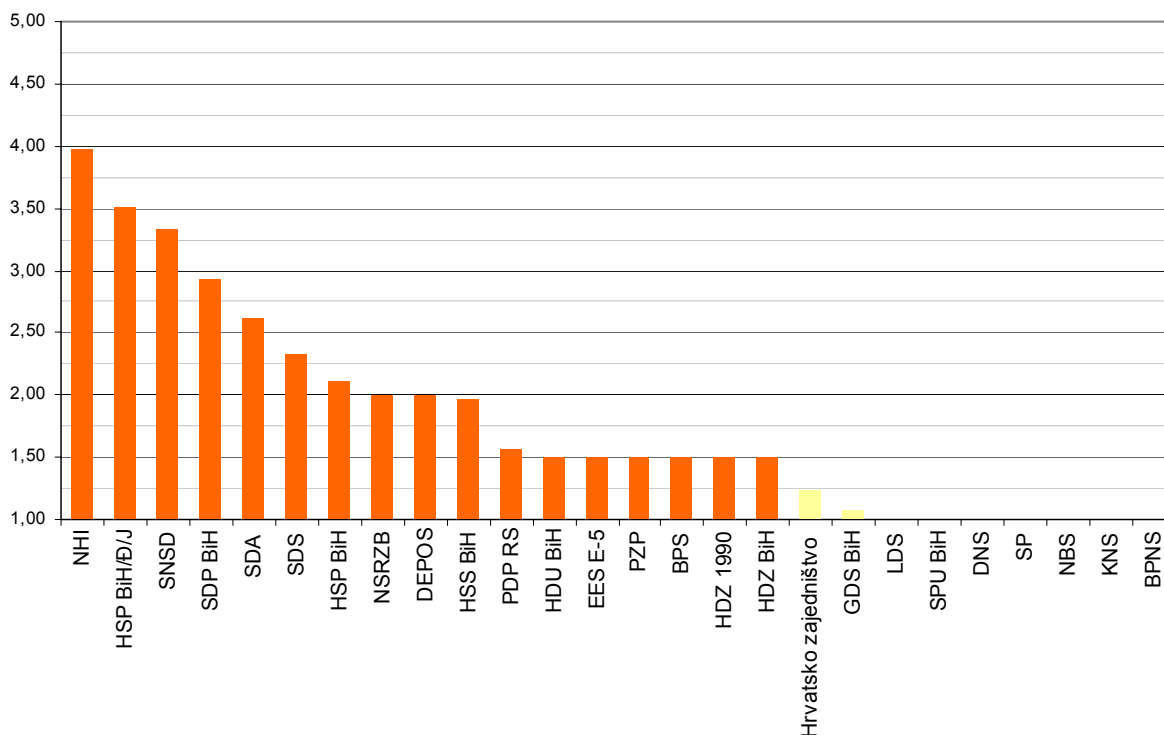
Nova hrvatska inicijativa (NHI) i Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić imaju većim dijelom usklađen izborni program u oblasti javnih preduzeća sa građanskom platformom.

Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP) i Stranka demokratske akcije (SDA) u oblasti javnih preduzeća imaju polovično usklađen izborni program sa Građanskom platformom.

Srpska demokratska stranka (SDS), Hrvatska stranka prava (HSP), Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH), Partija demokratskog progresa RS (PDP), Hrvatska demokratska unija BiH (HDU), Evropska ekološka stranka (EES E-5), Pokret za promjene BiH (PZP), Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ) imaju površno usklađen izborni program u oblasti javnih preduzeća sa Građanskom platformom.

I na kraju, slijedeće političke stranke: Koalicija Hrvatsko zajedništvo, Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Liberalno demokratska stranka (LDS), Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU), Demokratski narodni savez (DNS), Socijalistička partija (SP), Narodna bošnjačka stranka (NBS), Kongresna narodna stranka (KNS) i Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) nemaju niti u minimalnom obimu usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti javnih preduzeća. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti javnih preduzeća sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 11.

Grafikon 11: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti javnih preduzeća

12. Strana ulaganja

Analizom izbornih programa u dijelu stvaranja efikasnijih javnih preduzeća, utvrđeno je da Nova hrvatska inicijativa (NHI) i Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) imaju potpuno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti stranih ulaganja. Takođe je utvrđeno da:

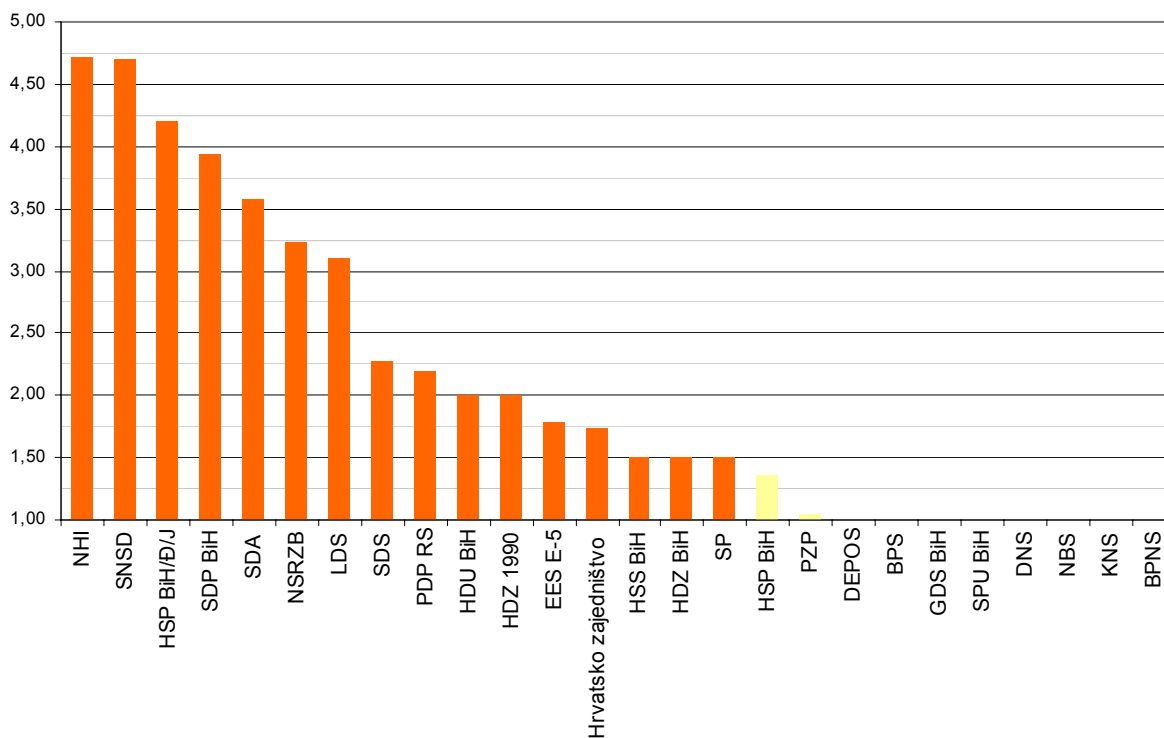
Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić, Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP) i Stranka demokratske akcije (SDA) imaju većim dijelom usklađen izborni program u dijelu stranih ulaganja sa Građanskom platformom.

Narodna stranka radom za boljitak (NSRZB) i Liberalno demokratska stranka (LDS) imaju polovično usklađen izborni program u dijelu stranih ulaganja sa Građanskom platformom.

Srpska demokratska stranka (SDS), Partija demokratskog progresa RS (PDP), Hrvatska demokratska unija BiH (HDU), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Evropska ekološka stranka (EES E-5), Koalicija Hrvatsko zajedništvo, Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS BiH), Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ) i Socijalistička partija (SP) imaju površno usklađen izborni program sa Građanskom platformom u oblasti stranih ulaganja.

I na kraju utvrđeno je da političke stranke: Hrvatska stranka prava (HSP), Pokret za promjene BiH (PZP), Demokratski pokret Srpske (DEPOS), Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS), Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine (GDS), Stranka penzionera-umirovljenika BiH (SPU), Demokratski narodni savez (DNS), Narodna bošnjačka stranka (NBS), Kongresna narodna stranka (KNS) i Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS) nemaju niti u minimalnom obimu usklađen izborni program u oblasti stranih ulaganja sa Građanskom platformom. Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti stranih ulaganja sa Građanskom platformom dat je na grafikonu 12.

Grafikon 12: Grafički prikaz usklađenosti izbornih programa u oblasti stranih ulaganja

**DETALJNI NALAZI O USKLAĐENOSTI IZBORNIH PROGRAMA POLITIČKIH STRANAKA SA
GRAĐANSKOM PLATFORMOM***

*Detaljni nalazi o usklađenosti izbornih programa političkih stranaka sa Građanskom platformom predstavljaju mišljenja o tome koliko su analizirani programi političkih stranaka od strane watch-dog organizacija u skladu sa Građanskom platformom GROZD-a.

Politička stranka:

Narodna bošnjačka stranka (NBS)

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,05

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Narodna bošnjačka stranka (NBS) se u svom izbornom programu zalaže za ustavne promjene, za stvaranje državnih razvojnih projekata, stvaranje razvojnog projekta 'Hercegovina' u cilju jačanja pomorskih kapaciteta BiH, efikasniji povratak izbjeglica, pokretanje javnih radova i za osiguranje kvalitetnijeg obrazovanja i zdravlja.

Analizom izbornog programa NBS utvrđeno je da izborni program **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 1,05, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a:	1,05
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,00
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,14
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

Ključni izborni ciljevi: Narodna bošnjačka stranka nema niti jedan izborni cilj koji bi minimalno površno bio usklađen za ključnih 12 zahtjeva GROZD-a. Nalazi o tome koliko je kompletna programska deklaracija NBS usaglašena sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Narodna bošnjačka stranka nema niti jedan dio svog izbornog programa u potpunosti, većim dijelom, polovično ili površno usklađen sa Građanskom platformom. Detaljno obrazloženje usklađenosti programske platforme NBS sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,25)

NBS nije uopšte uskladila svoje izborne ciljeve niti je precizirala način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Međutim kako je NBS površno naznačila indirektno ciljeve i mjere koje bi mogle doprinijeti rastu zaposlenosti u BiH ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti zapošljavanja je 1,25.

1.3.2. Siromaštvo (1,25)

NBS nije uopšte uskladila svoje izborne ciljeve niti je precizirala način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Međutim kako je NBS površno naznačila indirektno ciljeve i mjere koje bi mogle doprinijeti smanjivanju siromaštva ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti siromaštva je 1,25.

1.3.3. Penzioni sistem (1,00)

NBS nije uopšte uskladio svoje izborni program Građanskoj platformi u dijelu penzionog sistema niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje bar minimalno direktno ili indirektno mogu doprinijeti poboljšanju stanja penzionera. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,00)

NBS nije uopšte uskladio svoje izborni program Građanskoj platformi u dijelu zdravstvene i socijalne zaštite niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje bar minimalno mogu direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja sistemu zdravstva i sistemu socijalne zaštite. Ocjena usklađenosti izbornog programa je 1,00.

1.3.5. Poljoprivreda (1,00)

NBS nije uopšte uskladio svoje izborni program Građanskoj platformi u dijelu poljoprivrede niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje mogu bar minimalno direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja poljoprivrednom sektoru i kvalitete života na selu. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.6. Mladi (1,00)

NBS nije uopšte uskladio svoje izborni program Građanskoj platformi u dijelu mladih niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti poboljšanju položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Program ne sadrži problematiku reforme javne administracije.

1.3.8. Obrazovanje (1,00)

U programu nisu obrađivana pitanja koja se odnose na obrazovanje.

1.3.9. Korupcija (1,50)

U programu iznesena konstatacija da se zbog korupcije gube ogromna sredstva, bez ikakvih je pokazatelja ili eventualnih prijedloga.

1.3.10. EU integracije (1,00)

NBS nije uopšte uskladio svoje izborni program Građanskoj platformi u dijelu EU integracija niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (1,00)

Program ne tretira probleme u funkcionisanju javnih preduzeća.

1.3.12. Strana ulaganja (1,00)

Program ne obrađuje potrebu za većim prilivom stranih investicija.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu. Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,00

Politička stranka/koalicija: **Pokret za promjene (PZP)**

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,81

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program površno usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Pokret za promjene ima definisane izborne ciljeve koji se odnose na unaprijeđenje ukupnog standarda građana, smanjenje budžetske potrošnje, korjenitu reformu javne administracije, borba protiv korupcije, reviziju privatizacije, donošenju zakona o oduzimanju nelegalno stečene imovine, unaprijeđenje stanja u ekonomiji i socijalnom sektoru, te ciljeve iz oblasti razvoja poljoprivrede i javne infrastrukture.

Detaljnijom analizom izbornih ciljeva pokreta za promjene utvrđeno je da izborni program **površno usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 1,59, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,81
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	2,67
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,52
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,25

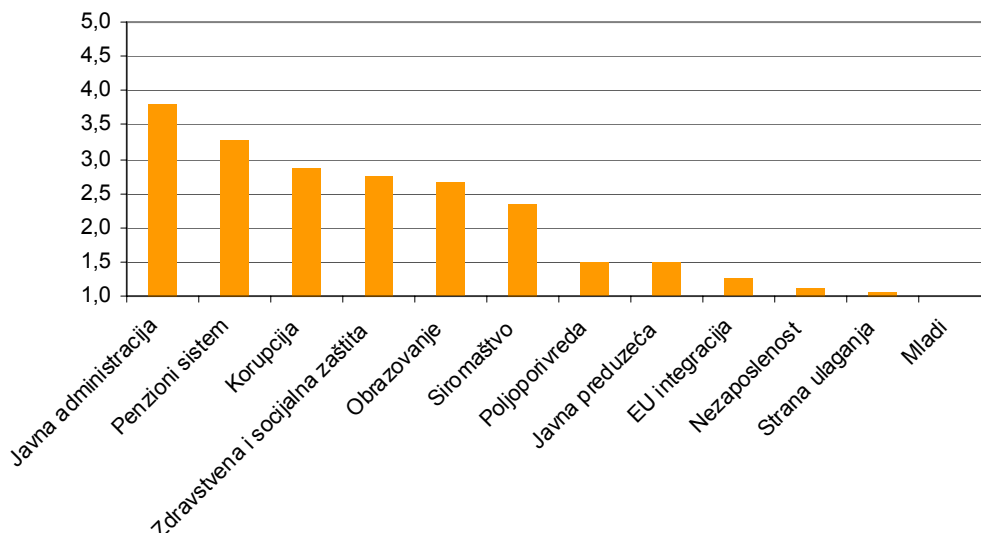
Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu Pokret za promjene je potpuno uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti penzionog sistema i javne administracije sa ključnim zahtjevima GROZD-a iz ove oblasti. Takođe, u svom izbornom programu većim dijelom su uskladili svoje izborne ciljeve sa Građanskom platformom u zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, obrazovanju i korupciji. Takođe u oblasti siromaštva Pokret za promjene je polovično uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti siromaštva, dok je samo površno uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti javnih preduzeća sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Sa druge strane Pokret za promjene nije niti u minimalnom obimu uskladio svoje izborne ciljeve iz oblasti nezaposlenosti, poljoprivrede, mladih, EU integracija i stranih ulaganja sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Zbirno posmatrano, Pokret za promjene je polovično uskladio svoje izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a i ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 2,67.

Nalazi o tome koliko je kompletna programska deklaracija PZP usaglašena sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizirajući kompletan sadržaj izbornog programa Pokreta za promjene u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, ili koji bi mogli doprinijeti ostvarivanju ključnih zahtjeva iz Građanske platforme, zaključeno je da ni u jednoj od 12 oblasti Građanske platforme, izborni program nije u potpunosti usaglašen sa Građanskom platformom GROZD-a. Pokret za promjene je većim dijelom uskladio svoj izborni program u oblasti javne administracije, dok je izborni program polovično usklađen u oblasti penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja i korupcije. Takođe, izborni program je površno usaglašen sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva i javnih preduzeća. Sa druge strane izborni program pokreta za promjene nije niti u minimalnom obim usaglašen sa Građanskom platformom u oblasti zapošljavanja, mladih, EU integracija i stranih ulaganja. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti programske platforme PZP sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,13)

PZP uopšte nije definisao ciljeve na smanjenju nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini. PZP je samo generalno naveo da će za riješavanje problema nezaposlenosti donijeti program mjera za zaustavljanje ekonomskog, socijalnog i ukupnog društvenog propadanja zemlje. Izborni program PZP nema jasno definisan akcioni plan za borbu protiv nezaposlenosti, nema konkretne planove za smanjivanje ukupne nezaposlenosti, niti je definisao konkretne ciljeve na obezbijeđenju finansijskih poticaja pri zapošljavanju u nerazvijenim područjima u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti nezaposlenosti je 1,13.

1.3.2. Siromaštvo (2,33)

PZP je u svom izbornom programu samo polovično uskladio svoj izborni cilj sa zahtjevima GROZD-a na način da se oni zalažu za radikalno smanjenje i ukidanje ekstremnog siromaštva. Takođe PZP nema predviđene ciljeve koji indirektno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Kako izborni program nije obuhvatio konkretne ciljeve u ovoj oblasti, te nije prezentirao način za ostvarenje svojih ciljeva, ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti siromaštva je 2,33.

1.3.3. Penzioni sistem (3,28)

PZP je u svom izbornom programu jasno naveo da je njegov cilj da do 2010. godine osigura minimalnu penziju od 250 KM, što je potpuno u skladu sa Građanskom platformom. Takođe je u izbornom programu zacrtao ciljeve na promjeni institucija i zakonodavstva djelimično u skladu sa Građanskom platformom. Iz tog razloga, ocjena usklađenosti izbornog programa jeste 3,28.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (2,75)

PZP je u svom izbornom programu zacrtao osiguranje osnovne zdravstvene zaštite za sve građane Bosne i Hercegovine; usmjeravanje javnih prihoda u pokrivanje socijalnih potreba najugroženijih stanovništva; pokrenuti reformu zdravstva u cilju obezbjeđenja potpune pokrivenosti zdravstvenim osiguranjem. Kako PZP nije prezentirao konkretne mjere na osiguranju ovih ciljeva niti druge indirektno ciljeve ili mjere, ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti zdravstvene i socijalne politike je 2,75.

1.3.5. Poljoprivreda (1,50)

U svom izbornom programu PZP se zalaže za razvoj sela i reforme u oblasti agrara kroz mjere zaštite poljoprivrede, zatim kroz donošenje strategije razvoja poljoprivrede, donošenje stimulaturnih mjera u oblasti agrara, te zakone koji osiguravaju bolji položaj seoskog stanovništva. Međutim, PZP nije definisao nikakve konkretne ciljeve u ovoj oblasti, a koji su u skladu sa zahtjevima GROZD-a. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u dijelu poljoprivrede je 1,50.

1.3.6. Mladi (1,00)

Pokret za promjene nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu mladih niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti poboljšanju položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.7. Javna administracija (3,82)

U okviru ciljeva Pokreta naveden je cilj smanjenja budžetske potrošnje i korjenite reforme administracije. Program predviđa smanjenje budžetske potrošnje za 30% u prvoj godini poslije izbora, te smanjenje broja institucija i zaposlenih u javnoj administraciji i reformu javne administracije.

1.3.8. Obrazovanje (2,67)

U okviru ciljeva Pokreta navedena je reforma obrazovanja i poboljšanje materijalnog statusa zaposlenih u obrazovanju. Program predviđa donošenje zakona o osnovnoj i srednjo školi i univerzitetu.

1.3.9. Korupcija (2,88)

U sklopu ciljeva pokreta iznijeto je opredeljenje za odlučnu borbu protiv korupcije, ali mjere za postizanje cilja nisu razrađene osim na indirektnan način kroz donošenje Zakona o povratu ilegalno stečene imovine i nastavku procesa reforme pravosuđa.

1.3.10. EU integracije (1,25)

PZP nije uopšte uskladio svoje izborne ciljeve niti je prezentirao način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nisu precizirane niti druge indirektno mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, izuzev što se PZP zalaže za integrisanje BiH u evroatlanske integracije i što imaju za cilj jačanje postojećih i građenje novih institucija BiH u skladu sa zahtjevima EU. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti mladih je 1,25.

1.3.11. Javna preduzeća (1,50)

Program predviđa usvajanje novog koncepta privatizacije državnih preduzeća, bez navođenja i razrade koncepta.

1.3.12. Strana ulaganja (1,05)

Program ne tretira priliv stranih investicija.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,25

Politička koalicija: Hrvatsko zajedništvo (HDZ 1990, HSS BIH, KHDU, HDU i Demokršćani)

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,43

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Koalicija Hrvatsko zajedništvo (HDZ 1990, HSS BIH, KHDU, HDU i Demokršćani) se u svom koalicijskom izbornom programu za opšte izbore u Bosni i Hercegovini zalažu za donošenje narodnog evropskog Ustava za Bosnu i Hercegovinu, promjenu izbornog zakona BiH, pristupanje BiH Evropskoj uniji i NATO savezu, jačanje regionalne saradnje, pokretanje ekonomskog ravoja, unaprijeđenje uslova za obrazovanje, jezik, kulturu i medije, jačanje Bosne i Hercegovine kao države znanja, unaprijeđenje socijalne i zdravstvene zaštite, pokretanje reforme sistema PIO/MIO, povratak, saradnja sa dijasporom, mladima i pružanje podrške civilnom društvu.

Analizom izbornog programa koalicije Hrvatsko zajedništvo, u cilju utvrđivanja njene usklađenosti sa Građanskom platformom GROZD-a, utvrđeno je da izborni program **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Generalna ocjena usklađenosti sa Građanskom platformom jeste 1,43 a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,43
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,71
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,57
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu Koalicija Hrvatsko zajedništvo nije niti jedan svoj izborni cilj u potpunosti uskladila sa 12 ključnih zahtjeva GROZD-a. Takođe Koalicija Hrvatsko zajedništvo niti jedan svoj izborni cilj nije većim dijelom uskladila u svom izbornom programu. Sa druge strane, Koalicija Hrvatsko zajedništvo je polovično uskladila svoje izborne ciljeve sa zahtjevima GROZD-a u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, te u oblasti EU integracija. I na kraju Hrvatsko zajedništvo je površno uskladilo svoje izborne ciljeve sa Građanskom platformom u oblasti mladih, dok u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema i poljoprivrede Hrvatsko zajedništvo nije niti u minimalnom obimu uskladilo svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a iz ove oblasti. Zbirno posmatrano, Koalicija Hrvatsko zajedništvo nije uskladila svoje izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a I ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 1,43.

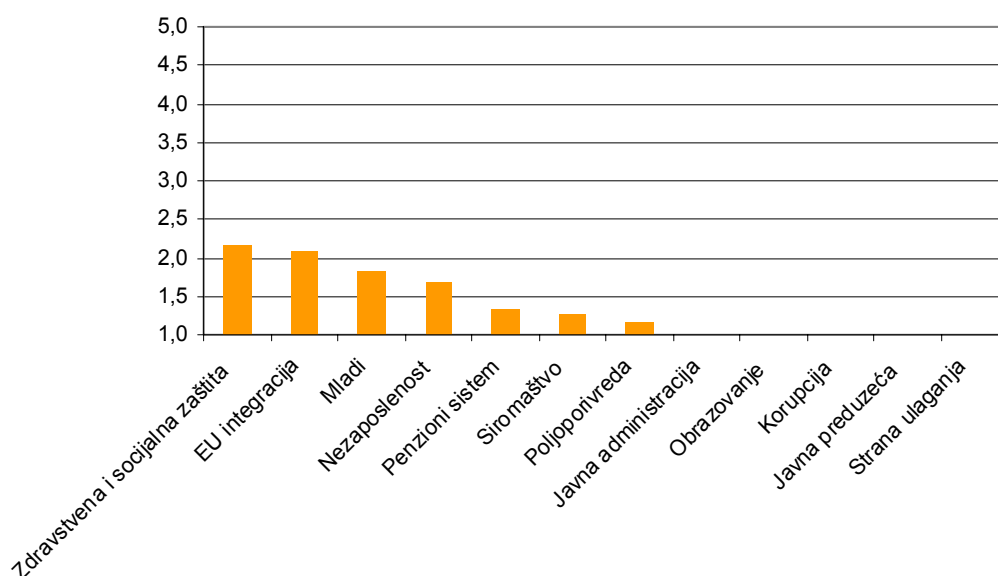
Nalazi o tome kako i na koji način je Koalicija Hrvatsko zajedništvo usaglasila svoj izborni program za opšte izbore sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom

Analizirajući kompletan sadržaj izbornog programa koalicije Hrvatsko zajedništvo u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da u jednoj od 12 oblasti Građanske platforme, izborni program nije u potpunosti usaglašen sa Građanskom platformom GROZD-a. Takođe, niti jedan dio izbornog programa nije većim dijelom, a niti polovično usaglašen sa Građanskom platformom. Sa druge strane zaključeno je da je izborni program površno usaglašen sa Građanskom platformom u dijelu zdravstvene i socijalne zaštite, u dijelu EU integracija, u dijelu mladih, te u dijelu nezaposlenosti. I na kraju, izborni program koalicije nije niti u minimalnom obimu

usaglađen sa Građanskom platformom u dijelu penzionog sistema, siromaštva i poljoprivrede. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Koalicije Hrvatsko zajedništvo sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,67)

U izbornom programu Koalicije Hrvatsko zajedništvo ne nalaze se nikakvi konkretni ciljevi na povećanju zaposlenosti u Bosni i Hercegovini. Iako se u izbornom programu navodi da će se do smanjenja visokih stopa nezaposlenosti doći kroz ubrzanje privrednog rasta (predviđene stope od 8 - 10% godišnje), povećanje obima proizvodnje Hrvatsko zajedništvo nema odgovor na 9 od 11 specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Međutim, iz razloga što se u izbornom programu nalaze mjere koje polovično mogu doprinijeti rastu zaposlenosti u BiH, ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti nezaposlenosti jeste 1,67.

1.3.2. Siromaštvo (1,25)

Izborni program koalicije u ovoj oblasti nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti se u njemu nalaze konkretno definisani ciljevi, strategije, planovi, mjere i/ili očekivani rezultati koji direktno ili indirektno mogu utjecati na smanjenje siromaštva u Bosni i Hercegovini, izuzev zagovaranja uspostavljanja progresivnih poreskih stopa. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,25.

1.3.3. Penzioni sistem (1,33)

Izborni program koalicije u ovoj oblasti nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti se u njemu nalaze konkretno definisani ciljevi, strategije, planovi, mjere i/ili očekivani rezultati koji direktno ili indirektno mogu utjecati na poboljšanje stanja u penzionom sistemu, izuzev zagovaranja provođenja reforme penzionog osiguranja, što je samo jedan od 9 specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,33.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (2,17)

Koalicija Hrvatsko zajedništvo u ovoj oblasti ima polovično usklađen izborni cilj i to u dijelu zdravstvene zaštite u kojem se zalažu za ubrzano podizanje nivoa pokrivenosti zdravstvenim osiguranjem kako bi se do kraja 2010. godine obezbijedila potpuna pokrivenost zdravstvenim osiguranjem svih građana BiH. Pored toga, koalicija se zalaže za druge mjere iz oblasti zdravstvene zaštite koje indirektno većim dijelom mogu doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz oblasti zdravstva. Međutim koalicija ne predviđa nikakve

aktivnosti na unaprijeđenju socijalne zaštite u BiH i iz tog razloga, ocjena izbornog programa koalicije iz ove oblasti je 2,17.

1.3.5. Poljoprivreda (1,17)

Izborni program koalicije u ovoj oblasti nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti se u njemu nalaze konkretno definisani ciljevi, strategije, planovi, mjere i/ili očekivani rezultati koji direktno ili indirektno mogu utjecati na poboljšanje stanja u oblasti poljoprivrede ili povećanja standarda života stanovnika na selu, izuzev što se koalicija zalaže za godišnju stopu rasta poljoprivredne proizvodnje od 10 procenata, što je samo jedan indirektni cilj koji može doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,17.

1.3.6. Mladi (1,83)

Izborni program koalicije u ovoj oblasti tretira problematiku mladih i njihov položaj u Bosni i Hercegovini nastojeće unaprijediti kroz osiguranje različitih vidova podrške u radu s mladima, stvaranje boljih uvjeta školovanja i potpora talentiranim i uspješnim u školovanju, te kroz aktivnosti koje podrazumjevaju postojanje različitih oblika odbrane protiv svih oblika ovisnosti. Međutim, kako koalicija ne predviđa konkretne aktivnosti posebno u oblasti zapošljavanja mladih, obezbjeđenju veće socijalne sigurnosti mladih, te stvaranju uslova za jednak pristup obrazovanju za sve mlade ljude, ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,83.

1.3.7. Javna administracija

Program ne tretira pitanje reforme i smanjenja troškova javne administracije.

1.3.8. Obrazovanje

Program sadrži opredeljenje za završetak reforme obrazovanja i implementaciju Bolonjske deklaracije uz osiguranje akreditiranje, licenciranja i finansiranja visokog školstva na državnoj razini.

1.3.9. Korupcija

Program konstatuje problem korupcije i predviđa izmjene zakonodavstva i donošenje državnog programa kao mjere za rješenje problema. Mjere nisu razrađene i konkretizovane.

1.3.10. EU integracije (2,08)

Za Koaliciju Hrvatsko zajedništvo pristupanje BiH Evropskoj uniji je najznačajniji politički prioritet i zbog toga se koalicija zalaže za maksimalni napredak BiH u procesu Evropskih integracija tokom naredne četiri godine, odnosno za pristupanje BiH Evropskoj uniji što je daleko iznad očekivanja iz Građanske platforme. Iako nisu navedene konkretne aktivnosti na ostvarivanju ovog prioriteta ocjena usklađenosti sa Građanskom platformom jeste 2,08.

1.3.11. Javna preduzeća

Program ne tretira pitanje javnih preduzeća na direktan način, ali su iznijeta opredeljna koja problematiku javnih preduzeća tretiraju na indirektan način. To su: brži privredni rast, veća i djelotvornija ulaganja vlastitih sredstava uz stimulisanje izvoza.

1.3.12. Strana ulaganja

Program sadrži generalno opredeljenje o potrebi većeg priliva stranih investicija, bez razrade načina i mjera za postizanje cilja. Program predviđa investicije u infrastrukturne objekte.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji

je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu. Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,25

Politička stranka: Kongresna Narodna stranka zaštite prava boraca i građana – pravde i morala BiH
Brojčana ocjena usklađenosti: 1,09
Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Kongresna narodna stranka, između ostalog se zalaže za vraćanje moralnih normi u politički život BiH, za ujedinjenje države kako bi se obezbijedio održivi ekonomski razvoj, bez diskriminacija, te za osiguranje državne podrške razvoju privatnog sektora i efikasnijeg sistema socijalne zaštite i za obezbjeđenje boljeg položaja penzionera.

Analizom izbornog programa Kongresne narodne stranke, u cilju utvrđivanja njegove usklađenosti sa Građanskom platformom GROZD-a, utvrđeno je da izborni program **nije usklađen** sa platformom GROZD-a. Generalna ocjena usklađenosti sa Građanskom platformom jeste 1,09, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

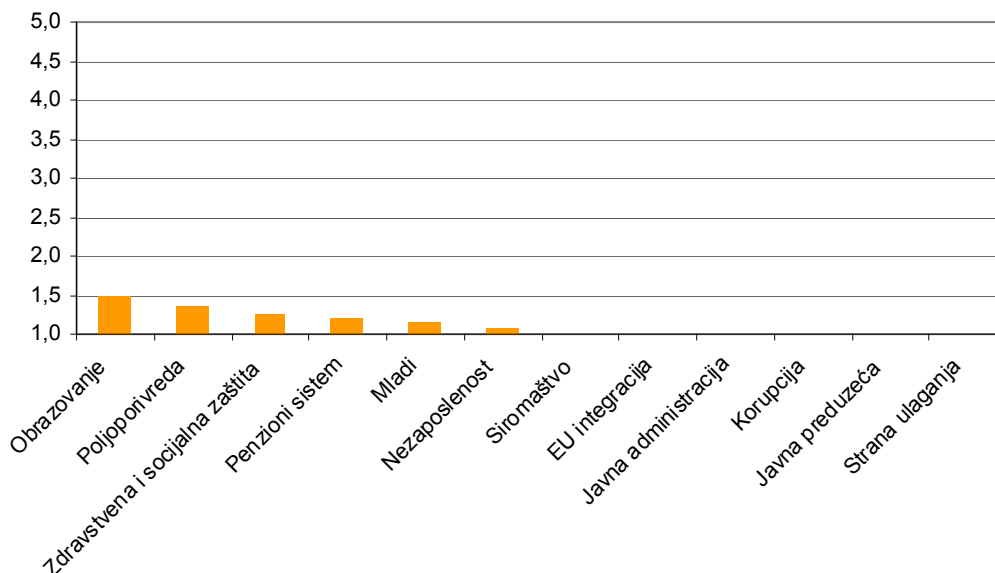
Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,09
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,08
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,18
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu Kongresna narodna stranka nije uskladila niti jedan svoj izborni cilj u potpunosti, većim dijelom, polovično sa 12 ključnih zahtjeva GROZD-a. U svom izbornom programu površno su uskladili svoje izborne ciljeve u oblasti obrazovanja, dok ključne zahtjeve GROZD-a, u oblasti zapošljavanja, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih, javne administracije, korupcije, EU integracija, javnih preduzeća i stranih ulaganja nisu usaglasili niti u minimalnom obimu. Nalazi o tome kako i na koji način je Kongresna narodna stranka usaglasila svoj kompletan izborni program za opšte izbore sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom

Analizirajući kompletan sadržaj izbornog programa Kongresne narodne stranke u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da niti u jednoj od 12 oblasti Građanske platforme, izborni program nije u potpunosti, većim dijelom, polovično usklađen sa Građanskom platformom GROZD-a. Svoj izborni program Kongresna narodna stranka je površno uskladila u oblasti obrazovanja, dok niti u minimalnom obimu nije uskladila svoj izborni program u 11 drugih oblasti iz Građanske platforme. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Kongresne narodne stranke sa Građanskom platformom dato je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,08)

Izborni program Kongresne narodne stranke u oblasti nezaposlenosti nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti se u njemu nalaze konkretno definisani ciljevi, strategije, planovi, mjere i/ili očekivani rezultati koji direktno ili indirektno mogu utjecati na smanjenje nezaposlenosti u BiH, izuzev što se stranka zalaže za mjere koje bi omogućile olakšice za otvaranje preduzeća. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,08.

1.3.2. Siromaštvo (1,00)

Kongresna narodna stranka nije uopšte uskladila svoje izborni program Građanskoj platformi u dijelu siromaštva niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere, koje direktno ili indirektno bar minimalno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.3. Penzioni sistem (1,19)

Izborni program Kongresne narodne stranke u oblasti penzionog sistema nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti se u njemu nalaze konkretno definisani ciljevi, strategije, planovi, mjere i/ili očekivani rezultati koji direktno ili indirektno mogu utjecati na poboljšanje stanja u penzionom sistemu, izuzev što se stranka zalaže za osiguranje rasta penzija sa rastom BDP (po glavi stanovnika). Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,19.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,25)

Izborni program Kongresne narodne stranke u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti se u njemu nalaze konkretno definisani ciljevi, strategije, planovi, mjere i/ili očekivani rezultati koji direktno ili indirektno mogu utjecati na poboljšanje stanja u penzionom sistemu, izuzev što se stranka zalaže za potpunu zdravstvenu zaštitu djece. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,25.

1.3.5. Poljoprivreda (1,36)

Izborni program Kongresne narodne stranke u oblasti poljoprivrede nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti se u njemu nalaze konkretno definisani ciljevi, strategije, planovi, mjere i/ili očekivani rezultati koji direktno ili indirektno mogu utjecati na poboljšanje stanja u poljoprivredi, izuzev što se stranka zalaže politiku subvencioniranja poljoprivrede na nivou države i za osiguranja javne pomoći prilikom formiranja poljoprivrednih i prerađivačkih preduzeća. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,36.

1.3.7. Mladi (1,17)

Izborni program Kongresne narodne stranke u oblasti mladih nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti se u njemu nalaze konkretno definisani ciljevi, strategije, planovi, mjere i/ili očekivani rezultati koji direktno ili indirektno mogu utjecati na poboljšanje položaja mladih, izuzev što se stranka zalaže za podsticanje obezbjeđivanja visokostručnih kadrova 'novog vremena'. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,17.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Program nije obradio smanjenje troškova administracije i reformu obrazovanja.

1.3.8. Obrazovanje (1,50)

Program sadrži opredeljenje da država obezbijedi besplatno školovanje svim građanima, uz regulisanje oblasti obrazovanja na državnom nivou bez razrade mjera i elaboracije trenutnog stanja.

1.3.9. Korupcija (1,00)

Konstatovan problem korupcije i načelno opredeljenje za borbu protiv korupcije.

1.3.10. EU integracije (1,00)

Kongresna narodna stranka nije uopšte uskladio svoje izborni program Građanskoj platformi u dijelu EU integracija niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (1,00)

Program ne tretira problem javnih preduzeća.

1.3.12. Strana ulaganja (1,00)

Priliv stranih investicija nije obrađivan u programu.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom niti u minimalnom obimu. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,00.

Politička stranka/koalicija: Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD)

Brojčana ocjena usklađenosti: 2,45

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program površno usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) za opšte izbore u svojoj programskoj platformi za period 2006-2010. godine (izborni program) je jasno naveo da su njihovi osnovni ciljevi, između ostalog, izvlačenje zemlje iz ekonomske i političke krize, ekonomski razvoj, jačanje mira i stabilnosti i povjerenja građana u BiH, te približavanje evropskim integracijama. U programskoj platformi SNSD se jasno opredjelio za osiguranje ekonomskog napretka, jačanje socijalnog sektora, a takođe je jasno definisao poziciju u vezi ustavnih promjena, borbe protiv kriminala i korupcije, položaja mladih i međunarodnih odnosa.

Analizom programske platforme Saveza nezavisnih socijaldemokrata, u cilju utvrđivanja njene usklađenosti sa Građanskom platformom GROZD-a, utvrđeno je da je izborna platforma **površno usklađena** sa Građanskom platformom GROZD-a. Generalna ocjena usklađenosti sa Građanskom platformom jeste 2,45, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	2,45
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	2,50
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	2,35
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	2,50

Ključni izborni ciljevi: U svojoj programskoj platformi Savez nezavisnih socijaldemokrata je potpuno uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a samo u oblasti stranih ulaganja. U oblasti poljoprivrede i javnih preduzeća SNSD je većim dijelom uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a, dok su izborni ciljevi u oblasti obrazovanja usklađeni polovično. Takođe SNSD je u svojoj programskoj platformi površno uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, mladih, korupcije i EU integracija. Sa druge strane SNSD niti u minimalnom obimu nije uskladio svoje izborne ciljeve sa Građanskom platformom u oblasti zapošljavanja i javne administracije. Zbirno posmatrano, SNSD je polovično uskladila svoje izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a i ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 2,50.

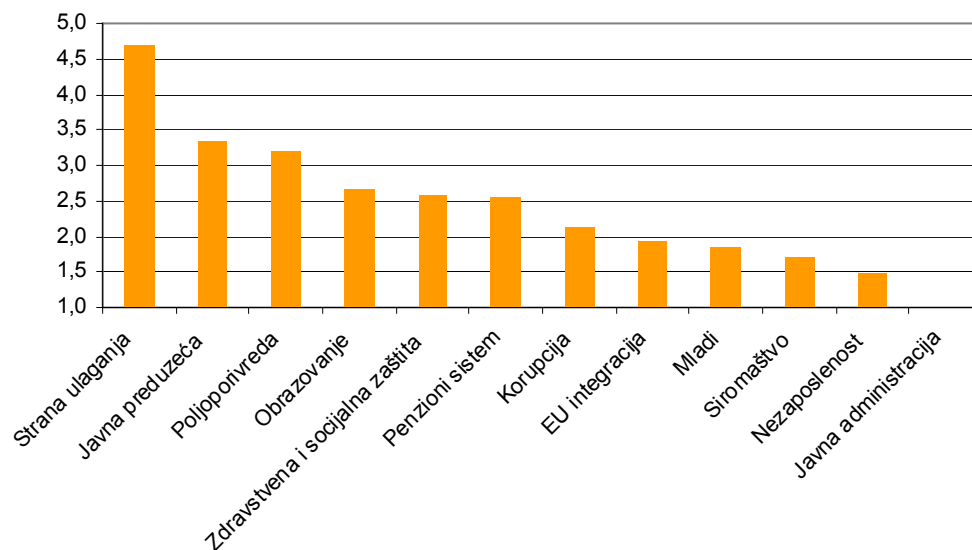
Nalazi o tome kako i na koji način je SNSD usaglasio svoju kompletnu programsku platformu za opšte izbore dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom

Analizom kompletnog sadržaja programske platforme SNSD u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da je SNSD samo u oblasti stranih ulaganja. Pored toga SNSD je većm dijelom uskladio svoju programsku platformu sa Građanskom platformom u oblasti poljoprivrede i javnih preduzeća. SNSD je svoju programsku platformu polovično uskladio sa Građanskom platformom u oblasti obrazovanja, dok su dijelovi programske platforme koji se odnose na siromaštvo, penzioni sistem, zdravstvenu i socijalnu zaštitu, mlade, korupciju i EU integracije samo površno usklađeni sa Građanskom platformom. Sa druge strane, SNSD nije niti u

minimalnom obimu uskladio svoju programsku platformu sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti i javne administracije. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti programske platforme SNSD sa Građanskom platformom dato je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,47)

U programskoj platformi SNSD uopšte nema jasno naznačen cilj na povećanju zaposlenosti ili smanjenju nezaposlenosti. Međutim, iako SNSD nema izborne ciljeve u oblasti rasta zaposlenosti njihov izborni program predviđa specifične ciljeve u oblasti mehanizama za podsticaj zapošljavanja i poticanja razvoja nerazvijenih područja Bosne i Hercegovine. Kako od 11 specifičnih zahtjeva GROZD u oblasti zapošljavanja SNSD u svom programu većim dijelom, polovično i površno obuhvata samo tri zahtjeva u ovoj oblasti, ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti nezaposlenosti je 1,47.

1.3.2. Siromaštvo (1,71)

SNSD je u programskoj platformi površno naznačio da će cilj ove političke partije biti borba protiv siromaštva na način da će se osigurati rast plata i penzija uz zaštitu najugroženijih kategorija. Međutim SNSD nije prezentirao nikakve konkretne i direktne specifične ciljeve ili mjere putem kojih će se osigurati smanjivanje siromaštva u BiH. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva iznosi 1,71.

1.3.3. Penzioni sistem (2,56)

SNSD je površno usaglasio izborni cilj u oblasti penzionog sistema kroz isticanje da će se SNSD zalagati za planirani godišnji rast penzija koji bi trebao biti usklađen sa rastom troškova života. Pored toga, SNSD planira započinjanje reforme penzionog sistema na način potpuno usaglašen sa Građanskom platformom, te prezentira mjere na povećanju javnih rashoda za finansiranje penzionog sistema. Međutim, kako SNSD ne planira nikakve aktivnosti na donošenju jedinstvenog zakona o PIO i doprinosima, te aktivnosti na poboljšanju socijalnog položaja starijih osoba koje ne primaju penzije, ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 2,56.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (2,58)

SNSD je i u ovoj oblasti površno uskladio izborne ciljeve Građanskoj platformi. U oblasti zdravstvene zaštite SNSD je postavio izborni cilj obuhvatanje svih građana RS osnovnim paketom zdravstvenih usluga, te provođenje nekoliko mjera koje indirektno mogu doprinijeti djelimičnim ostvarivanjem zahtjeva GROZD-a u ovoj oblasti. Međutim, program SNSD ne planira ostvarivanje ciljeva iz oblasti socijalne zaštite porodice i djece, i osiguranju jednakih prava za invalidne kategorije. U oblasti socijalne zaštite definisani su ciljevi iz oblasti poticanja stanogradnje za mlade bračne parove što je potpuno u skladu sa Građanskom platformom. Ocjena usklađenosti programske platforme u ovoj oblasti jeste 2,58.

1.3.5. Poljoprivreda (3,19)

U oblasti poljoprivrede ciljevi SNSD su povećanje obima i restrukturiranje agroindustrijske proizvodnje, optimalno korištenje resursa, jačanje produktivnosti i ekonomske zaštite proizvođača za tržište, razvoj sela, povećanje izvoza i subvencioniranje poljoprivredne proizvodnje od 6 do 8 % budžeta RS. Postavljeni ciljevi i mjere u izbornom programu su polovično u skladu sa Građanskom platformom. Ocjena usklađenosti u ovoj oblasti jeste 3,19.

1.3.6. Mladi (1,83)

SNSD se u svom izbornom programu samo površno dotiče pitanja mladih kroz obećanje mjera u oblasti stanogradnje i indirektnih mjera koje osiguravaju preduslove za zapošljavanje visokoobrazovanih kadrova. Kako je SNSD u četiri od šest specifičnih zahtjeva GROZD-a u oblasti stvaranja jednakih mogućnosti za sve mlade ljude nije uopšte usaglasio sa Građanskom platformom. Ocjena usklađenosti u ovoj oblasti jeste 1,83.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Program ne tretira posebno pitanje reforme javne administracije niti smanjenja javne potrošnje, osim djelimično i vrlo šturo u okviru djela programa koji se odnosi na Ustavne promjene.

1.3.8. Obrazovanje (2,67)

Program sadrži opredjeljenje za poboljšanje materijalnog statusa obrazovanja i provođenje reformi, te donošenje novog Zakona o obrazovanju s ciljem ispunjenja evropskih standarda, ali ne sadrži elaboraciju mjera kojim bi se postigli predviđeni ciljevi osim navođenja namjere za izdvajanje 15 milion KM na godišnjem za unapređenje školske infrastrukture. Iznesena je i namjera za povezivanje naučnih ustanova sa evropskim fondovima na naučnim projektima.

1.3.9. Korupcija (2,12)

Problem korupcije u programu tretira se uglavnom kroz dosadašnje djelovanje SNSD u smislu donošenja Zakona o reviziji privatizacije i formiranju specijalnog tužilaštva RS. Može se konstatovati da je načelno opredjeljenje za borbu protiv korupcije iznijeto, ali da nisu u dovoljnoj mjeri razrađene buduće mjere i aktivnosti. Trenutno stanje takođe nije elaborirano osim navođenja nezadovoljstva radom pravosudnih institucija.

1.3.10. EU integracije (1,92)

U svojoj programskoj platformi SNSD se zalaže za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU do početka 2007. godine sa ciljem da se do 2015. godine osigura ispunjavanje svih preduslova za prijem BiH u punopravno članstvo, što je površno u skladu sa Građanskom platformom. Međutim, SNSD samo površno prezentira specifične direktne i indirektno ciljeve i mjere koje mogu osigurati ispunjavanje ovih obećanja. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,92.

1.3.11. Javna preduzeća (3,34)

Program predviđa završetak procesa privatizacije u narednom četverogodišnjem periodu (osim sektora šumarstva, vodoprivrede i elektro-energetike), zatim promjene u načinu upravljanja i rješavanje problema u velikim državnim sistemima. Ciljevi su jasno definisani, ali djelimično razrađeni načini realizacije. Program u znatnoj mjeri usaglašen sa GP.

1.3.12. Strana ulaganja (4,70)

Ovaj dio programa navodi dosada preduzete aktivnosti u okviru projekta „Giljotina propisa“ koji ima za cilj ukidanje nepotrebnih administrativnih barijera i procedura prilikom procesa registracije preduzeća. Program navodi plan od milijardu KM investicija u RS. Privlačenje stranih investicija bi se obezbijedilo kroz stvaranje povoljnog poslovnog okruženja. Može se konstatovati da je i cilj ali i mjere koje su predviđene znatno usaglašene za GP. U programu je istaknut i značaj multilateralnog sporazuma o slobodnoj trgovini na prostoru Balkana, što može doprinijeti rastu investicija.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti polovično usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 2,50

Politička partija: Srpska demokratska stranka (SDS)

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,93

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program površno usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Srpska demokratska stranka (SDS) u svojoj platformi za opšte izbore u 2006. godini ima zacrtane ciljeve koji se odnose na unutrašnje uređenje BiH, ubrzanje procesa evropskih i evro-atlanskih integracija, ciljeve na ispunjavanju međunarodnih obaveza, te jasno navedeni politički prioriteti u oblasti policije, privrede, javnih finansija, kapitalnih investicija, socijalne politike, poljoprivrede, penzionog sistema, zdravstva, kulture, obrazovanja, mladih, pravosuđa, dijaspore, lokalne samouprave i medija.

Analizom izbornog programa utvrđeno je da je izborni program SDS samo **površno usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom je 1,94, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,93
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	2,00
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,80
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	2,00

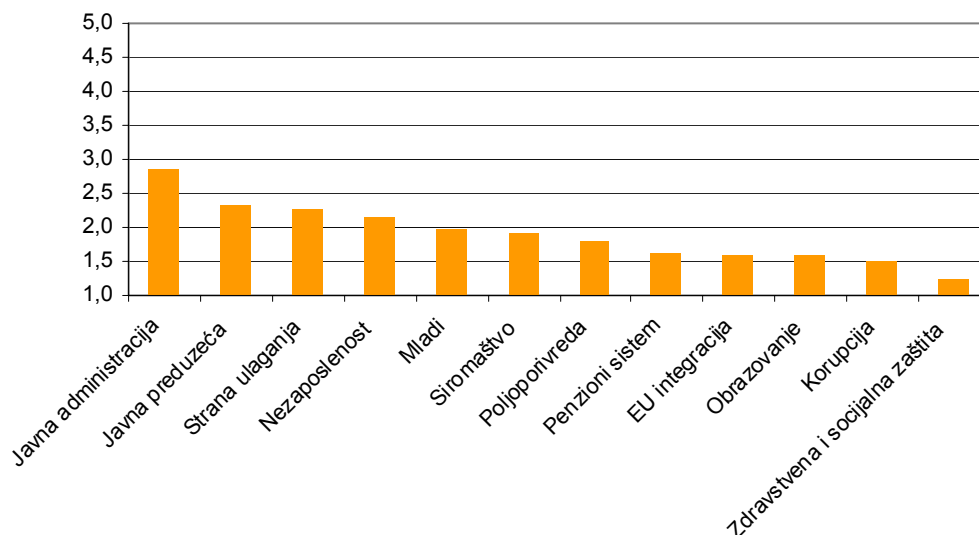
Ključni izborni ciljevi: Srpska demokratska stranka u svojoj platformi za izbore nije definisala svoje izborne ciljeve koji bi bili potpuno u skladu sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim SDS je u svojoj platformi definisala izborne ciljeve u oblasti javne administracije koji su većim dijelom u skladu sa ključnim zahtjevima GROZD-a iz ove oblasti, dok su izborni ciljevi SDS iz oblasti javnih preduzeća polovično usklađeni sa zahtjevima GROZD-a iz ove oblasti. Pored toga SDS je površno uskladio svoje izborne ciljeve ključnim zahtjevima GROZD-a iz oblasti nezaposlenosti, siromaštva, poljoprivrede, mladih, obrazovanja, korupcije i EU integracija. Sa druge strane, SDS nije niti u minimalnom obimu definisao svoje ciljeve u skladu sa zahtjevima GROZD-a iz oblasti penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite. Zbirno posmatrano, SDS je površno uskladila svoje izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a i ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 2,00.

Nalazi o tome kako i na koji način je Srpska demokratska stranka usaglasila svoj kompletan izborni program za opšte izbore sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa SDS, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da je SDS niti u jednoj oblasti nije potpuno uskladio, niti je većim dijelom uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom. SDS je polovično uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom samo u oblasti javne administracije. Pored toga SDS je površno uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, poljoprivrede, mladih, obrazovanja, korupcije, EU integracija, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Sa druge strane, SDS nije niti u minimalnom obimu nije uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti programske platforme SDS sa Građanskom platformom dato je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (2,14)

Izborni program Srpske demokratske stranke nema precizirane konkretne ciljeve na povećanju zaposlenosti u BiH. Takođe, SDS nema u svom programu način ostvarivanja 5 od 11 specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. SDS smanjenje visoke stope nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini posmatra kroz podsticanje proizvodnje i izvoza kroz investicione povlastice i izvozne poticajne mjere, kroz poreske olakšice pri oporezivanju dobiti, kroz implementaciju ravnomjernog razvoja sa posebnim programom za investiranje u nerazvijene opštine, kroz aktivnosti koje imaju za cilj sprečavanje monopolističkog ponašanja pojedinih privrednih subjekata, te kroz aktivnosti koje imaju za cilj smanjenje potrebnog vremena za registraciju preduzeća. S obzirom na činjenicu da je Srpska demokratska stranka u svom izbornom programu predvidjela samo dio mjera iz Građanske platforme koje mogu doprinjeti smanjenju nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini ocjena izbornog programa ove stranke u oblasti nezaposlenosti je 2,14.

1.3.2. Siromaštvo (1,92)

Srpska demokratska stranka u svom izbornom programu nije definisala poseban paket mjera za smanjenje ekstremnog siromaštva u Bosni i Hercegovini, već se problemom siromaštva bavi neposredno iz perspektive onih mjera čijom implementacijom se smanjuje stopa nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini. S obzirom na činjenicu da stranka u ovom dijelu nema mjera koje direktno mogu reducirati broj siromašnih u Bosni i Hercegovini ocjena izbornog programa ove stranke u oblasti siromaštva je 1,92.

1.3.2. Penzioni sistem (1,61)

Srpska demokratska stranka nema nikakve konkretne ciljeve na povećanju minimalne i prosječne penzije u BiH, niti u RS. Težak položaj penzionera će pokušati ublažiti na bazi neposredne implementacije aktivnosti koje podrazumijevaju reformu sistema penzionog osiguranja, ali sa naglaskom na identifikaciju realnih potreba za funkcionisanje penzionih fondova. Ovakva orijentacija je djelimično u skladu sa ciljevima koji su precizirani u Građanskoj platformi kada je u pitanju penziona politika. Srpska demokratska stranka nije uvažila direktne preporuke Građanske platforme koje su usmjerene na jačanje standarda penzionera u Bosni i Hercegovini. Ocjena izbornog programa Srpske demokratske stranke u oblasti penzionog sistema 1,61.

1.3.4. Socijalna i zdravstvena zaštita (1,25)

U okviru svog izbornog programa Srpska demokratska stranka problematiku socijalne i zdravstvene zaštite pokušava riješiti kroz aktivnosti koje podrazumjevaju reformu primanja za invalidna lica u Bosni i Hercegovini, kroz posebno definisane aktivnosti odnosa prema izbjeglicama i invalidima, kroz aktivnosti koje podrazumjevaju poticaj porodica sa djecom, kroz razvoj i unaprjeđenje primarne zdravstvene zaštite i reformu fonda zdravstvenog osiguranja. S obzirom na činjenicu da izborni program Srpske demokratske stranke direktne nije orijentisan na detaljnu obradu onih aktivnosti koje podrazumjevaju uspostavljanje efikasnog sistema zdravstvene i socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini ocjena izbornog programa u ovoj oblasti je 1,25.

1.3.5. Poljoprivreda (1,81)

Problematiku poljoprivrednog sektora u Bosni i Hercegovini i problema koji u ovom sektoru postoje a naročito kada je u pitanju oblast spoljnotrgovinskog poslovanju Srpska demokratska stranka namjerava riješiti kroz ukidanje poreza na prihod od poljoprivredne proizvodnje, kroz poreske olakšice pri nabavci goriva za potrebe poljoprivrede, kroz politiku subvencija i stimulacija za mlade poljoprivrednike i kroz ostale mjere koje podrazumjevaju carinsku zaštitu poljoprivredne proizvodnje. Srpska demokratska stranka ne posjeduje konkretno definisane i precizno razrađene mjere čija implemtacija može poslužiti kao neposredan uzrok za rast i razvoj poljoprivredne proizvodnje u BiH i zbog toga je ocjena izbornog programa u ovoj oblasti 1,81.

1.3.6. Mladi (1,96)

Izborni program Srpske demokratske stranke tretira problematiku mladih i njihov položaj u Bosni i Hercegovini na način koji podrazumjeva kreiranje omladinske politike koje će rezultirati promjenu i poboljšanje položaja mladih u Bosni i Hercegovini, ali i kroz aktivnosti koje podrazumjevaju stipendiranje nadarene djece. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,96 jer je izborni program površno usklađen sa svih 6 ciljeva koji su sadržani u Građanskoj platformi.

1.3.7. Javna administracija (2,86)

U programu je iznijeto opredeljenje ka smanjenju i prestrukturiranju javne potrošnje, a posebno troškova administracije, te prihvatanje evropskih principa decentralizacije (Mastrihški sporazum). Program ne sadrži kako analizu sadašnjeg stanja, tako ni razradu eventualnih načina za postizanje ovog cilja.

1.3.8. Obrazovanje (1,58)

Zalaganje za reformu obrazovanja je neodređeno i na daje odgovore na pitanja šta predstavlja reforma i kako je realizovati, osim u djelu koji se odnosi na zalaganje za autonomiju univerziteta, uz prihvatanje Bolonjske deklaracije.

1.3.9. Korupcija (1,50)

Problem korupcije program ne konstatuje. U okviru djela programa koji se odnosi na finansije istaknuta je neophodnost usvajanja ili izmjene nekoliko zakona koji se odnose na sprečavanje i borbu protiv korupcije. Program ne razrađuje modalitete zakona i eventualne načine primjene.

1.3.10. EU integracije (1,58)

SDS se zalaze za ubrzanje procesa EU integracija, bez konkretnih ciljeva u ovoj oblasti. EU integracije su predmet posmatranja unutar izbornog programa Srpske demokratske stranke ali samo na razini do koje taj proces ne narušava integritet Republike Srpske. Također Srpska demokratska stranka smatra da se najveći dio aktivnosti oko ulaska u EU integracije treba delegirati entitetima i entitetskim skupštinama. Srpska demokratska stranka u svom izbornom programu nije posvetila nikakvu pažnju onim stvarima koje put BiH u Evropske integracije mogu učiniti bržim i efikasnijim i zbog toga je ocjena izbornog programa ove stranke u ovoj oblasti 1,58.

1.3.11. Javna preduzeća (2,34)

Program konstatuje potrebu prestrukturiranja državnih javnih preduzeća, završetak procesa privatizacije državnog kapitala, te provođenje stečajnih i likvidacionih postupaka u firmama koje posluju s gubitkom. Program sadrži opredeljenje za pojačan nadzor nad radom javnih preduzeća uz onemogućavanje monopolskog poslovanja.

1.3.12. Strana ulaganja (2,27)

Program tretira pitanja koja se odnose na priliv stranih investicija kroz više programskih cjelina. Program predviđa stvaranje povoljnijeg poslovnog okruženja, izjednačavanje položaja privatnih i javnih preduzeća, pojednostavljenje procedura za registraciju preduzeća. Takođe, program sadrži opredeljenje za brži i transparentniji proces privatizacije državnih preduzeća. Posebno je apostrofirano opredeljenje za investicije u infrastrukturne objekte kao što su elektroenergetska postrojenja i putevi. Može se konstatovati postojanje značajnog stepena saglasnosti programa sa GP, u smislu predloženih rješenja.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti površno usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 2,00.

Politička partija: Nardona stranka – Radom za boljitak (NSRZB)

Brojčana ocjena usklađenosti: 2,50

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program polovično usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Nardona stranka radom za boljitak (NSRZB) u svojoj platformi za izbore se zalaže za brži ekonomski razvoj koji će dovesti do novog zapošljavanja i veće socijalne sigurnosti, modernizaciji poreznog sistema i fiskalne politike sa ciljem smanjenja poreskog opterećenja za građane i privatni sektor, unaprijeđenju sistema pravosuđa i sigurnosti, razvoju sistema obrazovanja, uspostavljanje efikasnog javnog sektora u oblasti socijalne politike i zdravstva. Narodna stranka radom za boljitak se takođe u svojoj izornoj platformi zalaže za borbu protiv korupcije, podršci porodici, podršci razvoju sporta, kulture i medija, te jačanju saradnje sa dijasporom i nevladinim organizacijama.

Analizom izbornog programa utvrđeno je da izborni program Narodne stranke radom za boljitak **polovično usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Prosječna prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom je 2,50 a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	2,50
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	3,08
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	2,16
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	2,25

Ključni izborni ciljevi: Narodna stranka radom za boljitak u svom izbornom programu niti jedan izborni cilj nije u potpunosti uskladila sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim, u svom izbornom programu Narodna stranka radom za boljitak je većim dijelom uskladila svoje izborne ciljeve u oblasti nezaposlenosti, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, obrazovanja i stranih ulaganja. Takođe ova stranka je polovično uskladila svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti penzionog sistema, korupcije i javnih preduzeća. Pored toga, u svom izbornom programu su površno uskladili svoje izborne ciljeve sa zahtjevima GROZD-a u oblasti siromaštva. Sa druge strane Narodna stranka radom za boljitak niti u minimalnom obimu nije uskladila svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti javne administracije i EU integracija. Zbirno posmatrano, NSRZB je polovično uskladila svoje izborne ciljeve sa zahtjevima GROZD-a i ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 3,08.

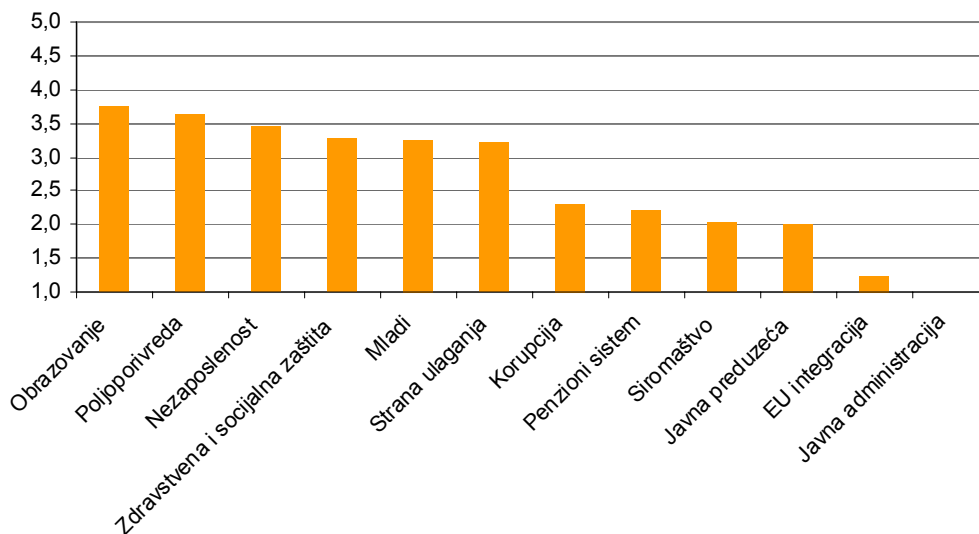
Nalazi o tome kako i na koji način je Narodna stranka radom za boljitak usaglasila svoj kompletan izborni program za opšte izbore sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Narodne stranke radom za boljitak, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da je ova stranka niti u jednoj oblasti nije potpuno uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom. NSRZB je većim dijelom uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poljoprivrede i obrazovanja. Pored toga ova stranka je polovično uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, mladih i stranih ulaganja. Takođe, ova stranka je površno usaglasila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva,

penzionog sistema, korupcije i javnih preduzeća. Sa druge strane, Narodna stranka radom za boljitak nije niti u minimalnom obimu uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti javne administracije i EU integracija. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Narodne stranke radom za boljitak sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (3,45)

U dijelu izbornih ciljeva Narodna stranka radom za boljitak je predvidjela rast ukupne zaposlenosti za oko 199 hiljada što je znatno veći rezultat nego što je to predviđeno Građanskom platformom, te je iz tog razloga ovaj izborni cilj većim dijelom usklađen sa Građanskom platformom. Takođe, NSRZB predviđa ciljeve na smanjenju nezaposlenosti (za oko 11,2%), te institucije koje mogu značajno doprinijeti ostvarivanju specifičnih ciljeva GROZD-a u ovoj oblasti (fond za strukturno prilagođavanje, fond za regionalni razvoj). Međutim, ova stranka ne predviđa ostvarivanje 7 do 11 specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti te je stoga ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti 3,45.

1.3.2. Siromaštvo (2,04)

U ovoj oblasti Narodna stranka radom za boljitak nije precizirala konkretne ciljeve na smanjenju siromaštva niti ciljeve koji bi doprinijeli ostvarivanju zahtjeva GROZD-a u ovoj oblasti. Međutim, u izbornom programu su precizirani ciljevi, institucije i mjere koje indirektno mogu doprinijeti ostvarivanju ciljeva GROZD-a u ovoj oblasti i iz tog razloga je ocjena usklađenosti izbornog programa je 2,04.

1.3.3. Penzioni sistem (2,22)

U svom izbornom programu ova stranka je jasno navela da svaki građanin Bosne i Hercegovine mora imati penziono osiguranje što je većim dijelom saglasno sa ciljevima GROZD-a u ovoj oblasti. Međutim, ciljevi stranke na povećanju minimalne i prosječne penzije su samo polovično u skladu sa Građanskom platformom, te izborni program ne tretira ostale specifične zahtjeve iz ove oblasti. NSRZB planira reformisati penziono osiguranje kroz formiranje dva stupa osiguranja: javnom i privatno-dobrovoljnom. Ocjena usklađenosti ovoga dijela izbornog programa stranke sa Građanskom platformom je 2,22 poena.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (3,29)

U izbornom programu Narodna stranka radom za boljitak ima većim dijelom usaglašene izborne ciljeve sa Građanskom platformom iz razloga što je jedan od izbornih ciljeva obezbjeđenje osnovnog zdravstvenog osiguranja za sve građane BiH. Izborni program je precizirao ciljeve, institucije i mjere koje bi indirektno mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Međutim, kako u izbornom programu nisu definisane odgovori na 10 od 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a ova oblast je samo polovično usklađena sa Građanskom platformom sa ocjenom usklađenosti od 3,29.

1.3.5. Poljoprivreda (3,64)

Poljoprivreda je oblast koja je u izbornom programu Narodne stranke navećim dijelom usaglašena sa Građanskom platformom. Izborni ciljevi su usaglašeni većim dijelom sa zahtjevima GROZD-a, dok je osam od 9 specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti djelimično ili većim dijelom usaglašeno. U izbornom programu se nalaze većina mjera vezanih za formiranje institucija i donošenje zakona koji su potpuno u skladu sa Građanskom platformom. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 3,64.

1.3.6. Mladi (3,25)

U ovoj oblasti Narodna stranka radom za boljitak je predvidjela ostvarivanje ključnih zahtjeva GROZD-a koji podrazumjevaju zapošljavanje mladih i obezbjeđenju uslova za jednak pristup obrazovanju za sve mlade kroz stipendiranje i eliminiranje diskriminacije mladih. Međutim nisu precizirani ciljevi na povećanju socijalne sigurnosti mladih, posebno u obezbjeđenju krova nad glavom, te nisu precizirani odgovori na 3 od 6 specifičnih zahtjeva u oblasti osiguranja jednakih mogućnosti za sve mlade ljude u BiH. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 3,25.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Probleme javne administracije program ne tretira.

1.3.8. Obrazovanje (3,76)

Obrazovanje je u okviru programa obrađeno je kao posebna cjelina. Istaknuto je opredeljenje za povećanje ulaganja u nauku i obrazovanje (dostizanje kvote ulaganja u istraživanje 20% GDP) i za odgovarajuću saradnju institucija obrazovanja i privrede. Prijedlozi za rješenje problema nisu potpuno razrađeni. Na nivou načela može se konstatovati djelimična saglasnost sa GP, u smislu usaglašavanja sistema obrazovanja sa evropskim i međunarodnim standardima.

1.3.9. Korupcija (2,31)

Problem korupcije nije predstavljen na odgovarajući način. Predložena rješenja svode se na načelno opredeljenje za borbu protiv korupcije, bez razrade eventualnih mjera i aktivnosti. Iznoseno je opredeljenje za učešće u međunarodnim antikorupcionim inicijativama.

1.3.10. EU integracije (1,25)

Narodna stranka radom za boljitak nije uopšte uskladila svoje izborne ciljeve niti sve ostale specifične zahtjeve GROZD-a na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija. Međutim, u izbornom programu ova stranka je površno navela svoje ciljeve na jačanju saradnje u okviru evropskih institucija i iz tog razloga ocjena usklađenosti iznosi 1,25.

1.3.11. Javna preduzeća (2,00)

Program sadrži opredeljenje za nastavak procesa privatizacije uz ogradu da strateška preduzeća trebaju ostati u državnom vlasništvu.

1.3.12. Strana ulaganja (3,24)

Program ne tretira priliv stranih investicija kao posebnu oblast. Ova problematika se djelimično nalazi u poglavlju posvećenom ekonomiji, bez osvrta na sadašnje stanje i sa nedovoljno razrađenim prijedlozima

mjera. Prijedlozi mjera se svode na stvaranje konkurentnog okruženja za investicije, uz navođenje institucija neophodnih za ekonomski razvoj.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti površno usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 2,25

Politička partija: **Demokratski narodni savez (DNS)**

Brojčana ocjena usklađenosti: **1,15**

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Demokratski narodni savez (DNS) se u svom izbornom programu zalaže za ekonomski razvoj i rast standarda u BiH, unaprijeđenje ljudskih prava i sloboda, jačanje morala i pravde, jačanje dobre volje i nadu u budućnost, provođenje reformi i poboljšanje položaja mladih. DNS se takođe u svom izbornom programu zalaže za državno uređenje koje će omogućiti mir i razvoj, te koji će osigurati izgradnju savremene države na demokratskim načelima i vladavini prava uz poštovanje ljudskih prava i ljudskog dostojanstva.

Analizom izbornog programa utvrđeno je da izborni program Demokratskog narodnog saveza **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom je 1,15 a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,15
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,25
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,19
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

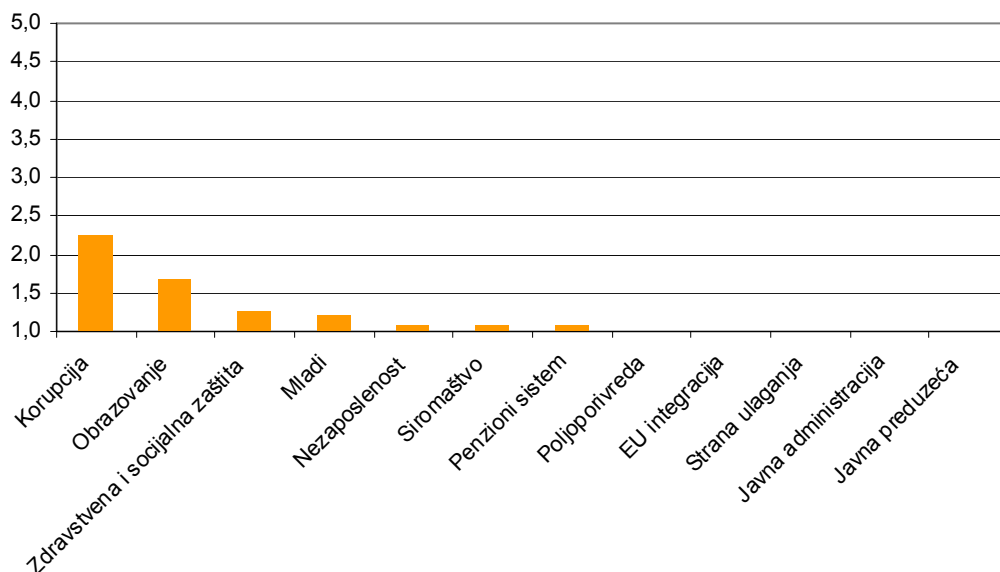
Ključni izborni ciljevi: Demokratski narodni savez u svom izbornom programu niti jedan izborni cilj nije u potpunosti ili većim dijelom uskladio sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim, u svom izbornom programu DNS je polovično uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti korupcije, a takođe je površno uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti obrazovanja sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Sa druge strane DNS niti u minimalnom obimu nije uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih, javne administracije, EU integracija, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Zbirno posmatrano, DNS nije uskladio svoje izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a i ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 1,25.

Nalazi o tome kako i na koji način je Demokratski narodni savez uskladio svoj kompletan izborni program za opšte izbore sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa demokratskog narodnog saveza, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da je ova stranka niti u jednoj oblasti nije potpuno, zatim u većem dijelu, zatim polovično uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom. DNS je površno uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom samo u oblasti korupcije. Sa druge DNS nije niti u minimalnom obimu nije uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u svih preostalih 11 oblasti koje su tretirane u Građanskoj platformi. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Demokratskog narodnog saveza sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,08)

Izborni program DNS u ovoj oblasti nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti posjeduje konkretno definisane aktivnosti na smanjenju nezaposlenosti u BiH, izuzev što DNS zagovara traženje rješenja za smanjivanje nezaposlenosti. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti zapošljavanja je 1,08.

1.3.2. Siromaštvo (1,08)

Izborni program DNS u ovoj oblasti nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti posjeduje konkretno definisane aktivnosti na smanjenju siromaštva u BiH, izuzev što DNS zagovara borbu protiv daljeg rasta socijalnih razlika i nejednakosti u društvu. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti siromaštva je 1,08.

1.3.3. Penzioni sistem (1,08)

Izborni program DNS u ovoj oblasti nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti posjeduje konkretno definisane aktivnosti na poboljšanju standarda penzionera u BiH, izuzev što DNS smatra da je potrebno popraviti stanje penzionera jer trenutno penzioneri primaju takve penzije koje im ne zadovoljavaju niti minimalne životne potrebe. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti penzione politike je 1,08.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,27)

Izborni program DNS u ovoj oblasti nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti posjeduje konkretno definisane aktivnosti na poboljšanju zdravstvene i socijalne zaštite u BiH, izuzev što DNS smatra da je potrebno reformirati trenutnu zdravstvenu politiku posebno u dijelu funkcionisanja entitetskih zavoda za zdravstvo, te se zalaže za punu zaštitu ugroženih kategorija. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite je 1,27.

1.3.5. Poljoprivreda (1,00)

DNS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu poljoprivrede niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge

ciljeve, strategije planove ili mjere koje mogu bar minimalno direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja poljoprivrednom sektoru i kvalitete života na selu. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.5. Mladi (1,21)

Izborni program DNS u ovoj oblasti nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti posjeduje konkretno definisane aktivnosti na poboljšanju položaja mladih u BiH, izuzev što se DNS zalaže za bolje obrazovanje mladih te osiguranju veće socijalne sigurnosti mladih. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti poljoprivrede je 1,21.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Pitanje reforme i smanjenja troškova javne administracije nije obrađeno u programu.

1.3.8. Obrazovanje (1,67)

Program sadrži opredeljenje o neophodnosti reforme cijelog sistema obrazovanja, te prilagođavanje sistema obrazovanja međunarodno prihvaćenim standardima. Elaboracija trenutnog stanja i prijedlozi konkretnih mjera za reformu nisu uključeni u program.

1.3.9. Korupcija (2,25)

Program sadrži načelno opredeljenje za borbu protiv korupcije i konstataciju o pogubnosti korupcije, bez elaboracije stanja i razrade mjera.

1.3.10. EU integracije (1,00)

DNS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu EU integracija niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (1,00)

Program ne tretira problem javnih preduzeća.

1.3.12. Strana ulaganja (1,00)

Priliv stranih investicija nije obrađivan u programu.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu, utvrđeno je da je izborni program stranke polovično usklađen sa Građanskom platformom.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,00

Politička partija:

Hrvatska stranka prava BiH / Đapić dr. Jurišić

Brojčana ocjena usklađenosti: 3,14

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program polovično usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Analizom izbornog programa utvrđeno je da izborni program Hrvatske stranke prava BiH / Đapić dr. Jurišić **polovično usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom je 3,14, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	3,14
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	3,00
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	2,66
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	3,75

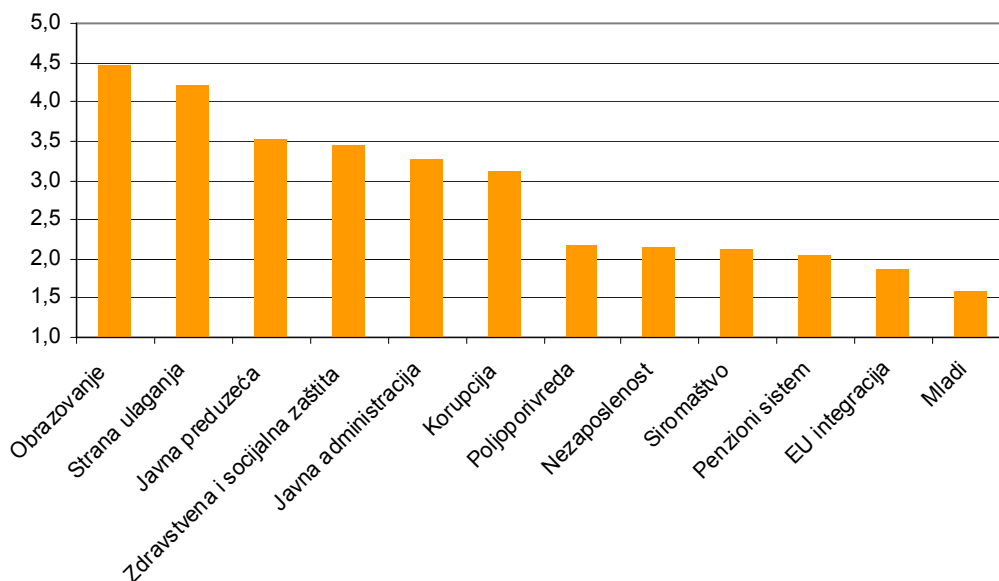
Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu HSP BiH Đapić dr. Jurišić je u svom izbornom programu definisao izborni cilj iz oblasti obrazovanja koji je potpuno usklađen sa ključnim zahtjevom GROZD-a iz oblasti obrazovanja. Takođe, u svom izbornom programu definisali su izborne ciljeve u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, javne administracije, javnih preduzeća i stranih ulaganja koji su većinom usklađeni sa ključnim zahtjevima GROZD-a. U oblasti korupcije polovično su uskladili svoje izborne ciljeve sa zahtjevima GROZD-a. Pored toga, površno su uskladili svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, poljoprivrede, mladih i EU integracija. Zbirno posmatrano, HSP BiH Đapić dr. Jurišić je polovično uskladio svoje izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a i ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 3,00.

Nalazi o tome kako i na koji način je Hrvatska Stranka Prava Đapić-dr. Jurišić usaglasila svoj kompletan izborni program za opšte izbore sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa HSP BiH Đapić dr. Jurišić, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da je ova stranka niti u jednoj oblasti nije potpuno uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi GROZD-a. Međutim, HSP BiH Đ/J je većim dijelom uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u oblasti obrazovanja, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Takođe, ova stranka je polovično uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, javne administracije i korupcije. Pred toga HSP BiH Đ/J je površno uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, poljoprivrede i mladih. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa HSP BiH Đapić- dr. Jurišić sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (2,14)

Izborni program Hrvatske Stranke Prava Đapić – dr. Jurišić, rješenje problema nezaposlenosti temelji na strukturalnoj reformi makroekonomskog razvoja te jačanju privatnog sektora. Takođe provedbom već harmoniziranog radnog zakonodavstva u entitetima mora se osigurati eliminacija svih oblika diskriminacije u zapošljavanju, što će doprinijeti većoj mobilnosti radne snage. Od 11 specifičnih ciljeva postavljenih u Građanskoj platformi, HSP Đapić-dr. Jurišić je tri cilja polovično uskladila, dok ostale nije obradila u svom izbornom programu. Izborni program sadrži niz indirektnih mjera i aktivnosti definisanih na način koji može uticati na povećanje zaposlenosti u BiH.

1.3.2. Siromaštvo (2,13)

HSP Đapić – dr. Jurišić je u izbornom programu predvidila niz mjera koje direktno utiču na smanjenje siromaštva u BiH: provođenje fisklane reforme, odnosno uspostavljanje efikasnijih mehanizama za prikupljanje javnih prihoda u čijoj osnovi leži jačanje Uprave za indirektno oporezivanje BiH, uvođenje PDV i uspostava jedinstvene carinske administracije na razini BiH; osiguranje adekvatne alokacije javnih prihoda između različitih razina vlasti u BiH. U kontekstu realizacije aktivnosti na smanjenju siromaštva HSP Đapić-dr. Jurišić ističe, da će biti neophodno ojačati fiskalne prihode lokalnih zajednica. Stranka je takođe nizom indirektnih mjera, koje su polovično usklađene sa Građanskom platformom, definisala mjere na smanjenju siromaštva u BiH.

1.3.3. Penzioni sistem (2,06)

Politika odnosa prema penzionerima je prezentirana je kroz aktivnosti reforme mirovinskog sustava, i poboljšanja socijalnog položaja penzionera. S obzirom da HSP Đapić-dr. Jurišić nije precizirala konkretne ciljeve na povećanju minimalne penzije do kraja 2010. godine kao ni niz drugih mjera i aktivnosti koje bi uticale na poboljšanje položaja penzionera u BiH.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (3,44)

Izbornom programu HSP Đapić-dr. Jurišić je definisao niz mjera, aktivnosti i planova kojim bi se obezbijedila bolja socijalna i zdravstvena zaštita građana BiH. Od 12 specifičnih podciljeva postavljenih u Građanskoj platformi HSP Đapić-dr. Jurišić je površno, polovično i potpuno uskladio 9 podciljeva dok 3 podcilja nije obradio u svom izbornom programu.

1.3.5. Poljoprivreda (2,17)

Razvojna strategija poljoprivrede koju predlaže HSP Đapić-Dr. Jurišić naglašava ekonomski razvoj poljoprivrede i aktiviranje prirodnih i ljudskih resursa, što otvara mogućnosti za smanjenje siromaštva u ruralnim područjima. Politika u poljoprivredi mora se temeljiti na jačanju konkurentnosti sektora, ne zaboravljajući istovremeno izazove i teškoće koje će donijeti međunarodne integracije. Osim toga stranka navodi konkretne ciljeve na povećanju državnih podsticaja za razvoj poljoprivredne proizvodnje u BiH.

1.3.6. Mladi (1,58)

Izborni program HSP Đapić-dr. Jurišić nije uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu mladih niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti koje direktno mogu doprinijeti poboljšanju položaja mladih u skladu sa Građanskom platformom, izuzev što su površno postavljeni ciljevi koji indirektno mogu doprinijeti obezbjeđenju jednakog pristupa obrazovanju za sve mlade ljude. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,58

1.3.7. Javna administracija (3,28)

Program konstatuje probleme u funkcionisanju administracije i sadrži opredeljenje stranke ka provođenju ustavnih reformi, ukidanje entiteta i formiranje osam provincija što bi rezultiralo smanjenjem administracije i povećanju njene efikasnosti, zatim smanjenje javnih rashoda na 40% od GDP, te potrebu za jačanjem lokalne samouprave. Program ističe potrebu za jačanjem administrativnih kapaciteta i navodi prioritete po oblastima.

1.3.8. Obrazovanje (4,48)

Program je većim djelom usklađen sa zahtjevima iz GP kako na nivou generalnog cilja tako i po predviđeni mjerama. Mjere iznijete u programu su: usvajanje ili izmjena zakonodavstva na državnom nivou uz prihvatanje međunarodnih standarda (Bolonjska deklaracija i Lisabonska konvencija), kontinuirano unapređenje obuke nastavnog osoblja, razvijanje mehanizama za podršku naučnim istraživanjima, reforma upravljanja i finansiranja obrazovanja što bi bilo definisano okvirnim zakonodavstvom na državnom nivou. Predviđene su takođe mjere za obrazovanje i prekvalifikaciju odraslih kao i uvođenje informatičkih tehnologija u obrazovanje.

1.3.9. Korupcija (3,13)

Izborni ciljevi su većim djelom usaglašeni sa zahtjevima GP i predviđaju mjere kao što su: nastavak reforme pravosuđa, jačanje i bolju koordinaciju institucija i uspostavljanje odgovarajućeg organa u okviru Ministarstva pravde, zatim oduzimanje ilegalno stečene imovine i usvajanje akcionih planova.

1.3.10. EU integracije (1,85)

HSP Đapić-dr. Jurišić se zalaže za ulazak BiH u Evropsku uniju jer samo uz pomoć EU u ovakvoj državnoj zajednici moguće su neophodne reforme u svim područjima života (gospodarstvu, pravosuđu, obrazovanju, kulturi, informiranju, javnoj upravi itd.). Međutim, izborni program ne precizira mjere i aktivnosti koje će doprinijeti bržem priključivanju BiH Evropskoj uniji kao ni reformu postojećih institucija i definisanje planova za potpuno funkcionisanje novo uspostavljenih vladinih institucija u okviru procesa EU integracija. Ocjena usklađenosti jeste 1,85.

1.3.11. Javna preduzeća (3,52)

Program sadrži opredeljenje za završetak procesa privatizacije uz usvajanje strategije za rješavanje korporativnog duga, ali i povećanje transparentnosti u radu javnih državnih preduzeća, uz uspostavljanje principa konkurencije (eliminacija neloyalne konkurencije, efikasija zaštita intelektualnog, industrijskog i

komercijalnog vlasništva). Program predviđa javnog sektora i smanjenje cijena usluga javnih preduzeća i u većem djelu je u saglasnosti sa GP.

1.3.12. Strana ulaganja (4,20)

Program konstatuje neophodnost priliva stranih investicija i čitav niz mjera koje bi trebale rezultirati značajnijim prilivom stranih investicija, a koje su većim djelom usaglašene sa zahtjevima GP. Program predviđa eliminisanje prepreka za strana ulaganja i smanjenje troškova za osnivanje preduzeća, uspostavljanje jedinstvenog ekonomskog prostora i harmonizaciju zakonodavstva sa EU, ispunjenje uslova za članstvo u WTO. Program predviđa i provođenje kampanje za jačanje svijesti građana o potrebi priliva stranih investicija.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da je izborni program u ovom segmentu usklađenosti većim dijelom usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 3,75.

Politička partija: **Socijalistička partija (SP)**

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,15

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Socijalistička partija se u svojoj platformi za opšte izbore u 2006. godini zalaže za vraćanje prava na rad, za politike koje će doprinijeti iskorjenjivanju siromaštva i gladi, koje će osigurati ljudsko dostojanstvo, socijalnu sigurnost i život dostojan čovjeka.

Analizom izbornog programa utvrđeno je izborni program Socijalističke partije **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom tek 1,15, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,15
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,25
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,19
Posebna usklađenost teksta potpunog programa sa Građanskom platformom	1,00

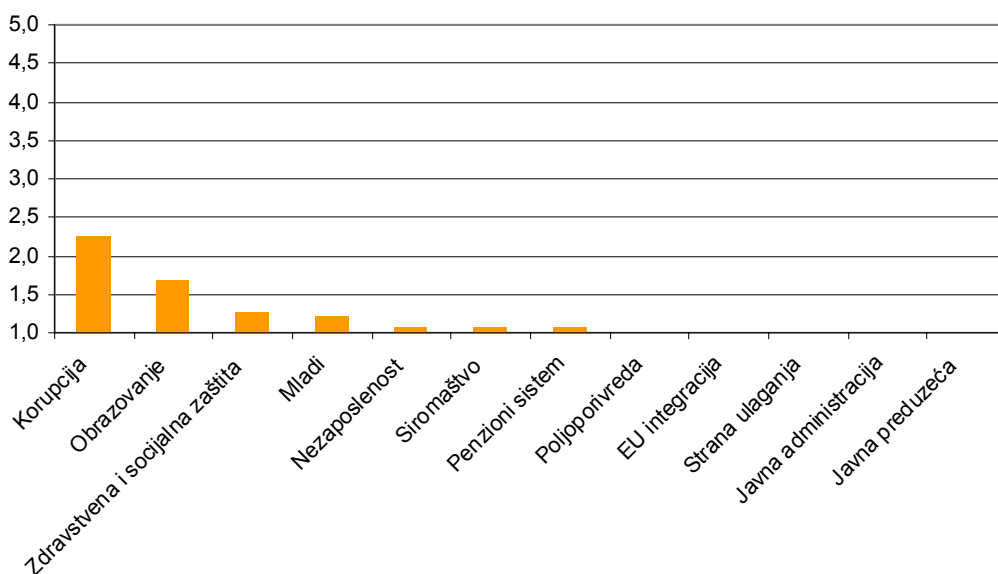
Ključni izborni ciljevi: Socijalistička partija u svom izbornom programu niti jedan izborni cilj nije u potpunosti ili većim dijelom ili polovično uskladila sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim, u svom izbornom programu SP je površno uskladila svoje izborne ciljeve u oblasti poljoprivrede, javne administracije, korupcije i stranih ulaganja sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Sa druge strane SP niti u minimalnom obimu nije uskladila svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, mladih, obrazovanja, EU integracija i javnih preduzeća. Zbirno posmatrano, SP nije uskladila svoje izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a i ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 1,25.

Nalazi o tome kako i na koji način je Socijalistička partija uskladila svoj kompletan izborni program za opšte izbore sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom potpunog sadržaja izbornog programa Socijalističke partije, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da je ova stranka niti u jednoj oblasti nije potpuno, u većem dijelu ili polovično uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom. Socijalistička partija je površno uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poljoprivrede, javne administracije, korupcije i stranih ulaganja. Sa druge SP nije niti u minimalnom obimu nije uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, mladih, obrazovanja, EU integracija i javnih preduzeća. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Socijalističke partije sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,21)

Socijalistička partija nije definisala nikakve izborne ciljeve na povećanju zaposlenosti niti druge ciljeve, planove i mjere predviđene Građanskom platformom. Indirektno i površno SP obećava ciljeve vraćanja prava na rad što je jedini indirektni cilj povezan sa zahtjevima GROZD-a. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti nezaposlenosti je 1,21.

1.3.2. Siromaštvo (1,00)

Socijalistička partija, izuzev što ima za cilj obezbjeđenje dovoljno hljeba, nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu siromaštva niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere, koje direktno ili indirektno bar minimalno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.3. Penzioni sistem (1,00)

Socijalistička partija nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu penzionog sistema niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje bar minimalno direktno ili indirektno mogu doprinijeti poboljšanju stanja penzionera. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,00)

Socijalistička partija nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu zdravstvene i socijalne zaštite niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje bar minimalno mogu direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja sistemu zdravstva i sistemu socijalne zaštite. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.5. Poljoprivreda (1,92)

Socijalistička partija je površno uskladila svoje ciljeve i mjere samo u oblasti poljoprivrede i to jedino iz razloga što su u platformi navedeni neki od instrumenata za rast i razvoj poljoprivredne proizvodnje u BiH u oblasti podsticaja i u oblasti stvaranja jednakih uslova za život u selu i gradu. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti poljoprivrede je 1,92.

1.3.6. Mladi (1,00)

Socijalistička partija nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu mladih niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti poboljšanju položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.7. Javna administracija (1,50)

Program sadrži samo opredeljenje ka jeftinoj i depolitizovanoj administraciji bez razrade načina na koji bi se to ostvarilo.

1.3.8. Obrazovanje (1,00)

Program ne tretira pitanje reforme obrazovanja.

1.3.9. Korupcija (1,50)

Osim načelnog opredeljenja za borbu protiv korupcije, program ne sadrži ni elaboraciju sadašnjeg stanja ni eventualne mjere ili zakone koje bi trebalo implementirati.

1.3.10. EU integracije (1,00)

Socijalistička partija nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu EU integracija niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (1,00)

Program ne tretira problematiku javnih preduzeća.

1.3.12. Strana ulaganja (1,50)

Osim uopštene konstatacije o potrebi priliva stranih investicija program ne tretira posebno ovu problematiku.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,00.

Politička partija:

Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP BiH)

Brojčana ocjena usklađenosti: 3,84

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program većim dijelom usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

U svom izbornom programu Socijaldemokratska partija BiH se između ostalog zalaže za obezbjeđenje socijalne sigurnosti i unaprijeđenje kvalitete života, osiguranje evropskih standarda u oblasti sigurnosti, vladavinu prava, izgradnju ekonomsko održive i socijalno odgovorne države sa ciljem osiguranja rasta zapošljavanja, kroz razvoj poduzetništva i kroz ekonomski razvoj, obezbjeđenje tehnološkog napretka, te obezbjeđenje funkcionalne državne administracije koja će biti u službi svih građana. Takođe, SDP u svom izbornom programu planira doprinijeti stvaranju modernog društva zasnovanog na principima slobodne, jednakosti, pravde, humanizma i solidarnosti.

Analizom izbornog programa Socijaldemokratske partije BiH u cilju utvrđivanja usklađenosti sa Građanskom platformom GROZD-a, utvrđeno je da je izborni program ove političke partije **većim dijelom** usklađen sa Građanskom platformom GROZD-a. Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a jeste 3,84. Usklađenost izbornog programa SDP u oblasti izbornih ciljeva, u oblasti specifičnih zahtjeva Građanske platforme, te u oblasti posebne usklađenosti data je u narednoj tabeli.

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	3,84
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	4,17
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	3,35
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	4,00

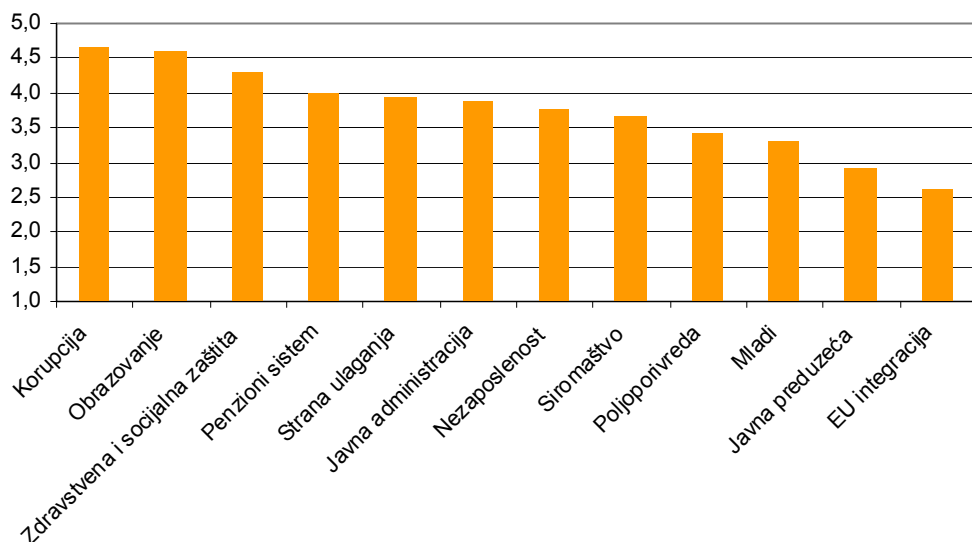
Ključni izborni ciljevi: Socijaldemokratska partija BiH je u potpunosti uskladila svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja i korupcije. Takođe, SDP BiH je većim dijelom uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti nezaposlenosti, poljoprivrede, javne administracije i stranih ulaganja sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Pored toga SDP BiH je polovično uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti mladih, EU integracija i javnih preduzeća sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Zbirno posmatrano, SDP BiH je većim dijelom uskladio svoje izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a i ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 4,17.

Nalazi o tome kako i na koji način je Socijaldemokratska partija BiH usaglasila svoj kompletan izborni program za opšte izbore sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Socijal demokratske partije BiH, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da je SDP BiH u oblasti korupcije potpuno uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom. SDP BiH je većim dijelom uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, javne administracije, obrazovanja i stranih ulaganja. Pored toga SDP BiH je polovično uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poljoprivrede, mladih, EU integracija i javnih preduzeća. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Socijalističke partije sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a.

1.3.1. Nezaposlenost (3,75)

U dijelu izbornog programa koji se direktno ili indirektno odnosi na smanjivanje problema nezaposlenosti ili povećanja zaposlenosti SDP je većim dijelom uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom. U dijelu izbornih ciljeva SDP planira rast zaposlenosti po stopi od 4 % godišnje, čime bi se osiguralo oko 110.000 novih radnih mjesta do kraja 2010. godine. U dijelu usklađenosti sa ostalim specifičnim ciljevima i zahtjevima definisanim u Građanskoj platformi, SDP je uskladio 10 od 11 specifičnih direktnih zahtjeva precizirao mjere koje većim dijelom ili polovično mogu doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a ove oblasti. Pored toga, SDP je predvidio i druge ciljeve, strategije, planove i mjere za smanjivanje nezaposlenosti koje indirektno mogu doprinijeti da se većim dijelom ostvare ciljevi GROZD-a u oblasti smanjivanja nezaposlenosti. Detaljnim ocjenjivanjem svih 14 specifičnih indikatora dobivena je ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti nezaposlenosti koja iznosi 3,75.

1.3.2. Siromaštvo (3,67)

U svom izbornom programu SDP se jasno zalaže za iskorjenjivanje ekstremnog siromaštva izraženog u prihodima. SDP planira da do 2010. godine obezbijedi takve mjere socijalne politike koje će osigurati da svi građani imaju minimalno 4 KM dnevno koje su neophodne kako bi se osiguralo da svi u Bosni i Hercegovini imaju prihode za minimalne životne potrebe. Ovakav cilj SDP je potpuno u skladu sa Građanskom platformom. Takođe, SDP je većim dijelom uskladio 3 od 6 specifičnih ciljeva GROZD-a na smanjivanju siromaštva, te nije precizirao druge ciljeve, strategije i mjere posebno dizajnirane za smanjenje siromaštva u BiH. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa SDP u oblasti siromaštva je 3,67.

1.3.3. Penzioni sistem (4,00)

SDP se u svom izbornom programu zalaže za reformu penzijskog sistema po principu kombinacije starosne i uštedene penzije, a protiv masovnog penzionisanja kao načina rješavanja socijalnih i administrativnih problema, te je jasno definisao svoj izborni cilj u skladu sa Građanskom platformom – da do 2010. godine minimalna penzija ne bude manja od 250 KM, što je u potpunosti u skladu sa Građanskom platformom. U svom izbornom programu SDP definiše konkretan plan aktivnosti na reformi penzionog sistema – uvođenje dobrovoljnog osiguranja i definiše konkretne ciljeve na povećanju minimalne penzije kao i povećanju prosječne penzije. Takođe u dijelu specifičnih zahtjeva GROZD-a vezanih za poboljšanje stanja u penzionom sistemu, SDP je pet do devet specifičnih zahtjeva dijelimično ili većim dijelom uskladio sa Građanskom platformom,

čime je osigurano da je izborni program u ovoj oblasti većim dijelom u skladu sa Građanskom platformom, odnosno da je ocjena usklađenosti 4,00.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (4,31)

SDP je svoj izborni program najvećim dijelom uskladio u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, a u okviru svog izbornog programa je većim dijelom tretirao sve one mjere i aktivnosti koje imaju za cilj unapređenja socijalne i zdravstvene zaštite u BiH. S druge strane SDP je u okviru izbornog programa koji tretira oblast zdravstvene i socijalne zaštite definisao konkretne ciljevi na obezbjeđenju potpune pokrivenosti stanovništva zdravstvenim osiguranjem na obezbjeđenju jednakih prava svih invalida u BiH, na obezbjeđenju univerzalne dječije zaštite na nivou entiteta i države te konkretni planovi za obezbjeđenje krova nad glavom, posebno za mlade bračne parove. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite je 4,31.

1.3.5. Poljoprivreda (3,42)

SDP u svom izbornom programu koji tretira dio poljoprivrede, u prvi plan stavlja: Vratiti dostojanstvo poljoprivrednim proizvođačima što je većim dijelom u skladu sa ključnim zahtjevom GROZD-a u oblasti poljoprivrede. Međutim u oblasti specifičnih zahtjeva iz Građanske platforme koji bi trebali osigurati dostojanstven standard života na selu, SDP je u samo pet od devet zahtjeva djelimično uskladio svoj izborni program. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa SDP u oblasti poljoprivrede je 3,42.

1.3.6. Mladi (3,29)

SDP u svom izbornom programu posebno ne tretira pitanje mladih, već je u okviru svojih ostalih ciljeva definisao posebne ciljeve koji se odnose na poboljšanje položaja mladih. SDP iako nema posebno definisanih ciljeva za osiguranje jednakih mogućnosti za sve mlade ljude, u izbornom programu je jasno naveo izborne ciljeve koji se direktno odnose na zapošljavanje mladih, te unaprijeđenju socijalne sigurnosti i krova nad glavom za mlade ljude. Imajući u vidu da je u programu SDP pet od šest specifičnih zahtjeva djelimično usklađeno sa Građanskom platformom, ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 3,29.

1.3.7. Javna administracija (3,89)

Opis trenutnog stanja javne administracije konstatuje iste probleme koji su sadržani u GP. Same mjere za prevazilaženje problema nisu u potpunosti konkretizovane, ali se može reći da su generalno u skladu sa GP i predviđaju jačanje lokalne samouprave i smanjenje i racionalizaciju državne uprave.

1.3.8. Obrazovanje (4,60)

Program sadrži odgovarajuću analizu sadašnjeg stanje i u velikoj mjeri se podudara sa analizom problema obrazovanja u GP. Mjere koje program predviđa za rješavanje sadašnjih problema u velikoj mjeri su usklađene sa zahtjevima GP i predviđaju poboljšanje materijalnog položaja obrazovanja, usvajanje zakona o visokom obrazovanju, informatizaciju svih nivoa obrazovanja.

1.3.9. Korupcija (4,67)

Analiza problema korupcije u BiH u programu temelji se na istim pokazateljima kao GP (TI CPI, WB), a ocjena stanja bazirana na tim pokazateljima u najvećoj mjeri je realna i usaglašena sa GP. Lista prioriteta ovog programa je u velikoj mjeri usaglašena sa zahtjevima GP a sastoji se od: donošenja državnog programa za borbu protiv korupcije, usvajanje zakona o Agenciji za za oduzimanje ilegalno stečene imovine, reforme policije i uprave i usaglašavanja zakonodavstva sa međunarodnim dokumentima, kao i preispitivanje procesa privatizacije. Kao primjedba se može istaći da nije razrađen vremenski okvir za provedbu planiranih mjera i aktivnosti.

1.3.10. EU integracije (2,63)

SDP u svom izbornom programu se zalaže za ubrzan proces EU integracija, bezuvjetnu primjenu evropskih standarda u svim sferama javnog života, ali i afirmaciju tradicionalnih vrijednosti bosansko-hercegovačkog društva koje su prepoznatljive i u rangu najviših evropskih dostignuća. Međutim, u svom izbornom programu

SDP nije precizno dao izborni cilj kojim bi se obavezao da BiH do kraja 2010. godine obezbijedi sve preduslove kako bi BiH postala zemlja kandidat za punopravno članstvo u EU. Pored toga, SDP u svom izbornom programu jasno naznačio jačanje postojećih i formiranje novih institucija neophodnih za ubrzanje procesa EU integracija. Međutim kako nisu precizirani druge indirektno ciljeve, planove ili mjere na ubrzanju procesa EU integracija ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti iznosi 2,63.

1.3.11. Javna preduzeća (2,93)

Program nije posebno tretirao stanje javnih preduzeća, te u skladu s tim nisu predviđene ni posebne mjere kako bi se ispunili zahtjevi iz GP. Ovaj problem tretiran je u okviru djela programa koji se odnosi na ukupan ekonomski razvoj, a mjere koje su predviđene kao što su unapređenje poslovnog okruženja i jačanje konkurencije na indirektni način mogu doprinijeti rješavanju problema. Kada je u pitanju privatizacija državnih javnih preduzeća, iznijeto je opredjeljenje za zadržavanje većinskog vlasništva države u infrastrukturnim preduzećima, uz tzv. faznu ili postepenu privatizaciju.

1.3.12. Strana ulaganja (3,94)

Problem priliva stranih investicija takođe je obrađen u okviru odjela koji se odnosi na ukupan ekonomski razvoj. Konstatovan je problem i neophodnost većeg priliva investicija ali mjere koje su predviđene za rješavanje problema nisu u potpunosti usklađene sa GP, odnosno samo djelimično su uvršteni zahtjevi GP. Mjere koje program predviđa, a koje bi trebale dovesti do znatnijeg rasta stranih investicija su u prvom redu postizanje političke i ekonomske stabilnosti uz unapređenje poslovnog okruženja i djelimičnu reformu poreskog sistema.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da je izborni program u ovom segmentu usklađenosti većim dijelom usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 4,00.

Politička partija: Evropska ekološka stranka E-5 (EES E-5)

Brojčana ocjena usklađenosti: 2,21

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program površno usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Izborni program Evropske ekološke stranke E-5 ima 25 specifičnih ciljeva koji se odnose na izgradnju efikasne države, unaprijeđenje lokalne samouprave, sigurnosna pitanja, pitanja reforme obrazovne, fiskalne i socijalne politike i evropskih integracija. Takođe u svom izbornom pitanju Evropska ekološka stranka ima jasno definisana ekološka i energetska pitanja, te pitanja koja se odnose na povećanje ekonomskog prosperiteta, kao što su pitanja iz oblasti unaprijeđenja poslovnog okruženja, razvoja tehnologije, unaprijeđenje poljoprivrede, šumarstva i razvoja turizma.

Analizom izbornog programa Evropske ekološke stranke E-5, a u cilju utvrđivanja njegove usklađenosti sa Građanskom platformom GROZD-a, utvrđeno je da je izborni program **površno usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom jeste 2,21 a ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	2,21
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	2,75
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,63
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	2,25

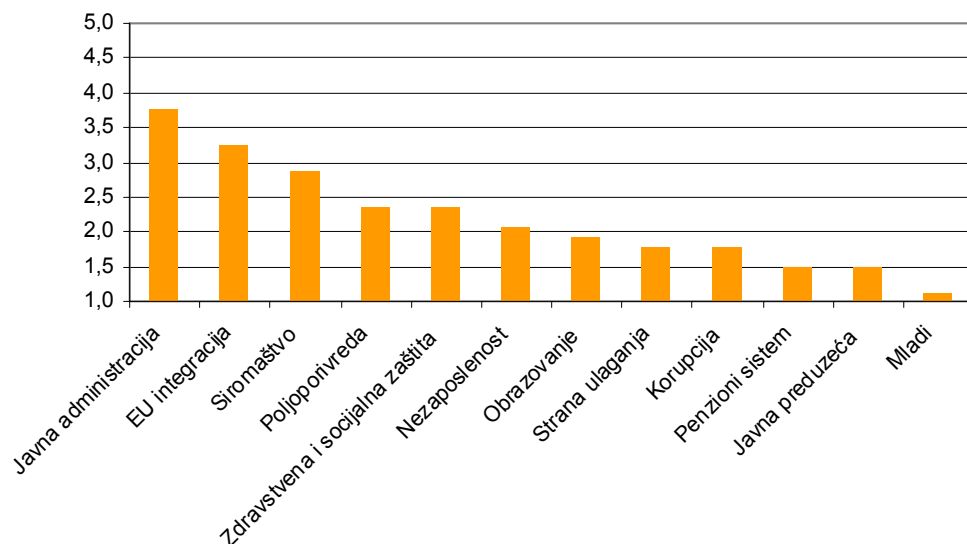
Ključni izborni ciljevi: Evropska ekološka stranka je u potpunosti uskladila svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti javne administracije i EU integracija. Takođe, EES E-5 je većim dijelom uskladila svoje izborne ciljeve u oblasti siromaštva, dok je u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite i poljoprivrede polovično uskladila svoje izborne ciljeve ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim, ova stranka je površno uskladila svoje izborne ciljeve u oblasti nezaposlenosti, penzionog sistema, obrazovanja, korupcije, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Zbirno posmatrano, EES E-5 je polovično uskladila svoje izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a i ocjena usklađenosti izbornih ciljeva jeste 2,75.

Nalazi o tome kako i na koji način je Evropska ekološka stranka usaglasila svoj kompletan izborni program za opšte izbore sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Evropske ekološke stranke, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da je EES E-5 niti u jednoj oblasti potpuno nije uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom. Međutim, EES E-5 je većim dijelom uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti javne administracije, dok je svoj izborni program u dijelu EU integracija i siromaštva polovično uskladila sa Građanskom platformom. Pored toga EES E-5 je površno uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u dijelu nezaposlenosti, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, obrazovanja, korupcije, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Sa druge strane, Evropska ekološka stranka niti u minimalnom obimu nije uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u dijelu mladih. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Evropske ekološke stranke sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a.

1.3.1. Nezaposlenost (1,91)

U svom izbornom programu EES E-5 je predvidjela izborne ciljeve u oblasti zapošljavanja koji su preko 70% manji nego što je to predviđeno u Građanskoj platformi. Od 11 specifičnih ciljeva u oblasti zapošljavanja u izbornom programu su površno razrađeni svega šest zahtjeva, dok ne postoji jasno definisan akcioni plan za borbu protiv nezaposlenosti, nema jasno definisane izvore finansiranja za poticaj zapošljavanja kao ni plan za aktivno uključivanje privatnog i nevladinog sektora u implementaciji predviđenih politika rada. Ocjena usklađenosti izbornog programa E5 u oblasti nezaposlenosti sa Građanskom platformom je 1,91.

1.3.2. Siromaštvo (2,88)

E5 se zalaze za poboljšanje standarda siromašnih kategorija i za ozbiljniji i odgovorniji pristup rješavanju socijalnih problema, izradi karte korisnika socijalne pomoći i adekvatnije izdvajanje iz državnog budžeta. U svom izbornom programu Evropska ekološka stranka nije direktno tretirala mjere i aktivnosti koje za cilj imaju smanjenje siromaštva u BiH kao ni ciljeve na ubrzanju ekonomskog i socijalnog razvoja nerazvijenih područja u BiH. Mjere i ciljevi koji se spominju u izbornom programu su indirektno usmjereni na rješavanje pitanja siromaštva u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti siromaštva je 2,88.

1.3.3. Penzioni sistem (1,50)

Po pitanju penzionog sistema, E5 se u svom izbornom programu deklarativno zalaže za potrebu boljeg položaja penzionera, međutim ne daje prijedloge ciljeva i mjera koje bi doprinijele povećanju minimalne penzije, definisanja konkretnog plana donošenja jedinstvenog zakona o doprinosima na nivou cijele BiH, definisanje konkretnog plana uspostavljanja i funkcionisanja penzionog fonda na državnom nivou, kao ni drugih konkretnih mjera koje bi doprinjele poboljšanju položaja penzionera. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti penzionog sistema je 1,50.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (2,35)

U oblasti socijalne i zdravstvene zaštite E5 se zalaže da se posveti veća pažnja i dodijeliti veća sredstva socijalno ugroženim, ekstremno siromašnim, siromašnim, invalidima rata i invalidima rada, civilnim žrtvama rata, osobama sa posebnim potrebama, marginaliziranim grupama. Zdravstvenom zaštitom nije obuhvaćen veliki broj građana Bosne i Hercegovine. Posebno su pogođeni radnici kojima poslodavac ne uplaćuje

doprinos za zdravstvo, radnici koji rade "na crno", građani koji nisu nigdje prijavljeni. Zbog visoke cijene zdravstvenih usluga, posebno lijekova, pogođeni su svi korisnici, a najviše penzioneri i nezaposleni. E5 se zalaže za revidiranje esencijalne liste lijekova, da svi građani imaju cijeli životni vijek adekvatan oblik zdravstvene zaštite, za jedinstven sistem zdravstvenog osiguranja i da osiguranik ima pravo birati svog liječnika kako u državnoj tako i u privatnoj liječničkoj praksi.

E5 u svom izbornom programu nije radio na definisanju plana donošenja zdravstvene politike na nivou BiH kao ni na definisanju mjera i ciljeva koji bi doprinijeli unapređenju socijalne i zdravstvene zaštite u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti socijalnog i zdravstvenog osiguranja je 2,35.

1.3.5. Poljoprivreda (2,36)

U svom izbornom programu EES E5 je pored pitanja Evropskih integracija i siromaštva značajno uskladila zahtjeve iz oblasti poljoprivrede. U svom programu se jasno zalažu za značajnije subvencioniranje i poticanje poljoprivredne proizvodnje i kao vrlo važno pitanje tretiraju organsku poljoprivrednu proizvodnju. Međutim od 9 specifičnih direktnih zahtjeva GROZD-a u oblasti osiguranja dostojanstvenog standarda života na selu djelimično su usaglašena samo tri zahtjeva dok nisu definisani konkretni planovi vezani za politike koje mogu doprinijeti značajnijem poboljšanju životnog standarda seoskom stanovništvu u cijeloj BiH. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti poljoprivrede je 2,36.

1.3.6. Mladi (1,13)

Problem mladih nije obrađen u izbornom programu E5, jedino se obratila pažnja na problem zapošljavanja mladih osim indirektnih mjera, gdje se spominje da bi se u oblasti predloženih mjera za poticanje zapošljavanja obezbijedila nova radna mjesta uglavnom za mlade. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti mladih je 1,13.

1.3.7. Javna administracija (3,76)

Program konstatuje postojanje problema preglomazne, skupe, nefunkcionalne i neefikasne administracije. U programu je iznijeto opredeljenje za smanjenje troškova administracije sa 70% na 50% u odnosu na ukupna budžetska sredstva. Program takođe sadrži opredeljenje ka jačanju uloge lokalne samouprave i stvaranju decentralizirane državne strukture.

1.3.8. Obrazovanje (1,94)

Program sadrži opredeljenje stranke za donošenje Zakona o visokom obrazovanju na nivou BiH bez elaboracije trenutnog stanja i prijedloga drugih mjera osim pomenutog zakona.

1.3.9. Korupcija (1,78)

Problem korupcije u programu tretiran je posredno u okviru djela programa „Etika u javnom životu“. Konstatovana je nezadovoljavajuća percepcija građana o predstavnicima vlasti i iznijeto opredeljenje o potrebi uvođenja principa odgovornosti i poštenja u sferu političkog djelovanja. Prijedlozi eventualnih mjera i aktivnosti nisu razrađivani.

1.3.10. EU integracije (3,25)

Evropska ekološka stranka E5 je od svih zahtjeva GROZD-a najveću usklađenost sa Građanskom platformom obezbijedila upravo u ovoj oblasti. Ova stranka se u svom izbornom programu zalaže za uspješan završetak pregovora o stabilizaciji i pridruživanju i da BiH do 2010. postane zemlja kandidat za članstvo u EU. Dostizanjem tog statusa stvara se povoljan ambijent za veća strana ulaganja, veća zapošljavanja, jačanje domaće privrede. Međutim, u svom izbornom programu stranka E5 se ne bavi konkretnim mjerama i planovima kako da Bosna i Hercegovina postigne dobivanje statusa punopravnog kandidata za članstvo u EU do kraja 2010. godine kao ni načinom definisanja planova za potpuno funkcionisanje novo uspostavljenih vladinih institucija u okviru procesa EU integracija. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti EU je 3,25.

1.3.11. Javna preduzeća (1,50)

Program ne tretira problematiku javnih preduzeća.

1.3.12. Strana ulaganja (1,78)

Program na indirektan način tretira pitanje stranih ulaganja kroz opredeljenje za unapređenje poslovnog okruženja smanjenjem poreza i doprinosa. Problem nije elaboriran sa aspekta trenutnog stanja i razrade drugih rješenja osim pomenutih.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti površno usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 2,25

Politička partija: Liberalno demokratska stranka BiH (LDS)

Brojčana ocjena usklađenosti: 2,19

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program površno usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Izborni program Liberalno demokratske stranke BiH (LDS) se u svom izbornom programu za opšte izbore na vrh liste svojih prioriteta je postavio obrazovanje bez korupcije i aparthejda, podsticaj razvoja ekonomije kroz promjene budžetske potrošnje, poresku reformu uvoženjem pojednostavljene poreske stope, reformu sistema direktnog oporezivanja, modernizaciju tržišta radne snage i reformu sistema socijalne zaštite. Takođe, LDS se zalaže za implementaciju zakona o ravnopravnosti spolova, i promjenu zakona o državljanstvu.

Analizom izbornog programa Liberalno demokratske stranke, a u cilju utvrđivanja njegove usklađenosti sa Građanskom platformom GROZD-a, utvrđeno je da je izborni program LDS **površno usklađen** sa Građanskom platformom. Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom jeste 2,19 a ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	2,19
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	2,42
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	2,14
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	2,00

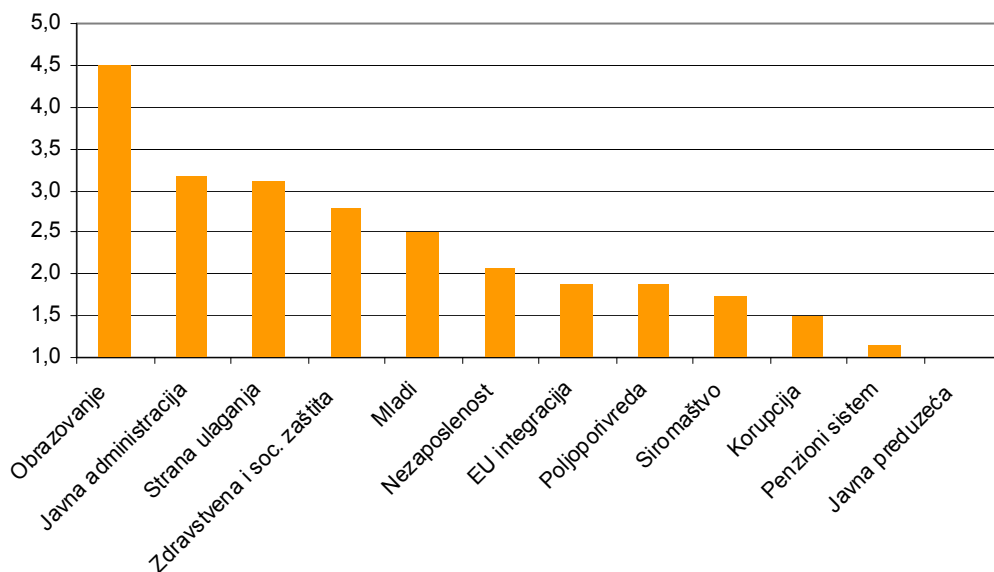
Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu LDS je samo ciljeve u oblasti obrazovanja u potpunosti uskladio sa ključnim zahtjevima GROZD-a. LDS je takođe samo u oblasti javne administracije većim dijelom uskladio svoje izborne ciljeve ključnim zahtjevu GROZD-a iz ove oblasti. Pored toga LDS je polovično uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, mladih i stranih ulaganja. LDS je površno uskladio svoje izborne ciljeve sa zahtjevima GROZD-a iz oblasti nezaposlenosti, poljoprivrede, korupcije i EU integracija. I na kraju, LDS nije uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a iz oblasti siromaštva, penzionog sistema i javnih preduzeća. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva sa ključnih 12 zahtjeva GROZD-a jeste 2,42.

Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program LDS usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Liberalno demokratske stranke, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da LDS u oblasti obrazovanja u potpunosti uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi. Pored toga LDS je polovično uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, mladih, javne administracije i stranih ulaganja. Takođe, LDS je površno uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, korupcije i EU integracija. Sa druge strane LDS nije niti u minimalnom obimu uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti penzionog sistema i javnih preduzeća. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Liberalno demokratske stranke sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (2,07)

LDS nije definisala nikakve konkretne ciljeve na povećanju formalne zaposlenosti izuzev površnog zalaganja za rast zaposlenosti i to posebno zaposlenosti mladih. LDS takođe ne precizira način ostvarivanja 9 od 11 specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Međutim, LDS planira snažno uključivanje civilnog društva u rješavanje ovog problema te planira harmonizaciju politika koje indirektno mogu doprinijeti rastu zaposlenosti u BiH. S obzirom da su u program uključene indirektno mjere, ocjena usklađenosti sa Građanskom platformom je 2,07.

1.3.2. Siromaštvo (1,75)

LDS u okviru svog izbornog programa nema precizirane konkretne ciljeve na smanjenju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Međutim LDS ima za cilj uspostavljanje državnog fonda za socijalnu zaštitu, te ciljeve na uključivanje nevladinih organizacija u rješavanje problema siromaštva, što može utjecati na smanjenje siromaštva u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti siromaštva je 1,75.

1.3.3. Penzioni sistem (1,14)

LDS nema konkretne ciljeve koji govore o rastu minimalne i prosječne penzije. Takođe LDS nema precizirane ciljeve, planove i mjere koji bi osigurali ispunjavanje 8 od 9 specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Kako se LDS zalaže za reformu penzionog sistema i poboljšanje uslova života penzionera, ocjena usklađenosti izbornog programa je 1,14.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (2,79)

U svom izbornom programu LDS se zalaže za temeljitu reformu sistema socijalne zaštite koja bi trebala da ima za cilj osiguranje socijalne sigurnosti za sve građane BiH što je potpuno u skladu sa zahtjevima GROZD. Takođe, LDS se zalaže za uspostavljanje novih javnih institucija i reformu postojećeg zakonodavstva što značajno može imati utjecaj na povećanje socijalne sigurnosti građana. Takođe, LDS se zalaže za znatno veću saradnju javnog i nevladinog sektora u osiguranju socijalne sigurnosti građana BiH. Međutim, LDS se

samo površno dotiče pitanja zdravstva i iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 2,79.

1.3.5. Poljoprivreda (1,89)

U svom izbornom programu LDS se zalaže za ruralni razvoj, te planira formiranje razvojnih fondova za poticanje investicija u poljoprivredu te drugih mjera koje direktno i indirektno mogu doprinijeti ostvarivanju zahtjeva u ovoj oblasti. Međutim, LDS nema precizirane ciljeve koji mogu osigurati ostvarivanje 4 od 6 specifičnih zahtjeva GROZD-a i iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,89.

1.3.6. Mladi (2,50)

Pitanje mladih i njihovog položaja u društvu LDS vidi kroz poboljšanje obrazovanja, i socijalnog položaja mladih ljudi. LDS u svom izbornom programu navodi mjere koje indirektno mogu da pomognu mladom čovjeku da unaprijedi svoj položaj u bih društvu, posebno u oblasti obrazovanja i zapošljavanja. Takođe LDS ima predviđene mjere koje polovično mogu osigurati ispunjavanje zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti – obezbjeđenje jednakih mogućnosti za sve mlade ljude u BiH te iz tog razloga ocjena usaglašenosti izbornog programa u oblasti mladi je 2,50.

1.3.7. Javna administracija (3,19)

Program sadrži opredeljenja za smanjenje izdvajanja budžetskih sredstava za javnu administraciju, informatizaciju administracije, otvorenost i transparentnost rada administracije. U programu je takođe iznešeno opredeljenje za decentralizaciju državne uprave, uz partnerstvo sa civilnim društvom, privredom i građanima uz prihvatanje standarda EU. Trenutno stanje nije analizirano, kao ni razrada mjera za realizaciju pomenutih opredeljna.

1.3.8. Obrazovanje (4,51)

Najveći prostor u programu zauzima reforma obrazovanje, što je ujedno i glavni prioritet stranke. Istaknuta je neophodnost hitne reforme obrazovanja uz prijedloge konkretnih mjera kao što su: harmoniziranje propisa, standarda i finansiranja obrazovanja na nivou BiH, izgradnju institucija (Ministarstva, Agencije za akreditaciju, Fonda za naučno istraživački rad). Takođe je istaknuto opredeljenje za sprečavanje i borbu protiv korupcije u obrazovanju.

1.3.9. Korupcija (1,50)

Program ne tretira problem korupcije, osim opredeljna za borbu protiv korupcije u obrazovanju.

1.3.10. EU integracije (1,90)

LDS nema precizirane ciljeve na osiguranju ispunjavanja uslova za dobivanje statusa zemlje kandidata do 2010. godine, te nema precizirane ciljeve na provođenju drugih indirektnih mjera i planova koji bi mogli doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija. Međutim, kako je LDS jasno naznačio potrebu uključivanja civilnog društva u proces EU integracija, te kako je prezentirao cilj na stvaranju novih institucija koje mogu ubrzati ovaj proces, ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti 1,90.

1.3.11. Javna preduzeća (1,00)

Osim načelnog zalaganja za ubranu privatizaciju državne imovine, problem javnih preduzeća nije obrađivan.

1.3.12. Strana ulaganja (3,11)

Program tretira pitanja stvaranja povoljnog poslovnog okruženja, kroz izgradnju infrastrukture, reformu poreskog sistema, liberalizaciju i harmonizaciju zakonodavstva sa propisima EU. Prijedlozi mjera su u znatnoj mjeri razrađeni i uskladu sa GP.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim

problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti površno usklađen. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 2,00

Politička partija: **Stranka demokratske akcije (SDA)**

Brojčana ocjena usklađenosti: 2,35

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program površno usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Stranka demokratske akcije (SDA) u svojoj izornoj platformi se između ostalog zalaže za jačanje razvoja prave i demokratske države, na ubrzanje ekonomskog razvoja, jačanje socijalne države, povećanje prava i beneficija boračkih populacija, unaprijeđenju sigurnosti države i građana, razvoju Srebrenice i Podrinja, zaštiti ljudskih prava, unaprijeđenju nauke, poboljšanju položaja mladih, razvoju kulture, sporta i bosanskog jezika, razvoju medija, podrška iseljenicima, te na aktivnostima na vanjskoj politici I uključivanje u evroatlantske integracije.

Analizom izborne platforme Stranke demokratske akcije, u cilju utvrđivanja njene usklađenosti sa Građanskom platformom GROZD-a, utvrđeno je da je izborna platforma **površno usklađena** sa Građanskom platformom GROZD-a. Generalna ocjena usklađenosti sa Građanskom platformom jeste 2,35, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	2,35
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	2,75
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	2,06
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	2,25

Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu SDA je u potpunosti uskladila svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti stranih ulaganja. Takođe, SDA je svoje izborne ciljeve u oblasti nezaposlenosti i obrazovanja većim dijelom uskladila sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Pored toga, SDA je izborne ciljeve u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, mladih, javne administracije, EU integracija, i javnih preduzeća polovično uskladila sa ključnim zahtjevima GROZD-a iz ovih oblasti. SDA je površno uskladila svoje izborne ciljeve u oblasti penzionog sistema sa ključnim zahtjevom GROZD-a iz ove oblasti. Sa druge strane Stranka demokratske akcije nije niti u minimalnom obimu nije uskladila svoje izborne ciljeve sa zahtjevima GROZD-a iz oblasti siromaštva, poljoprivrede i korupcije. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva sa ključnih 12 zahtjeva GROZD-a jeste 2,75.

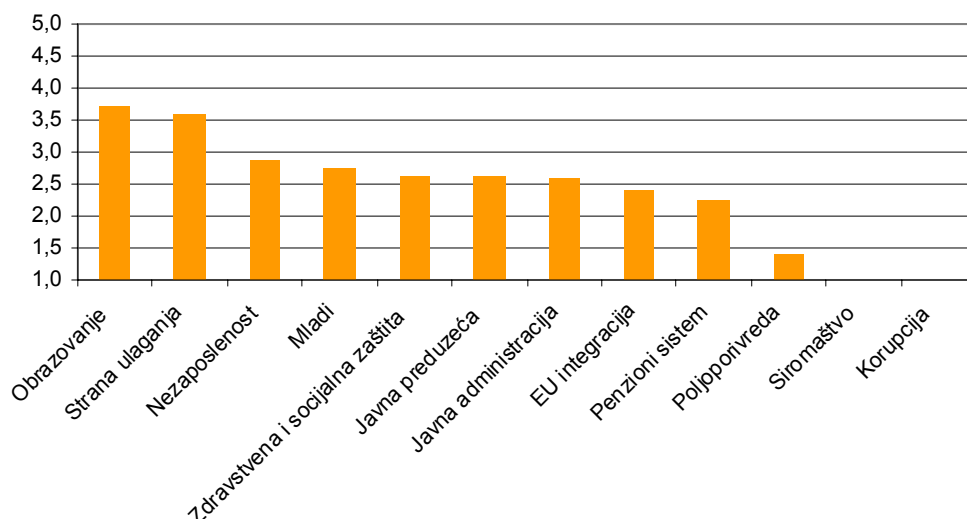
Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program SDA usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Stranke demokratske akcije, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da SDA niti u jednoj oblasti nije potpuno uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi GROZD-a. Međutim, SDA je svoj izbornim program u dijelu javne administracije i stranih ulaganja većim dijelom uskladila sa Građanskom platformom. Pored toga, SDA je polovično uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u dijelu nezaposlenosti, zdravstvene I socijalne zaštite, mladih, javne administracije i javnih preduzeća. SDA je površno uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u dijelu penzionog sistema i EU integracija. Sa druge strane SDA nije niti u minimalnom obimu uskladila svoj izborni

program sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva, poljoprivrede i korupcije. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Stranke demokratske akcije sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (2,87)

U svojoj izornoj platformi SDA je prezentirala cilj u oblasti zapošljavanja na način da predviđa povećanje zaposlenosti za 15 procenata odnosno za oko 96.000 novih radnih mjesta što je većim dijelom u skladu sa ključnim zahtjevom Građanske platforme u ovoj oblasti. Takođe u svojoj izornoj platformi SDA je polovično ili površno definisala samo pet od 11 specifičnih zahtjeva GROZD-a u ovoj oblasti, od čega su najznačajniji ciljevi dati u uspostavljanju politika zapošljavanja, povećanju zaposlenosti u poljoprivredi i planiranju podrška razvoja privrede i pljoprivrede kroz uspostavljanje razvojne komponente u budžettima kantona i entiteta od 7 do 15 procenata u okviru kojih bi se sredstva iskoristila i za javne investicije. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti nezaposlenosti je 2,87.

1.3.2. Siromaštvo (1,00)

Stranka demokratske zajednice nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu siromaštva niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere, koje direktno ili indirektno bar minimalno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.3. Penzioni sistem (2,25)

Opredjeljenje Stranke demokratske akcije u domenu jačanja standarda penzionera u BiH je pored ostalog i reforma penzionog sistema koja će dovesti do fondova baziranih na principima kapitalizirane štednje i mogućnostima raspolaganja i upravljanja vlastitim sredstvima tokom cijelog perioda štednje. Izborni program Stranke demokratske akcije u domenu penzione politike podrazumjeva slijedeće aktivnosti: povećanje svih, a posebno minimalnih penzija, redovnu uplatu doprinosa za sve zaposlenike, efikasnu kontrolu obračuna i uplate doprinosa, naplatu potraživanja od strane tzv. velikih dužnika i osuguranje zaštite interesa osiguranika, osiguranje besplatne zdravstvene zaštite penzionera, te adekvatne socijalne sigurnosti uvođenjem novih vidova budžetskih subvencija. Imajući u vidu da je izborni program u ovoj oblasti dijelimično ili površno usklađen u 6 od 9 specifičnih zahtjeva, ocjena usklađenosti izborne platforme u ovoj oblasti jeste 2,25.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (2,63)

Zdravstvena i socijalna zaštita jeste jedna od komponenti izborne platforme SDA koja je djelimično usklađena sa Građanskom platformom. U ovoj oblasti SDA je definisala ciljeve kao što su usvajanje osnovnih paketa dijagnostičko-terapijskih procedura, formiranje Ministarstva zdravlja, formiranje zajedničkog fonda zdravstvenog osiguranja i uspostavljanje jedinstvene zdravstvenu legitimaciju na nivou države, te politike koje će obezbjediti bolju socijalnu zaštitu djece i porodice. Sa druge strane u izornoj platformi SDA je samo površno definisala ciljeve u obezbjeđenju krova nad glavom i politika koje bi osigurale jednaki tretman osoba s invaliditetom. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti zdravstvene i socijalne politike je 2,63.

1.3.5. Poljoprivreda (1,42)

Stranka demokratske akcije u svojoj izornoj platformi nije posebno definisala ciljeve iz oblasti poljoprivrede. Međutim, u mjerama ekonomske i budžetske politike okvirno i neprecizno su naznačili ciljeve u oblasti izdvajanja sredstava iz budžeta za finansiranje razvoja, uključujući i poljoprivredu (u iznosu od 7 do 15% ukupnog budžeta i njihovo korištenje za podršku razvoja privrede i poljoprivrede te javne investicije), te kroz donošenje strategije razvoja poljoprivrede u BiH. Samo tri od devet specifičnih zahtjeva iz ove oblasti su polovično usklađeni sa Građanskom platformom i iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti poljoprivrede iznosi 1,42.

1.3.6. Mladi (2,75)

Odnos prema populaciji mladih unutar izbornog programa SDA definisan je kao niz aktivnosti koje podrazumjevaju: formiranje Federalnog fonda za kreditiranje i studentske zajmove, formiranje Agencije za podršku mladim talentima pri Vijeću ministara BiH, poreske olakšice za poslodavce koji zapošljavaju mlade, usvajanje politika i kreiranje posebnih mjera za zapošljavanje mladih, povoljne uvjete kupovine stambenog prostora mladim bračnim parovima sa djecom. Izborni program SDA je samo površno usklađen sa GP jer naprosto ne sadrži konkretne planove i aktivnosti čijom realizacijom bi se poboljšao položaj mladih u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 2,75.

1.3.7. Javna administracija (2,61)

U programu je iznijeto opredeljenje da administracija treba da bude efikasna i u službi građana, bez predočavanja konkretnih planova i mjera za realizaciju ovog opredeljenja. U ekonomskom djelu programa iznijeto je opredeljenje ka racionalizaciji troškova administracije, smanjujući rashode za 30% u odnosu na prihode budžete.

1.3.8. Obrazovanje (3,73)

U programu su navedene mjere koje stranka namjerava realizirati u okviru reforme obrazovanja koje su u znatnoj mjeri usaglašene sa GP. Program ne sadrži elaboraciju sadašnjeg stanja u obrazovanju.

1.3.9. Korupcija (1,00)

Osim uopštene odrednice da svi počinioči krivičnih djela treba da odgovaraju, program ne tretira problem korupcije.

1.3.10. EU integracije (2,42)

U svojoj izornoj platformi u oblasti EU integracija se fokusirala na provođenje programa društvenih i ekonomskih reformi, ispunjavanje Kopenhaških kriterija u potpunosti, ostvarivanje saradnje unutar regionalnih asocijacija i provođenje Strategija za integriranje BiH u EU. Izborni program SDA ne precizira aktivno učešće civilnog društva u procesu EU integracija, ne predviđa kreiranje strategije kojom će se osigurati dobijanje statusa kandidata u EU do kraja 2010. Također izborni program ne predviđa ni neke indirektno mjere koje bi doprinjele bržem ulasku BiH u EU. Ocjena usklađenosti izbornog programa u domenu EU integracija je 2,42.

1.3.11. Javna preduzeća (2,62)

Program u okviru ekonomskih mjera predviđa realizaciju restrukturiranja energetskog sektora i okončanje cjelokupnog procesa privatizacije, što ga u tom dijelu čini saglasnim za GP. Program ne tretira posebno mjere i načine kako realizacije pomenutih ciljeva tako ni pitanja vezana za javna preduzeća.

1.3.12. Strana ulaganja (3,58)

Program predviđa osiguranje priliva direktnih stranih investicija u iznosu 3 milijarde KM u periodu do 2010. godine. Način realizacije ovog cilja nije elaboriran osim predviđenog smanjenja poreza i doprinosa na plate sa 69% na 55%.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti površno usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 2,25

Politička partija:

Građansko demokratska stranka (GDS)

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,22

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Građansko demokratska stranka u svom izbornom programu ima za cilj pokretanje ustavnih promjena, jačanje zakonodavne izvršne i sudske vlasti, pokretanje stvarnih ekonomskih reformi i reforme socijalne politike, realizaciju programa zapošljavanja mladih i pokretanje velikih javnih radova. Takođe GDS planira osigurati samoodrživi povratak, oštro sankcioniranje korupcije, osiguranje humanizacije odnosa spram bolesnih i starih, te obnavljanje i reformisanje institucija obrazovanja nauke kulture i umjetnosti.

Analizom izbornog programa je utvrđeno da izborni program GDS **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Prosječna prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom je svega 1,22 a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

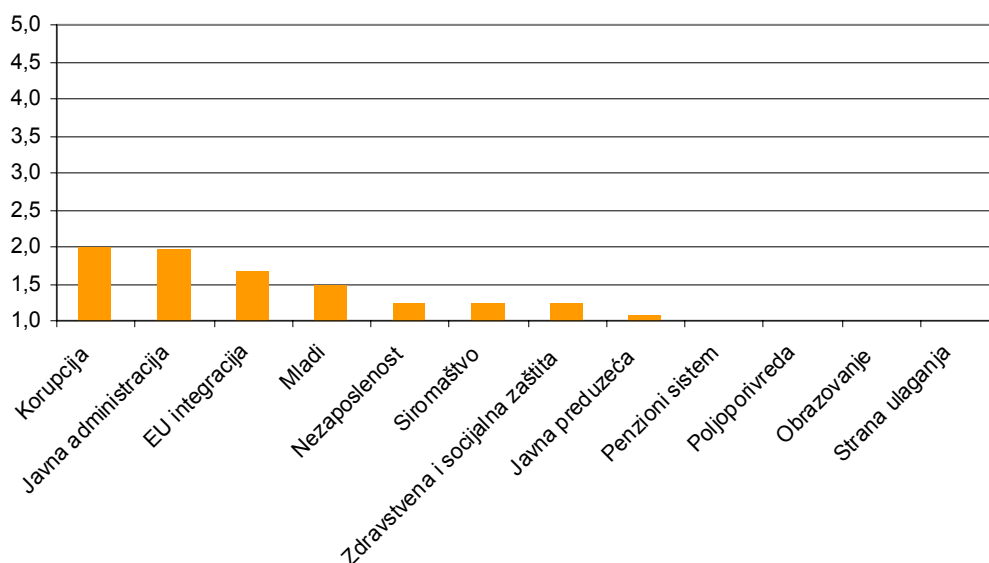
Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,22
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,33
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,32
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

Ključni izborni ciljevi: U platformi za opšte izbore GDS niti jedan svoj izborni cilj nije u potpunosti, većim dijelom ili polovično uskladila svoje izborne ciljeve ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim GDS je površno uskladilo svoje izborne ciljeve ključnim zahtjevima GROZD-a iz oblasti mladih, javne administracije, korupcije i EU integracija. Sa druge strane Građanska demokratska stranka nije niti u minimalnom obimu uskladila svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, obrazovanja, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program GDS usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Građanske demokratske stranke, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da GDS niti u jednoj oblasti nije potpuno, većim dijelom ili polovično uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom. Međutim, GDS je površno uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti mladih, javne administracije, korupcije i EU intergracija. Sa druge strane GDS nije niti u minimalnom obimu uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti zapošljavanja, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, obrazovanja, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa GDS sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,25)

Svi specifični direktni ciljevi koji su definisani u Građanskoj platformi, a tiču se nezaposlenosti, nisu identifikovani u izbornom programu Građanske demokratske stranke. Izuzev površno obrađenih ciljeva na pokretanju ekonomskih reformi i postavljanje ciljeva na uspostavljanju programa zapošljavanja, GDS nije precizirao nikakve konkretne ciljeve iz oblasti zapošljavanja. Analizom svih dijelova programa koji se odnose na nezaposlenost utvrđeno je da ova oblast nije usklađena sa Građanskom platformom iz tog razloga ocjena usklađenosti je 1,25.

1.3.2. Siromaštvo (1,25)

U izbornoj platformi GDS-a nisu identifikovani specifični direktni ciljevi koji bi definisali način smanjenja siromaštva u BiH. Građanska demokratska stranka Bosne i Hercegovine je svojim programom jasno zainteresirana za izgradnju odgovornosti države i u oblasti socijalne politike i stalnog rasta siromaštva, nezaposlenosti i nepismenosti u BiH, promociju talenata i zaštitu inovacija. Ovo su samo neki od indirektnih ciljeva koje GDS samo površno definiše načine rješavanja problema siromaštva u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti siromaštva je 1,25.

1.3.3. Penzioni sistem (1,00)

GDS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu penzionog sistema niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje bar minimalno direktno ili indirektno mogu doprinijeti poboljšanju stanja penzionera. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,25)

Izborni program GDS ne predviđa direktne ciljeve, strategije, planove i mjere u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite. U svom izbornom programu Građanska Demokratska Stranka se zalaže za osiguranje humanizacije

odnosa spram bolesnih i starih, uz veliku reformu zdravstvenog sustava i socijalne politike. Analizom izbornog programa GDS-a je utvrđeno da postoje indirektno povezani ciljevi i mjere koje na neki način mogu doprinijeti poboljšanju socijalne i zdravstvene zaštite stanovništva, ipak izborni program GDS-a u ovoj oblasti nije usklađen sa Građanskom platformom i data ocjena je 1,25.

1.3.5. Poljoprivreda (1,00)

GDS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu poljoprivrede niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje mogu bar minimalno direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja poljoprivrednom sektoru i kvalitete života na selu. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.6. Mladi (1,50)

U svom izbornom programu GDS naglašava potrebu za beskompromisnom realizacijom programa zapošljavanja mladih, uz punu kreativnu odgovornost za javne poticajne fondove. Međutim GDS nije direktno definisao ciljeve, strategije i mjere koje se odnose na unapređenje položaja mladih u BiH. Analizom je utvrđeno da nema direktno i indirektno postavljenih ciljeva i mjera koje mogu doprinijeti položaju mladih ljudi u BiH društvu i stoga je ocjena usklađenosti 1,50.

1.3.7. Javna administracija (1,96)

Program sadrži opredeljenje partije ka smanjenju troškova javne administracije na način da se smanji veličina administracije. Program ne sadrži širu elaboraciju načina i pravaca reforme kao ni analizu trenutnog stanja.

1.3.8. Obrazovanje (1,00)

Program ne tretira posebno pitanje reforme obrazovanja.

1.3.9. Korupcija (1,99)

Program ističe opredeljenje stranke za uspostavljanje vladavine zakona i borbe protiv korupcije. Analiza problema, kao i razrada eventualnih rješenja, nisu konkretizovane.

1.3.10. EU integracije (1,67)

Osim što se zalaže za osiguranja približavanja BiH EU do 2010. godine, GDS nije definisao strategiju putem koje bi se osiguralo dobijanje statusa punopravnog kandidata za članstvo u EU do kraja 2010. Građanska demokratska stranka je definisala indirektno ciljeve koji površno mogu doprinijeti ostvarivanju ciljeva GROZD-u ovoj oblasti kroz projekte evropskih integracija u jugoistočnoj Evropi i Pakta za stabilnost, Partnerstva za mir i pridruživanje NATO-u i Evropskoj uniji. U svom izbornom programu GDS nije definisao strategiju putem koje bi se osiguralo dobijanje statusa punopravnog kandidata za članstvo u EU do kraja 2010. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti EUI je 1,67.

1.3.11. Javna preduzeća (1,08)

Program stranke kao rješenja za javna preduzeća predviđa njihovu ubranu privatizaciju, što je u saglasnosti sa GP. Sadašnje stanje nije analizirano, kao ni eventualni prijedlozi za preduzeća koja bi ostala u državnom većinskom vlasništvu.

1.3.12. Strana ulaganja (1,00)

Program ne obrađuje tematiku priliva stranih investicija. Naznake koje se odnose na opredeljenje ka potrebi značajnijeg rasta stranih investicija mogu se naći u dijelovima programa koji se odnosi na ukupan ekonomski razvoj, ali bez razrade mjera koje bi mogle dovesti do željenog cilja.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,00

Politička partija: Partija demokratskog progresa RS (PDP RS)

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,91

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program površno usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Partija demokratskog progresa u svojim pet izbornih politika se jasno zalaže za očuvanje ustavne pozicije RS u BiH, jačanje odnosa sa SRJ, jačanje pravne države kroz širenje demokratskih slobodam poštovanja prava građana, vladavinu zakona, za igradnju demokratskih institucija RRS, reformu pravosuđa i jačanje uprave i lokalne samouprave. Pored toga PDP RS se zalaže za razvoj tržišne ekonomije, industrije, elektroprivrede, telekomunikacija, poljoprivrede, turizma, obrazovanja, nauke, zdravstvene i socijalne zaštite, pomoć povratnicima i poboljšanje položaja penzionera i mladih.

Analizom izbornog programa je utvrđeno da izborni program Partije demokratskog progresa RS **površno usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom je svega 1,19 a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,91
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	2,17
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,58
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	2,00

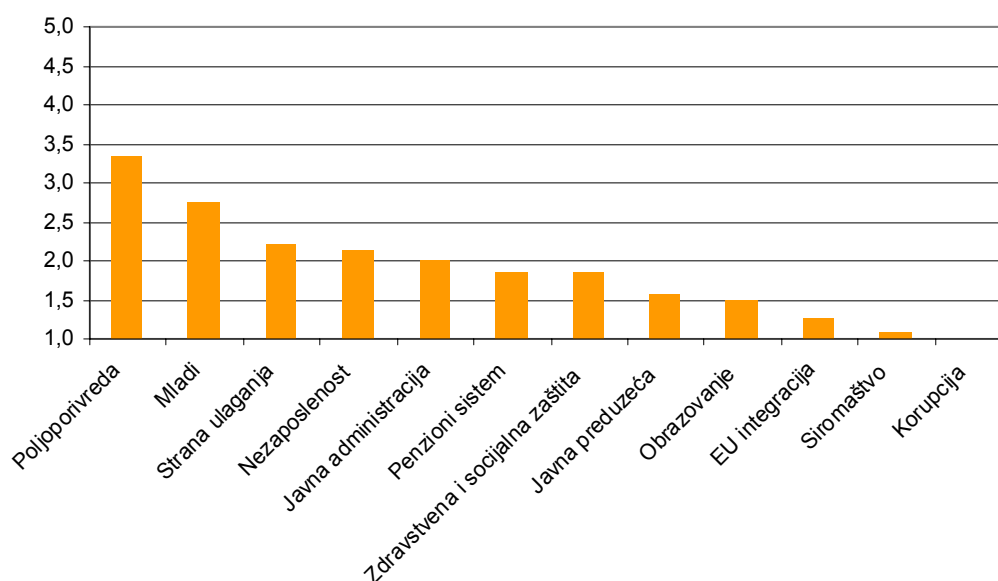
Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu Partija demokratskog progresa RS niti jedan izborni cilj nije u potpunosti uskladila sa ključnim zahtjevima GROZD-a. PDP RS je većim dijelom uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a samo u oblasti poljoprivrede. Međutim, PDP RS je polovično uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti mladih, javne administracije i stranih ulaganja. Pored toga, površno je uskladio izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti nezaposlenosti, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja i javnih preduzeća. Sa druge strane, PDP RRS nije niti u minimalnom obimu uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti siromaštva, korupcije i EU integracija. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva sa ključnih 12 zahtjeva GROZD-a jeste 2,17.

Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program SDA usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Partije demokratskog progresa RS, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da PDP RS niti u jednoj oblasti nije potpuno ili većim dijelom uskladilo svoj izborni program sa Građanskom platformom. PDP RS je polovično uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti poljoprivrede i mladih. Pored toga, PDP RS je površno uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, javne administracije, obrazovanja, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Sa druge strane, PDP RS nije uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva, korupcije i EU integracija. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa PDP RS sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (2,13)

Izborni program Partije Demokratskog Progresa smatra da koncept vlasništva i privatna svojina zajedno trebaju biti osnov ekonomskog sistema u Bosni i Hercegovini, a time i okosnica za smanjenje nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini. Jedna od ključnih odrednica ekonomskog programa PDP-a jeste i razvijanje koncepta afirmacije ekonomske saradnje Republike Srpske sa F BiH, kao i razvijanje fiskalnog sistema i to na način koji bi bio u skladu sa savremenim principima koji već egzistiraju u modernim privredama. Izborni program PDP-a dotiče se i monetarne politike i to na način da Centralna banka BiH treba da i dalje funkcioniše kao Monetarni odbor.

1.3.2. Siromaštvo (1,08)

Izborni programa PDP-a u ne posjeduje precizno artikulisanu politiku i mjere borbe protiv siromaštva, već se izborni program preko mjera za suzbijanje nezaposlenosti u BiH indirektno bavi i problemom siromaštva. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,08.

1.3.3. Penzioni sistem (1,83)

Penzioni sistem i politika odnosa prema penzionerima u Bosni i Hercegovini posmatraju se samo iz perspektive koja konstatuje stanje i probleme koje penzioneri imaju u Bosni i Hercegovini. Izborni program konstatuje potrebu rasta penzija i njihovog prilagođavanja rastu zarada, potrebu vraćanja imovine penzionerima, i potrebu subvencioniranja nekih troškova života penzionera. Izborni program u domenu penzione politike ne posjeduje direktno iskazane mjere i aktivnosti koje bi imale za cilj reformu i jačanje položaja penzionera u Bosni i Hercegovini.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,83)

U okviru svog izbornog programa Partija Demokratskog Progresa problematiku socijalne i zdravstvene zaštite pokušava riješiti na bazi neposredne implementacije nekoliko slijedećih aktivnosti: Omogućavanje dužeg i zdravijeg života za sve, omogućavanje pravičnosti u adekvatnoj i kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti,

obezbjedeње jednakosti svih građana u zaštiti zdravlja, razvijanje posebnog paketa socijalne zaštite za pojedine ugrožene grupe u Bosni i Hercegovini.

1.3.5. Poljoprivreda (3,33)

Izborni program PDP-a posmatra nekoliko globalnih ciljeva za unaprijeđivanje poljoprivredne proizvodnje u Republici Srpskoj: Vratiti seljaka na zemlju i učiniti ga bogatim, proizvesti što više hrane sa ekonomski opravdanim asortimanom, definisati zakonske mjere koje bi pojasnile upravljanje napuštenom zemljom, definisati mjere bankarske i fiskalne politike za podršku poljoprivrednim aktivnostima, dograditi ali i realizovati odredbe zakonskih rješenja koje podrazumjevaju vraćanje oduzetog poljoprivrednog zemljišta.

1.3.6. Mladi (2,75)

Izborni program PDP-a posmatra problematiku mladih prevashodno iz ugla Savjeta mladih koji djeluje pri stranci. Osnovna uloga Savjeta mladih je da: Ukazuje na ključne probleme mladih, organizuje aktivnosti koje podrazumjevaju edukaciju i usvajanje novih znanja, da aktivno saraduje sa nevladinim sektorom pri kreiranju omladinske politike u BiH.

1.3.7. Javna administracija (2,00)

Program sadrži generalno opredeljenje za zaustavljanje rasta birokratije i smanjenje troškova javne administracije na 43%, ali mjere nisu razrađene.

1.3.8. Obrazovanje (1,50)

Program sadrži opredeljenje za reformu obrazovanja i usklađivanje sa evropskim standardima i usmjerenjem ka specijalizovanim znanjima i obrazovanju, bez razrade pojedinačnih mjera.

1.3.9. Korupcija (1,00)

Program ne tretira problem korupcije.

1.3.10. EU integracije (1,25)

EU integracije osim deklarativnog konstatovanja potrebe da se BiH treba priključiti Evropskoj uniji može se reći da Evropske integracije nisu predmet detaljnije analize unutar Izbornog programa PDP-a.

1.3.11. Javna preduzeća (1,56)

Program ne predviđa konkretne mjere osim opredeljenja ka završetku procesa privatizacije strateških preduzeća (osim elektroprivrede).

1.3.12. Strana ulaganja (2,20)

U programu je iznijeto generalno opredeljenje ka nastavku provođenja reformi s ciljem stvaranja ambijenta za strane investicije u smislu vođenja poreske i carinske politike pogodne za priliv stranih investicija. Program takođe konstatuje problem koji se manifestuje u vidu sporosti u rješavanju privrednih sporova. Predviđeno je takođe otvaranje velikih radova na infrastrukturnim objektima.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti površno usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 2,00.

Politička partija: **Stranka penzionera – umirovljenika BiH (Stranka penzionera BiH)**

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,27

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Stranka penzionera / umirovljenika Bosne i Hercegovine u svom izbornom programu se zalaže za unaprijeđenje stanja u penzionom sistemu, zatim za jačanje sistema zdravstvene zaštite na nivou BiH, te za unaprijeđenje sistema socijalne zaštite.

Analizom izbornog programa utvrđeno je da izborni program stranke penzionera BiH **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Prosječna prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom je svega 1,24, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

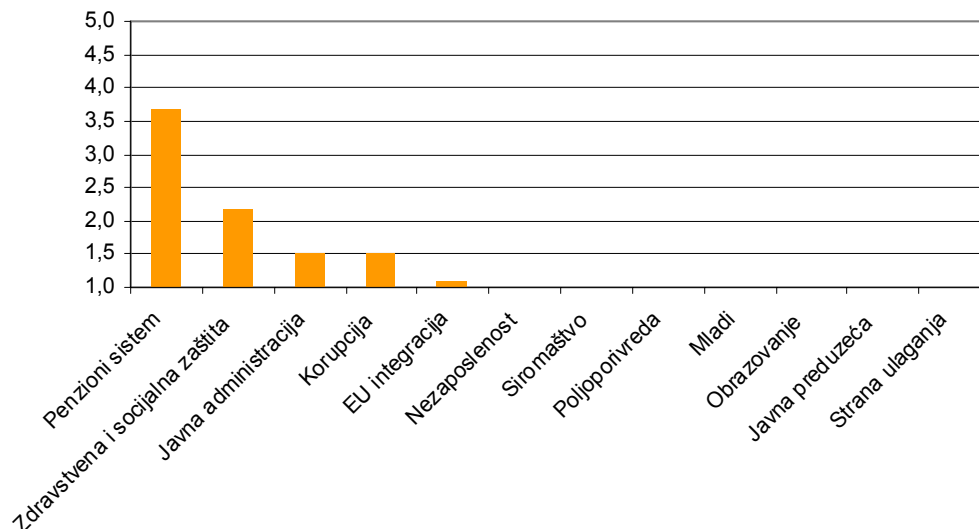
Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,27
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,58
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,24
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

Ključni izborni ciljevi: Stranka penzionera nema niti jedan izborni cilj potpuno usklađen sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim Stranka penzionera ima većim dijelom usklađene izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti penzionog sistema, dok u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite stranka penzionera ima polovično usklađene izborne ciljeve ključnim zahtjevima GROZD-a. Takođe, Stranka penzionera ima površno usklađene izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti javne administracije i korupcije. Sa druge strane, stranka penzionera nema niti u minimalnom obimu usklađene izborne ciljeve sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, poljoprivrede, mladih, obrazovanja, EU integracija, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program Stranke penzionera BiH usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Stranke penzionera BiH, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da Stranka penzionera niti u jednoj oblasti nije potpuno uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi GROZD-a. Stranka penzionera je većim dijelom uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom samo u oblasti penzionog sistema. Pored toga, stranka penzionera je površno uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, javne administracije i korupcije. Sa druge strane Stranka penzionera nije niti u minimalnom obimu uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, poljoprivrede, mladih, obrazovanja, EU integracija, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Stranke penzionera sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,00)

Stranka penzionera nije uopšte uskladla svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu nezaposlenosti niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti smanjivanju problema nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.2. Siromaštvo (1,00)

Stranka penzionera nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu siromaštva niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere, koje direktno ili indirektno bar minimalno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.3. Penzioni sistem (3,67)

Izborni program Stranke penzionera primarno tretira problematiku penzionera u Bosni i Hercegovini i to na način da se kroz različite setove zakonskih rješenja utvrđuju prava i obaveze na jedinstven način i pod jednakim uslovima za sve penzionere-umirovljenike u BiH, a što je jedan od primarnih zadataka Građanske platforme. Izborni program pored ostalog tretira i identifikaciju potrebe postojanja objektivnih kriterija za uskladjivanje penzija, najmanje dva puta godišnje sa rastom plaća. Pored ranije pobrojanih Izborni program predviđa i niz indirektnih mjera koje nakon implementacije mogu poboljšati položaj ove društvene grupe u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti penzionog sistema je 3,67.

1.3.4. Socijalna i zdravstvena zaštita (1,17)

Od ukupno 12 specifičnih zahtjeva Građanske platforme koji se odnose na unaprijeđenje socijalne i zdravstvene situacije u Bosni i Hercegovini Stranka penzionera se poziva na donošenje jedinstvenog zakona o zdravstvenoj zaštiti na nivou BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,17.

1.3.5. Poljoprivreda (1,00)

Stranka penzionera nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu poljoprivrede niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje mogu bar minimalno direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja poljoprivrednom sektoru i kvalitete života na selu. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.6. Mladi (1,00)

Stranka penzionera nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu mladih niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti poboljšanju položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.7. Javna administracija (1,50)

U programu je istaknuto načelno opredeljenje ka smanjenju administracije i jačanju državnih institucija bez predstavljanje rješenja i analize trenutnog stanja.

1.3.8. Obrazovanje (1,00)

Program ne tretira reformu obrazovanja.

1.3.9. Korupcija (1,50)

Program sadrži načelno opredeljenje za borbu protiv korupcije i kriminala, bez elaboracije trenutnog stanja i razrade prijedloga mjera.

1.3.10. EU integracije (1,00)

Stranka penzionera nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu EU integracija niti je predvidjela ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (1,00)

Problematika javnih preduzeća nije obrađivana programom.

1.3.12. Strana ulaganja (1,00)

Priliv stranih investicija nije obrađivan u programu.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,0

Politička partija: **Bosanskopodrinjska narodna stranka (BPNS)**

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,00

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Bosansko podrinjska narodna stranka se u svom izbornom programu zalaže za mir, ravnopravnost, slobodu, rad, prosperitet i uspostavljanja principa "građanin pa država". Bosanskopodrinjska narodna stranka ni na koji način svoj izborni program nije uskladila sa Građanskom platformom. U dijelu izbornih ciljeva BPNS nije niti površno definisala svoje izborne ciljeve u skladu sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Takođe, BPNS nije niti na bilo koji način usaglasila niti jedan dio svog izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom je utvrđeno da izborni program BPNS **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a. Prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom je 1,00.

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,00
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,00
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,00
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

Detaljno obrazloženje usklađenosti programske platforme BPNS sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

BPNS nije uopšte uskladila svoje izborne ciljeve niti je precizirala način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz svih 12 oblasti iz Građanske platforme.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,00)

BPNS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu nezaposlenosti niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti smanjivanju problema nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.2. Siromaštvo (1,00)

BPNS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu siromaštva niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere, koje direktno ili indirektno bar minimalno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.3. Penzioni sistem (1,00)

BPNS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu penzionog sistema niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala

niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje bar minimalno direktno ili indirektno mogu doprinijeti poboljšanju stanja penzionera. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,00)

BPNS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu zdravstvene i socijalne zaštite niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirala niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje bar minimalno mogu direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja sistemu zdravstva i sistemu socijalne zaštite. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.5. Poljoprivreda (1,00)

BPNS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu poljoprivrede niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje mogu bar minimalno direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja poljoprivrednom sektoru i kvalitete života na selu. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.6. Mladi (1,00)

BPNS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu mladih niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti poboljšanju položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Program ne tretira pitanja reforme javne administracije osim opredeljenja da sve institucije treba racionalizovati za 50% uz izmjenu organizacione strukture države.

1.3.8. Obrazovanje (1,00)

Problem reforme obrazovanja nije obrađivan u programu.

1.3.9. Korupcija (1,00)

Program ne tretira problem korupcije.

1.3.10. EU integracije (1,00)

BPNS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu EU integracija niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (1,00)

Problematika javnih preduzeća nije obrađivana programom.

1.3.12. Strana ulaganja (1,00)

Problem većeg priliva stranih investicija nije obrađivan programom.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i

povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,00

Politička partija: Hrvatska demokratska zajednica (HDZ BiH)

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,17

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Hrvatska demokratska zajednica HDZ u svojoj programskoj deklaraciji koja će biti osnova za izborni program se zalaže ravnotežu između državne uprave i lokalne samouprave u decentraliziranoj Bosni i Hercegovini, demokratiju i pravnu državu, za razvoj socijalno-tržišne ekonomije, otvaranje novih radnih mjesta, efikasnu socijalnu politiku, povratak, dugoročno osiguranje održivog finansiranja zdravstva, hrvatskog jezika i obrazovanja, razvoj nauke i tehnologije, zaštitu porodice i mladih, te se zauzima za optimalno zadovoljenje svih potreba starijih građana.

Detaljnijom analizom programske deklaracije program HDZ utvrđeno je da programska deklaracija **nije usklađena** sa Građanskom platformom GROZDA-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 1,17, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,17
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,33
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,18
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

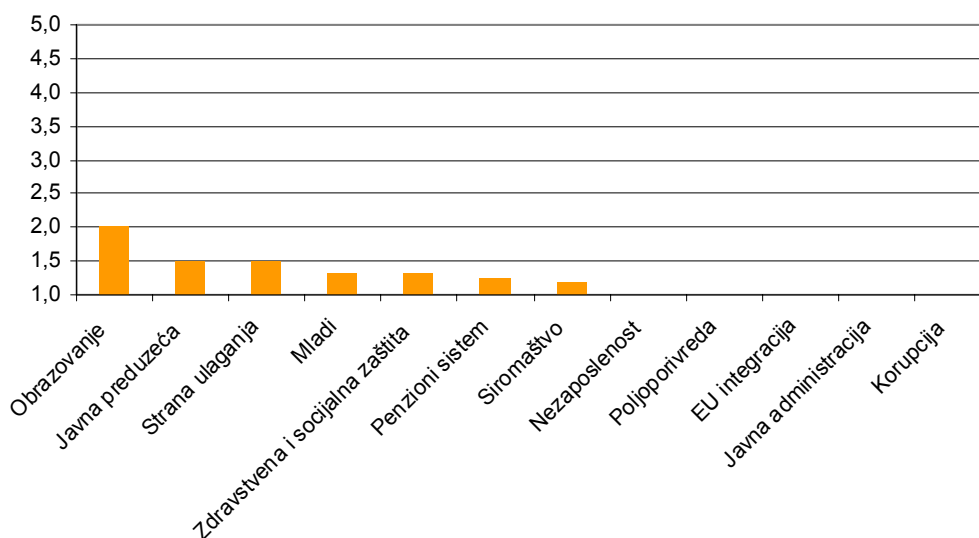
Ključni izborni ciljevi: U svojoj programskoj deklaraciji HDZ nije u potpunosti niti polovično uskladila svoje izborne ciljeve ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim, HDZ je polovično uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a samo u oblasti obrazovanja. Pored toga HDZ je površno uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti javnih preduzeća i stranih ulaganja. Sa druge strane HDZ BiH nije niti u minimalnom obimu uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, mladih, javne administracije, korupcije i EU integracija. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva sa ključnih 12 zahtjeva GROZD-a jeste 1,33.

Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program HDZ BiH usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja programske deklaracije Hrvatske demokratske zajednice, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da HDZ BiH niti u jednoj oblasti nije potpuno, većim dijelom ili polovično uskladila svoj izborni program sa građanskom platformom GROZD-a. Međutim HDZ BiH je površno uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti obrazovanja, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Sa druge strane HDZ BiH nije niti u minimalnom obimu uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih, javne administracije i korupcije. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Hrvatske demokratske zajednice BiH sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,00)

HDZ nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu nezaposlenosti niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti smanjivanju problema nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.2. Siromaštvo (1,17)

HDZ nije uopšte uskladila svoje izborne ciljeve niti je precizirala način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nije precizirao niti druge indirektno mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Izuzev što se HDZ zalaže za fiskalni sistem koji treba biti pravedan i podnošljiv, nisu navedeni nikakvi konkretni ciljevi, planovi i mjere koje bi bile u skladu sa specifičnim zahtjevima GROZD-a iz ove oblasti. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti siromaštva je 1,17.

1.3.3. Penzioni sistem (1,25)

HDZ nije uopšte uskladila svoje izborne ciljeve niti je precizirala način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nije precizirala niti druge indirektno mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, osim što se HDZ deklarativno zalaže da se sistemom penzionog osiguranja moraju obuhvatiti svi građani. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti penzionog sistema je 1,25.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,33)

HDZ nije uopšte uskladila svoje izborne ciljeve niti je precizirala način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nije precizirala niti druge indirektno mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. HDZ se izmedju ostalog zalaze da zdravstvo i zdravstveni sistem budu jedna od najznačajnijih komponenti socijalne stabilnosti i ravnopravnosti svih građana. Takođe,

HDZ se zalaže za socijalnu državu koja treba osigurati i održati načelo solidarnosti u zdravstvenom sistemu u sklopu socijaliziranog zdravstva. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti nezaposlenosti je 1,33.

1.3.5. Poljoprivreda (1,00)

HDZ nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu poljoprivrede niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje mogu bar minimalno direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja poljoprivrednom sektoru i kvalitete života na selu. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.6. Mladi (1,33)

HDZ nije uopšte uskladila svoje izborne ciljeve niti je precizirala način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nije precizirala niti druge indirektno mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Indirektno povezano sa zahtjevima GROZD iz ove oblasti jeste činjenica da se HDZ izjašnjava za aktivne politike zapošljavanja mladih i poboljšanju položaja mladih na selu te njihovo uključivanje u ekonomski, kulturni i duhovni život. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,33.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Program ne tretira pitanje reforme i smanjenja troškova administracije.

1.3.8. Obrazovanje (2,00)

Dio programa koji se odnosi na obrazovanje sadrži opredeljenje ka pravu svakog naroda na obrazovanje na maternjem jeziku, povećanje izdvajanja za obrazovanje, promjene u nastavnim programima, zatim opredeljenje za autonomiju univerziteta i prihvatanje evropskih standarda u visokom obrazovanju. Program ne elaborira sadašnje stanje u visokom obrazovanju, a predviđene mjere nisu razrađene.

1.3.9. Korupcija (1,00)

Program ne tretira pitanje korupcije direktno. U okviru programa iznijeto je opredeljenje za uspostavu pravne države i vladavine prave.

1.3.10. EU integracije (1,00)

HDZ nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu EU integracija niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (1,50)

Program ne tretira pitanje javnih preduzeća na direktan način, u okviru ekonomskog dijela programa iznijeta su opredeljenja ka uspostavi načela konkurencije, razvoj infrastrukture i ukupnom ekonomskom razvoju.

1.3.12. Strana ulaganja (1,50)

Program sadrži opredeljenje ka stvaranju stabilnog političkog sistema kao pretpostavke za priliv stranih investicija kao neophodne pretpostavke za ukupan ekonomski razvoj. Kao mjera za postizanje većeg priliva stranih investicija navedeno je smanjenje birokratskih prepreka za dobivanje građevinskih dozvola i drugih službenih potvrda uz smanjenje trajanja procedura.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim

problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu. Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,25

Politička stranka:

Bosanskohercegovačka patriotska stranka –Sefer Halilović (BPS)

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,37

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Bosanskohercegovačka patriotska stranka (BPS) se u svojoj izornoj platformi za izbore u 2006. godini zalaže za Republiku BiH i regionalno uređenje, pokretanje privrede i zapošljavanja, efikasniju socijalnu politiku, efikasniju zaštitu boračkih populacija, unaprijeđenje obrazovanja, vladavinu zakona, donošenje Zakona o ispitivanju porijekla imovine. Takođe, BPS se zalaže za poništavanje negativnih efekata PDV-a, jaču međunarodnu saradnju i uspostavljanje boljih veza sa dijasporom.

Analizom izbornog programa BPS utvrđeno je da izborni program BPS **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 1,37, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,37
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,83
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,28
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

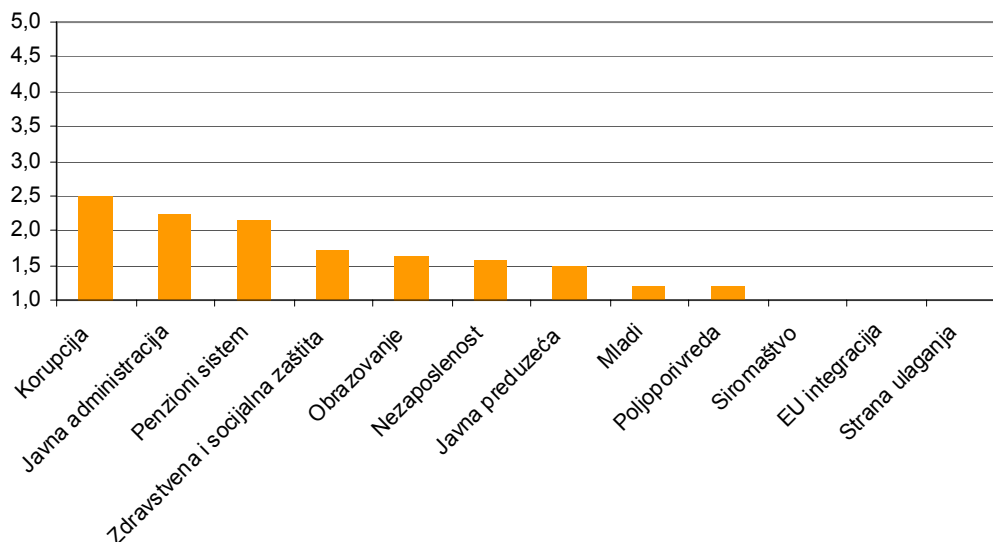
Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu BPS nije niti jedan svoj izborni cilj u potpunosti uskladio sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim, BPS je većim dijelom uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a samo u oblasti korupcije. Pored toga, BPS je polovično uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti javne administracije sa ključnim zahtjevom GROZD-a iz ove oblasti. BPS je površno uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti zapošljavanja, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja i javnih preduzeća. Sa druge strane, BPS nije niti u minimalnom obimu uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti siromaštva, poljoprivrede, mladih i EU integracija. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva sa ključnih 12 zahtjeva GROZD-a jeste 1,83.

Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program BPS usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Bosanskohercegovačke patriotske stranke, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da BPS niti u jednoj oblasti nije potpuno ili većim dijelom uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi GROZD-a. BPS je svoj izbornim program polovično uskladila sa Građanskom platformom u oblasti korupcije. Takođe, BPS je površno uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, javne administracije, obrazovanja i javnih preduzeća. Sa druge strane, BPS nije niti u minimalnom obimu uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva, poljoprivrede, mladih, EU integracija i stranih ulaganja. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa BPS sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,58)

BPS nije uopšte uskladio svoje izborne ciljeve niti je precizirao način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nisu precizirane niti druge indirektno mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, izuzev što se BPS zalaže za posebne stimulacije, zatim za liberalniji i sigurniji ulazak stranog kapitala, ali kroz zaštitu domaćeg tržišta i zaštitu domaće proizvodnje. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti zapošljavanja je 1,58.

1.3.2. Siromaštvo (1,00)

BPS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu siromaštva niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere, koje direktno ili indirektno bar minimalno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.3. Penzioni sistem (2,14)

BPS se u svom izbornom programu zalaže za permanentno povećanje penzija, a za penzionere sa minimalnim penzijama planiraju uvođenje posebnih mjera u cilju poboljšavanja njihovog položaja. Međutim BPS nema niti precizirane ciljeve u skladu sa Građanskom platformom ciljeve ili planove za ostvarivanje svih specifičnih zahtjeva GROZD-a, osim donošenja jedinstvenog Zakona na nivou države i jedinstveni penzioni fond PIO. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa BPS u ovoj oblasti jeste 2,14.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,71)

U svom izbornom programu BPS se zalaže za donošenje cjelovitog socijalnog programa na nivou države i na jedinstven način rješavanja socijalne politike sa ciljem obezbjeđenja socijalne sigurnosti građana na prostoru cijele BiH, koja će se finansirati preko poreza i doprinosa. Sa druge strane BPS ne posjeduje druge ciljeve, planove niti mjere iz ove oblasti, niti ciljeve koji su specifično navedeni u Građanskoj platformi niti druge indirektno ciljeve ili mjere koje bi mogle osigurati ispunjavanje zahtjeva GROZD-a u ovoj oblasti. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,71.

1.3.5. Poljoprivreda (1,19)

U oblasti poljoprivrede BPS se zalaže za zaštitu domaće proizvodnje i posebno stimulisanje razvoja poljoprivrede i sela. Međutim BPS nema usaglašene specifične ciljeve iz Građanske platforme iz ove oblasti niti nema bilo kakve druge indirektno ciljeve ili mjere koje bi osigurale ostvarivanje zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti poljoprivrede jeste 1,19.

1.3.6. Mladi (1,21)

BPS u svom izbornom programu se zalaže za obezbjeđenje besplatnog školovanja i studiranja te za brzo zapošljavanje. Takođe, BPS se zalaže za povećanje standarda učenika i studenata kroz izgradnju novih internata i studentskih domova, imaju i ciljeve na stipendiranju daljeg školovanje najuspješnijih studenata. Međutim, BPS nema niti površno preciziran način kako osigurati jednake mogućnosti za sve mlade ljude u obrazovanju, zapošljavanju i socijalnog sigurnosti, tako da je ocjena usklađenosti u ovoj oblasti 1,21.

1.3.7. Javna administracija (2,25)

Program predviđa izmjenu ustavnog uređenja i predlaže dva nivoa vlasti, bez razrade i prijedloga za postizanje takvog rješenja (opštinski i državni nivo sa ekonomskim regijama).

1.3.8. Obrazovanje (1,63)

Program predviđa donošenje zakona o obrazovanju na državnom nivou i poboljšanje standarda učenika i studenata. Osim načelno iznijetih opredjeljenja nije razrađen problem, kao ni eventualna rješenja.

1.3.9. Korupcija (2,50)

Problema korupcije je konstatovan i djelimično analiziran u programu, te je iznijeto opredjeljenje za borbu protiv korupcije u svim vidovima i oblastima. Od mjera za borbu protiv korupcije iznijete su usvajanje zakona o oduzimanju ilegalno stečene imovine, izmjene zakona o privatizaciji i donošenje zakona o reviziji privatizacije.

1.3.10. EU integracije (1,00)

BPS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu EU integracija niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno koje mogu bar minimalno doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (1,50)

Program ne tretira problematiku javnih preduzeća.

1.3.12. Strana ulaganja (1,00)

Program ne tretira pitanja većeg priliva stranih investicija.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,00

Politička partija: **Demokratski pokret Srpske (DEPOS)**

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,13

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

U svojim programskim ciljevima i zadacima DEPOS se, između ostalog zalaže za teritorijalni integritet RS, ustavnu garanciju ravnopravnosti građana, uspostavljanje institucionalnih pretpostavki političkog sistema, stalnu kontrolu izvršenja programa vlade, stvaranje moderne i efikasne države BiH. DEPOS se takođe zalaže za insistiranje na definisanju strategije ekonomskog razvoja ubrzanje procesa privatizacije i sistemsko podsticanje razvoja poljoprivrede.

Analizom izbornog programa Demokratskog pokreta Srpske utvrđeno je da izborni program DEPOS-a **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 1,13, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,13
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,25
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,15
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

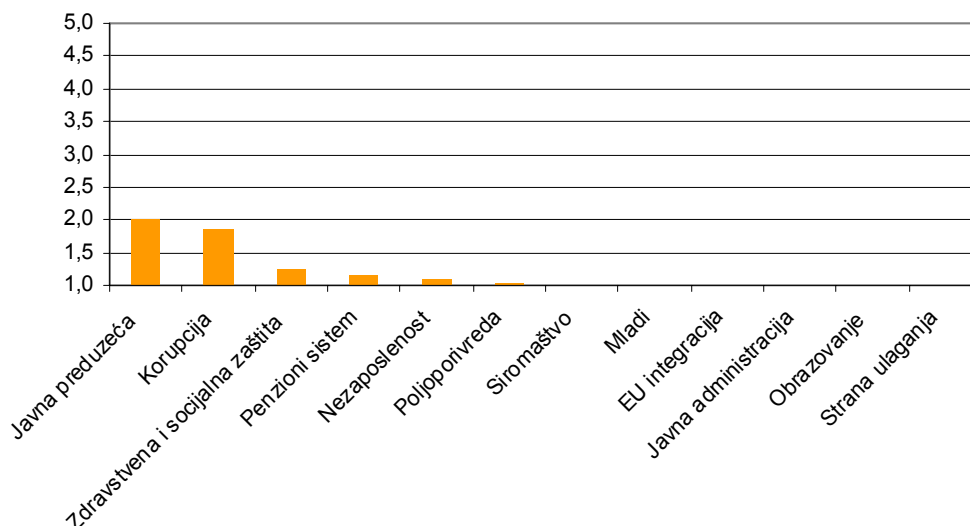
Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu Demokratski pokret Srpske nije niti jedan svoj izborni cilj u potpunosti ili većim dijelom uskladio sa ključnim zahtjevima GROZD-a. DEPOS je polovično uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a iz oblasti javnih preduzeća. Takođe, DEPOS je površno uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a samo iz oblasti korupcije. Sa druge strane DEPOS nije niti u minimalnom obimu uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a iz oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih, javne administracije, obrazovanja, EU integracija, i stranih ulaganja. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva sa ključnih 12 zahtjeva GROZD-a jeste 1,25.

Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program DEPOS usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Demokratskog pokreta Srpske, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da DEPOS niti u jednoj oblasti nije potpuno, većim dijelom ili polovično uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom GROZD-a. Pored toga, DEPOS je uskladila svoj izborni program površno samo u oblasti korupcije i javnih preduzeća. DEPOS niti u minimalnom obimu nije uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih, javne administracije, obrazovanja, EU integracija i stranih ulaganja. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti programske platforme DEPOS sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,17)

DEPOS nije uskladio svoj izborni program u oblasti nezaposlenosti sa Građanskom platformom, osim jedne mjere koja indirektno može doprinijeti rastu zaposlenosti, DEPOS nije definisao konkretne ciljeve i aktivnosti koje mogu utjecati na rast zaposlenosti u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti nezaposlenosti je 1,17.

1.3.2. Siromaštvo (1,0)

DEPOS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu siromaštva niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere, koje direktno ili indirektno bar minimalno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.3. Penzioni sistem (1,17)

U izbornom programu DEPOS se zalaže za izgradnju novog i savremeno koncipiranog penzionog fonda, koji se neće, kao do sada, temeljiti isključivo na sredstvima generacijske solidarnosti, nego bi uključivao i penzione fondove formirane sredstvima mlađih radnika, a koji bi se, pod strogom kontrolom ulagača, koristili za stvaranje novih radnih mjesta i po toj osnovi i povećanje doprinosa u penzioni fond. Izborni program DEPOS u segmentu penzione politike nije usklađen sa ciljevima koji su postavljeni u Građanskoj platformi, niti posjeduje konkretno definisane aktivnosti na poboljšanju standarda penzionera u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti penzione politike je 1,17.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,25)

DEPOS se u oblasti zdravstvene i socijalne politike zalaže za povećanje prava koja podrazumjevaju veći stepen zaštite djece i starije populacije, besplatne primarne zdravstvene zaštite, besplatno osnovnog obrazovanja, za sve građane sa minimalnim prihodima. Međutim, DEPOS nije naveo niti jedan konkretna cilj, niti plan ili mjeru koja bi definisala ostvarivanje njihovih stavova. Iz tog razloga, ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti zdravstvene i socijalne politike je 1,25, odnosno program u ovoj oblasti nije usklađen sa Građanskom platformom.

1.3.5. Poljoprivreda (1,06)

Izborni program DEPOS-a predlaže sistemsko podsticanje razvoja poljoprivrede i na njoj zasnovane prehrambene industrije. Program definiše površno samo jedan od devet specifičnih zahtjeva iz oblasti poljoprivrede, te iz tog razloga DEPOS nema usklađen program sa Građanskom platformom u ovoj oblasti. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti poljoprivrede je 1,06.

1.3.6. Mladi (1,0)

DEPOS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu mladih niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti poboljšanju položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Program ne tretira pitanja reforme javne administracije.

1.3.8. Obrazovanje (1,0)

Program ne tretira pitanje reforme obrazovanja. Konstatovana je jedino neophodnost omogućavanja obrazovanja na jeziku svakog od naroda .

1.3.9. Korupcija (2,00)

Program samo konstatuje potrebu borbe protiv korupcije, bez konkretizovanja prijedloga ili analize sadašnjeg stanja.

1.3.10. EU integracije (1,00)

DEPOS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu EU integracija niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno koje mogu bar minimalno doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (2,00)

Program predviđa izradu ekonomske strategije razvoja i ubrzanje procesa privatizacije kao načelna opredjeljenja. Problematika javnih preduzeća nije obrađivana.

1.3.12. Strana ulaganja (1,00)

Program ne tretira pitanje priliva stranih investicija.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,00

POLITIČKE PARTIJE KOJE PRIPADAJU KOALICIJAMA

Koalicija:	Koalicija za jednakopravnost
Članice koalicije:	1. Nova Hrvatska Inicijativa (NHI) 2. HSP Đapić-Jurišić

Politička partija: **Nova Hrvatska Inicijativa (NHI)**

Brojčana ocjena usklađenosti: 2,94

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program polovično usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Nova Hrvatska inicijativa se između ostalog u svom izbornom programu zalaže za pitanja reforme ustava, ekonomska pitanja, pitanje borbe protiv kriminala i korupcije, povratak, nacionalnu ravnopravnost, te pitanja iz oblasti zdravstva i obrazovanja.

Analizom izbornog programa Nove hrvatske inicijative utvrđeno je da izborni program NHI **polovično usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 2,94, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	2,94
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	3,08
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	2,49
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	3,25

Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu NHI je u potpunosti uskladilo svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti javne administracije i stranih ulaganja. Takođe, NHI je većim dijelom uskladilo svoje izborne ciljeve ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti nezaposlenosti, korupcije i javnih preduzeća. Pored toga, NHI je polovično uskladilo svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite i poljoprivrede sa ključnim zahtjevima GROZD-a. NHI je površno uskladilo svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti javne administracije, te u oblasti EU integracija. Sa druge strane NHI nije niti u minimalnom obimu uskladilo svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti siromaštva. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva sa ključnih 12 zahtjeva GROZD-a jeste 3,08.

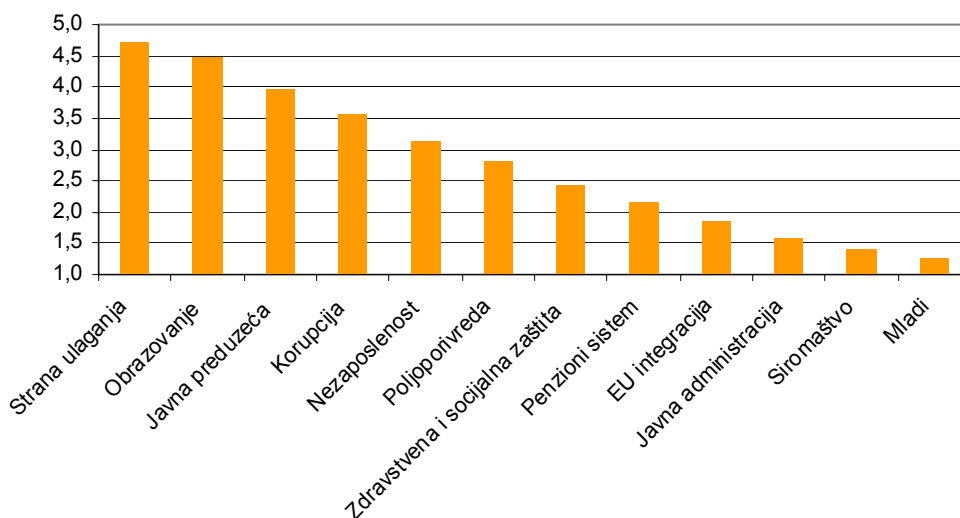
Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program NHI usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Nove hrvatske inicijative, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da NHI samo u oblasti stranih ulaganja u potpunosti uskladilo svoj izborni program Građanskoj platformi GROZD-a. Pored toga, NHI je većim dijelom uskladilo svoj izborni program Građanskoj platformi u oblasti obrazovanja i javnih preduzeća. NHI je polovično uskladilo svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, dok je površno uskladilo svoj izborni program sa građanskom platformom u oblasti javne administracije i EU integracija. Sa druge strane, NHI nije niti u minimalnom obimu uskladilo

svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva i mladih. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Nove hrvatske inicijative sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a.

1.3.1. Nezaposlenost (2,27)

Izborni program koji se odnosi na izborne ciljeve u oblasti zapošljavanja je dijelimično usklađen sa Građanskom platformom jer NHI planira rast zaposlenosti po stopi od 2-3 % godišnje čime bi se samo djelimično ostvario cilj GROZD-a od 150.000 novih radnih mjesta do 2010. godine (približno oko 66.000 ukoliko bi rast zaposlenosti bio ostvaren po predviđenim stopama). U oblasti usklađenosti sa svim ostalim specifičnim ciljevima i zahtjevima definisanim u Građanskoj platformi, NHI je svoj izborni program uskladio u 6 od 11 specifičnih zahtjeva dok u pet zahtjeva uopšte nije uzeo u razmatranje zahtjeve GROZD-a. Pored toga, NHI je predvidio ciljeve, strategije i mjere koje indirektno mogu doprinijeti ostvarivanju ovog zahtjeva GROZD-a. Detaljnim ocjenjivanjem svih 14 specifičnih indikatora dobivena je ocjena usklađenosti u oblasti nezaposlenosti koja iznosi 2,27.

1.3.2. Siromaštvo (1,42)

NHI u okviru svog izbornog programa nije direktno naveo izborne ciljeve koji se odnose na smanjenje siromaštva. U oblasti usklađenosti izbornog programa sa specifičnim ciljevima i zahtjevima GROZD-a u oblasti siromaštva, NHI je u svom izbornom programu samo površno uskladio 2 od 6 specifičnih zahtjeva sadržanih u Građanskoj platformi u dijelu koji se odnosi na smanjenje siromaštva u BiH. Kako je NHI predvidio ciljeve strategije i mjere koje indirektno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva, ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti siromaštva je 1,42.

1.3.3. Penzioni sistem (2,17)

Izborni program NHI je veoma površno obradio problem lošeg položaja penzionera. U okviru izbornih ciljeva, NHI je definisao prosječan rast penzija koji je za oko 35 % manji nego što je to zahtjevano u Građanskoj platformi, dok u ostalim dijelovima izbornog programa NHI ne predviđa konkretne jasne i mjerljive ciljeve u oblasti politika penzionog sistema, kao niti druge strategije, ciljeve, planove i mjere koje bi mogle doprinijeti rješavanju ovoga problema. Zbog toga je izborni program NHI u ovom segmentu ocjenjen površno sa ocjenom 2,17.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (2,44)

Izborni program NHI detaljno predviđa ciljeve, strategije planove i mjere u oblasti zdravstvene zaštite, ali skoro nikako ne dotiče pitanje socijalne zaštite na način kako je to predviđeno Građanskom platformom. U oblasti zdravstva NHI se zalaže za zdravstvo dostupno svima pod jednakim uslovima, što je potpuno u skladu sa Građanskom platformom. Od 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a u oblasti unaprijeđenja zdravstvene i socijalne zaštite NHI je u svom izbornom programu dijelimično ili površno definisao 7 zahtjeva, dok 5 specifičnih zahtjeva uopšte nije tretirao. Analizom svih djelova izbornog programa koji se direktno ili indirektno odnose na unaprijeđenje zdravstvene i socijalne zaštite utvrđena je dijelimična usklađenost izbornog programa sa ocjenom usklađenosti od 2,44.

1.3.5. Poljoprivreda (2,83)

U svom izbornom programu NHI je u posebnom dijelu tretirao ciljeve koji se odnose na unaprijeđenje stanja u poljoprivrednom sektoru. Izborni ciljevi u oblasti poljoprivrede su ocjenjeni da su dijelimično u skladu sa Građanskom platformom. Sa druge strane NHI planira ostvarivanje specifičnih ciljeva kroz jasno definisane organizacijske i podsticajne mjere, razvoja agro biznisa u skladu sa Građanskom platformom. Od 9 specifičnih zahtjeva GROZD-a, u oblasti razvoja poljoprivrede NHI je većim dijelom i polovično uskladio svoj program u 5 specifičnih ciljeva koji se odnose na unaprijeđenja sistema podsticaja, obezbjeđenju podsticaja za poljoprivrednu proizvodnju namjenjenu izvozu i oblasti koje direktno i indirektno mogu doprinijeti ruralnom razvoju i razvoju agro biznisa. Takođe, NHI je predvidio i ciljeve, strategije i mjere koje indirektno mogu dijelimično doprinijeti ostvarivanju ciljeva GROZD-a u oblasti poljoprivrede. Analizom svih dijelova izbornog programa koji se odnose na poljoprivredu utvrđena je dijelimična usklađenost izbornog programa u ovoj oblasti sa ocjenom 2,83.

1.3.6. Mladi (1,25)

Izborni program NHI nije direktno definisano ciljeve, strategije i mjere koje se odnose na unaprijeđenje položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Iako je analizom izbornog programa utvrđeno da NHI ima indirektno povezane ciljeve i mjere koje na neki način mogu doprinijeti poboljšanju položaja mladih kroz obrazovanje i zapošljavanje, izborni program NHI u ovoj oblasti nije usklađen sa Građanskom platformom iz razloga što je ocjena usklađenosti svega 1,25.

1.3.7. Javna administracija (1,18)

Osim prijedloga ustavnih promjena, program se ne bavi reformom javne administracije. U programu je istaknuto opredeljenje za smanjenje fiskalnih izdataka sa 50% na najviše 43% GDP do 2010 godine.

1.3.8. Obrazovanje (3,98)

Posebna cjelina u okviru programa posvećena je obrazovanju i to posebno za osnovno, srednjoškolsko i visoko obrazovanje. Program se ne bavi analizom sadašnjeg stanja u velikoj mjeri. Znatna pažnja je posvećena prijedlozima za rješavanje problema u obrazovanju i oni su u velikoj mjeri usaglašeni sa ciljevima GP i predviđaju poboljšanje materijalnog statusa u obrazovanju, prihvatanje evropskih standarda i uspostavljanje veza obrazovnih institucija sa privatnim sektorom, donošenje novih zakona u skladu sa međunarodnim standardima i formiranje državnih institucija u oblasti obrazovanja (agencija za akreditaciju, informativnih centara, agencija za nostrifikaciju).

1.3.9. Korupcija (4,42)

U programu je problem korupcije i kriminala obrađen kao pojedinačna cjelina, a ocjena stanja problema je realna i usklađena sa GP. Prijedlozi rješenja nisu razrađeni i u principu se svode na osnivanje agencije za oduzimanje nelegalno stečene imovine i osnivanje specijalizovanih tijela za borbu protiv korupcije.

1.3.10. EU integracije (1,75)

NHI u svom izbornom programu nije se ni dotakao niti je radio na definisanju strategije putem koje bi se osiguralo dobijanje statusa punopravnog kandidata za članstvo u EU do kraja 2010. Takođe nisu precizirane i ostale mjere koje bi doprinijele ranije pomunutom cilju. Od strane NHI je prepoznat problem koji se odnosi na kvalitet prilagođavanja institucija BiH u prihvatanju EUI pomoći. Ocjena usaglašenosti izbornog programa u oblasti EUI je 1,75.

1.3.11. Javna preduzeća (3,95)

Program je veliku pažnju posvetio ekonomskim i razvojnim pitanjima. Problem funkcionisanja javnih preduzeća nije posebno obrađen. Prijedlozi za rješenje ovog problema su dati zajedno sa preporukama za prevazilaženje problema u ekonomiji generalno i u znatnoj mjeri su usklađeni sa GP, a svode se na neophodnost nastavka i ubrzanja procesa privatizacije uz osiguranje njegove transparentnosti.

1.3.12. Strana ulaganja (4,42)

Priliv stranih investija je obrađen na zadovoljavajući način, analiza problema sadrži komparativni aspekt vremena i novca potrebnog za osivanje novih preduzeća. Preporuke date u programu u velikoj mjeri su usaglašene sa GP i odnose se na unapređenje poslovnog okruženja skraćujući vrijeme potrebno za osnivanje firme i smanjiti troškove pri osnivanju firmi, kao i dužinu trajanja sudskog spora. Predviđene su takođe mjere koje mogu dodatno pospiješiti strane investicije kao što su usaglašavanje i harmonizacija propisa sa propisima EU, smanjenje cijene novca, zatim formiranje specijalizovanih agencija za privlačenje stranog kapitala i promociju ulaganja. Iznijeto je očekivanje da će u predstojećoj fazi privatizacije doći do znatnijeg priliva stranog kapitala.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti polovično usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 3,25.

Koalicija:	Hrvatska koalicija
Članice koalicije:	1. Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ BiH) 2. HSP 3. HNZ

Politička partija: **Hrvatska stranka prava (HSP)**

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,88

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program površno usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Hrvatska stranka prava (HSP) u svom izbornom programu se zalaže za samostaliju vanjsku politiku, jačanje regionalne saradnje, jačanje oružanih snaga BiH, obnovu ratom razorenih područja BiH i povratku prognanih, demografskoj obnovi i ekološki održivom razvoju, racionalnijem pristupu u definisanju fiskalne i monetarne politike, razvoj privrede i poljoprivrede, uspostavljanju efikasne socijalne politike, posebno u zaštiti ratnih kategorija, osoba sa onesposobljenjem, penzionera, nezaposlenih i jačanju sindikalnih udruženja. Takođe, HSP se u svom programu zalaže za razvoj porodice, obrazovanja i sporta, nauke i tehnologije, zdravstva i duhovnog preporoda BiH.

Analizom izbornog programa utvrđeno je izborni program HSP **površno usklađen** sa Građanskom platformom GROZDA-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 1,88, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,88
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	2,00
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,65
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	2,00

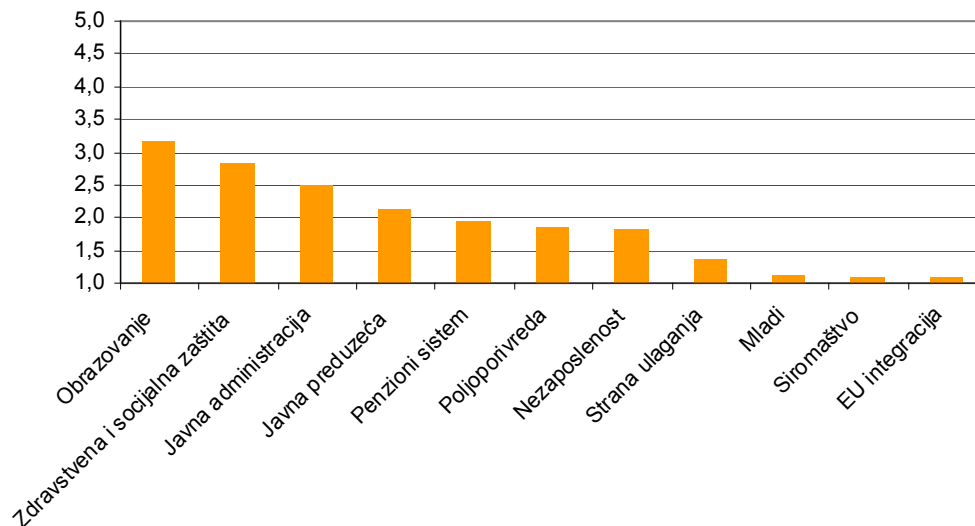
Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu Hrvatska stranka prava nije u potpunosti uskladila niti jedan izborni cilj sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim, HSP je većim dijelom uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti javne administracije sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Pored toga, HSP je polovično uskladio svoje izborne ciljeve u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja i javnih preduzeća sa ključnim zahtjevima GROZD-a iz tih oblasti. HSP je površno uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti zapošljavanja, penzionog sistema i poljoprivrede. Sa druge strane, HSP nije niti u minimalnom obimu uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti siromaštva, mladih, korupcije i EU integracija. Prosječna ocjena usklađenosti usklađenosti izbornih ciljeva sa 12 ključnih zahtjeva GROZDA iznosi 2,00 odnosno HSP ima samo površno usklađene izborne ciljeve zahtjevima GROZD-a. Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program HSP usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Hrvatske stranke prava BiH, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da HSP BiH niti u jednoj oblasti nije u potpunosti ili većim dijelom uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi GROZD-a. Međutim HSP BiH je polovično uskladila svoj izborni program Građanskoj

platformi u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, javne administracije i obrazovanja. Pored toga HSP BiH je površno uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, penzionog sistema i poljoprivrede. Sa druge strane HSP BiH nije uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva, mladih, korupcije, EU integracija i stranih ulaganja. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti programske platforme HSP sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,82)

Hrvatska Stranka Prava nema definisane ciljeve na povećanju zaposlenosti u skladu sa Građanskom platformom. Sa druge strane u svom programu imaju zacrtane ciljeve na smanjenju nezaposlenosti, te na rastu produktivnosti sto je površno u skladu sa specifičnim zahtjevima GROZD-a u ovoj oblasti. Od 11 specifičnih ciljeva postavljenih u Građanskoj platformi, HSP je djelimično obradio dva cilja. Ocjena usklađenosti za nezaposlenost je 1,82.

1.3.2. Siromaštvo (1,08)

HSP nije definisala izborne ciljeve u oblasti smanjenja siromaštva. Kako je pitanje siromaštva samo indirektno i površno tretirano u jednom dijelu programa koji se odnosi na privredu, HSP nije uskladio ovu oblasti sa zahtjevima GROZD-a. Ocjena usklađenosti je 1,08.

1.3.3. Penzioni sistem (1,94)

HSP nije precizirao izborne ciljeve u ovoj oblasti u skladu sa Građanskom platformom u segmentu minimalnih i prosječnih penzija. Takođe, od devet specifičnih ciljeva u ovoj oblasti HSP je samo potpuno usaglasio svoj program u jednom i to u oblasti provođenja reformi penzionog sistema i njegovom prilagođavanju zapadnoevropskim normama. Osim toga u svom izbornom programu Hrvatska stranka prava ističe potrebu da se penzionim osiguranjem obuhvate svi građani bez obzira na mirovinski staž, uvođenjem Domovinske mirovine za sve državljane BiH koji nisu na drugi način ostvarili mirovinu. Iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti penzionog sistema je 1,94.

1.3.4. Socijalna i zdravstvena zaštita (2,83)

U svom izbornom programu HSP je polovično uskladila svoj izborni cilju u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite kroz zalaganje da osnovnu zdravstvenu i socijalnu zaštitu je potrebno osigurati svim građanima. Od

ukupno 12 specifičnih zahtjeva iz ove oblasti HSP je u svom izbornom programu polovično ili većim dijelom definisao 8 zahtjeva, dok 4 zahtjeva nije uopšte tretirao i to pitanja koja se odnose na zaštitu porodice i osiguranja krova nad glavom. Analizom svih dijelova izbornog programa koji se direktno ili indirektno odnose na unapređenje zdravstvene i socijalne zaštite, utvrđena je ocjena usklađenosti 2,83.

1.3.5. Poljoprivreda (1,86)

Od specifičnih ciljeva za oblast poljoprivrede, postavljenih u Građanskoj platformi, HSP je polovično definisala konkretne ciljeve na povećanju državnih podsticaja za razvoj poljoprivredne proizvodnje u BiH kao i konkretne planove na podsticaju poljoprivredne proizvodnje za izvoz. Od sedam specifičnih ciljeva postavljenih u Građanskoj platformi, dva su polovično obrađena, dok za ostalih pet nema konkretnih mjera. Ocjena usklađenosti izbornog programa za segment poljoprivrede je 1,86.

1.3.6. Mladi (1,13)

Pažljivom analizom izbornog programa Hrvatske stranke prava uočeno je da isti samo površno tretira položaj mladih u Bosni i Hercegovini. HSP u svom programu nije navela mjere, ciljeve i strategije koje mogu doprinijeti poboljšanju položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti za Hrvatsku stranku prava je 1,13

1.3.7. Javna administracija (2,50)

1.3.8. Obrazovanje (3,16)

Obrazovanje je obrađeno u programu kao posebna cjelina. Program sadrži konkretne prijedloge djelimično razrađene i bez vremenskih okvira, koji se načelno slažu sa ciljevima GP. Mjere koje program predviđa odnose se na prihvatanje evropskih standarda, poboljšanje materijalnog statusa obrazovanja, pospješivanje privatne inicijative u obrazovanju. Iako program sadrži 17 posebnih mjera za oblast obrazovanja, one su uglavnom uopštene i nerazrađene.

1.3.9. Korupcija (1,00)

Problem korupcije nije obrađen programom.

1.3.10. EU integracije (1,08)

U svom izbornom programu Hrvatska stranka prava nije definisala strategije putem kojih bi se osiguralo dobijanje statusa punopravnog kandidata za članstvo u EU do kraja 2010. godine. Takođe u svom izbornom programu HSP se ne bavi ni ostalim mjerama koje bi doprinijele bržem priključivanju Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji. Ocjena usklađenosti izbornog programa je 1,08.

1.3.11. Javna preduzeća (2,12)

Program ne tretira posebno problematiku javnih preduzeća ali sadrži analizu ekonomskog stanja koja djelimično obuhvata i probleme javnih preduzeća. Dio programa koji se odnosi na ekonomiju sadrži preporuke za rješavanje problema u funkcionisanju javnih preduzeća koje se odnose na unapređenje pravnog sistema i reformu poreskog sistema. U programu je iznijeto opredeljenje za primjenu Češkog modela privatizacije, i zadržavanje državnog vlasništva u strateškim infrastrukturnim preduzećima.

1.3.12. Strana ulaganja (1,37)

U okviru ekonomskog djela programa konstatovana je potreba za većim prilivom stranih investicija, uz djelimično razrađene prijedloge rješenja koji se odnose na unapređenje poslovnog okruženja (poreske olakšice za investicije).

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim

problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti površno usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 2,00

POLITIČKE PARTIJE KOJE PRIPADAJU KOALICIJAMA

Koalicija:	Hrvatsko zajedništvo
Članice koalicije:	1. HDZ 1990
	2. HSS
	3. HDU

Politička partija: Hrvatska demokratska zajednica – 1990 (HDZ 1990)

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,34

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

HDZ 1990 se u svojoj programskoj deklaraciji između ostalog zalaže za demokratiju suverenitet i jednakopravnost konstitutivnih naroda, puno ostvarivanje osnovnih ljudskih prava i sloboda, ustavne promjene, reorganizaciju glavnog grada BiH, ubrani pristup Evroatlanskim integracijama, reformu obrazovanja, razvoj kulture i sporta, te razvoj socijalno pravedne i tržišno orjentisane ekonomije.

Analizom izbornog programa utvrđeno je izborni program HDZ 1990 **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 1,34, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,34
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,75
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,27
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,00

Ključni izborni ciljevi: U svojoj programskoj deklaraciji HDZ 1990 nema niti jedan svoj izborni cilj potpuno usklađen sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Međutim, HDZ 1990 ima izborni cilj u oblasti obrazovanja koji je većim dijelom usklađen sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Pored toga, HDZ 1990 ima definisane izborne ciljeve iz oblasti korupcije i stranih ulaganja koji su polovično usklađeni sa Građanskom platformom. HDZ 1990 ima površno usklađene izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti javne administracije i javnih preduzeća. Sa druge strane HDZ 1990 nema niti u minimalnom obimu usklađene izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih i EU integracija. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva sa ključnih 12 zahtjeva GROZD-a jeste 1,75.

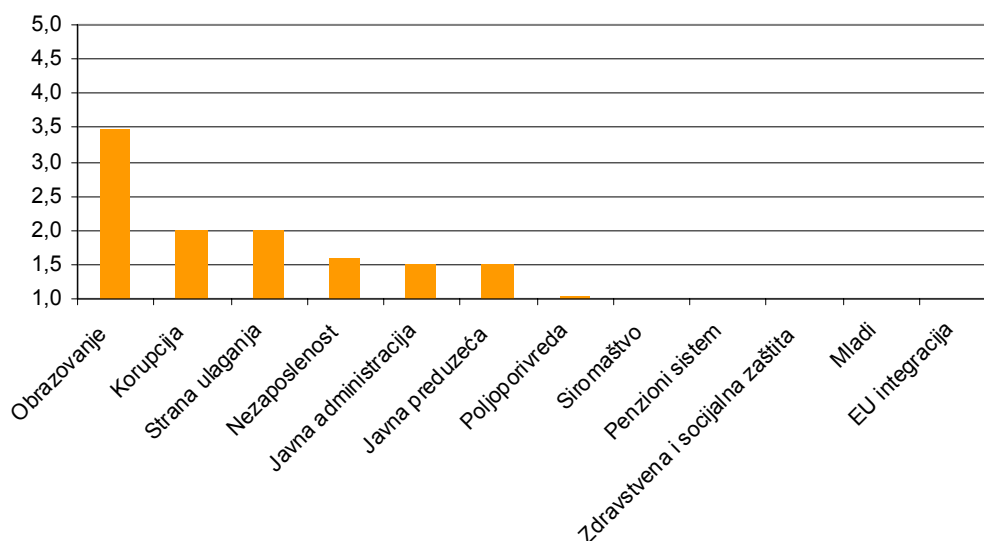
Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program HDZ 1990 usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa HDZ 1990, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da HDZ 1990 niti u jednoj oblasti nije potpuno, niti većim dijelom uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi GROZD-a. Međutim, HDZ 1990 je svoj izborni program u dijelu obrazovanja polovično uskladila sa Građanskom platformom. Pored toga, HDZ 1990 je površno uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u dijelu nezaposlenosti, javne administracije, korupcije, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Sa

druge strane HDZ 1990 nije niti u minimalnom obimu uskladila svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti siromaštva, penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, mladih i EU integracija. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti programske platforme HDZ 1990 sa Građanskom platformom data je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,58)

HDZ 1990 nema definisane niti izborne ciljeve niti druge specifične ciljeve iz ove oblasti koji bi bili bar minimalno usklađeni sa građanskom platformom GROZD-a. Međutim kako HDZ 1990 ima definisane indirektno ciljeve i mjere koje bi mogli doprinijeti rastu zaposlenosti u BiH, ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti jeste 1,58.

1.3.2. Siromaštvo (1,00)

HDZ 1990 nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu siromaštva niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere, koje direktno ili indirektno bar minimalno mogu doprinijeti smanjivanju siromaštva u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.3. Penzioni sistem (1,00)

HDZ 1990 nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu penzionog sistema niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje bar minimalno direktno ili indirektno mogu doprinijeti poboljšanju stanja penzionera. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,00)

HDZ 1990 nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu zdravstvene i socijalne zaštite niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje bar minimalno mogu direktno ili indirektno doprinijeti poboljšanju stanja sistemu zdravstva i sistemu socijalne zaštite. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.5. Poljoprivreda (1,03)

HDZ 1990 nije uopšte uskladio svoje izborne ciljeve niti je precizirao način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nisu precizirane niti druge indirektno mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, izuzev što se zalažu za veće subvencioniranje i unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti poljoprivrede je 1,03.

1.3.6. Mladi (1,00)

HDZ 1990 nije uopšte uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu mladih niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprjeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti poboljšanju položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.7. Javna administracija (1,50)

Osim određenja prema ustavnim reformama program djelimično tretira pitanja koja se odnose na javnu administraciju na način da je istaknuto opredeljenje za smanjenje udjela javne potrošnje u GDP.

1.3.8. Obrazovanje (3,49)

Reforma obrazovanja u programu je uglavnom tretirana sa aspekta prava na školovanje na hrvatskom jeziku. Program ne sadrži razradu konkretnih mjera za reformu obrazovanja osim navođenja neophodnosti implementacije Bolonjske deklaracije i autonomije univerziteta.

1.3.9. Korupcija (2,00)

Problem korupcije nije posebno razmatran, a opredeljenje za borbu protiv korupcije i kriminala izraženo je u formi načelnog stava, bez razrade mjera i aktivnosti.

1.3.10. EU integracije (1,00)

HDZ 1990 nije uopšte uskladio svoje izborne ciljeve niti je precizirao način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nisu precizirane niti druge indirektno mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti EU integracija je 1,00.

1.3.11. Javna preduzeća (1,50)

Problemi u funkcionisanju javnih preduzeća nije posebno obrađivan. Program sadrži opredeljenje za ubrzano provođenje procesa privatizacije uz preispitivanje dosada izvršenih postupaka privatizacije i dokapitalizacije.

1.3.12. Strana ulaganja (2,00)

Program konstatuje potrebu postizanja političke i makroekonomske stabilnosti kao pretpostavke za povećanje stranih investicija. Istaknuto je opredeljenje za privlačenjem ulaganja strateških partnera koji će obezbijediti značajan priliv investicija.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,00

Politička partija: Hrvatska Seljačka stranka (HSS)

Brojčana ocjena usklađenosti: 1,43

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program nije usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Hrvatska seljačka stranka (HSS) se u svom izbornom programu za opšte izbore zalaže za donošenje novog ustava i za osiguranje jednakopravnosti hrvata, jačanje društveno političkog sistema i zaštite ljudskih prava, te jačanje zakonodavne izvršne i sudske vlasti, poticanje razvoja ekonomije i zapošljavanja, osiguranja većih društvenih standara, provođenje reforme policije i odbrane, te za ubrzanje procesa EU integracija.

Analizom izbornog programa HSS utvrđeno je da izborni program **nije usklađen** sa Građanskom platformom GROZD-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 1,43, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	1,43
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	1,42
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	1,61
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	1,25

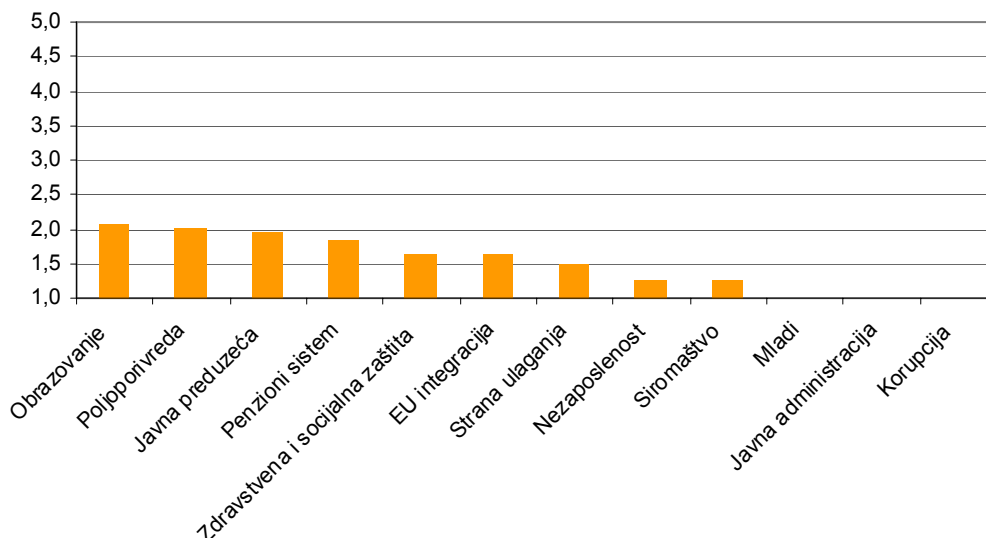
Ključni izborni ciljevi: U svom izbornom programu HSS nije potpuno, većim dijelom niti polovično uskladila svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a. Pored toga, HSS je površno uskladio svoje izborne ciljeve sa zahtjevima GROZD-a u oblasti penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, obrazovanja i javnih preduzeća. Sa druge strane HSS nije niti u minimalnom obimnu uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, mladih, javne administracije, korupcije, EU integracija i stranih ulaganja. Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva sa ključnih 12 zahtjeva GROZD-a jeste 1,42.

Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program HSS usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Hrvatske seljačke stranke BiH, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da HSS BiH niti u jednoj oblasti nije potpuno, većim dijelom ili polovično uskladila svoj izborni program Građanskoj platformi GROZD-a. Pored toga, HSS je površno uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u oblasti penzionog sistema, zdravstvene i socijalne zaštite, poljoprivrede, obrazovanja, EU integracija, javnih preduzeća i stranih ulaganja. Sa druge strane HSS nije uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, siromaštva, mladih, javne administracije i korupcije. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Detaljno obrazloženje usklađenosti izbornog programa Hrvatske seljačke stranke sa Građanskom platformom nalazi se u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (1,25)

HSS nema izborne ciljeve u oblasti zapošljavanja na način koji bi bili bar površno usklađeni sa Građanskom platformom. HSS se u svom programu zalaže za rješavanje problema nezaposlenosti kroz stvaranje pravnih, finansijskih i drugih pretpostavki za ubrzan razvoj ukupnog gospodarstva, zapošljavanja i samozapošljavanja, posebno kroz ulazak u BiH stranog kapitala i to prvenstveno u proizvodne kapacitete i poljoprivredu te kroz stimulatívno kreditiranje, poreske olakšice, reinvestiranje poreza na dobit". Međutim izborni program HSS niti jedan od ključnih niti specifičnih zahtjeva GROZD-a nije definisao niti površno, te je iz tog razloga ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,25.

1.3.2. Siromaštvo (1,25)

HSS nije uskladilo svoje izborne ciljeve niti je precizirao način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nisu precizirane niti druge indirektné mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, izuzev što se HSS zalaže za donošenja jedinstvenog programa socijalne zaštite u cilju ublažavanja posljedica primjene PDV. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,25.

1.3.3. Penzioni sistem (1,17)

HSS nije uopšte uskladilo svoje izborne ciljeve niti je precizirao način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nisu precizirane niti druge indirektné mjere koje bi mogle doprinijeti ostvarivanju zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, izuzev što se navodi da se HSS nastoji osigurati poboljšanje i izjednačavanje primanja penzionera stvaranjem državnog javnog penzionog fonda, vraćanje penzione imovine, osiguranje rasta penzija sukladno rastu primanja zaposlenih, dok se ne stvore samoodrživi penzioni fondovi. S obzirom da nisu konkretno definisani planovi niti drugi specifični ciljevi GROZD iz ove oblasti, te nisu navedene druge indirektné mjere, ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblastijeste 1,17.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (1,15)

HSS nije uopšte uskladilo svoje izborne ciljeve niti je precizirao način ostvarivanja svih specifičnih zahtjeva GROZD-a iz ove oblasti, a takođe nisu precizirane niti druge indirektné mjere koje bi mogle doprinijeti

ostvarivanju zahtijeva GROZD-a iz ove oblasti. Međutim iz razloga što se HSS zalaže za potpuno socijalnu zaštitu svim osobama u stanju socijalne potrebe, ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite je 1,15.

1.3.5. Poljoprivreda (2,53)

Poljoprivreda je oblast koju je HSS najbolje uskladila sa Građanskom platformom. Iz razloga što se HSS zalaže za rješavanje nagomilanih problema u poljoprivrednom sektoru kroz formiranje državnog ministarstva za poljoprivredu i hranu te usvajanje svih osnovnih zakona iz ove oblasti. Takođe HSS se zalaže za snažan razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje, razvoj prerađivačke industrije izborni program je u ovoj oblasti polovično usklađen sa Građanskom platformom, a ocjena usklađenosti iznosi 2,53.

1.3.6. Mladi (1,00)

HSS nije uopšte uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u dijelu mladih niti je predvidio ciljeve, planove, mjere i aktivnosti na unaprijeđenju stanja u ovoj oblasti, a takođe nije precizirao niti druge ciljeve, strategije planove ili mjere koje direktno ili indirektno mogu bar minimalno doprinijeti poboljšanju položaja mladih u Bosni i Hercegovini. Ocjena usklađenosti izbornog programa u ovoj oblasti je 1,00.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Problem reformisanja javne administracije obrađen je na način da je iznijeto generalno opredeljenje ka stvaranju efikasne i jeftine javne administracije bez razrade mjera i načina za postizanje pomenutog cilja.

1.3.8. Obrazovanje (2,07)

Osim konstatacije o neophodnosti sveobuhvatne reforme školstva, problem nije razrađivan, niti su konkretizovani prijedlozi rješenja.

1.3.9. Korupcija (1,00)

Osim opšteg opredeljenja za borbu protiv korupcije, donošenje zakona o oduzimanju ilegalno stečene imovine i efiksanije primjene zakona, ovaj problem nije detaljnije analiziran u programu, niti su mjere razrađene.

1.3.10. EU integracije (1,63)

HSS se jasno zalaže za stvaranje uslova za brže pristupanje EU, kroz izgradnju državnih institucija, provedbu zakonitosti i hitno privođenje osumnjičenih za ratne zločine, što je nezaobilazan uslov za dalju integraciju BiH u EU. Međutim, kako HSS nema precizirane konkretne ciljeve u ovoj oblasti, niti druge specifične ciljeve koji su direktno navedeni u Građanskoj platformi, ocjena usklađenosti izbornog programa HSS u ovoj oblasti je samo površna sa ocjenom 1,63.

1.3.11. Javna preduzeća (1,97)

Program predviđa donošenje novih zakona o javnim preduzećim bez konkretizacije u kom pravcu bi se trebala kretati nova zakonska rješenja. Ova problematika je tretirana kao dio šire cjeline koja se odnosi na ekonomiju.

1.3.12. Strana ulaganja (1,51)

Program, u okviru cjeline koja se odnosi na ukupan ekonomski razvoj, konstatuje potrebu za većim prilivom stranih investicija, bez konkretizacije prijedloga i rješenja.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji

je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu. Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti nije usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 1,25.

Politička partija: Hrvatska demokratska unija (HDU)

Brojčana ocjena usklađenosti: 3,03

Generalna ocjena usklađenosti: Izborni program polovično usklađen sa Građanskom platformom

Obrazloženje ocjene:

1.1. Kratak opis izbornog programa

Hrvatska demokratska unija (HDU) u svom izbornom programu je prezentirala ciljeve i mjere koje planiraju ostvariti na jačanju ljudskih prava i slobode i ravnopravnosti spolova, unaprijeđenju ekonomskog razvoja i zapošljavanja, razvoju obrazovanja, nauke i kulture, poboljšanju položaja mladih, poboljšanju stanja u sistemu zdravstvene i socijalne zaštite, podršci procesu povratka, poboljšanju stanja u ekologiji i jačanju međunarodne saradnje.

Analizom izbornog programa utvrđeno je izborni program HDU **polovično usklađen** sa Građanskom platformom GROZDA-a, te da je prosječna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom 3,03, a ova ocjena je dobivena na osnovu slijedećih kriterija za usklađenost:

Tabela: Usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom GROZD-a

Kriterij	Ocjena usklađenosti
Generalna ocjena usklađenosti izbornog programa sa zahtjevima GROZD-a	3,03
Ocjena usklađenosti izbornih ciljeva političke partije sa ciljevima iz Građanske platforme	3,42
Ocjena usklađenosti izbornog programa političke partije sa zahtjevima iz Građanske platforme	2,67
Posebna usklađenost teksta kompletnog programa sa Građanskom platformom	3,00

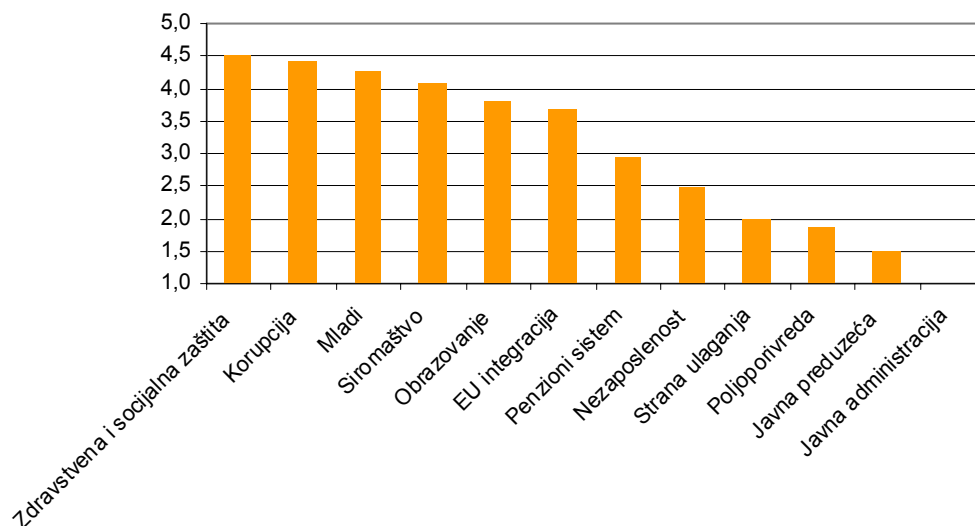
Ključni izborni ciljevi: Hrvatska demokratska unija u svom izbornom programu potpuno je uskladilo svoje izborne ciljeve u oblasti siromaštva, zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja, korupcije i EU integracija sa ključnim zahtjevima GROZD-a. HDU je većim dijelom uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti mladih. Pored toga, HDU je polovično uskladio svoje izborne ciljeve sa ključnim zahtjevima GROZD-a samo u oblasti stranih ulaganja, dok je u oblasti nezaposlenosti, penzionog sistema, poljoprivrede i javnih preduzeća samo površno uskladio svoje izborne ciljeve ključnim zahtjevima GROZD-a. sa druge strane, HDU nije niti u minimalnom obimu uskladio svoje izborne ciljeve ključnim zahtjevima GROZD-a u oblasti javne administracije. Prosječna ocjena usklađenosti usklađenosti izbornih ciljeva sa 12 ključnih zahtjeva GROZD-a iznosi 3,42.

Nalazi o tome koliko je kompletan izborni program HDU usaglašen sa Građanskom platformom dati su u slijedeća dva poglavlja.

1.2. Ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom.

Analizom kompletnog sadržaja izbornog programa Hrvatske demokratske unije, u cilju utvrđivanja postojanja jasno definisanih, konkretnih i mjerljivih direktnih i indirektnih ciljeva, strategija, planova i mjera, te vremenskog okvira za njihovu uspješnu implementaciju, a koji su definisani Građanskom platformom, zaključeno je da HDU u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite u potpunosti uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi. Pored toga, HDU je većim dijelom uskladio svoj izborni program Građanskoj platformi u oblasti siromaštva, mladih, obrazovanja, korupcije i EU integracija. HDU je polovično uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti penzionog sistema. HDU je površno uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti nezaposlenosti, poljoprivrede, javnih preduzeća i EU integracija. Sa druge strane, HDU nije niti u minimalnom obimu uskladio svoj izborni program sa Građanskom platformom u oblasti javne administracije. Grafički prikaz usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom nalazi se na narednoj slici.

Slika: Grafički pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 zahtjeva GROZD-a.

Sa druge strane, HDU je površno obradio zahtjeve u oblasti nezaposlenosti i poljoprivrede. Detaljno obrazloženje usklađenosti programske platforme HDU sa Građanskom platformom dato je u narednom poglavlju.

1.3. Detaljni pregled usklađenosti izbornog programa sa 12 specifičnih zahtjeva GROZD-a

1.3.1. Nezaposlenost (2,48)

U svom izbornom programu HDU nije navela precizne ciljeve u ovoj oblasti već je samo površno definisala cilj na povećanju zaposlenosti u Bosni i Hercegovini. Međutim, HDU je definisao jasne ciljeve na povećanju zaposlenosti u poljoprivredi te ciljeve na uključivanju privatnog i nevladinog sektora u rješavanje problema nezaposlenosti, te ciljeve na osiguranju rasta zaposlenosti u ekonomski nerazvijenim područjima BiH. Takođe u svom izbornom programu HDU nije precizirala ciljeve planove i mjere na poticanju lokalnog ekonomskog razvoja niti druge indirektno ciljeve, planove i mjere koji bi mogli doprinijeti rastu zaposlenosti u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti nezaposlenosti jeste 2,48.

1.3.2. Siromaštvo (4,08)

U svom Izbornom programu HDU je jasno istakao da je jedan od prioriteta djelovanja borba protiv siromaštva i povećanje socijalne jednakosti u društvu, te se iz tog razloga jasno zalažu za potpuno eliminiranje ekstremnoga siromaštva mjereno granicom siromaštva od 3,5 KM potrošnje dnevno, ubrzanje ekonomskog i socijalnog razvoja nerazvijenih područja, potpunu implementaciju ciljeva, zadaća, mjera i aktivnosti u Srednjoročnoj razvojnoj strategiji BiH/ Strategiji za smanjenje siromaštva i uspostavljanje socijalnog fonda s ciljem osiguranja jednakog tretmana siromašnim građanima sve do postizanja jednakosti. U izbornom programu HDU nije precizirao konkretno definisane aktivnosti na smanjivanju siromaštva u BiH, te djelimično obuhvatio indirektno mjere koje bi imale za cilj smanjenje siromaštva u BiH. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti siromaštva je 4,08.

1.3.3. Penzioni sistem (2,94)

U svom izbornom programu HDU je površno uskladio svoje ključne ciljeve sa zahtjevom GROZD-a u pogledu očekivane minimalne i prosječne penzije, kroz povećanje penzija, ali je u izbornom programu jasno istakao da je cilj HDU osiguranje povećanog državnog finansiranja penzionog sistema, donošenje zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju na razini BiH, donošenje zakona o doprinosima s jedinstvenim stopama u cilju smanjivanja razlika na tržištu rada u BiH, te se zalaže za reformu mirovinskog sustava uvođenjem dobrovoljnog penzionog osiguranja te potpuno funkcioniranje penzionog fonda na državnoj razini. Takođe HDU je u svom programu postavio cilj da za građane starije od 64 godine, koji nemaju mirovinu, niti druge

prihode koji mogu zadovoljiti minimalne prehrambene potrebe osigurati minimalno 105 KM mjesečno. Međutim, kako program osim što nema razrađene mjere za dostizanje ovih ciljeva, a ne sadrži ni druge indirektno mjere ili ciljeve na njegovom ostvarivanju, samo je djelimično usklađen sa Građanskom platformom sa ocjenom usklađenosti od 2,94.

1.3.4. Zdravstvena i socijalna zaštita (4,52)

Izborni program HDU je u potpunosti u skladu sa Građanskom platformom u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite. HDU u svom izbornom programu je da osnovna zdravstvena zaštita treba biti besplatna i jednako dostupna svim građanima Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovo socijalno stanje i druge različitosti. Takođe, HDU se zalaže za donošenje zdravstvene politike na razini BiH koja će jasno definirati načela decentralizacije sistema zdravstvene zaštite, mreže zdravstvenih institucija, položaj privatnih pružaoca zdravstvenih usluga, te garantovani osnovni paket zdravstvenih usluga za sve građane BiH, uključujući cilj osiguranja 100% pokrivenosti zdravstvenim osiguranjem do kraja 2010. g. U oblasti poboljšanja položaja invalida HDU ima ciljeve na obezbjeđenju jednakih prava, a posebno novčanih naknada, fiskalnih beneficija i nenovčanih subvencije za sve osobe s invaliditetom uz finansijske poticaje za uključivanje u tržište rada u cilju promocije ravnopravnoga položaja osoba s invaliditetom. U oblasti zaštite porodice i djece HDU se zalaže za osiguranje funkcionalnog sistema socijalne zaštite za sve siromašne obitelji, te osiguranje jednakih prava na dječju zaštitu na prostoru cijele BiH. U oblasti osiguranja krova nad glavom HDU se zalaže za mogućnost novčanog i nenovčanog poticaja za sticanje vlasništva nad stanom, a posebno za mlade porodice, te za osiguranje finansijskog poticaja za stambeno zbrinjavanje za siromašne obitelji, posebno u siromašnim i nerazvijenim područjima. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti zdravstvene i socijalne politike je 4,52.

1.3.5. Poljoprivreda (1,86)

U izbornom programu HDU nisu precizno definisani ključni ciljevi u oblasti razvoja poljoprivrede i poboljšanja životnog standarda na selu. U oblasti specifičnih zahtjeva GROZD-a, HDU je naveo svoje ciljeve na osiguranju državnih subvencija poljoprivredi, uspostavljanje razvojnog modela financiranja sela i poljoprivrede te ciljeve na stvaranju uslova za ostanak mladih na selu. Sa druge strane HDU nije precizirao konkretne planove na podsticaju poljoprivredne proizvodnje za izvoz, te planove na podsticanju okrupnjavanja poljoprivredne proizvodnje u BiH i druge specifične mjere koje su precizirane u Građanskoj platformi. Ocjena usklađenosti izbornog programa u oblasti poljoprivrede je 1,86.

1.3.6. Mladi (4,25)

Pored usklađenosti u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, HDU je svoj izborni program najbolje uskladio sa Građanskom platformom u oblasti mladih. HDU je u svom izbornom programu uskladio sve specifične zahtjeve GROZD-a u osiguranju jednakih mogućnosti za sve mlade ljude u BiH u obrazovanju, zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti mladih ljudi. HDU je u potpunosti usaglasio sve zahtjeve koji se tiču ciljeva na povećanju stope upisa mladih ljudi u srednjoškolsko i univerzitetsko obrazovanje, na obezbjeđenju jednakog pristupa obrazovanju za sve mlade ljude, na unaprijeđenju stipendiranja mladih ljudi, na promovisanju nastavka obrazovanja za mlade ljude, na uspostavljanju programa sa ciljem poticanja zapošljavanja mladih ljudi i na obezbjeđenju stambene sigurnosti za mlade, a posebno mlade bračne parove. Međutim, kako nisu definisani konkretni planovi na ostvarivanju ovih ciljeva, ocjena usklađenosti izbornog programa sa Građanskom platformom je 4,25.

1.3.7. Javna administracija (1,00)

Program ne tretira pitanja reforme javne administracije.

1.3.8. Obrazovanje (3,80)

Problem reforme obrazovanja tretiran je na uopšten način bez upuštanja u analizu trenutnog stanja. Rješenja za prevazilaženje stanja su nedovoljno razrađena i ne sadrže konkretne mjere i aktivnosti.

1.3.9. Korupcija (4,41)

Program posvećuje odgovarajuću pažnju problemu korupcije u BiH sa osvrtom na negativne posljedice koje izaziva. HDU se zalaže za bolju implementaciju postojećeg zakonodavstva, ali i unapređenje zakonodavstva i njegovo usklađivanje sa UN konvencijom protiv korupcije i standardima EU. U programu je takođe konstatovana potreba za kontinuiranim kampanjama s ciljem jačanja svijesti građana o problemu korupcije.

1.3.10. EU integracije (3,69)

HDU BiH u svom izbornom programu jasno je uskladila svoj prioritet u ovoj oblasti za zahtjevima GROZD-a – da BiH do kraja 2010. godine ispuni sve obaveze za stjecanje kandidata za punopravno članstvo u EU. Za ostvarivanje ovog cilja HDU planira provođenje reformi, informisanje javnosti o procesima evropskih integracija, izradu zakonodavnih okvira, uspostavu novih i reformisanje postojećih institucija, kako bi mogli iskoristiti poticaje koji će za BiH biti na raspolaganju u pred-pristupnom razdoblju, te se posvetiti ispunjavanju obveza kako bi BiH do 2010.g. zaključila Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i na taj način stekla status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji. Izborni program HDU ne precizira aktivno učešće civilnog društva u procesu EU integracija, ne predviđa kreiranje strategije kojom će se osigurati dobijanje statusa kandidata u EU do kraja 2010. Također izborni program ne predviđa ni neke indirektno mjere koje bi doprimjele bržem ulasku BiH u EU. Ocjena usklađenosti izbornog programa u domenu EU integracija je 3,69.

1.3.11. Javna preduzeća (1,50)

Problematika javnih preduzeća nije obrađivana programom.

1.3.12. Strana ulaganja (2,00)

Pitanje priliva stranih investicija nije posebno obrađivano, samo je djelimično konstatovan problem u okviru cjeline u kojoj je obrađen ukupan ekonomski razvoj.

1.4. Posebna usklađenost izbornog programa sa Građanskom platformom

U okviru posebnog dijela analize izbornog programa političke stranke sa Građanskom platformom, u okviru koje se nastojao dobiti odgovor o usklađenosti izbornog programa u svim drugim dijelovima izbornog programa koji su mogli eventualno biti sadržani u izbornom programu, kao što su dati prioritet građanskim problemima u odnosu na druge ciljeve ili prioritete političke stranke, zatim način definisanja problema i povezanost sa planiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima stranke, veličina sadržaja izbornog programa koji je posvećen pitanjima iz Građanske platforme u odnosu na sva ostala pitanja koja su sadržana u izbornom programu.

Analizom posebne usklađenosti je utvrđeno da izborni program u ovom segmentu usklađenosti polovično usklađen sa Građanskom platformom. Ocjena posebne usklađenosti iznosi 3,00

PROGRAM PARTNERSKOG GRAĐANSKOG ZASTUPANJA

Watch-dok komponenta

Agencija za lokalne razvojne inicijative i Transparency International BiH

Septembar 10, 2006

ANALIZA USKLAĐENOSTI IZBORNIH PROGRAMA POLITIČKIH STRANAKA PRIJAVLJENIH ZA UČEŠĆE NA OPŠTIM IZBORIMA U BOSNI I HERCEGOVINI SA GRAĐANSKOM PLATFORMOM GROZD

Prilog 1: GROZD Građanska platforma

GRAĐANSKA PLATFORMA ZA IZBORE 2006. GODINE

UVOD

Uoči općih izbora zakazanih za 01. oktobar, građani i organizacije civilnog društva pokrenule su „Građansku platformu za izbore 2006.godine“ i identifikovali najveće probleme sa kojima se suočava ogromna većina građana u našoj zemlji i utvrdili realne ciljeve i preporuke za rješavanje ovih problema.

Od političkih stranaka i njihovih kandidata očekujemo da pažljivo razmotre preporuke i ciljeve iz „Građanske platforme“, uvrste ih u svoje predizborne političke programe i među njima utvrde prioritet svog budućeg djelovanja. Očekujemo da za svaki od ovih ciljeva i preporuka ponude konkretan način njihovog ostvarivanja kroz realne i ostvarljive programe i planove. Mi građani BiH više nemamo vremena da budemo samo pasivni primaoci olako datih predizbornih obećanja i lažnih očekivanja. Dovedeni smo u današnje stanje besperspektivnosti i gubitka svake nade da možemo biti akteri promjena za bolju budućnost našeg društva. Od izabраниh predstavnika i budućih organa vlasti, očekujemo veću posvećenost demokratskim reformama društva – ne samo na riječima već i na djelu. Zato od svih njih očekujemo da dosljedno i predano rade na ostvarivanju ciljeva i preporuka iz Platforme. Takođe očekujemo da javne funkcije koje im povjerimo na predstojećim izborima obavljaju savjesno, otvoreno i sa spremnošću da za svoje odluke i postupke snose punu političku odgovornost.

Pozivamo sve građane koji podržavaju ciljeve i vrijednosti sadržane u „Građanskoj platformi za izbore 2006.godine“ da potpišu peticiju za podršku ovom dokumentu. To će dati dodatnu snagu našim nastojanjima da mi građani organizovano izrazimo naše interese i potrebe. Nova vlada treba da riješi ova pitanja. Predizborne rasprave trebale bi se fokusirati na ovu Platformu – to je ipak glas građana.

Očekujemo do 2010. godine:

- **da se otvori 150.000 radnih mjesta u BiH;**
- **da se iskorijeni ekstremno siromaštvo u BiH;**
- **da minimalna penzija u BiH bude 250 KM;**
- **da svaki građanin u BiH ima pristup osnovnoj zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti;**
- **da se obezbijedi dostojanstven standard života na selu;**
- **da BiH bude zemlja jednakih mogućnosti za mlade ljude;**
- **da se smanje troškovi administracije;**
- **da se okonča reforma sistema obrazovanja u BiH;**
- **da se smanji nivo korupcije u BiH;**
- **da BiH ispunji uvjete za sticanje statusa kandidata za članstvo u EU;**
- **da javna preduzeća budu bolje regulisana i efikasnija u pružanju usluga;**
- **da se udvostruče direktna strana ulaganja.**

Da do 2010. godine bude otvoreno 150.000 radnih mjesta u BiH

Nezaposlenost je najveći ekonomski i društveni problem Bosne i Hercegovine. U odnosu na period neposredno prije rata, danas je broj radnih mjesta u formalnom sektoru manji za 353 hiljade. Ovo je činjenica koja nam govori mnogo o nemogućnosti građana BiH da pronađu posao koji će im osigurati prihode potrebne za normalan život. Prema procjenama, i u odnosu na međunarodne standarde, danas bi u Bosni i Hercegovini 1.950.000 građana moglo svojim radom osigurati prihode potrebne za život. Kako je prema zvaničnim statistikama u Bosni i Hercegovini u 2004. godini bilo zaposleno oko 622.000 osoba, **razliku od 1.328.000 osobe čine nezaposleni građani kojima je posao potreban**. Ako uporedimo stanje zaposlenosti u BiH sa Slovenijom, vidjet ćemo da u toj novoj članici EU ima 180 hiljada više formalno zaposlenih, iako je broj stanovnika u Bosni i Hercegovini skoro dvostruko veći nego u Sloveniji. Međutim, problem niske stope zaposlenosti se ne pojavljuje samo kada stanje u BiH posmatramo u odnosu na Sloveniju. Sličan rezultat bismo dobili kada bismo stanje zaposlenosti i nezaposlenosti uporedili i s bilo kojom drugom zemljom u Jugoistočnoj Evropi (vidjeti tabelu). Čak i kada stanje zaposlenosti uporedimo s Albanijom, zemljom koja je 1991. godine bila najnerazvijenija evropska država, vidimo da Albanija ima skoro dvostruko veće stope zaposlenosti radne snage nego Bosna i Hercegovina.

Tabela : Komparativni pregled zaposlenosti i nezaposlenosti u zemljama u regionu (2004. godina)

	Bosna i Hercegovina	Srbija i Crna Gora	Makedonija	Albanija	Hrvatska	Rumunija	Bugarska	Slovenija	Mađarska	EU-15 (Prosjeak)
Radna snaga (u milionima)										
Broj stanovnika u milionima	3,84	8,15	2,06	3,19	4,51	21,86	7,78	2,00	10,07	383,0
Broj stanovnika 15 - 64 godina	2,74	5,41	1,40	2,10	3,07	15,11	5,41	1,41	6,97	255,5
Broj zaposlenih u milionima	0,62	2,2	0,52	0,93	1,56	9,16	2,92	0,80	3,90	165,3
Stopa zaposlenosti i nezaposlenosti										
Stopa nezaposlenosti (%)	44,6	32,0	37,2	14,4	18,0	6,2	12,2	6,1	6,1	8,1
Stopa zaposlenosti (%)	22,7	57,9	37,2	44,4	54,7	57,7	54,2	65,3	56,8	64,7

Izvor: Analiza problema za Građansku platformu, tabela 4.4. ALDI, mart 2006.

Tokom posljednje četiri godine u Bosni i Hercegovini nije došlo do ozbiljnijeg napretka u povećanju zaposlenosti radno aktivnog stanovništva. U odnosu na 2001. godinu, na kraju 2004. godine broj registrovanih radnika se smanjio za 5 hiljada, dok se broj osoba koje su se registrovale kao nezaposlene u istom periodu povećao za čak 60 hiljada.

Bosna i Hercegovine je zemlja koja je specifična po tome što nema nikakve zacrtane ciljeve u pogledu povećanja stope zaposlenosti ili smanjivanja stope nezaposlenosti. Većina zemalja Jugoistočne Evrope u svojim akcionim planovima ili strategijama zapošljavanja preuzima ciljeve koje je u oblasti zapošljavanja postavila Evropska unija. Naime, EU je još 2000. godine postavila cilj da 2010. godine 70% stanovništva u dobi od 15 do 64 godine bude zaposleno. To bi značilo da bi za četiri godine u EU 7 od 10 osoba u dobi od 15 do 64 godine trebalo imati stabilan i plaćen posao. Kako je procjena da je u Bosni i Hercegovini u 2004. godini oko 2,7 miliona stanovnika bilo u dobi od 15 do 64 godine, trenutna stopa zaposlenosti u Bosni i Hercegovini je oko 23%. Kolike su razmjere problema nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini najbolje pokazuje podatak da u slučaju da BiH postavi za cilj iste stope zaposlenosti stanovništva kao EU do 2010. godine, bilo bi potrebno povećanje stope zaposlenosti za 300% odnosno za više od 1,3 miliona novih radnih mjesta.

Odlučna borba protiv nezaposlenosti

Zbog toga što su u Bosni i Hercegovini stope nezaposlenosti među najvećim u Evropi i zbog činjenice da svako odlaganje ili nepoduzimanje odlučnih koraka na poticanju rasta zaposlenosti u zemlji samo smanjuje šanse svih stanovnika BiH za normalnu i evropsku budućnost, očekujemo od predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti da prihvate nezaposlenost kao najveći socio-ekonomski problem u zemlji i u skladu s tim

kreiraju nacionalni Akcioni plan za borbu protiv nezaposlenosti do kraja 2007. godine, sa osnovnim ciljevima da do kraja 2010. godine osiguraju:

- povećanje stope formalne zaposlenosti stanovništva u dobi od 15 do 64 godine na 29 procenata, što bi značilo povećanje registrirane zaposlenosti za 150.000 radnika;
- povećanje ukupne stope zaposlenosti stanovništva u dobi od 15 do 64 godine (uključujući i neregistriranu zaposlenost) na 50 procenata, što bi značilo stvaranje mogućnosti za generisanje prihoda za dodatnih 202 hiljade stanovnika;
- smanjivanje stope ukupne nezaposlenosti za 10 procenata.

Zbog potrebe ispunjavanja ciljeva u oblasti poticanja zapošljavanja i smanjivanja visokih stopa nezaposlenosti, očekujemo od parlamenata i vlada na državnom i entitetskom nivou da, u partnerskoj saradnji s poslodavcima, sindikatima i nevladinim organizacijama kreiraju i uspostave funkcionirajući model za aktivnu politiku zapošljavanja, koja će uključivati slijedeće principe:

- Osiguravanje sredstava iz budžeta države i entiteta za finansiranje aktivnih politika zapošljavanja koja će se zajedno sa sredstvima Zavoda za zapošljavanje koristiti za ostvarivanje ciljeva nacionalnog Akcionog plana za zapošljavanje;
- Prilikom planiranja, implementacije i evaluacije aktivnih politika zapošljavanja, model mora osigurati aktivnu participaciju privatnog i nevladinog sektora i moraju pokazati kako će osigurati potpunu transparentnost prema javnosti.

Zbog potrebe značajnog smanjivanja siromaštva u nerazvijenim područjima BiH, očekujemo da parlamenti i vlade na državnom i entitetskom nivou osiguraju mehanizme koji će na transparentan i efikasan način uz aktivnu saradnju s privatnim sektorom, organima lokalne samouprave i nevladinim organizacijama omogućiti:

- **finansijski podsticaj zapošljavanju u ekonomski nerazvijenim područjima BiH** u kojima su zabilježene niže stope zaposlenosti u odnosu na bh. prosjek;
- **uspostavljanje jedinstvenog modela poticanja lokalnog ekonomskog razvoja** na prostoru cijele BiH koji će omogućiti finansiranje programa za ekonomski razvoj općina sa stopama ispod prosjeka formalne zaposlenosti.

Zbog potrebe ubrzanog procesa evropskih integracija, stanja siromaštva u ruralnim područjima BiH, velikog udjela zaposlenih u poljoprivredi u ukupnoj zaposlenosti, očekujemo da parlamenti i vlade na državnom i entitetskom nivou pokažu kako će uspostaviti posebne mjere za poticanje razvoja agrobiznisa kojim će se omogućiti:

- **povećanje prihoda zaposlenim u poljoprivredi** i povećanje registrirane zaposlenosti u poljoprivrednom sektoru;
- **povećanje produktivnosti poljoprivrednog sektora** u cilju smanjivanja broja siromašnih radnika u poljoprivrednom sektoru;
- **poticaj uspostavljanju novih agrobiznisa** koji mogu doprinijeti povećanju poljoprivredne proizvodnje i zaposlenosti u ruralnim područjima.

Iskorjeniti ekstremno siromaštvo u BiH do 2010. godine

Iako je siromaštvo problem koji se ne može precizno definisati, postoje minimalno tri indikatora na osnovu kojih možemo utvrditi stanje i razmjere siromaštva u Bosni i Hercegovini. Prvi indikator jeste koliko siromašni ljudi troše na zadovoljavanje minimalnih prehrambenih potreba, te potreba za smještajem, oblačenjem, osnovnim komunalnim uslugama (struja, voda, grijanje) i drugim potrebama bez kojih je nemoguć život u društvu (obrazovanje, informisanje, komunikacije). Prema ovom metodu, ukoliko je potrošnja pojedinca na hranu manja od 64 KM mjesečno, a na sve ostale potrebe manja od 121 KM mjesečno (ukupno 185 KM), ta osoba je siromašna. Ovaj indikator jeste zvanični indikator za mjerenje siromaštva u Bosni i Hercegovini, i on se uobičajeno zove i nacionalna linija siromaštva. Prema ovakvom načinu mjerenja siromaštva, u BiH trenutno živi oko 684.000 siromašnih ljudi (oko 17,8% ukupnog stanovništva). Od ukupnog broja siromašnih, četiri petine živi na selu ili u manjim mjestima, svaki treći živi u domaćinstvu u kojem niko nije zaposlen, i na kraju ono što je najbitnije, 2/3 siromašnih živi u porodicama u kojima je jedna ili više osoba zaposleno.

Drugi indikator za mjerenje stanja siromaštva jesu prosječni dnevni prihodi pojedinca. Prema međunarodnim kriterijima, svi stanovnici u Evropi koji imaju prihode manje od 2 dolara dnevno su ekstremno siromašni (jer nemaju dovoljno ni za prehrambene potrebe), a siromašni su ukoliko nemaju dnevne prihode od 4 dolara. Ukoliko bismo na ovaj način mjerili siromaštvo u 2004. godini, oko 1.300.000 građana BiH je bilo siromašno, od čega je 153.000 živjelo u ekstremnom siromaštvu.

Treći indikator jeste mjerenje siromaštva na osnovu medijalnih prihoda pojedinca (indikator koji se koristi u zemljama EU).¹ Ukoliko su prihodi pojedinca 40% manji od medijalnog prihoda, taj pojedinac se svrstava u siromašne građane. Medijalni prihod za 2004. godinu je bio 375 KM, dok je granica siromaštva, mjerena na ovaj način, iznosila 250 KM. U Bosni i Hercegovini u 2004. godini bilo je 37,5% domaćinstava u kojima prosječni mjesečni prihodi svakog člana nisu bili veći od ovog praga, te su, prema tome, bili siromašni.

Tabela: Prag siromaštva mjereno potrošnjom i prihodima
(za detalje o indikatorima pogledati drugi dio izvještaja)

	Godina	Siromaštvo mjereno potrošnjom		Siromaštvo mjereno prihodima pojedinca		Siromaštvo mjereno medijalnim prihodima	
		Iznos (u KM)	% siromašnih	% stanovništva s prihodima manjim od 2 dolara	% stanovništva s prihodima manjim od 4 dolara	Granica siromaštva (u KM)	% siromašnih
EU-15	2004	-	-	0,0%	0,0%	17.069	17,00%
Slovenija	2003	-	-	0,0%	0,0%	9.275	10,00%
Hrvatska	2004	-	-	0,0%	0,0%	5.524	16,70%
Mađarska	2003	-	-	0,0%	0,0%	4.295	12,00%
Bosna i Hercegovina	2004	2.223	17,8%	4,0%	35,0%	3.015	37,50%

Izvor: Analiza problema za Građansku platformu, tabela 3.2, 3.7. i 3.8. ALDI, mart 2006.

Siromaštvo mjereno potrošnjom govori nam o tome koliki procenat stanovnika nema mogućnost da zadovolji osnovne minimalne potrebe. Ovaj metod je veoma precizan, ali nam ne govori o tome na koji način siromašni pojedinci dolaze do hrane i osnovnih neprehrambenih proizvoda (bilo svojim radom ili prosjačenjem, naprimjer). Ukoliko koristimo metod minimalnih prihoda (2 dolara na dan), možemo dobiti preciznu sliku koliko osoba ima prihod manji od 2 dolara, i koliko je potrebno sredstava da bi se obezbijedio socijalni program koji će osigurati minimalne životne potrebe za sve siromašne stanovnike Bosne i Hercegovine.

¹ Medijalna vrijednost prihoda je vrijednost koja nam govori o tome da je polovina stanovništva imala prihode ispod medijalne vrijednosti, a druga polovina prihode iznad medijalne vrijednosti.

Objava rata siromaštvu

Imajući u vidu trenutno stanje siromaštva u zemlji, očekujemo od vlasti na državnom i entitetskom nivou da kao prioritet u planiranju i implementiranju javnih politika uspostave politike usmjerene na iskorjenjivanje siromaštva. Očekujemo od vladinih institucija na svim nivoima vlasti da, u skladu sa Ustavom i međunarodnim i evropskim standardima, uključujući uživanje prava i sloboda navedenih u Međunarodnom paktu o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te prava i obaveze države definisane u Evropskoj socijalnoj povelji, priznaju i utvrde **politiku borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti kao drugi najveći politički prioritet svog djelovanja**, obavezujući se na izdvajanje potrebnih i odgovarajućih sredstava, kadrova i resursa koji omogućavaju ostvarivanje ciljeva na smanjivanju siromaštva i povećanju socijalne jednakosti u društvu.

Zbog potrebe ispunjavanja ciljeva u oblasti smanjenja i iskorjenjivanja siromaštva do 2010. godine, očekujemo od parlamenata i vlada na nivou države i entiteta da kreiraju politike koje će garantovati ostvarivanje slijedećih konkretnih rezultata:

- **potpuno eliminiranje ekstremnog siromaštva** mjereno granicom siromaštva od 3,5 KM (ekvivalentno 2,15 US dolara) na dan do kraja 2008. godine;
- **prepoloviti broj siromašnih osoba** koje se trenutno nalaze ispod nacionalne linije siromaštva do kraja 2010. godine.

Zbog potreba siromašnih osoba i vrijednosti sadržane u Evropskoj socijalnoj povelji, posebno ciljeva u oblasti borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, očekujemo od vlasti na svim nivoima da u aktivnoj saradnji s civilnim društvom obezbijede potrebnu pažnju, sredstva i resurse kako bi:

- **ubrzali ekonomski i socijalni razvoj nerazvijenih područja u cijeloj Bosni i Hercegovini**, posebno onih općina koje imaju ispotprosječne ekonomske, socijalne, zdravstvene i obrazovne mogućnosti, kako bi se osigurao jednak pristup pravima i uslugama

Očekujemo od domaćih vlasti da preuzmu aktivniju ulogu u kreiranju politika usmjerenih na poboljšanje položaja siromašnih, posebno politika koje će doprinijeti izlasku građana BiH iz siromaštva kroz:

- potpunu implementaciju ciljeva, zadataka, mjera i prioriteta u Srednjoročnoj razvojnoj strategiji Bosne i Hercegovine / Strategiji za smanjenje siromaštva PRSP do kraja 2007. godine.
- **uspostavljanje socijalnog fonda** koji će imati kapacitet da osigura jednak tretman siromašnim građanima, sve do momenta potpune jednakosti svih građana u socijalnom razvoju, koji je trenutno razjedinjen decentralizovanom državnim strukturom;
- **implementaciju predloženih prioriteta u oblasti zapošljavanja, obrazovanja, penzionog sistema i sistema socijalne i zdravstvene zaštite** koji se nalaze u Građanskoj platformi.

Minimalna penzija od 250 KM do 2010. godine

U Bosni i Hercegovini broj penzionera na kraju 2004. godine je iznosio oko 484.000 i u prosjeku je iznos penzije bio oko 184 KM, dok je u isto vrijeme granica siromaštva iznosila 185 KM. Izuzimajući penzionere koji primaju natprosječne penzije, **penzioni sistem u BiH je takav da se bez sumnje može reći da generiše siromaštvo**. Penzioni sistem u BiH je dio socijalnog sistema koji najdirektnije osjeća posljedice niske zaposlenosti. U periodu prije 1991. godine na svakog penzionera je dolazilo skoro tri radnika, dok je taj omjer danas smanjen na 1:1,29. Pored toga, penzioni sistem u BiH obuhvata svega 81 procenat osoba starijih od 64 godine, a sve ostale zemlje Evrope imaju znatno veći broj penzionera nego što je to broj starijih osoba, što je i normalno s obzirom na prirodu sistema penzionog osiguranja. Problem penzionog osiguranja u BiH karakterističan je, između ostalog, i po tome što relativno mali dio sredstava (manji od 45 procenata) ide za penzije osobama koje su starije od 65 godina, što nam dodatno govori da penzioneri stariji od 64 godine imaju nedovoljna primanja koja im ne omogućavaju dostojanstven život.

Ukoliko bi sve raspoložive prihode penzionog sistema koji se izdvajaju za starosne penzije podijelili na ukupan broj osoba starijih od 64 godine, to bi bilo dovoljno tek za život starijih osoba na granici prehranbenog (ekstremnog) siromaštva. Penzioni sistem u BiH, po glavi starije osobe, izdvaja manje sredstava nego što je slučaj u zemljama u kojima su troškovi života manji (Albanija, Bugarska, Rumunija), ali i manje nego u zemljama koje su ekonomski nerazvijenije od BiH (Albanija).

Tabela. Osnovne karakteristike stanja u penzionom sektoru u zemljama u regionu (u hiljadama)
(podaci za 2004. godinu)

	Bosna i Hercegovina	Srbija i Crna Gora	Albanija	Hrvatska	Rumunija	Bugarska*	Slovenija	Mađarska
Broj stanovnika	3.843	8.152	3.188	4.508	21.858	7.780	1.995	10.072
Procenat stanovnika starijih od 65 godina u ukupnom stanovništvu	15,5%	16,3%	8,1%	16,3%	14,4%	17,1%	15,0%	15,5%
Broj osoba starijih od 65 godina	597	1.325	258	725	3.148	1.330	299	1.561
Ukupan broj penzionera	484	1.601	558	1.014	4.610	2.328	504	3.052
Odnos broj zaposlenih/broj penzionera	1,29:1	1,96:1	1,67:1	1,54:1	1,99:1	1,25:1	1,59:1	1,28:1
Prosječne penzije u KM	184	255	131	466	196	124	976	410

Izvor: Analiza problema za Građansku platformu, tabela 5.5.. ALDI, mart 2006.

U prethodnoj tabeli dati su uporedni podaci koji nam govore kakvo je stanje penzionog sistema u Bosni i Hercegovini u odnosu na sve ostale zemlje u regionu. Prosječne penzije su među najnižim, broj starijih osoba koje primaju penzije u odnosu na ukupnu populaciju starijih ljudi je najmanji, te broj radnika koji doprinose penzionom sistemu u odnosu na broj penzionera je, također, najmanji. Ovo nam ne govori samo o trenutno lošem stanju penzionog sistema, već i o vrlo mogućem kolapsu kompletnog sistema ukoliko se ne poduzmu konkretne mjere na njegovom unapređenju.

Promjena politike: Siguran umjesto siromašan penzioner

Imajući u vidu izuzetno teško stanje u sistemu penzionog osiguranja u Bosni i Hercegovini, koje odražava izuzetno nepovoljno stanje u oblasti zaposlenosti, strukture javnih izdvajanja i nepravovremenog prilagođavanja penzionog sistema promjenama u socijalnom i ekonomskom stanju u zemlji, te imajući u vidu konsenzus svih stanovnika o evropskoj budućnosti i socijalnoj ulozi države u društvu, očekujemo od parlamenata i vlada na nivou države i entiteta u oblasti poboljšanja stanja u sistemu penzionog osiguranja da:

Zbog toga što je težak položaj penzionera u Bosni i Hercegovini, posebno penzionera s minimalnim penzijama, te zbog činjenice da penzioneri s minimalnim penzijama ne mogu živjeti život iznad siromaštva, očekujemo da parlamenti i vlade na nivou države i entiteta do kraja 2008. godine osiguraju:

- Svim penzionerima koji primaju minimalne i zagarantovane penzije, penzije koje će iznositi minimalno 60 procenata medijalnog prihoda (vrijednost za 2004.), odnosno minimalno 250 KM mjesečno, uvećano za prosječni godišnji rast troškova, a koje neće biti manje od 45 procenata prosječne plate na nivou BiH i entiteta;
- Prosječan rast svih penzija po stopi koja će omogućiti ravnomjerno poboljšanje položaja svih penzionera u BiH, na način da rast prosječnih penzija postepeno omogući da prosječne penzije u 2010. godini budu približno jednake 75 procenata prosječne plate;
- Da ukupni javni rashodi na penziono osiguranje iznose 10,5 procenata BDP BiH, na način da se povećaju doprinosi generalne vlade, sa istovremenim relativnim smanjivanjem socijalnih doprinosa zaposlenika, što bi značilo minimalno povećanje državnog finansiranja penzionog osiguranja za 234 miliona KM koje treba biti povećano u skladu sa rastom BDP.

Zbog toga što je rast stope zaposlenosti bitan za poboljšanje životnog standarda penzionera Bosne i Hercegovine, ali i zbog negativnih efekata neefikasnog sistema penzionog osiguranja na rast stopa zaposlenosti u BiH, očekujemo da parlamenti i vlade na državnom i entitetskom nivou do kraja 2008. godine osiguraju poticaj rastu zaposlenosti, ne samo kroz aktivne politike zapošljavanja, već i kroz:

- **Donošenje zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju** na nivou BiH koji će osigurati jednak tretman penzionera uključujući jedinstvenu penzionu politiku;
- **Donošenje zakona o doprinosima** s jedinstvenim stopama u cilju smanjivanja razlika na tržištu rada u BiH što dodatno može doprinijeti povećanju zaposlenosti u zemlji;
- **Uspostavljanju posebnih mjera koje će stimulirati zapošljavanje osoba starijih od 64 godine**, kako bi se osigurala veća participacija stanovništva u radnoj snazi.

Zbog potrebe poduzimanja sveobuhvatne reforme penzionog sektora, te obezbjeđenja većeg doprinosa javnog sektora poboljšanju položaja penzionera, očekujemo od parlamenta i vlade na državnom nivou da do kraja 2010. godine osiguraju:

- Otpočinjanje procesa reforme penzionog sistema uvođenjem trećeg stuba osiguranja – dobrovoljnog penzionog osiguranja;
- **Potpuno funkcionisanje penzionog fonda** na državnom nivou putem kojeg bi se finansiralo subvencioniranje manjka u sistemu PIO koji će biti prouzrokovan početkom reforme penzionog sistema.
- Za sve stanovništvo u dobi preko 64 godina starosti, koje ne ostvaruje pravo na redovnu penziju ili koji nemaju druge izvore prihoda, prihode koji mogu zadovoljiti minimalne prehrambene potrebe, minimalno 64 KM mjesečno, uvećano za rast troškova u zemlji.

Da do 2010. godine svaki građanin u BiH ima pristup osnovnoj zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti

U Bosni i Hercegovini sistem socijalne zaštite u 2004. godini je obuhvatio oko 422.000 korisnika za koje je ukupno isplaćeno oko 706.200.000 KM novčanih naknada. Jedina kategorija stanovništva u BiH koja ima prihode iz sistema socijalne zaštite koji omogućavaju život van siromaštva su kategorije proizašle iz rata, dok svim ostalim ugroženim kategorijama sistem socijalne zaštite ne omogućava ni sredstva potrebna za minimalne prehrambene potrebe. U narednoj tabeli dat je prikaz prosječnog izdvajanja za socijalnu zaštitu, razvrstan po vidovima socijalne zaštite na nivou cijele BiH.

Tabela: Prosječna godišnja izdvajanja za socijalnu zaštitu po različitim kategorijama socijalno ugroženih (2004. godina)

Segment socijalne zaštite	Broj korisnika	Ukupan iznos izdvajanja (u milionima KM)
Dječija zaštita	91.884	55,8
Socijalna zaštita ratnih vojnih invalida	85.121	443,0
Socijalna zaštita stanovnika u stanju socijalne potrebe	236.830	107,6
Socijalna zaštita nezaposlenih (novčana naknada)	8.579	21,7
Zdravstvena zaštita nezaposlenih (nenovčana naknada)	-	30,7
Pomoć izbjeglicama i raseljenim osobama	-	47,4
Ukupno	422.414	706,2

Izvor: Analiza problema za Građansku platformu, tabela 6.1. ALDI, mart 2006.

Očigledno je da su sredstva za socijalnu zaštitu neravnomjerno raspoređena i da trenutna izdvajanja za sistem socijalne zaštite uopće ne odgovaraju stvarnom stanju potreba socijalno ugroženih kategorija. Iz tog razloga, može se u potpunosti tvrditi da u Bosni i Hercegovini uopće ne postoji funkcionalni sistem socijalne zaštite iako se za ove namjene izdvajaju izuzetno velika sredstva iz budžetskih i vanbudžetskih fondova. Ukoliko uporedimo izdvajanja za sistem socijalne zaštite BiH u odnosu na zemlje u kojima funkcioniše uređen sistem socijalne zaštite prema evropskim standardima, možemo vidjeti u kakvom se stanju trenutno nalazi sistem socijalne zaštite Bosne i Hercegovine.

Tabela: Uporedni prikaz sistema socijalne zaštite

(izdvajanja kao procenat BDP)

	BiH 2004	Slovenija 2003	Mađarska 2003	EU-15 2003
Ukupno socijalna politika	20,5%	24,0%	21,0%	27,2%
- Zdravstvena zaštita	6,2%	7,8%	6,2%	7,7%
- Invalidnost*	3,3%	2,0%	2,2%	2,1%
- Penziono osiguranje (bez porodičnih penzija)	5,9%	10,4%	7,5%	11,1%
- Porodične penzije	2,8%	0,4%	1,1%	1,3%
- Pomoć porodicama i djeci	1,2%	2,1%	2,7%	2,2%
- Nezaposlenost	0,7%	0,7%	0,6%	1,8%
- Stanovanje	0,0%	0,0%	0,5%	0,5%
- Ostala socijalna zaštita	0,4%	0,6%	0,2%	0,5%

Izvor: Analiza problema za Građansku platformu, tabela 6.5. ALDI, mart 2006.

Slična je situacija i sa sistemom zdravstvenog osiguranja. U Bosni i Hercegovini oko 735.000 građana nema zdravstveno osiguranje. Neosigurane osobe, ako nemaju novca (što je čest slučaj), ne mogu se liječiti u zdravstvenim ustanovama, a teško da prema propisima mogu dobiti i aspirin. U oblasti zdravstvene zaštite, građanima Bosne i Hercegovine osim nemogućnosti korištenja zdravstvenih usluga za veliki broj neosiguranih osoba, problem predstavlja neefikasna kontrola plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje, nepostojanje funkcionalne mreže zdravstvenih ustanova, nedefinisanje paketa osnovnih zdravstvenih prava, neefikasnost u pružanju usluga u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, neefikasno korištenje sredstava fondova zdravstvenog osiguranja i nedovoljno razvijene aktivnosti i institucije koje bi mogle doprinijeti prevenciji bolesti i promociji zdravlja.

Reorganizacija sistema zdravstvene i socijalne zaštite – prva domaća zadaća na putu ka Evropi

Na osnovu trenutnog stanja u ukupnom sistemu socijalne zaštite, uključujući penziono osiguranje, zaštitu nezaposlenih, zaštitu porodice i djece, te zaštitu osoba s onesposobljenjem, i posljedice koje trenutno stanje socijalnog sistema može imati na ukupno ekonomsko i socijalno blagostanje u zemlji, očekujemo od parlamenta i vlada na nivou države i entiteta da u cilju unapređenja sistema socijalnog i zdravstvenog osiguranja obezbijede:

U oblasti zdravstvene zaštite, posebno u oblasti pristupa zdravstvenim ustanovama i osiguranju kvalitetne zdravstvene zaštite, očekujemo:

- Donošenje zdravstvene politike na nivou Bosne i Hercegovine do kraja 2008. godine, koja će jasno definisati principe decentralizacije sistema zdravstvene zaštite, mreže zdravstvenih ustanova, položaj privatnih davalaca zdravstvenih usluga u sistemu zdravstvene zaštite, zagarantovani osnovni paket zdravstvenih usluga za sve građane BiH, te izvore sredstava za finansiranja zagarantovanog paketa osnovnih zdravstvenih prava za sve neosigurane osobe;
- Pokrivenost zdravstvenog osiguranja u 100 procentnom iznosu do kraja 2010. godine;
- Završetak reorganizacije sistema zdravstvene zaštite koji će omogućiti svim, a posebno siromašnim, besplatno korištenje zagarantovanog paketa zdravstvenih prava i usluga do kraja 2010. godine;
- Uspostavljanje mehanizma ugovaranja i plaćanja u dijelu primarne zdravstvene zaštite koji će obezbijediti efikasno korištenje sredstava fondova zdravstvenog osiguranja, koji će promovisati efikasnost u pružanju zdravstvenih usluga javnih ustanova i ravnopravni tretman privatnih davalaca zdravstvenih usluga u Bosni i Hercegovini.

U oblasti zaštite i uključivosti osoba sa invaliditetom i njihove pozicije u osiguranju i pristupu s jednakim pravima uslugama, dobrima i resursima, očekujemo:

- Jednaka prava, a posebno naknadu u novcu i stvarima, fiskalne beneficije i nenovčane subvencije za sve osobe sa onesposobljenjima do kraja 2008. godine na prostoru cijele Bosne i Hercegovine;
- Finansijske poticaje za uključivanje u tržište rada u cilju promocije ravnopravnog položaja osoba sa invaliditetom;
- Do kraja 2010. godine značajno smanjenje razlika u pravima između različitih kategorija osoba sa invaliditetom.

U oblasti zaštite porodice i djece, zbog potreba s kojima se suočavaju siromašne porodice u situacijama nedostatka minimalnog prihoda, te sprečavanja života u siromaštvu za porodice s djecom, posebno u olakšavanju snalaženja u situacijama kad teškoće prouzrokuje stanje u ekonomiji i tržištu rada, očekujemo:

- Osiguranje funkcionalnog sistema socijalne zaštite za sve siromašne porodice koje iz vlastitih izvora i ostalih vidova socijalne zaštite nemaju prihode potrebne za minimalnu prehranbenu potrošnju, socijalnu zaštitu u iznosu minimalnom potrebnom za prehranu koji je uvećan za elementarne društvene potrebe porodice;
- Do kraja 2007. godine osiguraju univerzalnu dječiju zaštitu na nivou entiteta, a do kraja 2009. godine osiguraju jednaka prava na dječiju zaštitu na prostoru cijele BiH.

U oblasti stanovanja, zbog nepostojanja javnih politika u oblasti olakšanja osiguravanja stanovanja, a posebno za mlade bračne parove, od vlasti Bosne i Hercegovine očekujemo da:

- Do kraja 2008. godine donošenje javne politike, koje će omogućiti jednaki novčani i nenovčani poticaj za sticanje punog vlasništva na stanove za sve stanovnike Bosne i Hercegovine, s posebnom pažnjom za mlade bračne parove s djecom i bez djece;
- Osiguranje finansijskog poticaja za stambeno zbrinjavanje za siromašne porodice do kraja 2008. godine, s posebnom politikom poticaja stambenog zbrinjavanja u siromašnim i nerazvijenim područjima.

Dostojanstven standard života na selu do 2010. godine

U Bosni i Hercegovini u ruralnim područjima živi oko 42,8 procenata svih stanovnika u zemlji (oko 1.600.000 stanovnika), od kojih je svaki treći stanovnik siromašan. Od ukupnog broja siromašnih u zemlji, 81,9 procenata živi u seoskim ili mješovitim područjima u kojima je najvažnija privredna grana poljoprivreda, što nam dovoljno govori u kakvom se stanju danas nalazi poljoprivredni sektor. Posljednjih nekoliko godina, zbog smanjenja inozemne pomoći i ubrzane liberalizacije spoljne trgovine, na površinu su isplivali brojni problemi s kojima se suočavaju domaći poljoprivrednici. Proizvodi domaće poljoprivrede, zbog niske produktivnosti, postali su znatno skuplji od uvoznih, a kupci, suočeni sa sve većim troškovima života, radije se odlučuju za jeftinije proizvode iz uvoza. Seosko stanovništvo, suočeno sa svakodnevnim smanjivanjem prihoda, ostaje bez ikakvih mogućnosti da osigura neophodan novac čak i za zadovoljavanje minimalnih egzistencijalnih potreba. Zbog udaljenosti od gradova, šanse da pronađu zaposlenje u drugim granama privrede su minimalne. Ostavši bez prihoda iz industrije i velikog dijela prihoda iz poljoprivrede, većina stanovništva u ruralnim područjima našla se ispod granice siromaštva ili u opasnosti ekstremnog siromaštva.

Poljoprivrednici, suočeni sa sve manjim godišnjim prihodima, ključno rješenje vide u povećavanju vlastite proizvodnje. Međutim, stanovništvo na selu spada u najsiromašnije kategorije stanovništva i oni nemaju vlastita sredstva za investiranje u razvoj poljoprivrede. Poljoprivrednici, također, sve teže izlaze na kraj s problemom niskih cijena poljoprivrednih proizvoda. Visoki troškovi proizvodnje u odnosu na niske cijene uvoznih proizvoda odvraćaju veliki broj poljoprivrednika od komercijalne poljoprivredne proizvodnje, jer su njihovi troškovi proizvodnje veći nego što je to cijena uvoznih proizvoda. Stanje u oblasti poljoprivrednog sektora najbolje opisuje promjene u uvozu i izvozu u protekle tri godine.

Tabela: Ukupan uvoz i izvoz poljoprivrednih proizvoda (u milionima KM)

	2003	2004	2005
Ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda	1.868	1.959	1.982
Od čega:			
Uvoz životinja i proizvoda životinjskog porijekla	282	265	300
Uvoz proizvoda biljnog porijekla	459	493	490
Uvoz masti i ulja životinjskog i biljnog porijekla	97	110	97
Uvoz prehrambenih prerađevina	1.028	1.091	1.095
Ukupan izvoz poljoprivrednih proizvoda	142	167	223
Od čega:			
Izvoz životinja i proizvoda životinjskog porijekla	17	24	35
Izvoz proizvoda biljnog porijekla	39	34	43
Izvoz masti i ulja životinjskog i biljnog porijekla	2	12	24
Izvoz prehrambenih prerađevina	85	96	120

Izvor: Centralna Banka BiH. Prilogodilo ALDI, mart 2006.

Nemogućnost izvoza poljoprivrednih proizvoda je, također, veoma značajan problem domaćih poljoprivrednika. Pored niske produktivnosti domaće poljoprivrede, minimalni izvoz poljoprivrednih proizvoda prouzrokovan je i nepostojanjem potrebnih državnih agencija i neusklađenog zakonodavstva sa EU standardima, što je neophodno promijeniti želi li se osigurati veći izvoz domaćoj poljoprivredi.

Reforma u korist cijelog društva

Imajući u vidu trenutno stanje i položaj stanovništva u ruralnim područjima zemlje, te stanje u cjelokupnom sektoru poljoprivrede, problema s kojima se suočavaju građani koji ostvaruju prihode iz poljoprivredne djelatnosti, ekonomskog zaostajanja u razvoju ruralnih područja, potrebe da se obezbijedi dostojanstven standard života na selu, problema sigurnosti hrane i potrebe da se potrošačima u Bosni i Hercegovini obezbijede kvalitetni proizvodi, očekujemo od parlamenata i vlada na nivou države i entiteta da obezbijede:

U oblasti unapređenja životnog standarda seoskog stanovništva i jačanju poljoprivrednog sektora u Bosni i Hercegovini obezbjeđenje slijedećih mjera koje će doprinijeti kreiranju dostojanstvenog standarda života na selu i obezbjeđenje kvalitetnih proizvoda za potrošače u Bosni i Hercegovini kroz:

- Postepeno povećavanje ukupnih javnih budžeta za podsticanje razvoja poljoprivredne proizvodnje i ruralnog razvoja u ukupnim budžetima centralne vlade (konsolidovani budžeti institucija BiH i entiteta) do 3,5% od 2008. do 2010. godine na iznos ne manji od 150 miliona KM godišnje;
- Uspostavljanje politike **podsticaja poljoprivredne proizvodnje za izvoz** do kraja 2008. godine, koja će omogućiti razvoj izvozno orijentisanih agro biznisa koji će doprinijeti značajnom povećanju prihoda zaposlenim u poljoprivrednom sektoru i povećanju prihoda stanovništvu koji se bavi primarnom poljoprivrednom proizvodnjom;
- Uspostavljanje politike **podsticanja kapitalnih ulaganja u poljoprivredu** do kraja 2008. godine u cilju pomoći razvoju poljoprivrede u siromašnim dijelovima Bosne i Hercegovine i povećanja obima poljoprivredne proizvodnje i sigurnijeg snadbijevanja stanovništva kvalitetnim domaćim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima;
- Uspostavljanje **jedinstvene politike podsticaja primarne poljoprivredne proizvodnje** do kraja 2009. godine, u okviru koje će svi poljoprivrednici Bosne i Hercegovine imati jednake mogućnosti da koriste podsticaje u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji;
- Uspostavljanje politike **podsticanja okrupnjavanja poljoprivredne proizvodnje** do kraja 2009. godine, koja će biti u mogućnosti da podstakne rast i razvoj malih komercijalnih poljoprivrednih proizvođača, u cilju osiguranja poštovanja zahtjevnih standarda EU u pogledu proizvodnje i izvoza poljoprivrednih proizvoda, ali i uspostavljanje trajnijih veza između poljoprivrednika i tržišta;
- Uspostavljanje **jedinstvene politike ruralnog razvoja**, do kraja 2009. godine kroz izgradnju infrastrukture i podsticaje za investicije u proizvodna i prerađivačka preduzeća u ruralnim područjima koje će dodatno ohrabriti ruralno stanovništvo da ne napušta seoska područja, kroz zapošljavanje u nepoljoprivrednim djelatnostima u ruralnim područjima.

U oblasti uspostavljanja efikasne javne uprave u oblasti poljoprivrede, koja će biti sposobna da obezbijedi efikasnu javnu podršku u omogućavanju dostojanstvenog standarda života na selu, očekujemo:

- Formiranje Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i ostalih funkcionalnih vladinih institucija na nivou Bosne i Hercegovine, uključujući i agenciju za plaćanje do kraja 2008. godine;
- Donošenje *Zakona o agrobiznisu i ruralnom razvoju*, do kraja 2007. godine, kojim bi se definisali ključni ciljevi poljoprivredne politike u BiH, institucije nadležne za njeno provođenje i mehanizam koordinacije državnih, entitetskih i lokalnih nadležnosti u njenom provođenju;
- Usvajanje i početak provedbe poljoprivredne politike Bosne i Hercegovine do kraja 2008. godine u skladu s preporukama Evropske unije, te osiguranje sredstava i kadrova za njeno provođenje.

Da do 2010. godine BiH postane zemlja jednakih mogućnosti za mlade ljude

U Bosni i Hercegovini danas živi oko 531.000 mladih ljudi u dobi od 15 do 24 godine, dok je broj mladih ljudi u dobi između 15 i 30 godina oko 835.000. Mladi ljudi danas se nalaze na margini društva, bez značajnog angažmana u civilnom društvu, političkom životu, a sve veći broj mladih odrasta u sredini koja im ne može ponuditi slobodu izbora obrazovanja, rada, mobilnosti i življenja zdravog života.

Obrazovanje ima presudan utjecaj na buduću status mladih ljudi, a posebno status u oblasti zaposlenosti. Između obrazovanja i zaposlenosti postoje jasne veze. Niže stope upisa u obrazovne institucije proizvode više stope nezaposlenosti kod mladih ljudi. Prema statističkim informacijama, u BiH je samo 73 procenta mladih u dobi od 15 do 18 godina upisano u srednje obrazovanje (od čega je 40 procenata upisano u usmjerena zanimanja), dok većina evropskih zemalja ima neto stope upisa u srednje škole između 85 i 95 procenata. Mladi ljudi koji završe usmjereno obrazovanje imaju veće šanse da budu nezaposleni i imaju manje plate u slučaju ako su zaposleni nego mladi ljudi koji nisu završili usmjereno obrazovanje. Dodatno je poražavajuća činjenica da mladi iz siromašnih porodica imaju daleko veću tendenciju da budu upisani u usmjereno obrazovanje, što dovodi do toga da mladi iz siromašnih porodica imaju znatno manje mogućnosti za nastavak obrazovanja. LSMS² studija je pokazala da je stopa upisa mladih iz siromašnih porodica tri puta manja u odnosu na nesiromašne. Kakve posljedice obrazovanje ima po nezaposlenost i siromaštvo mladih najbolje pokazuje obrazovna struktura nezaposlenih osoba.

Tabela: Obrazovna struktura zaposlenih i nezaposlenih u BiH (Prema LSMS – sve starosne grupe)

	Nezaposleni		Zaposleni	
	2001	2002	2002	2003
Nezavršeno osnovno	15,3%	15,5%	27,3%	27,6%
Osnovno	20,2%	28,1%	29,9%	30,2%
Usmjereno	17,4%	22,3%	55,0%	56,2%
Srednjoškolsko	14,8%	21,2%	46,7%	50,4%
Univerzitetsko (2g)	6,8%	9,0%	67,0%	65,0%
Univerzitetsko (4g)	2,8%	5,0%	84,1%	82,7%

Izvor: Analiza problema za Građansku platformu, tabela 9.2. ALDI, mart 2006.

Osim što nemaju jednake mogućnosti za obrazovanje, mladi ljudi se suočavaju s problemom nepostojanja jednakih mogućnosti u zapošljavanju. U Bosni i Hercegovini je prema rezultatima LSMS bilo 158.629 mladih koji su bili nezaposleni.

Tabela: Položaj mladih u BiH u 2004. godini (zaposlenost, nezaposlenost i obrazovanje)

Osnovne demografske informacije	Mladi od 15 do 24 godine
Zaposlen	63.046
Nezaposlen ili traži posao	158.629
Student ili učenik	285.236
Ostalo	24586
Ukupno	531.497

Izvor: Analiza problema za Građansku platformu, tabela 9.3. ALDI, mart 2006.

Od ukupnog broja mladih od 15 do 24 godine, tek nešto više od polovine (53%) je imalo status studenta ili učenika, dok je svega 11,8 procenata mladih zaposleno, a status nezaposlenih ima čak 71,5 procenata. Više od 158.000 mladih u dobi od 15 do 24 godine je bilo nezaposleno prema rezultatima istraživanja LSMS. Ako imamo na umu da je više od 143.000 njihovih starijih kolega (u dobi od 25 do 34 godine) nezaposleno ili traži prvi posao, možemo dobiti jasnu sliku zbog čega su mladi ljudi u BiH nezadovoljni i zbog čega oni žele napustiti svoju domovinu.

² Anketa mjerenja životnog standarda u BiH (Living Standards Measurement Survey) je provedena krajem 2001. godine.

Bolji položaj mladih – naša investicija u budućnost

Imajući u vidu trenutni položaj mladih ljudi u Bosni i Hercegovini, i posljedice trenutnog stanja na ukupni ekonomski i društveni život svih stanovnika u zemlji, a u cilju poboljšanja položaja mladih, od parlamenata i vlada na nivou države i entiteta očekujemo **kreiranje afirmativnih politika u oblasti obrazovanja** u Bosni i Hercegovini tako da se do kraja 2010. godine osigura:

- Poticanje obrazovanja mladih koje će osigurati veće stope upisa u srednjoškolsko obrazovanje i univerzitete, u skladu s prosjekom zemalja Evropske unije;
- Mogućnost odabira srednjoškolskog obrazovanja isključivo po izboru mladih ljudi, kako bi svi koji to žele imali jednake mogućnosti za tercijalno obrazovanje;
- Posebne programe stipendiranja studenata na državnom nivou koji će povećati stope upisa na univerzitete, a koji će imati posebnu ulogu u podsticanju unapređenja obrazovanja siromašnih i mladih ljudi u siromašnim područjima zemlje;
- Jednak pristup obrazovanju za sve mlade ljude u BiH, posebno kroz prijevoz učenika i studenata, posebno u ruralnim i siromašnim područjima i kroz osiguravanje mogućnosti subvencioniranog stanovanja za studente.

Zbog potrebe rješavanja problema nezaposlenosti mladih ljudi u Bosni i Hercegovini očekujemo od parlamenata i vlada na nivou države i entiteta da do kraja 2010. godine, u okviru **aktivnih politika zapošljavanja**, osiguraju programe namijenjene mladim ljudima, na državnom i entitetskom nivou kroz:

- Posebne programe koji će promovisati poduzetništvo i pokretanje biznisa od mladih ljudi;
- Afirmativnije politike zapošljavanja mladih ljudi, i posebno porodica sa djecom u kojima su oba ili jedan roditelj nezaposlen i mlađi od 35 godina;
- Programe koji će omogućiti mladima subvencioniranje, ali i besplatno pohađanje programa obuke i doedukacije za zanimanja za kojima postoji potreba na tržištu rada, po slobodnom izboru mladih ljudi.

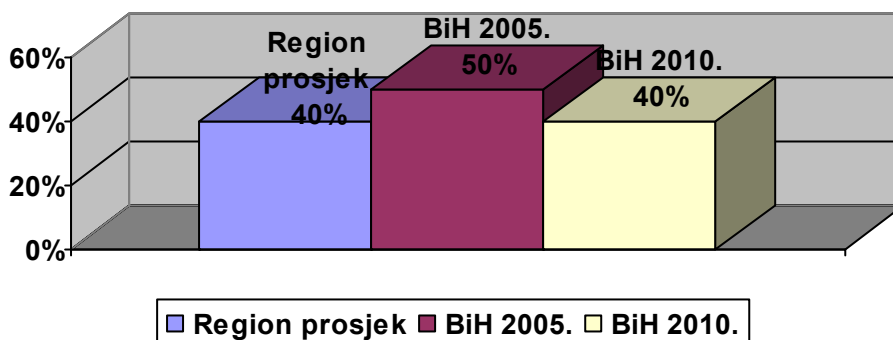
Zbog potrebe unapređenja socijalnog položaja mladih, a posebno mladih bračnih parova, očekujemo od svih nivoa vlasti, posebno parlamenata i vlada na nivou države i entiteta, da osiguraju potpuno funkcionisanje socijalne politike koja će omogućiti finansijsku i nefinansijsku pomoć u:

- Osiguranju stambenog prostora za mlade, a posebno za mlade bračne parove s djecom, koji će, između ostalog, biti omogućeni subvencioniranjem cijene nabavke stambenog prostora, subvencioniranjem kamate na dugoročne kredite ili subvencioniranjem u troškovima izgradnje stambenog objekta;
- Promovisanju nastavka školovanja za siromašne mlade bračne parove, koji mogu osigurati finansijski poticaj za nastavak (novog ili prekinutog) obrazovanja za člana porodice koji zbog siromaštva nisu u stanju nastaviti prekinuto obrazovanje ili započeti novo obrazovanje.

Samanje troškova i povećanje efikasnosti administracije

Oko ocjene da je državna uprava u BiH preglomazna, neefikasna, neprofesionalna, korumpirana i nedovoljno orijentisana ka pružanju javnih usluga u uvjetima stvaranja tržišnog društveno-ekonomskog uređenja, te opterećena naslijeđem prethodnog sistema postoji konsenzus eksperata i građana što potvrđuju istraživanja percepcije građana, ali i indikatori iz kojih proizilazi stanje javne uprave. Takva situacija ima višestruke negativne implikacije u smislu visokog stepena javne potrošnje, te nekvalitetnih i skupih usluga koje takva javna uprava pruža građanima.

Udio javne potrošnje u GDP

Strategija reforme javne uprave kao ključni dokument, koji je trebao biti završen do jeseni 2004 g., nije završen i još uvijek se ne zna kada će biti završen. U okviru operacionalizacije obećanja iz dokumenta „Reforma javne uprave: Naš program“ vlasti BiH zaključile su Memorandum o razumijevanju o funkcionalnim pregledima sa Evropskom komisijom. Memorandum je predviđao izradu pregleda stanja uprave na svim nivoima i to 8 pojedinačnih vertikalnih sistema (zdravstvo, policija, zaštita okoliša, obrazovanje, povratak, poljoprivreda i pravosuđe) i zajednički pregled horizontalnih sistema za sve institucije (javne finansije, ljudski resursi, izrada zakonskih propisa, upravni postupak i upotreba informacionih tehnologija). Dopuna Memoranduma predviđala je uspostavljanje Ureda koordinatora za reformu javne uprave, koji je nadležan za usklađivanje i koordiniranje nalaza u cjelovitu strategiju za cijelu zemlju. Većina pregleda je okončana do 2005 g., ono što predstoji jeste izrada strategije reforme javne uprave na osnovu nalaza i preporuka iz pregleda.

Acquis communautaire ne reguliše horizontalni način funkcionisanja javne uprave ili organizaciju javne uprave u okviru države. Da bi *acquis communautaire* mogao biti efektivno primjenjivan u okviru pravnih sistema država članica, postoje principi na kojima se temelji javna uprava: **1. pouzdanost i predvidivost (pravna izvjesnost); 2. otvorenost i transparentost; 3. odgovornost; 4. efektivnost i efikasnost;**³

Prihvaćeni principi javne administracije među državama članicama Evropske unije sačinjavaju uvjete Evropskog administrativnog prostora. (EAP). EAP uključuje paket jedinstvenih standarda za djelovanje u okviru javne administracije koji su definisani zakonom i provođeni u praksi kroz procedure i odgovarajuće mehanizme odgovornosti. Zemlje kandidati za prijem u Evropsku uniju moraju voditi računa o ovim standardima pri izradi i razvoju svoje javne administracije.

Brži proces reforme javne uprave, korist višestruka

Očigledno je da proces reforme teče znatno sporije od planirane dinamike i uz brojne probleme, jer rok za izradu strategije je bio jesen 2004., a ona još uvijek nije pripremljena. Također, možemo konstatovati da su dosadašnja postignuća na ovom planu, bila u velikoj mjeri rezultat asistencije i inicijativa međunarodne zajednice u prvom redu EU, a ne rezultat posvećenosti i rada domaćih institucija.

³ SIGMA Dokument, broj 26, Sustainable Institutions for European Union Membership, OECD, Paris, 1998.

Reforma državne uprave u ekonomičan, profesionalan i uslužno orijentisan servis građana predstavlja jedan od najvećih izazova u cjelokupnom reformskom procesu države. Koristi od stvaranja tako reformisane uprave bit će višestruke, prvenstveno kroz smanjenje korupcije, jeftinije usluge i znatno manji utrošak budžetskih sredstava na administraciju, koja će se moći preusmjeriti za druge potrebe (investicione i razvojne programe). Kako bi se to postiglo, od vlade i parlamenta očekujemo da se:

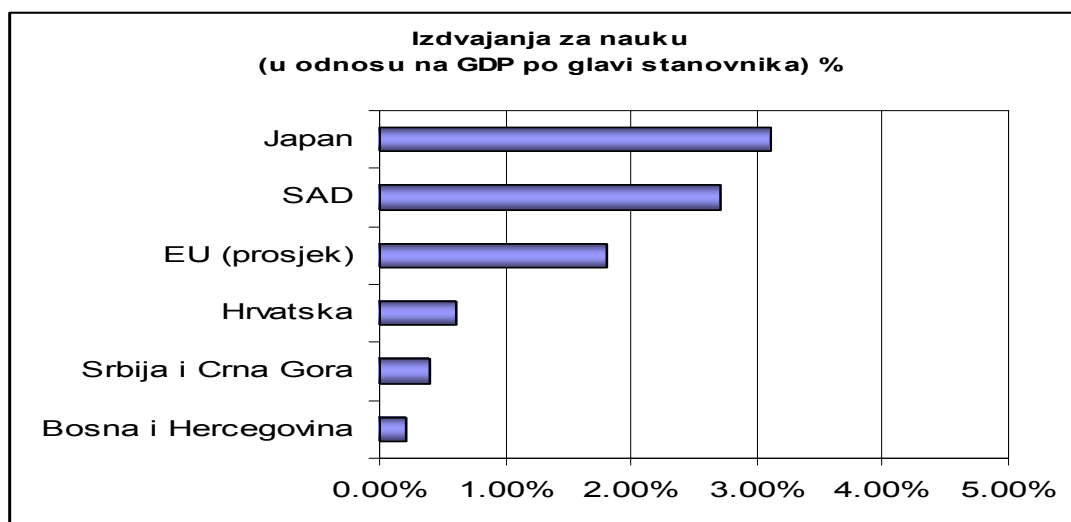
- **Smanji udio javne potrošnje u odnosu GDP** za 10% do 2010., odnosno 2,5% na godišnjem nivou, tj. svede javna potrošnja na regionalni prosjek, uz povećanje efikasnosti potrošnje;
- **Racionalizuju troškovi administracije za 20%** sadašnjeg iznosa do 2010. u okviru smanjenja javne potrošnje.

Zbog potrebe ubrzanja procesa reforme javne uprave i smanjenja troškova administracije očekujemo od vlade i parlamenta da se:

- **Izradi strategija reforme javne uprave**, a na osnovu do sada izvršenih pregleda stanja uprave na svim nivoima, kao i akcionog plana s vremenskim rokovima za provođenje pojedinih mjera, te institucija odgovornih za provođenje aktivnosti, najkasnije do polovine 2007. godine, do kada bi trebala započeti implementacija akcionog plana;
- **Realizuju sve preporuke iz zajedničkog sistemskog pregleda uprave** na svim nivoima do polovine 2007. godine;
- **Proces reforme odvija na principima Evropskog administrativnog prostora:**
 - pouzdanost i predvidivost (pravna izvjesnost);
 - otvorenost i transparentnost;
 - odgovornost;
 - efektivnost i efikasnost.

Da do 2010. godine bude okončana reforma sistema obrazovanja u BiH

Obrazovanje je "lider" u ekonomskom i društvenom razvoju svake zemlje i svih kultura, zato u procesu reforme obrazovanja država, privreda, akademska zajednica i civilno društvo moraju obezbijediti takav sistem kojim bi, na svim nivoima, bilo zagarantovano kvalitetno i savremeno obrazovanje, bez političkog utjecaja, dostupno, prihvatljivo i efikasno. Obrazovanje konstantno teži razvoju kapaciteta, traži maksimalnu institucionalnu podršku, jasno definisane strukture i ovlaštenja, vremenske rokove, transparentno finansiranje, uređenu legislativu i jasne procedure. Trenutno je nastavno osoblje nezadovoljno procesom reformi jer nisu dovoljno osposobljeni za primjenu novih programa i obrazovnih trendova. Institucije obrazovanja nemaju finansijska sredstva za modernizaciju opreme i objekata, nema dovoljno sredstava za usavršavanje i pripremanje nastavnog osoblja, a njihov opći položaj i društveni status je vrlo nizak, što u velikoj mjeri utječe na motivaciju u radu s učenicima i studentima. Općedruštvena podrška reformi sistema obrazovanja podrazumijeva odgovarajući zakonski okvir koji će omogućiti jednak pristup i kvalitetno obrazovanje za sve građane, uz aktivnu uključenost civilnog društva i kontinuiran proces evaluacije. Zato u daljnjoj razradi prioriteta reforme obrazovanja u BiH posebno treba tretirati obrazovanje kao privredni sektor koji kroz dogoročnu investiciju u društveni kapital doprinosi ostvarenju ekonomskog razvoja, smanjenju siromaštva i ubrzanim integracijama.

Bruto društveni proizvod (GDP) u BiH prije rata je iznosio 25 milijardi KM, od čega se oko 375 miliona usmjeravalo u nauku (oko 1,5%). Nakon rata, GDP je pao na 13 milijardi, ali je samo 6.5 miliona izdvojeno za nauku (oko 0,2%), odnosno manje od 2 % nekadašnjeg ukupnog iznosa. Ovi podaci su alarmantni ako poredimo podatke trenutnog GDP-a po glavi stanovnika u BiH, odnos kakav BiH ima prema ulaganjima u nauku danas i uporedimo ga s okruženjem i razvijenijim državama. Privreda i industrija u SAD finansiraju ulaganja u nauku sa udjelom od preko 90% ukupnih ulaganja u nauku. Savremena Evropa je u međuvremenu kroz Bolonjski proces pokrenula jednu širu akciju i pokušaj da na svom prostoru poništi razlike između desetak visokoobrazovnih sistema različite tradicije i kvaliteta. Obrazovni radnici se nadaju da će na taj način iznjedrili prvoklasne diplomce, koji će biti oslonac razvoja evropske ekonomije i moći ravnopravno konkurisati kolegama iz SAD-a i azijskih zemalja u usponu, poput Kine. Imajući u vidu trenutno stanje obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini, i posljedice koje takvo stanje ima na ukupni ekonomski i društveni život, očekujemo da nadležne institucije u BiH stvore minimum društvenog konsenzusa i da do 2007. godine usvoje i usaglase prihvatljiv i funkcionalan zakonski okvir kako bi se obezbijedio adekvatan sistem kvaliteta visokog obrazovanja. Time bi se do kraja 2010. godine stvorili preduvjeti za razvoj naučno-istraživačkog rada, razvoja novih tehnologija, sistem bi se modernizovao, racionalizovao i prilagodio tržištu znanja, rada i kapitala.

Spremni na izazove globalnog tržišta znanja, rada i kapitala

Zbog potrebe da se obezbijedi jednak pristup obrazovanju za sve i da pojedinci razviju svoje potencijale do maksimuma, očekujemo od nadležnih institucija da **do kraja 2007.godine** osiguraju:

- postojanje funkcionalnih statističkih službi koje bi pratile procenat upisa, stope prolaznosti, udio drugih društvenih grupa i razlike među ruralnim i urbanim područjima,
- da sve osnovne škole imaju upisno područje, tj. da djeca pohađaju školu u svojoj lokalnoj zajednici, a trajanje obaveznog osnovnog obrazovanja bude 9 godina u cijeloj BiH,
- da uvjerenja i diplome izdate od ovlaštene obrazovne institucije imaju isti status na cijeloj teritoriji BiH,
- uključivanje djece s posebnim potrebama u sve nivoe obrazovanja i prilagode nastavne planove i programe za rad s tom djecom.

Zbog potrebe da se osigura kvalitet učenja u osnovnim i srednjim školama i obezbijedi pravo na slobodno formiranje mišljenja u obrazovnom procesu, očekujemo da nadležne institucije **do 2007.g.** osiguraju:

- striktno poštovanje i praćenje mjera Zajedničke strategije za modernizaciju osnovnog i općeg obrazovanja u BiH kroz tzv. Bijeli papir,
- efikasne mehanizme za šire uključivanje roditelja, civilnog društva i lokalne zajednice u procese odlučivanja u obrazovnim institucijama na svim nivoima,

Zbog potrebe da visokoškolsko obrazovanje opravda svoj rad, poveća kvalitet i da se adekvatno uključi u Bolonjski proces, očekujemo od nadležnih institucija da:

- usvoje i usaglase prihvatljiv i funkcionalan zakonski okvir i utvrde jedinstvene standarde kojim bi se definisali kadrovski, pedagoški i materijalno-tehnički uvjeti potrebni za rad visokoškolskih ustanova, **do 2007. g.**
- uspostave fondove za visoko obrazovanje, Agenciju za akreditaciju i ocjenjivanje, kao i Centar za informisanje, priznavanje diploma i trajanje studija, **do 2008. g.**
- izvrše kompletnu evaluaciju i akreditaciju svih univerziteta u BiH, te daju univerzitetima status pravnih lica, što bi im omogućilo stvaranje vlastite finansijske politike, njeno lakše praćenje i manju mogućnost zloupotreba, **do 2008. g.**
- svi univerziteti u BiH pristupe uvođenju jedinstvenih standarda kreditnog transfer sistema bodovanja (ECTS), izgrade dvociklični dodiplomski i postdiplomski sistem studiranja i imaju obučene profesore koji mogu da pokrenu interdisciplinarne studije, **do 2010.g.**
- svi univerziteti u BiH imaju razvijene alumni organizacije koje podržavaju rad univerziteta tako što im osiguravaju kontakte, savjete i donacije, **do 2010. g.**

Zbog potrebe da se osiguraju mehanizmi za pružanje usluga cjeloživotnog učenja kao osnovnog preduvjeta za brži ekonomski razvoj i smanjenje siromaštva, očekujemo od nadležnih institucija da do 2008. godine obezbijede:

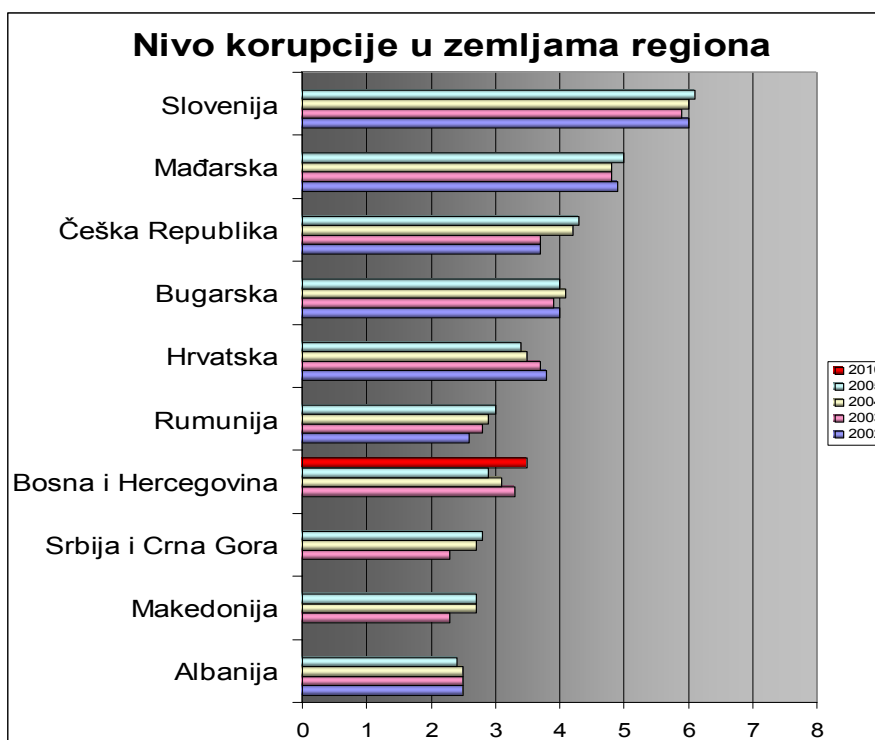
- prekvalifikaciju odraslih osoba u raznim stručnim oblastima kako bi se brzo reagovalo na potrebe tržišta rada, kapitala, roba i usluga,
- uspostave stručne ustanove koje bi se bavile cjeloživotnim učenjem, stručnim usavršavanjem i povezivanjem s privatnim sektorom, te nadležne institucije usvoje politiku i strategiju o reformi stručnog obrazovanja koja bi bila zasnovana na standardima EU.

Da se smanji nivo korupcije u BiH

Problem visokog nivoa korupcije jedan je od najozbiljnijih problema s kojima se Bosna i Hercegovina sučava. Na ljestvici društvenih problema građani BiH korupciju pozicioniraju odmah iza siromaštva i opće nezaposlenosti. *Unutar zemlje*, najpogubnije konsekvence korupcije su: **povećanje siromaštva, usporavanje ekonomskih i socijalnih reformi**, kroz odlivanja javnih fondova u ruke pojedinaca i političkih elita, što najviše plaćaju ekonomski najugroženije kategorije stanovništva; odlaganje procesa privatizacije do potpunog obezvrjeđivanja državnog kapitala; preusmjeravanje razvojnih investicionih fondova, kroz nelegalne tokove, u pravcu suprotnom

od potreba krajnjih korisnika; nedostupnost sistema osnovnih javnih usluga svim građanima; **sindrom zarobljene države, nefunkcionalnost institucija sistema i smanjenje povjerenja građana** u ove institucije, kroz upravljanje državom od strane malog broja moćnih pojedinaca, što dovodi do odliva mladih, obrazovanih kadrova u razvijenije zemlje, koje im pružaju više mogućnosti za ličnu i profesionalnu afirmaciju, dok građane koji ostaju u zemlji dodatno pasivizira i navodi da u sve manjem broju izlaze na izbore. *Na međunarodnom planu*, korupcija **narušava imidž zemlje, destimuliše strana ulaganja i usporava procese evropskih integracija.**

Donji grafikon prikazuje trend ocjena deset zemalja na *Globalnom indeksu percepcije korupcije Transparency Internationala* (TI CPI) u periodu 2002.-2005.g, od najmanje korumpirane Slovenije do najkorumpiranije Albanije. Položaj Bosne i Hercegovine u odnosu na ove zemlje, s prosječnom ocjenom od 2.9, pokazuje da je nivo korupcije u zemlji daleko ispod prosjeka u regionu i da se opasno približava najlošijem rezultatu.

Uprkos setu antikorupcionih zakona, koji je Bosna i Hercegovina usvojila u posljednjih nekoliko godina, i koji je ocijenjen kao jedan od solidnijih u regionu, nedostatak političke volje za sistemskom i organizovanom borbom protiv korupcije, tromost i neažurnost institucija za provedbu zakona i njihova nedovoljna saradnja, anulira pozitivne efekte ovih reformi. Ukoliko želi da izađe iz sive zone najkorumpiranijih zemalja svijeta, i dostigne barem približan nivo zemalja regiona kojima su evropske integracije postale razvojni cilj, Bosna i Hercegovina mora borbi protiv korupcije dati **najviši prioritet.**

Politika nulte tolerancije prema korupciji

Imajući u vidu ozbiljnost problema korupcije u zemlji i njene negativne efekte na čitavo društvo, očekujemo od predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti da usvoje politiku nulte tolerancije prema korupciji, te da obezbijede dosljednu primjenu sljedećih akcionih mjera:

Zbog potrebe za stvaranjem funkcionalnog i konzistentnog pravnog okvira za borbu protiv korupcije, izvrše:

- **Ratifikaciju značajnih međunarodnih instrumenata** za borbu protiv korupcije do kraja 2006.g.,
- **Unapređenje domaćeg antikorupcionog zakonodavstva** i njegovo usklađivanje sa UN Konvencijom protiv korupcije i EU standardima i modelima do 2008.g., uz obavezno osnaživanje odredbi o prijavama imovine izabраниh i imenovanih zvaničnika na svim nivoima vlasti, povrata nelegalno stečene imovine,

usavršavanja krivičnog zakonodavstva inkorporiranjem odredbi o poslovnom i privatnom sektoru, zaštite osoba koje otkrivaju i objelodanjuju koruptivne radnje i jačanja međunarodne saradnje.

- **Promovisanje obaveze usvajanja kodeksa ponašanja** za predstavnike sve tri grane vlasti i pojedinačnih profesija, u cilju ojačavanja internih mehanizama odgovornosti, profesionalizma i poslovne etike.

Zbog nedovoljno efikasnog institucionalnog sistema za borbu protiv korupcije, izvrše sljedeće mjere za unapređenje stepena provođenja zakona:

- **Formiraju i osposobe posebno tijelo za borbu protiv korupcije** koje će imati preventivnu i ulogu koordinacije nad ostalim državnim antikoruptivnim tijelima do 2008.g.,
- **Daju veći stepen prioriteta krivičnim djelima korupcije** kroz reprioritizaciju krivičnih djela, čime će se intenzivirati rad i efikasnost pravosudnih organa u procesuiranju i sankcionisanju ovih djela,
- **Obezbijede mehanizme za efikasno funkcionisanje i intenzivniju saradnju među postojećim institucijama i agencijama**, naročito agencijama zaduženim za praćenje regularnosti procesa privatizacije, transparentan i legalan sistem javnih nabavki, službi za reviziju finansijskog poslovanja javnog sektora, Izborne komisije BiH kao institucije zadužene za provedbu Zakona o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH, Zakona o finansiranju političkih stranaka i Izbornog zakona, te institucijama zaduženim za oblast međunarodne saradnje u borbi protiv korupcije.
- **Ojačaju disciplinske i druge zakonske mjere** u slučajevima kada zaposleni u državnim organima i ustanovama ne obavljaju svoju dužnost savjesno i odgovorno, te insistiraju na primjeni restriktivnih mjera u slučajevima korupcije unutar pravosudnih organa i organa zakonodavne i izvršne vlasti, što će pridonijeti efikasnosti ovih institucija i dovesti do manjeg broja zloupotreba povjerene moći u cilju sticanja lične koristi.

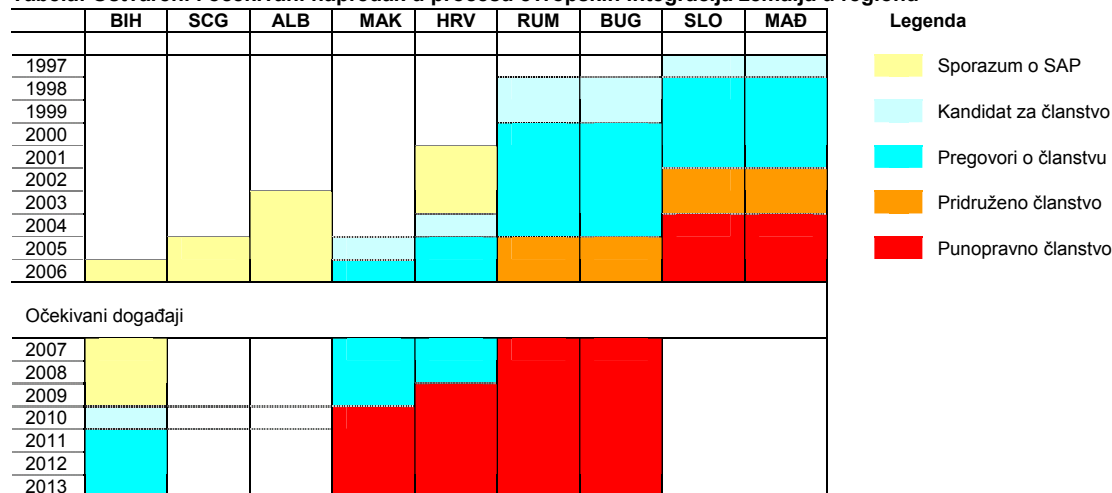
Zbog potrebe jačanja svijesti javnosti o postulatima vladavine prava, demokratije, te štetnosti i posljedicama korupcije, provode

- **Politiku veće otvorenosti i javnosti u radu** svih državnih tijela, naročito u segmentima finansijskog poslovanja i procesima donošenja odluka od javnog interesa, te omogućće veće uključivanje javnosti u procese donošenja odluka i nadgledanje njihovog provođenja,
- **Kontinuirane antikorupcione kampanje** kao vid edukacije javnosti, što bi do 2010.g. rezultiralo značajno nižim procentom građana koji su spremni da učestvuju u lancu korupcije, nižim stepenom tolerancije prema koruptivnim radnjama i većim stepenom povjerenja građana u organe vlasti i sistem javnih ustanova.

Da do 2010. godine BiH ispuni uvjete za sticanje statusa kandidata za članstvo u EU

Bosna i Hercegovina je početkom 2000. godine započela proces evropskih integracija, istovremeno sa svim ostalim zemljama Zapadnog Balkana. Sporost procesa evropskih integracija u BiH se prvenstveno vidi u tome da je proces evropskih integracija vođen jednako brzo kao u Hrvatskoj, danas bi bili bar pet godina bliže očekivanom datumu ulaska u EU. Dok su druge zemlje Istočne Evrope davno započele proces evropskih integracija, a 10 od njih su već postale zemlje članice EU, Bosna i Hercegovina se još uvijek nalazi u početnim fazama procesa evropskih integracija, kao što pokazuje i naredna slika.

Tabela: Ostvareni i očekivani napredak u procesu evropskih integracija zemalja u regionu

BiH-Bosna i Hercegovina; SCG-Srbija i Crna Gora; ALB-Albanija; MAK-Makedonija; HRV-Hrvatska; RUM-Rumunija; BUG-Bugarska; SLO-Slovenija; MAĐ-Mađarska
 Izvor: Analiza problema za Građansku platformu, tabela 2.2. ALDI, Mart 2006.

Ukoliko vlasti započnu sa ubrzanom integracijom, najviše što možemo očekivati jeste da do kraja 2010. godine Bosna i Hercegovina započne pregovore o članstvu sa EU. Zahvaljujući dosadašnjim iskustvima, postoji realna opasnost da ukoliko se ne poduzmu široki reformski procesi, 2010. godine BiH ne odmakne mnogo na putu evropskih integracija od mjesta na kojem se danas nalazi.

Ukoliko Bosna i Hercegovina značajno ne ubrza proces EU integracija, posljedice se neće samo osjetiti na daljem prolongiranju članstva u EU. Posljedice će osjetiti građani, jer će biti uskraćeni za oko 100 novih vladinih institucija koje bi trebale biti ključni pokretači rasta ekonomskog i socijalnog blagostanja u zemlji. Posljedice će osjetiti i privatni sektor, jer u godinama koje slijede Bosna i Hercegovina će postepeno otvarati granice bescarinskom uvozu proizvoda iz EU, bez obzira što kasnimo s procesom EU integracija. I na kraju, posljedice ćemo osjetiti kao ukupno društvo, jer ne samo da nećemo imati mogućnost da koristimo pomoć EU bitnu za ekonomski i socijalni razvoj, već ćemo biti suočeni s činjenicom da ćemo biti dio izolovanog ostrva unutar Evropske unije, u kojem će malo ko imati šanse za prosperitetni život.

Ka Evropskoj Bosni i Hercegovini

Zbog značaja koji za ekonomski, socijalni i društveni razvoj Bosne i Hercegovine može imati članstvo u Evropskoj uniji i utjecaja članstva u EU na ubrzan rast nivoa blagostanja građana, očekujemo od parlamenta i vlade na nivou države da uspostave plan konkretnih aktivnosti koje će poduzeti u cilju ubrzanja procesa evropskih integracija s jasnim i mjerljivim rezultatima, kako bi:

- Do kraja 2007. godine javnosti mogli prezentirati i otpočeti s realiziranjem Programa javnog informisanja građana o procesima evropskih integracija sa svim posljedicama i očekivanjima, sa osnovnim ciljem da

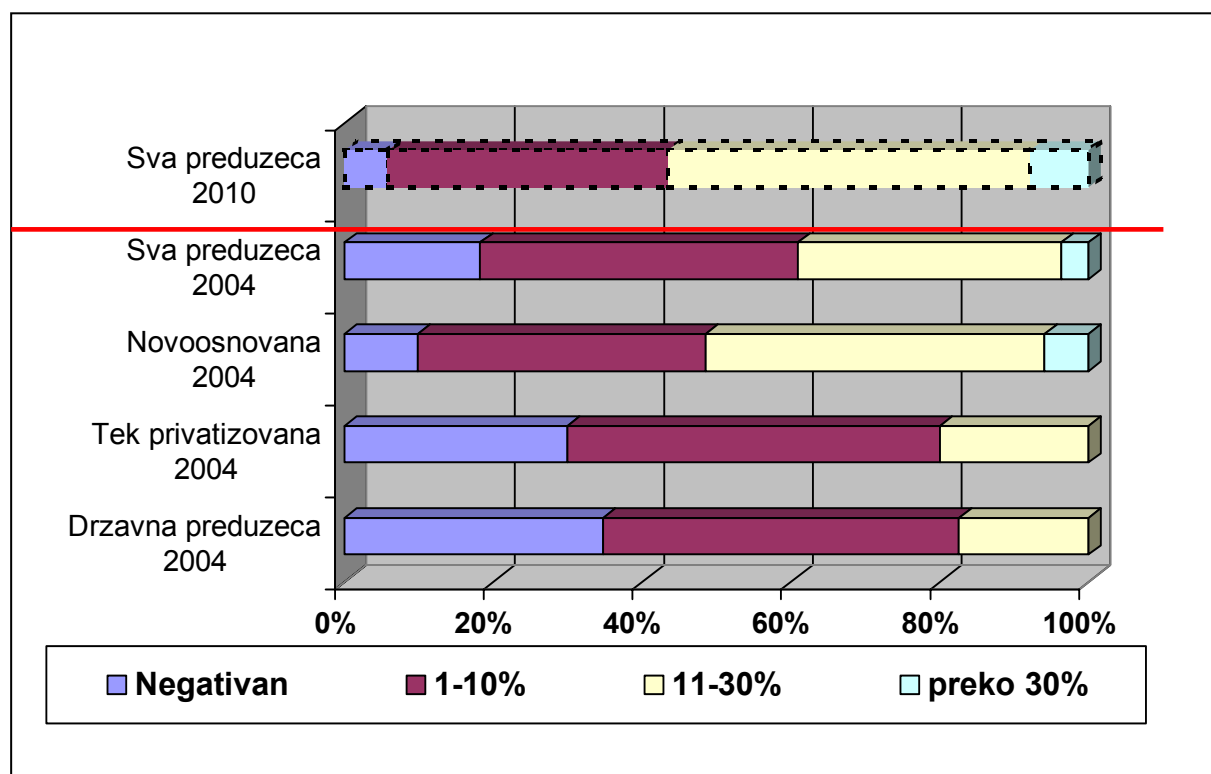
se podigne svijest građana o svim rezultatima ovih procesa od kojih bi oni mogli imati koristi, bilo direktno ili indirektno;

- Do kraja 2007. godine mogli osigurati potpuno funkcionisanje svih 27 trenutno uspostavljenih vladinih institucija koje će doprinijeti ubrzanju procesa EU integracija, ali i poboljšanju ekonomskog, socijalnog i političkog života svih stanovnika, uključujući ispunjavanje svih kratkoročnih zahtjeva sadržanih u novom Evropskom partnerstvu za BiH;
- Od 2008. godine mogli započeti sa izradom zakonodavnog okvira, uspostavljanjem novih institucija, reformom postojećih institucija na svim nivoima, uključujući i organe lokalne samouprave kako bi sve ove institucije bile u mogućnosti da sa punim kapacitetom iskoriste sve finansijske i nefinansijske poticaje koji će za Bosnu i Hercegovinu biti na raspolaganju u pretpristupnom periodu, a posebno nakon zaključivanja SPP u oblastima kao što su poljoprivreda i ruralni razvoj, razvoj infrastrukture, ekonomski razvoj nerazvijenih područja, bez obzira da li je njihovo uspostavljanje dio zahtjeva EU ili ne;
- U potpunosti se mogli posvetiti ispunjavanju obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju na način da osiguraju potpunu implementaciju svih zakona koji će biti predmet Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, stavljajući na vrh prioriteta osiguravanje sredstava, potrebne legislative, kadrova, opreme i ostalih potrebnih preuvjeta za ostvarivanje Ugovorenih obaveza, kako bi Bosna i Hercegovina do početka 2010. godine zaključila Sporazum o Stabilizaciji i pridruživanju i na taj način stekla status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji;
- BiH do 2010. godine mogla ispuniti uvjete za sticanje statusa kandidata za članstvo u EU.

Bolje regulisana i efikasnija javna preduzeća

Javna preduzeća u Bosni i Hercegovini odlikuje rascjepkanost uprave, fizička devastiranost i otuđivanje fondova. Ova preduzeća nisu imala kontinuitet proizvodnje već godinama, a njihovo zaostajanje u menadžerskom, marketinškom, tehnološkom i inovativnom pogledu, svakako je i veća strukturalna šteta od same fizičke. U državnom sektoru su troškovi zaposlenih u prosjeku četiri puta viši od ukupnih godišnjih prihoda. Državna preduzeća, također, generišu bitno manje prihode u odnosu na svoj kapital, nego privatni sektor. Upravljanje javnih preduzeća karakteriše i izuzetno visok nivo korupcije, a ovu štetu namiruju upravo poreski obveznici, odnosno svi građani BiH, i to višestruko. Izvještaji službi glavnih revizija Federacije BiH i Republike Srpske govore o velikim pronevjerama unutar najvećih javnih preduzeća, kao što su elektroprivrede, telekomi i druga velika preduzeća.

Produktivnost, ekonomičnost i rentabilnost preduzeća povećava se njihovom privatizacijom i transparentnijim i odgovornijim upravljanjem. Cilj do 2010.g. jeste veća produktivnost svih preduzeća, što pretpostavlja prosjek državnih, privatizovanih i novoosnovanih. Samim tim otvara se prostor za smanjenje cijene robe i usluga, a što će se posebno odraziti na infrastrukturne i komunalne usluge (dostupnost i cijena struje, telefona, vode i sl.).

Grafikon: Poslovanje svih preduzeća i podjela po vlasničkoj strukturi: kolika je profitabilnost u odnosu na prodaju robe ili usluga. Izvor: Svjetska banka: Bosnia and Herzegovina – Country Economic Memorandum, Report No. 29500-BA, Poverty Reduction and Economic Management Unit, Europe and Central Asia Region, Maj 2005.g

Zaokret u politici – teret pokrivanja gubitaka javnih preduzeća ne smiju snositi građani

Imajući u vidu ogromne gubitke koje država trpi zbog neodgovornog upravljanja javnim preduzećima, očekujemo od predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti da u svoje programe uvrste sljedeći niz mjera:

Zbog neophodnosti odgovornijeg i transparentnijeg upravljanja državnim kapitalom u javnim preduzećima, očekujemo:

- **Poboljšanja i dosljednu primjenu** zakona o sprečavanju sukoba interesa u institucijama vlasti BiH, zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima i zakona o javnim preduzećima, Zakona o sprečavanju pranja novca i drugih relevantnih zakonskih akata.

Zbog nužnosti povećanja kvaliteta robe i usluga čiji su isporučiooci javna preduzeća i smanjenja njihovih cijena, očekujemo primjenu:

- Politike dalje liberalizacije tržišta koja će omogućiti stvaranje konkurencije u oblastima gdje se država pokazala kao neefikasan i neracionalan menadžer javnih preduzeća,

Zbog potreba smanjenja transfera privredi, demonopolizacije i jačanja konkurencije postupno do 2010.g. očekujemo:

- **značajno smanjene budžetske dotacije privredi** (70-80% do ciljne 2010.g.);
- **donesen i implementiran zakon o državnim podrškama** (u 2006.g.);
- **Intenzivniji rad Konkurencijskog vijeća BiH**

Zbog neophodnosti jačanja korporativnog upravljanja u akcionarskim društvima, do 2008.g. očekujemo:

- donošenje svih relevantnih podzakonskih akata, koji omogućuju **ravnopravno upravljanje kapitalom u preduzećima s disperzovanim vlasništvom**
- **primjenu pozitivne prakse zemalja u kasnijem stadiju tranzicije**, tako da analize akcionarskih društava dokazuju sposobno i adekvatno upravljanje privatizacionih fondova i individualnih vlasnika kapitalom.

Zbog problema visokih poreza kojima se pokrivaju gubici javnog sektora, neracionalna potrošnja i visoke plate menadžmenta javnih preduzeća potrebno je

- **revidirati poreski sistem**, čime se sadašnji nivo opterećenja na bruto primanja smanjuje za 20-30% i to kroz smanjenje ukupnih socijalnih davanja zaposlenih, te smanjenje ukupnih poreza na lični dohodak zaposlenih.

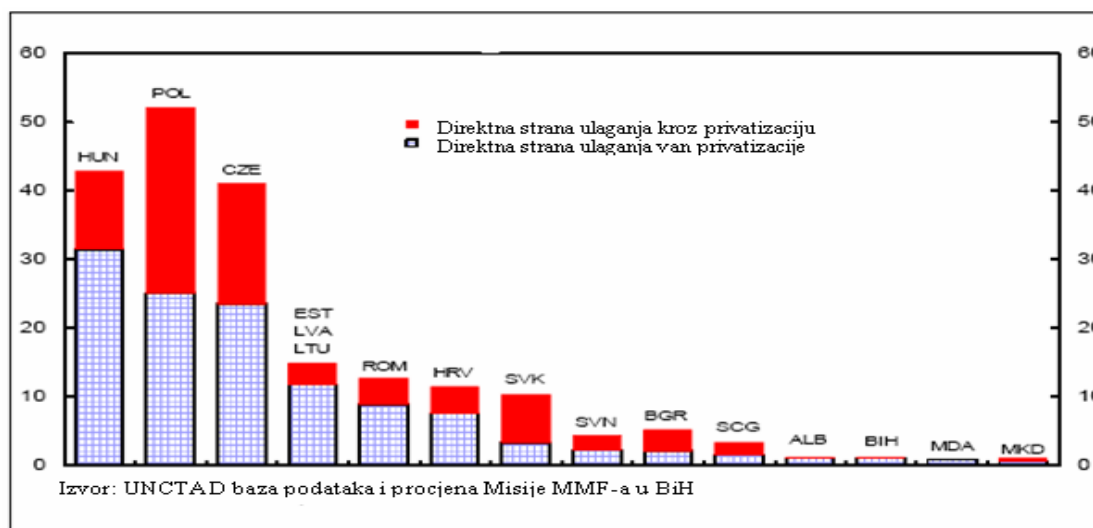
Da do 2010. godine budu udvostručena direktna strana ulaganja

Završetak privatizacije državnog kapitala i izlazak javne administracije iz upravljanja preduzećima i privredom, kroz tri paralelna procesa privatizacije (strateška preduzeća, preostala državna imovina i komunalne službe) do 2010.godine omogućit će bitno veći dotok stranih ulaganja kroz privatizaciju, u čemu je **BiH jedna od najnazadnijih zemalja u tranziciji**. Sadašnji ulaz stranih investicija je na nivou od oko 400 miliona eura godišnje, što bi do 2010.g. trebalo udvostručiti, od čega većinu sredstava treba obezbijediti transparentnim procesom privatizacije državnih preduzeća.

BiH se danas suočava sa više od 50% državnog kapitala unutar 70-80 velikih državnih preduzeća, pored oko 350 firmi srednje veličine u kojima je država većinski vlasnik. Poslovno okruženje ostaje nedovoljno atraktivno za otvaranje novih preduzeća, a neravnomerna tržišna utakmica i visok stepen korupcije otežavaju rad ne samo postojećeg privatnog sektora, nego i onog koji upravo iz tih razloga ne počinje rad ili nastavlja da posluje u sivom sektoru.

U uvjetima nesređenih registara hartija od vrijednosti i nerazvijene berze kapitala, dosadašnji tok privatizacije obilježen je mešetarenjem i otkupom vaučera i certifikata mimo za to predviđenih institucija i ispod onog što se smatralo realnom tržišnom vrijednosti. Pored toga, nesigurnost novih investitora, s obzirom na izuzetno visok udio državnog vlasništva, uglavnom je obeshrabrivala ulaganja. Jedina alternativa tome je bila kupovina po posebnim projektima, što bi značilo izuzimanje preduzeća iz redovnog programa i stvaranje tzv. strateškog preduzeća, odnosno netransparentna privatizacija, koju predvodi uska grupa ljudi iz vlasti. Neke manje firme su direktno prodane na licitacijama, u kojima su učestvovali isključivo pojedinci koji su do tada stekli izvjestan kapital, često iz sumnjivih izvora. Međunarodni tenderi, javne prodaje i sl. često su bili samo maska za već postignute 'aranžmane' u kom su poznati procenti mita, uvjeti menadžerskog restrukturiranja (tj. zadržavanje nekih kadrova na određeno vrijeme), razni transferi na privatne račune i poslovanje takvih subjekata nakon privatizacije.

Sporenja oko same prodaje, koja nerijetko završavaju i na Ustavnom sudu, govore o masovnim neregularnostima, netransparentnosti procesa i najasnoći pravila transformacije. Sve ovo, **strukturno, udaljava potencijalne strane investitore, a na BiH baca stigmju krajnje nesigurne, korumpirane i poslovno nepovoljne sredine, što uz već poznate probleme malog, iscjepkanog i siromašnog tržišta građane na duži period odvoja od održivog ekonomskog rasta.**

Grafikon: Akumulacija direktnih stranih ulaganja po državama u milijardama US dolara, podaci za 2003.g.

Jačanje poslovne klime - ključ za rast stranih ulaganja

Imajući u vidu ogromne gubitke koje država trpi zbog neodgovornog upravljanja javnim preduzećima, očekujemo od predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti da izrade i usvoje **Strategiju za strana ulaganja u BiH** i u svoje programe uvrste sljedeći niz mjera:

Zbog potrebe jačanja jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH

- Harmonizaciju propisa koji regulišu slobodu kretanja roba, usluga, kapitala i lica sa EU zakonodavstvom

Zbog modela privatizacije koji je destimulativan za strana ulaganja:

- Završetak procesa transformacije državnog kapitala u strateškim preduzećima kroz transparentnu privatizaciju putem berze kapitala u Sarajevu i Banjoj Luci
- Izvršiti reviziju ugovora o privatizaciji gdje je ona protuzakonito izvršena, gdje se ne poštuju ugovori i gdje je prevarena država, a radnici oštećeni.

Zbog potreba liberalizacije i demonopolizacije tržišta i jačanja tržišne konkurencije, postupno do 2010.g. očekujemo:

- **Ojačan rad Konkurencijskog vijeća BiH** kroz
 - puno veći broj donesenih odluka, koje su implementirane u cijelosti (do 2007.g.)
 - izrađene podzakonske akte i prilagođenu regulativu, koja podržava **jačanje konkurencije**, prema standardima Evropske unije (do 2008.g.)

Zbog nepovoljne poslovne klime koja destimuliše osnivanje i rad preduzeća u privatnom vlasništvu, te otvaranje novih radnih mjesta:

- **Donošenje i implementaciju zakona koji skraćuju broj procedura i vrijeme potrebno za registraciju biznisa ili dobivanje dozvola za poslovanje**, u sljedećim segmentima
 - Registracija preduzeća i zanata
 - Izdavanje dozvola za poslovanje na entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou
 - Izdavanje građevinske i upotrebne dozvole
 - Registriranje/prijem i otpuštanje radnika
 - Stečaj i likvidacija preduzeća